

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 9 Μαΐου 2021 • Έτος 13^ο • Αρ. φύλλου 660

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΝΙΚΟΛΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Το Προεδρικό κατηύθυνε το δίκτυο διαπλοκής

Είχαμε πολλές φορές περιστατικά διαπλοκής, όμως ένα δίκτυο διαπλοκής όπως αυτό που είχε στηθεί με τα «χρυσά διαβατήρια» και που διακινούσε διασκατομμύρια, κατευθυνόμενο από τον λόφο του Προεδρικού, πρώτη φορά είχαμε στην ιστορία της Κύπρου, λέει στην «Κ» ο Νικόλας Παπαδόπουλος. Για τη Γενεύη σημειώνει πως θα μείνει στην ιστορία ως η Πενταμερής με την οποία τα «δύο κράτη» μπήκαν πάνω στο τραπέζι. Σελ. 7

Η πύλη έδειξε ψηφιακή γύμνια

Ανοχύρωτη ψηφιακά πολιτεία μοιάζει η Κ.Δ., καθώς η πύλη εμβολιασμού ανέσυρε από το χαλί ελλείμματα δεκαετιών

Η **αποτυχία** της πύλης εμβολιασμού ανέσυρε από το χαλί ελλείμματα και προβλήματα δεκαετιών, καταδεικνύοντας πως το κράτος, παρά τις βεβαιώσεις της κυβέρνησης όταν ίδρυσε το υπουργείο Καινοτομίας και Έρευνας, πως μπαίνουμε στην

ψηφιακή εποχή, αποδεικνύει πως δεν είναι τίποτα άλλο από ψηφιακά ανοχύρωτη πολιτεία. Το τελευταίο διάστημα έχουν διαφανεί προβλήματα που παρατηρήθηκαν και παλαιότερα με τους σέρβερ του υπουργείου Εργασίας, με αποτέλεσμα να

Το ΤΥΠ θεωρείται ο μεγάλος ασθενής, ενώ το κράτος λειτουργεί με πεπαλαιωμένους σέρβερ.

καθυστερήσουν πληρωμές του Δημοσίου. Οι σέρβερ της Δημοκρατίας, στις πλείστες των περιπτώσεων, είναι πεπαλαιωμένοι (8-12 χρονών) και για χρόνια ασυντήρητοι, ενώ το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής θεωρείται ο μεγάλος ασθενής. Πάν-

τως, ευθύνες βαραινουν και τον υπουργό Καινοτομίας Κυριάκο Κόκκινό, ο οποίος συγκεντρώνει πάνω του τη δυσφορία για την αποτυχία της όλης κατάστασης και δηλώνει πως είναι θέμα του προέδρου η παραίτησή του. Σελ. 4

Άρση στις πατέντες για τα εμβόλια της COVID-19

Αιφνιδίασε το μεσημέρι της Τετάρτης, η θέση της κυβέρνησης των ΗΠΑ για την ελεύθερη χρήση της διανοητικής ιδιοκτησίας (πατέντες, μέθοδοι παραγωγής κ.λπ.) για τα εμβόλια του κορωνοϊού. Η κίνηση Μπάιντεν πανηγυρίστηκε σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της Γης, ενώ προξένησε αμηχανία στην έδρα της ευρωπαϊκής φαρμακοβιομηχανίας, όπως φάνηκε από τις απορριπτικές δηλώσεις της εκπροσώπου Τύπου της Γερμανίδας καγκελαρίου Μέρκελ. Το σύνολο της διεθνούς κοινότητας, με βασικότερες εξαιρέσεις τη Γερμανία, την Ελβετία, τη Βρετανία και την Ιαπωνία, συμφωνεί με την άρση της ισχύος των πατεντών για τα εμβόλια του κορωνοϊού. Σελ. 23

Σκωτσέζικο ντους ΗΠΑ σε Τουρκία

Οι προτεραιότητες της Αθήνας

Ο **Ελληνας** υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα επαναλάβει τις θέσεις της Αθήνας για το ζήτημα της Τουρκίας. Οι δε Αμερικανοί ακολουθούν τακτική «καρότου και μαστιγίου» προς τον Ερντογάν. Σελ. 18

Με visa έπαιρναν διαβατήριο

Ελλιπής τραπεζικός έλεγχος για τα εμβάσματα από το εξωτερικό

Τις **αδυναμίες** του προγράμματος για τις πολιτογραφίες εκμεταλλεύονταν ορισμένοι προκειμένου να εξασφαλίσουν διαβατήριο. Παρά το ότι στα κριτήρια του προγράμματος υπήρχε υποχρέωση όπως η πληρωμή της επένδυσης διενεργείται μέσω εμβάσματος σε κυπριακό τραπεζικό ίδρυμα στο όνομα του πωλητή ή της εται-

ρείας του πωλητή, ορισμένοι έβρισκαν τρόπο να το παρακάμπτουν. Πληρωμές για επενδύσεις σε ακίνητα γίνονταν από πιστωτικές κάρτες (visa), από τραπεζικό δανεισμό, ή ακόμα και από επιταγές από τράπεζα επί κυπριακού εδάφους και αυτά να θεωρούνταν εμβάσματα που προήλθαν από το εξωτερικό. Οικονομική, σελ. 3

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Ο μοχλός πίεσης της Λευκωσίας

Μία και μόνο ευκαιρία, εντός της Ε.Ε. διαθέτει ο πρόεδρος Αναστασιάδης προκειμένου να αναγκάσει την Τουρκία να δεσμευθεί σε λύση του Κυπριακού, στο πλαίσιο των ψηφισμάτων του Σ.Α. του ΟΗΕ, αξιοποιώντας ως μοχλό πίεσης την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας. Η «Κ» αποκάλυπτε τις επιλογές της Λευκωσίας. Σελ. 5

✓ **Μετά τη Γενεύη** οι Βρυξέλλες και τα Ηνωμένα Έθνη παρακολουθούν με ενδιαφέρον τις κινήσεις των δύο πλευρών. Σελ. 5

✓ **Διπλωματικό** βουνό μετά τη Γενεύη καθώς εδραϊώνεται πως δεν υπάρχει διέξοδος στο χάσμα. Σελ. 6

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ζητούμενο η κανονικότητα

Διαχρονικό αίτημα της κυπριακής κοινωνίας, το οποίο συχνά-πυκνά πλάσεται και ως εύκολο προεκλογικό μήνυμα, είναι η κανονικότητα. Ένα μήνυμα που τελικά, ενώ είναι γέννημα και απαίτηση της κοινωνίας των πολιτών, τις πλείστες φορές φτάνει στα αφτιά τους ως κενό νοήματος και εδω οφείλουν όλες οι δυνάμεις να τείνουν το δικό τους ευήκοον ους και να προχωρήσουν τη χώρα επιτέλους σε κανονική πορεία προς τα εμπρός. Η διαιρεμένη Κύπρος είναι οπωσδήποτε ένα βασικό πρόσκομμα, το οποίο όμως δεν μπορεί να γίνεται βολική δικαιολογία για καμία αστοχία και προχειρότητα. Επιτέλους, η χώρα ως προχωρήσει μπροστά τουλάχιστον στα αυτοτονότητα.

REMEDOL FC
Παρακαταμώλη

Άμεση Αναλγητική & Αντιπυρετική Δράση
Ανακουφίζει από τον Πόνο & τον Πυρετό!

• Συμβουλευτείτε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας.
• Δεν είναι απαραίτητη η συνταγή γιατρού.
• Για περισσότερες πληροφορίες, παρακαλώ ανατρέξτε στο φύλλο οδηγιών χρήσης του προϊόντος.

www.remedica.eu

Remedica Ltd.
Τοχολογική Διοίκηση, Τ.Κ. 51705, 3508 Λεμεσός, Κύπρος
Τηλ. +357 25553000, Φαξ. +357 26301192
Email: drugsafety@remedica.com.cy LF/0149/02.02.21

ΨΥΧΟΓΡΑΦΗΜΑ

Δεν φοβάμαι τη σύγκρουση

Δεν είμαι συγκρουσιακός. Όχι γιατί φοβάμαι τη σύγκρουση, αλλά γιατί δεν πιστεύω σε αυτήν, λέει ο υπ. Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης. Δεν θεωρεί πως το 2021 χρειάζεται η γέφυρα, ενώ μιλάει και για τη σχέση του με τον πρόεδρο. Σελ. 9

ΕΛΛΑΔΑ

Ανοίγει το Σάββατο για τους τουρίστες

Η **ελληνική** κυβέρνηση έχει αποφασίσει να ανοίξει από το πρωί το διαβατήριο εντός του PLF που καλούνται να συμπληρώσουν όσοι επισκέπτονται την Ελλάδα δύο εβδομάδες πριν από την άφιξή τους. Σελ. 20

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ «ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΓΡΑΜΜΕΣ» Σελ. 16-17

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΙΔΗΣ

Πρόκληση για εμένα η διαφάνεια στην πράξη

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΦΙΔΗΣ

Η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ γεννά τη διαφθορά

ΚΩΣΤΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Δεν υπήρξε ούτε θα υπάρξει συνεργασία με ΔΗΣΥ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η αποσυρμένη βιογραφία του Φ. Ροθ

Πρόλαβε και διαβάσαμε την αποσυρμένη βιογραφία του Φίλιπ Ροθ από τον Μπλέικ Μπέιλι. Η βιογραφία αποσύρθηκε με το που κυκλοφόρησε στην Αμερική. Ατία ήταν οι καταγγελίες για σεξουαλική βία, που «έσπασαν» εις βάρος του Μπέιλι. Ζωή, σελ. 1

ΒΙΒΛΙΟ

Το κατάστιχο του Χατζηγεωργάκη

Η έκδοση «Κατάστιχο περιουσίας του Δραγουμάνου της Κύπρου Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου» από την Ευφροσύνη Ριζοπούλου - Ηγουμενίδου αποκτά ιδιαίτερη σημασία γιατί παρουσιάζει η ιστορία ενός ισχυρού άνδρα και μιας ολόκληρης εποχής. Ζωή, σελ. 4

ανταμοιβή

250+ επιχειρήσεις 800+ σημεία

Κέρδισε βαθμούς για να πληρώσεις λιγότερα ή καθόλου

antamivi.com.cy Τράπεζα Κύπρου

ZENITH THE FUTURE SINCE 1865

DEFY INVENTOR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Πέντε μέρες που συγκλόνισαν τον κόσμο

«Πώς περάσατε το Πάσχα;» τη ρώτησα. Από αμχανία περισσότερο, απλώς για να πω κάτι. Εκείνη, ξαπλωμένη στο μπροκάρ ανάκλιτρο, έδειχνε να μη νοιάζεται για τον χρόνο που κυλούσε βασιανιστικά αργά. Ώσπου γύρισε προς το μέρος μου και ψιθύρισε: «Εξουθενωτικά, αγαπτή μου. Μέσα σε πέντε ημέρες είδα τον κόσμο μου να γκρεμίζεται και να κτίζεται από την αρχή». Κι έτσι ξαφνικά, η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον αφέθηκε σε ένα παραλήρημα με μελοδραματικές κορυφώσεις...

Ο ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΙΟΥΛΙΑΣ, Πράξη 1η: «Έπειτα από 2021 χρόνια οι Κυπριοί ανακάλυψαν τα σπουδαία νέα: Αναστήθηκε ο Κύριος! Πώς να εξηγήσω αλλιώς το ότι αίφνης γίναμε Λωρίδα της Γάζας; Αν δεν το αποδώσω στην έκκληση, πώς δικαιολογείται ότι φέτος ειδικά ακούγονταν από παντού οι εκρήξεις και έπειτα φωτιζόταν ο ουρανός της Λευκωσίας από τα πυροτεχνήματα; Ξέρετε πόσες παράπλευρες απώλειες μετρήσαμε το βράδυ της Ανάστασης; Πολλές και γριέ! Αποδεκατίστηκαν τα καρέ, μάνα μου...»

«Όσες επιζήσαμε του υπερθεάματος, αντλούσαμε κουράγιο από την ανέπα αισιοδοξία της αγαπημένης Σκάρλετ. “Αύριο ξημερώνει μια καινούργια μέρα” είπαμε και πέσαμε για ύπνο. Πλιν, όμως, το κράτος της Λεμεσού παραδοκούσε για να μας κάνει πασχαλιότατα τα νεύρα μας τσατάλια. Ύστερα φέρνει ο φούρνος την πυρά, δεν λέμε; Ιδού και το πειστήριο του εγκλήματος; Η Έμιλυ Γιολτή, δικαιώνοντας τον τίτλο της υπουργού Πρετ Α Πορτέ Άνοιξη Καλοκαίρι 2021, τήρησε τις παραποράδοτες ισταγκραμικές παραδόσεις; Φορώντας ένα ωραιότατο Dolce & Gabbana φουστάνι, κρατούσε ένα ωραιότατο επίσης stainless steel... φουρνόφκιο για να ψήσει τη

11 χρόνια φαγούρα κατέληξαν σε ξέφρενους εορτασμούς και την άλωση του διαμερισματος της Κωστή Παλαμά από το ΑΚΕΛ, τις Παλαιές και Νέες Δυνάμεις.

μια και μοναδική φλαούνα, καθότι στον φωτογενή κόσμο της Έμιλυ less is more».

«**Εκ παραλλήλου**, να γίνεται ο χαμός με τις ταινίες μικρού μήκους των υποψηφίων. Τι να πρωτοδιαλέξω η έρμη; Το πασχαλινό διάγγελμα του Χρήστου Πάλλη, όπου η γλώσσα του σώματος υπογραμμίζει εύγλωττα τα πολιτικά μηνύματα; Η το βίντεο του επίσης συναγερμικού Οηνοσίφορου Ιορδάνου, όπου κυριαρχούσε η συγκινησιακή φόρτιση; Θα επιλέξω Οηνοσίφορο για τα θαυμάσια εξωτερικά γυρίσματα σε εκκλησίες, την κατάνυξη και τις ψαλωμίδες».

Είχε πάρει φόρα η Ιουλία και δεν την σταματούσε τίποτε. Μέχρι και μια παλιά ανάρτηση της Φωτεινής Τσιριδίου θυμήθηκε (προ εορτών), όπου η υποψήφια του ΔΗΣΥ με το αυτοαναφορικό σλόγκαν «Για Λεμεσό Φωτεινή» έδωσε πολιτική υπόσταση στον στίχο «έλα, αγάπη μου, έλα να κάνουμε έναν Έλληνα ακόμα». «Έχουμε μια διπλή ωρολογιακή βόμβα στα χέρια μας; λιγότεροι και πιο ηλικιωμένοι Κύπριοι» είχε γράψει η εξωστρεφής Φωτεινή και βεβαίως όλοι πιάσαμε το υπονοούμενο. Εδώ όμως κλείνει η παρένθεση, καθώς ο λόγος ανήκει και πάλι στην Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον.

Ο ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΙΟΥΛΙΑΣ, Πράξη 2η: «Ξημέρωσε η Τρίτη του Πάσχα, με την αστική Λευκωσία να είναι εντελώς ανυποψίαστη για το ότι θα ζούσαμε την άλωση της Βασιλίας του ίδιο βράδυ. Ήμουνα μόνη στο σπίτι, όταν άκουσα τις ιαχές στους δρόμους. Στην αρχή δεν έδωσα σημασία, ώσπου ακούστηκαν οι κροτίδες και ύστερα καρταμούζες ανάμικτες με φωνές. “Τι Ομόνοια Λαός Πρωτάθλημα και απη-” ρώτησα στο τηλέφωνο την Καλαμαρού. “Μετά από 11 χρόνια ελπίζω ακόμα σε θαύματα!”. Αλλά προτού προλάβω να τελειώσω τη φράση μου, είδα να μουσκάρει στο σπίτι το ΑΚΕΛ, η ΠΟΓΟ, η ΕΔΟΝ

και η ΠΕΟ με κασκόλ της ΟΜΟΝΟΙΑΣ. “Ευγενία, κατέλαβαν τη χώρα οι κομμουνιστάι” πρόλαβα να ψελλίσω και έπειτα λιποθύμισα».

«**Εφτά νωμά** σε ένα δωμά! Η Ελλού, ο γιος της, ο εγγονός της, ο γαμπρός της, ο αδελφός της, μια φιλική συμμετοχή της Συντεχνίας Οικοδόμων και η Κουλλίτσα να ανεμίζει την κόκκινη πασμίνα προκλητικά. “11 χρόνια έκρουσεν η ψισή μας” έδωσε το σύνθημα η Ελλού και οι υπόλοιποι ξεκίνησαν να φωνάζουν ρυθμικά: “Πάμε για το double - Πάμε δυνατά!”. Πιο double; Μα παίξτε με τα νεύρα μας, χρυσέ μου; “Τα ύστερα του κόσμου”, είπα

στην Καλαμαρού στο τηλέφωνο. “Αγασμό να κάνουμε!” ψιθύρισε εκείνη σοκαρισμένη, την ίδια ώρα που η Κουλλίτσα Κυριακού γονατισμένη στα μωσαϊκά, χτυπούσε παλαμάκια, ενώ ο οικοδόμος τραγούδαγε “Μη βροντοχτυπάς τις χάντρες, η δουλειά κάνει τους άντρες, το γιαπί, το πιλοφόρι, το μυστήρι”. Κόλαση, σας λέω, κόλαση!».

Δύο βαλερίνες πήρε η Ιουλία για να ηρεμίσει, αλλά εις μάτην. Την πέμπτη ημέρα, όταν πλέον η ζωή επέστρεψε στους κανονικούς της ρυθμούς, η Ευγενία η Καλαμαρού τής έστειλε το προεκλογικό βίντεο της Παντελίτσας Γιόγκα, υποψήφιας με την Αλληλεγγύη, για να χαλαρώσει επιτέλους. Το βίντεο; Αριστούργημα! Πλάνα με drone, κοντινά της Παντελίτσας, ένας παπάς, τα απαραίτητα παιδάκια και ένα οργισμένο νιάτο σε μηχανή μεγάλου κυβισμού. «Χάρμα ιδέσθαι» παραδέχτηκε η Ιουλία.

Ήρμη πια, μπορούσε να μοιραστεί το μακράν καλύτερο tweet της προεκλογικής περιόδου. «Θυμάστε τον παρ’ ολίγον υποψήφιο της Αλληλεγγύης Φιλιππή Αυξεντίου;» ρώτησα τη χήρα. «Ξεκινείται ο Φιλιππή;». «Επέστρεψε με μια ανάρτηση που επιβεβαιώνει ότι ο τόπος έχασε ένα λαμπρό πολιτευτή». «Τα κυκλώματα, μάνα μου...» «Ακριβώς! Ιδού ένα λαμπρό δείγμα γραφής...»

Πρώτα το διάβασε σιωπηλά. Και έπειτα η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον κάλεσε έκτακτη διαδικτυακή συνάντηση του καρέ όπου ανάγνωσε με τρεμμένη φωνή το tweet (η ορθογραφία δική του): «Η εκλογική ανάδειξη μου θα ΗΤΑΝ* το εισιτήριο για το μόνο ενεργό μέλος με συγγένεια με μεγάλο εθνικό ήρωα *Παραιτητής υποψ. Βουλ. Μακρινός συγγενής συνονόμου ήρωα», «Chapeau, Φιλιππή Αυξεντίου» αναφώνησε το καρέ.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πριν στην «Κ» 9.5.1941

ΧΙΤΛΕΡ: «Πληρώνουν συνδρομήν τα μέλη του κόμματός σας; ρώτησα τον κ. Χίτλερ, όταν έγινε δεκτός εις το γραφείον του. Φορών απλήν ενδυμασίαν κισανού χρώματος ο αρχηγός των Γερμανών φασιστών εκάθητο μαζί με τον γραμματέα του εμπρός εις ένα μεγάλο τραπέζι κοντά εις το παράθυρον. Μάλιστα, μου απάντησεν. Εχομεν μεγάλην πεποίθησιν εις την θυσίαν. Κάθε μέλος πληρώνει τουλάχιστον ένα σελίνιον μηνιαίως, ποσόν αρκετά βαρύ διά τους εργάτας, τους μικρούπαλλήλους, οι οποίοι αποτελούν την κυρίαν δύναμιν του κόμματός μας. Ακόμη και τα άεργα μέλη είνε υποχρεωμένα να πληρώνουν πλαττωμένην συνδρομήν. Οι οπαδοί

μας, πρέπει να είνε πάντοτε διατεθειμένοι να θυσιάσουν κάτι διά την ιδέαν. Δεν θέλομεν αμφιπαλτανευομένους εις το κίνημά μας. Θέλομεν φραντικούς ιδεαλιστάς, οι οποίοι θα είνε πρόθυμοι να θυσιάσουν τα πάντα διά τον αγώνα». Περαιτέρω ο κ. Χίτλερ ωμίλησεν εις τον Αγγλον δημοσιογράφον περί της «ταπεινώσεως» της πατρίδος του. Επιδυμεί, όπως εδήλωσε, να αποδώσ ης αυτήν την θέσιν, την οποίαν έχει δικαίωμα να ζητήση υπό τον ήλιον [...].

ΓΛΩΣΣΑ: Κατά τον [τέως επίτροπο παιδείας] Λουνατσάρσκη, η ομιλουμένη σήμερον ρωσική έχασεν εις τα στόματα των μπολσεβίκων κάθε χάριν, διαύγειαν και ενάργηαν.

ΚΙΝΗΜΑ: Τρεις πολίται εκήρυσαν χθες εις την πλατείαν της Ομονοίας την Επανάστασιν. Ο εις επουροβόλησε άπαξ εις τον αέρα φωνάζων «Ζήτω η Επανάστασις!...», ο έτερος τρις και ο τρίτος, μεμνημένος ως λέγεται, έδιδε εις τους δύο άλλους το σύνθημα. Ευθύς αμέσως εξώρμησαν από παντός κάφωθενίου υπερτριακόσιοι αστυφύλακες οι οποίοι συνελάμβανον τους επαναστάτας καθ’ ο διάστημα εν αεροπλάνον του Ταϊτόυ εξετέλει τούμπες εις τον αέρα.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Ρίξε κόκκινο στην πύλη...

Κύριε Κόκκινε, τις πρώτες φορές διασκεδάσαμε, το κοροϊδέσαμε, είπαμε συμβαίνουν αυτά, αλλά το τρις εξαρτηνί δεν είναι πλέον ούτε για πλάκα, ούτε για δικαιολογίες, ούτε για τίποτα. Πόσο μάλλον για δηλώσεις τύπου: «Δεν έπεσε η πύλη, απλώς δεν σας αφήνει να μπειτε...». Δεν γίνεται η πύλη εμβολιασμού να δουλεύει ανά τακτά διαστήματα, αναλόγως επισκεψιμότητας και αν εφόσον συντρέχουν προϋποθέσεις. Πρέπει να δουλεύει ανεξαρτήτως. Θα πρέπει να αναζητηθούν ευθύνες και να αποδοθούν εκεί και σε όποιον πρέπει. Ποιος φταίει; Σας παρακαλώ μόνο, μη διορίσετε ανεξάρτητη επιτροπή γιατί δεν θα το αντέξω... ούτε και να την πέσουμε στον γενικό ελεγκτή επειδή δεν τον γουστάρουμε. Υφυπουργείο Καινοτομίας και ΄γω δεν ξέρω τι άλλο δεν έχουμε πάντως εκ των πραγμάτων.

Ελεγχθείς, ασθενής ή εμβολιασθείς και μιας και είμαστε στα της πανδημίας για να είμαι ειλικρινής αυτό το κορωνοπάσο δεν μου ακούγεται και πολύ σοί σκέψη. Δηλαδή εκεί που τρως το σεφταλί σου και πίνεις την τσακρί σου... ή εκεί που τα μάτια μιλούν... θα έρχεται το όργανο της τάξης και θα σε ρωτάει... συγγνώμη κυρία/κύριε να δω το κορωνοπάσο σας; Καταλαβαίνω βέβαια ότι το έχουν και στη Δανία, το corona, και μάλιστα σε ψηφιακή εκδοχή -αν χρειαστεί και σε χαρτί το δίνουν, αλλά καταλαβαίνετε βέβαια και τη διαφορά μεταξύ ψηφιακής Δανίας και ψηφιακής Κύπρου... αλλά και τη διαφορά στη νοοτροπία... και το λέω γιατί κάτι άκουσα για εφαρμογή και λοιπά. Πάντως, αυτό το πού πάτε κύριε χωρίς άδεια από τον γιατρό σας... με βάζει σε γύ... ουπς... σε σκέψεις.

Υπάλληλοι προς μίμηση

... και συνεχίζοντας περί των εμβολίων και των άλλων συμπαρομαρτούντων θα είχε ενδιαφέρον αν ζητούσαν από όλους τους δημόσιους υπαλλήλους να περνάνε ανά τακτά διαστήματα από τον σταθμό αιμοδοσίας στο Κέντρο Υγείας της Έγ-

Τι Δανία, τι Λευκωσία... μια ήπειρος δρόμος!

κωμης και από τα εμβολιαστικά κέντρα στην Κρατική Έκθεση για να δουν τι σημαίνει κάνω τη δουλειά μου και δεν βαρυνκομώ. Τι σημαίνει ευγενεία και τι σημαίνει δεν τα παίρνω κρανίο ούτε μετά την 342η ερώτηση. Πραγματικά άξιοι και αξιέπαινοι και στις δύο αυτές δομές οι υπάλληλοι, και να πεις ότι δεν περιμένα το στραβοπάτημά τους, και να πεις ότι πήγα μια και δυο φορές μπας και ξυπήνω από το όνειρο; Το περιμένα... θα την πω την αμαρτία μου, και ευτυχώς δεν ήρθε. Υπάλληλοι με Υ κεφαλαίο!

Καθεδρική μου, ακριβά είναι τα σφουγγάτα σου

Λειτουργήσα και ο νέος καθεδρικός ναός, που ειλικρινά δεν ξέρω πώς να τον εντάξω στο οπτικό μου πεδίο και να μην πονέσει... μα να ταιριά-

ξουν την εξωτερική επένδυση με εκείνη του αντικρινού κτηρίου της Αρχιεπισκοπής; Εντάξει, τους βγάζω το καπέλο. Καλά και αυτό το πατίκιω του ναού από τα πάνω, λες και έπρεπε να χωρέσει σε τάπερ, είναι το κάτι άλλο. Αλλά οκ, τον χτίσαμε, τα διατηρητέα περιμένουμε να τα ξαναφτιάξουν... Πάντως, άδεια λειτουργίας πήρε ο ναός για να λειτουργήσει, όχι εκκλησιαστικά, να λειτουργήσει ως κτήριο... διότι και καλώδια αδέσποτα υπήρχαν και λίγο εργοτάξιο, τακτοποιημένο μεν, αλλά εργοτάξιο θύμιζε ο χώρος. Τέλος πάντων, φιλά γράμματα...αιωνία η μνήμη των Ιριγένειας και Χαράλαμπος Μαραθεύτη, σχολείο και νηπιαγωγείο δεν έγινε το σπιτάκι τους, ίσως όμως έγινε!

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

CONFIDENCE IN TOMORROW

Euler Hermes is the global leader in **trade credit insurance** and a recognized specialist in the areas of surety, collections, structured trade credit and political risk. Servicing more than 66.000 clients around the world, our proprietary intelligence network analyses daily changes in corporate solvency representing 98% of global GDP.

With over 20 years presence in the Cyprus market, our team of skillful consultants supports Cyprus businesses of all sizes to trade with confidence, and be paid.

For a free consultation on credit insurance for your business, call us on +30 210 69 000 69 / +30 69 55190489 or visit our website.

eulerhermes.gr

A company of **Allianz**

 EULER HERMES

Ανοχύρωτη πολιτεία το δημόσιο ψηφιακά

Τα συσσωρευμένα ελλείμματα δεκαετιών πίσω από τις καταρρεύσεις της ηλεκτρονικής πλατφόρμας για τους εμβολιασμούς

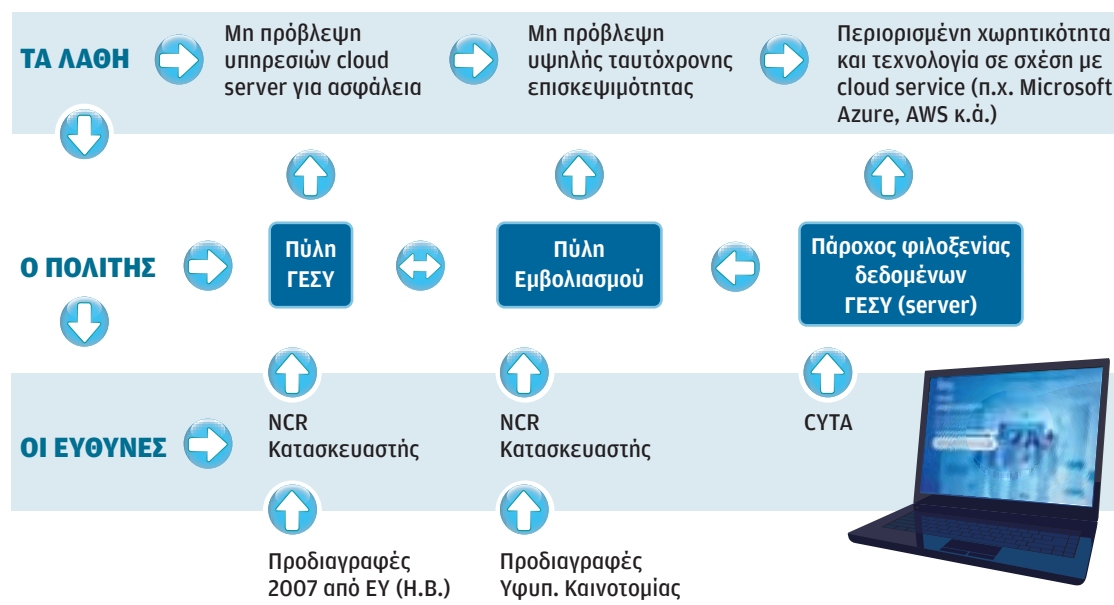
Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ζητήματα πολύ μεγαλύτερα από τα προβλήματα προγραμματισμού των ραντεβού ανέδειξε η τελευταία κατάρρευση της εμβολιαστικής πύλης που θεωρείται ως το αποκορύφωμα των αστοχιών που προηγήθηκαν. Η αδυναμία επίλυσης θεμάτων εν τη γενέσει τους θεωρείται ως η κορυφή του παγόβουνου στο πολυσυζητημένο κεφάλαιο του ψηφιακού μετασχηματισμού του κράτους, ο οποίος ταλανίζει το δημόσιο βίο τα τελευταία 15 χρόνια, τουλάχιστον. Πίσω από το Black Out της ηλεκτρονικής πλατφόρμας τον τελευταίο μήνα αναδείχθηκαν λάθη, παραλείψεις και το κυριότερο μια ξεπερασμένη κουλτούρα και νοοτροπία προσαρμογής της δημόσιας διοίκησης στις ιδιαίτερες απαιτητικές επιταγές της εποχής. Χωρίς να παραγνωρίζονται οι τεράστιες ευθύνες της παρούσας κυβέρνησης για τα προβλήματα υλοποίησης του εμβολιαστικού προγράμματος, η ρίζα του κακού εντοπίζεται στα μέσα της πρώτης δεκαετίας της νέας χιλιετίας, όταν ο ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους πρόκυψε ως αδήριτη ανάγκη μιας εποχής και ό,τι αυτή άφηνε στο πέρασμά της. Από τότε μέχρι και σήμερα, αν εξαιρεθεί η κοινή διαπίστωση τριών κυβερνήσεων για βαθιές τομές, στην πράξη τα όσα έχουν γίνει θεωρούνται πολύ λίγα. Τα ψηφιακά ελλείμματα γιγαντώθηκαν με την έναρξη της πανδημίας ένεκα των περιοριστικών μέτρων που επιβλήθηκαν για αναχαίτηση του COVID-19. Και αν στην περίπτωση των αναγκών που προέκυψαν τον Απρίλιο του 2020 οι δημόσιες υπηρεσίες κατάφεραν να ανταποκριθούν, δεν συντόνισαν το ίδιο με την εμβολιαστική πύλη, η οποία εξέθεσε το αρμόδιο Υφυπουργείο και τις εμπλεκόμενες με το ψηφιακό κομμάτι υπηρεσίες.

«Πάσα-πάσα»

Και αν για το ευρύ κοινό τα ζητήματα περιορίζονται στο απτό αποτέλεσμα κατάρρευσης της ηλεκτρονικής πλατφόρμας, στο παρασκήνιο οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για υλοποίηση της εμβολιαστικής πύλης αποκαλύπτουν τη

Η αλυσίδα των προβλημάτων λειτουργίας της πύλης εμβολιασμού

Προβλήματα παρατηρήθηκαν και παλαιότερα με τους σέρβερ του υπουργείου Εργασίας, με αποτέλεσμα να καθυστερήσουν πληρωμές του Δημοσίου.

σκληρή πραγματικότητα. Για ένα τόσο σοβαρό και πολύπλοκο έργο φαίνεται περίτρανα πως επικράτησαν λογικές που παραπέμπουν, περισσότερο, στην κυριακή έκφραση «πάσα-πάσα». Ο μη έγκαιρος προγραμματισμός δημιουργίας ψηφιακών υποδομών για τους εμβολιασμούς, οδήγησε το Υφυπουργείο Έρευνας και Καινοτομίας καθώς και τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες σε έναν αγώνα δρόμου με αντίπαλο τον χρόνο. Σύμφωνα με το ρεπορτάζ της «Κ», αντί ενός νέου συστήματος επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθεί αυτό του ΓΕΣΥ, για λόγους χρονικής υλοποίησης του έργου και προφανώς για εξοικονόμηση πόρων:

- Η πύλη του εμβολιασμού δόθηκε στην εταιρεία NCR, ως επέκταση του υπάρχοντος συμβολαίου του ΓΕΣΥ.

- Το συμβόλαιο του ΓΕΣΥ με την NCR αφορά διαγωνισμό με προδιαγραφές του 2007 οι οποίες ετοιμάστηκαν από την ΕΥ Ηνωμένου Βασιλείου, δεν προνοούσαν την ύπαρξη cloud server, εξελιγμένα πρωτόκολλα που υπάρχουν σήμερα, ενώ δεν έγινε επικαιροποίηση του διαγωνισμού πριν λειτουργήσει το ΓΕΣΥ.
- Ο διαγωνισμός κατακυρώθηκε στην NCR το 2015 για 36 εκατ. ευρώ για δέκα χρόνια. Σύμφωνα με εκτιμήσεις ανεξάρτητων εμπειρογνομώνων αλλά και την δεύτερη προσφορά, αυτή της IBM, το κόστος για ψηφιοποίηση του ΓΕΣΥ που χρησιμοποιήθηκε για την εμβολιαστική πύλη θα έπρεπε να ήταν άνω των 70 εκατ.

Η εταιρεία

Από την εξέλιξη των πραγμάτων ζητήματα προκύπτουν και για την εταιρεία η οποία κλήθηκε να επεκτείνει την υπάρχουσα σύμβαση του ΓΕΣΥ και να στήσει την εμβολιαστική πύλη. Με βάση εκτιμήσεις που προέρχονται από την αγορά του κλάδου:

- Η NCR αν και σημαντική κυπριακή εταιρεία με περιφερειακό ρόλο, ειδικά στη λειτουργία ATM δεν διαθέτει την τεχνογνωσία για δη-

μιουργία και διαχείριση υποδομών, όπως η πύλη εμβολιασμού.

- Επίσημα, η επιλογή της συγκεκριμένης εταιρείας αιτιολογείται για ζητήματα που έχουν να κάνουν με τον χρόνο υλοποίησης του έργου. Τυκόν αλλαγή εταιρείας θα προκαλούσε καθυστέρηση τριών μηνών, και θα προνοούσε τη δημιουργία εφαρμογής σύνδεσης (API) με τη βάση δεδομένων του ΓΕΣΥ που βρίσκεται στους σέρβερ της CYTA.
- Η Πύλη εμβολιασμού είναι στημένη για να διακπεραιώνει 50.000 ραντεβού την ημέρα. Όχι όμως να δέχεται πίεση από 10.000 αιτήσεις για ραντεβού, το λεπτό. Αδυναμία που αγνοήθηκε με αποτέλεσμα την πρόκληση των γνωστών προβλημάτων.

Στα αδύνατα σημεία των επιλογών που έγιναν συγκαταλέγονται επίσης:

- Απουσία ενημέρωσης της βάσης δεδομένων του ΓΕΣΥ, με την πύλη εμβολιασμού σε πραγματικό χρόνο, αλλά μία φορά την ημέρα για να μην καταπονούνται οι σέρβερ.
- Η αρχιτεκτονική του λογισμικού και του Κώδικα παρουσιάζεται ως το μεγάλο πρόβλημα. Την πύλη επιβαρύνουν δύο στοιχεία που δεν έχουν άλλες χώρες. Η επιλογή εμ-

βολίου και η επιλογή ημέρας.

- Δεν υπάρχουν διαβεβαιώσεις ότι επιλύθηκαν τα προβλήματα με τις μετατροπές που έγιναν. Υπάρχουν δομικά ζητήματα του λογισμικού.

Τραγελαφικά

Η κατάρρευση της εμβολιαστικής πύλης, όπως αποκαλύπτεται από το ρεπορτάζ της «Κ», δεν είναι το μοναδικό πρόβλημα που έχει καταγραφεί και αποδίδεται στην έλλειψη κουλτούρας. Οι σέρβερ της Δημοκρατίας, στις πλείστες των περιπτώσεων είναι πεπαλιωμένοι (8-12 χρονών) και για χρόνια ασυντήρητοι. Το αποτέλεσμα είναι η Δημοκρατία να είναι ανοχύρωτη, ψηφιακά, σε λειτουργικό πόλεμο, αλλά και σε λειτουργικότητα, ενώ στερεί το κράτος σε πρωτόκολλα και σύγχρονες πιστοποιήσεις λειτουργίας και ασφαλείας. Πρόσφατο τραγελαφικό παράδειγμα, προβλήματα που προκλήθηκαν στον σέρβερ του υπουργείου Εργασίας, ο οποίος «κάπκε» και η διαπίστωση των υπηρεσιακών πως δεν υπήρχε σε λειτουργία αναπληρωματικός ασφαλής σέρβερ. Το αποτέλεσμα ήταν να καθυστερήσουν οι πληρωμές του υπουργείου για κάποιες μέρες. Άλλο παράδειγμα ο σέρβερ του φορολογικού συστήματος της Δημοκρατίας «Αριάδνη», ο οποίος σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» είναι 12 χρόνων με πολλά χρόνια χωρίς συντήρηση. Όπως λέχθηκε στην «Κ» από πρόσωπα που γνωρίζουν, ακόμη και η συνδεσιμότητα στο διαδικτυο σε πολλές περιπτώσεις πραγματοποιείται με ταχύτητες της δεκαετίας του 1990.

Το ΤΥΠ

Το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής ούτε λίγο ούτε πολύ περιγράφεται ως ο μεγάλος ασθενής. «Η χώρα προσαθεί να προχωρήσει τον τελευταίο χρόνο τον ψηφιακό της μετασχηματισμό, με τη δημιουργία του υφυπουργείου έχοντας απ' έξω ένα λαμπερό αυτοκίνητο (υφυπουργείο) ενώ στη θέση της μηχανής έχει τεχνολογία και νοοτροπία (ΤΥΠ) του 1980. Το ΤΥΠ μέχρι και πριν από έναν χρόνο υπαγόταν στο υπουργείο Οικονομικών χωρίς γενικό διευθυντή, χωρίς ηγε-

«Είναι θέμα του προέδρου η παραιτήσή μου»

Εν της ουσίας των ζητημάτων που άφησε πίσω της η κατάρρευση της εμβολιαστικής πύλης, ο αρμόδιος Υφυπουργός Έρευνας και Καινοτομίας μιλώντας στην «Κ» πιστεύει ότι η όλη κατάσταση θα εξομαλυνθεί ωστόσο, όπως συμπλήρωσε, δεν μπορεί να δεσμευθεί. Ο Κυριάκος Κόκκινος απάντησε με χαρακτηριστικό τρόπο αν προκύψει θέμα παραίτησής του, ένεκα των προβλημάτων. «Δεν είχα την πολυτέλεια του χρόνου να σκεφτώ το θέμα αυτό. Αυτό είναι θέμα του προέδρου της Δημοκρατίας και αν τεθεί τέτοιο θέμα θα το σκεφτώ». Ο κ. Κόκκινος θεωρεί πως έχει ευθύνη απέναντι στον πολίτη για την καταπληγία που προκλήθηκε. Ερωτηθείς εάν προκύψει οποιοδήποτε θέμα για την εταιρεία που ανέπτυξε την πύλη, ο κ. Κόκκινος είπε: «Πιστεύω πως όλοι πρέπει να κάνουμε την αυτοαξιολόγησή μας» για να συμπληρώσει πως πρέπει να είμαστε προσεκτικοί επειδή υπάρχουν συμβατικά θέματα «και αν η εταιρεία ανταποκρίνεται πρέπει να το εξετάσουμε όχι όμως σε αυτό το στάδιο».

σία και χωρίς στρατηγική κατεύθυνση από τις κυβερνήσεις τα τελευταία 30 χρόνια. Διακατέχεται από ξεπερασμένη κουλτούρα λειτουργίας, όσον αφορά την τεχνολογία αλλά και δημοσιοϋπαλληλική συμπεριφορά. Επί τουτού όπως λέγεται χαρακτηριστικά, ενώ υπάρχει πολιτική εντολή εδώ και έξι μήνες όλες οι κρατικές υπηρεσίες να μεταφερθούν σε cloud server υψηλής τεχνολογίας ή σε τρίτους διαχειριστές, οι υπηρεσιακοί συνεχίζουν να βγαίνουν με προσφορές εκατομμυρίων για αγορά ιδιόκτητων σέρβερ, με τελευταίο παράδειγμα, έναν αξίας 4 εκατ. ευρώ.

Αγώνας μετ' εμποδίων για το Corona pass

Ορατός ο στόχος για κάλυψη του 65% περί τα τέλη Ιουνίου

Του ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ

Από τη Δευτέρα, η Κύπρος εισέρχεται σε περίοδο αποκλιμάκωσης, καθώς αίρεται το λοκντάουν και επιστρέφουμε στα μέτρα που ίσχυαν μέχρι τις 25 Απριλίου. Στην ζωή μας θα ενταχθεί, πλέον, ένας νέος όρος, το «corona pass», όπως έχει αναφερθεί χαρακτηριστικά, από τις ανακοινώσεις της κυβέρνησης, την περασμένη Τετάρτη. Πρόκειται για ένα μέτρο πρόληψης, το οποίο ήδη έχει ξεσηκώσει τις αντιδράσεις των πολιτών και των επιχειρηματιών. Ο μόνος τρόπος για να λυθούν τα χέρια όλων και να απαλλαγούμε από την υποχώρηση να υποβληθούμε σε rapid test για να εξυμνηθούμε σε διάφορες επιχειρήσεις, είναι ο εμβολιασμός. Ωστόσο, για την ώρα, η κάλυψη του πληθυσμού ανέρχεται γύρω στο 34%, παρά το γεγονός ότι η υλοποίηση του πλάνου έχει επιταχυνθεί. Την ίδια στιγμή, όμως, φαίνεται ότι στην εξίσωση μπαίνουν διάφοροι άλλοι παράγοντες, οι οποίοι έχουν καθυστερήσει και τις αντισυμβατικές επιστημονικές, οι οποίοι αντισυκοχούσαν ότι το μέτρο είναι υπερβολικό. Ένα εμπόδιο το οποίο δύναται να προκαλέσει καθυστέρηση στην εξέλιξη του εμβολιασμού, είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολίτες με την πύλη εμβολιασμού, ενώ δεν πρέπει να ξεπε-

ραστεί και ο σκόπελος της ταλαιπωρίας στα εμβολιαστικά κέντρα.

Το Corona pass

Το συγκεκριμένο μέτρο είχε προαναγγελθεί από το Υπουργείο Υγείας, ως ένα σημαντικό κίνητρο, το οποίο θα προσελκύσει τους πολίτες στον εμβολιασμό, κάτι που φαίνεται ότι αποδίδει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, τώρα που έφτασε η σειρά των νεότερων μελών του πληθυσμού. Ένα ζήτημα που προκύπτει, ωστόσο, αφορά στο ότι ο εμ-

Μέχρι τις 7 Μαΐου διενεργήθηκαν 250.000 εμβολιασμοί, αριθμός που μεταφράζεται σε ποσοστό 34% και άνω.

βολιασμός τουλάχιστον με την πρώτη δόση στην Κύπρο, ανέρχεται σε ποσοστό άνω του 34%, με βάση τα στοιχεία μέχρι τις 7 Μαΐου, με πάνω από 250.000 εμβολιασμούς. Εφόσον οι πολίτες, οι οποίοι δεν έχουν εμβολιαστεί, αποτελούν ακόμα την πλειοψηφία, είναι ανάγκη να προσκομίζονται αρνητικό rapid test 72 ωρών ή να επιδεικνύουν το SMS αποδέσμευσής τους ως πρώην ασθενείς με COVID-19.

Η Συμβουλευτική Επιστημονική Επιτροπή, ωστόσο, συνηγορεί

και τον παράγοντα της νόσωσης. Συγκεκριμένα, με βάση την πρόσφατη Εθνική Αναφορά, τα άτομα που έχουν επιβεβαιωθεί ως περιστατικά κορωνοϊού συνολικά ανέρχονται στις 65.410, ενώ αναμένεται ότι μέχρι τη Δευτέρα θα πραγματοποιηθούν πάνω από 30.000 εμβολιασμοί παγκύπρια, επιπλέον. Άρα, το ποσοστό των ατόμων που αναπτύσσει κάποιο βαθμό ανοσία ολόένα και αυξάνεται και την ερχόμενη βδομάδα θα πλησιάσουμε το 40%. Ωστόσο, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι για να θεωρείται ότι κάποιος είναι προστατευμένος εν μέρει, πρέπει να έχουν παρέλθει τρεις εβδομάδες από την πρώτη δόση του εμβολίου και 6 μήνες από την ανάρρωσή του.

Σύμφωνα με τον υφυπουργό Καινοτομίας, αυτό το διάστημα αναπτύσσεται σε συνεργασία με την Εθνική Αρχή Ηλεκτρονικής Υγείας και σε επαφή με την Ευρωπαϊκή Ένωση, από την οποία θα λάβουμε τις προδιαγραφές. Βάσει αυτών, η Κύπρος θα δημιουργήσει το δικό της ηλεκτρονικό «Green pass» που θα είναι εναρμονισμένο και θα μπορεί να λειτουργήσει διασυννορικά σε όλη την Ευρώπη. Το ευρωπαϊκό «Green pass» αναμένεται να είναι έτοιμο περί τα τέλη Ιουνίου με αρχές Ιουλίου, γι' αυτό καταβάλλεται προσπάθεια να δημιουργηθεί νωρίτερα ένα ενδιάμεσο σύστημα για τις ανάγκες των εσω-

Το corona pass είναι το εργαλείο που θα μας επιτρέψει να κερδίσουμε ξανά την πρότερη καθημερινότητά μας, ωστόσο, στην προσπάθεια υλοποίησής του, σε προτεραιότητα βρίσκεται ο εμβολιασμός που συναντά διάφορα εμπόδια.

τερικών μετακινήσεων στην Κύπρο. Ο υπουργός Υγείας, σε ερώτηση της «Κ» την Πέμπτη, είπε ότι το κυπριακό «corona pass» θα είναι μια εφαρμογή για κινητά τηλέφωνα. Ο χρήστης θα την εγκαθιστά και ο έλεγχος θα γίνεται με την σάρωση ενός κωδικού στην οθόνη του κινητού.

Εμβολιασμοί

Τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει συχνά-πυκνά η πύλη εμβολιασμού βάζουν εμπόδια στην επιτάχυνση του εμβολιαστικού προγράμματος. Μέχρι στιγμής, ωστόσο, δεν θεωρείται ότι έχει προκαλέσει σημαντική καθυστέρηση, αν και έχουν μετατοπιστεί οι ημερομηνίες για κάποιες ηλικιακές

ομάδες. Ερωτηθείς στο πλαίσιο συνέντευξης τύπου ο υπουργός Υγείας ανέφερε ότι δεν καθυστερεί το εμβολιαστικό πρόγραμμα το πρόβλημα που παρουσιάστηκε στην πύλη την Πέμπτη, καθώς οι τελευταίες μέρες είναι πλήρεις όσον αφορά τα ραντεβού. Ωστόσο, τα προβλήματα είναι περισσότερο από αισθητά, κάθε φορά που προκύπτουν, και από το Υπουργείο Υγείας τονίζεται ότι πρέπει να επιλυθούν, καθώς η πίεση από τους πολίτες που ζητούν να εμβολιαστούν, πλέον, είναι μεγάλη. Αξίζει να σημειωθεί ότι την Παρασκευή διατέθηκαν εκ νέου τα ραντεβού για τα άτομα 35-36 ετών και μέσα σε διάστημα μόλις 2 ωρών, διευθετήθηκαν, από 13.473 τα 10.110.

Αναζητούνται εναλλακτικές

Ερωτηθείς σχετικά την Πέμπτη, ο Υπουργός Υγείας απάντησε στην «Κ» ότι αναζητούνται εναλλακτικές λύσεις για να συνεχίζεται και να επισπεύδεται το πρόγραμμα εμβολιασμού. Η πρώτη εξ αυτών αφορά στη συμφώνια με τους προσωπικούς γιατρούς, οι οποίοι έχουν αρχίσει να διενεργούν εμβολιασμούς στους ασθενείς τους, με τη ζήτηση, μάλιστα, να είναι μεγάλη. Ο πρόεδρος της Εταιρείας Προσωπικών/Οικογενειακών Ιατρών, δρ Ανδρέας Πολυνεικίς, ανέφερε στην «Κ» ότι, σύμφωνα με τις δικές του εκτιμήσεις, το 13% περίπου των δικών του ασθενών ζήτησαν να λάβουν το εμβόλιο της AstraZeneca. Δεδομένου του ότι ενδιάμεσοι έχουν εκπληρώσει περίπου 250 προσωπικοί γιατροί παγκύπρια, εκτιμάται, είπε, ότι θα έχουν ζητηθεί ήδη γύρω στις 25.000 δόσεις εμβολίου, αριθμός ο οποίος έχει ξεπεράσει τις προσδοκίες. Η δεύτερη εναλλακτική επιλογή για το Υπουργείο Υγείας, θα μπορούσε να ήταν η ένταξη των φαρμακοποιών στο πλάνο εμβολιασμού. Όπως είπε ο Κωνσταντίνος Ιωάννου, βρίσκονται διαβουλεύσεις σε εξέλιξη, ώστε να ξεκαθαρίσουν οι λεπτομέρειες της ενδεχόμενης συμμετοχής των φαρμακοποιών. Η πρόεδρος του Συλλόγου, Ελένη Πιέρρα Ισογιεγκ, είχε πρόσφατα αναφέρει στην «Κ» ότι η συμβολή των φαρμακοποιών στον εμβολιασμό θα προσθέσει μια δυναμική 500 και πλέον σημείων εμβολιασμού στο πλάνο.

Διασύνδεση με Κυπριακό ή βέτο τον Ιούνιο;

Η «Κ» αποκαλύπτει πως μια μόνο ευκαιρία παρέχει στη Λευκωσία το νομικό πλαίσιο αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Μία και μόνον ευκαιρία, εντός της Ε.Ε. διαθέτει ο πρόεδρος Αναστασιάδης προκειμένου να πειθαναγκάσει την Τουρκία να δεσμευθεί σε λύση του Κυπριακού, στο πλαίσιο των ψηφισμάτων του Σ.Α. του ΟΗΕ, αξιοποιώντας ως μοχλό πίεσης την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, της Τουρκίας. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η νομική βάση που έχει επιλεγεί και βρίσκεται στο τραπέζι των «27», για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, αναφέρει ότι η έγκριση των όρων εντολής της Κομισιόν προκειμένου να δρομολογηθεί η πολυπόθητη για την Άγκυρα διαδικασία, θα πρέπει να αποφασισθεί ομόφωνα από τα κράτη-μέλη. Ωστόσο, η τελική έγκριση θα δοθεί απλώς με ειδική πλειοψηφία και ως εκ τούτου, δεν θα απαιτείται η συναίνεση όλων των κρατών-μελών... με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την Κυπριακή Δημοκρατία. Με άλλα λόγια, όπως προκύπτει από τη νομική βάση που επιλέχθηκε το

Ο πρόεδρος Αναστασιάδης επισημιάει στο πλαίσιο επαφών ότι δεν είναι δυνατόν να συναινέσει σε αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, εάν δεν υπάρξει ευθεία διασύνδεση με τις κυπρογενείς υποχρεώσεις της Τουρκίας.

Αιχμή Γιοσέπ Μπορέλ προς Τσαβούσογλου. «Τεράστιος» κίνδυνος για ευρωτουρκικές σχέσεις, αν δεν λυθεί το Κυπριακό.

2016, η Λευκωσία θα έχει μία και μοναδική ευκαιρία να διασυνδέσει την επίλυση του κυπριακού προβλήματος με την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης που απαιτεί η Τουρκία, μόνον κατά τη συζήτηση της παραχώρησης όρων εντολής προς την Κομισιόν, κάτι που επιδιώκεται να λάβει χώρα τον Ιούνιο. Εάν ανάψει το «πράσινο φως», παραχωρώντας όρους εντολής προς αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, τότε στη συνέχεια η Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα μπορεί να ασκήσει βέτο, καθώς η τελική απόφαση θα ληφθεί με ειδική πλειοψηφία των κρατών-μελών και όχι με ομοφωνία...

Συγκλίνουσες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι τα δεδομένα αυτά καθιστούν επιτακτική –και απαραίτητη για την Κυπριακή Δημοκρατία και τον πρόεδρο Αναστασιάδη– την ανάγκη ουσιαστικής διασύνδεσης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας και γενικότερα της θετικής της ατζέντας, με την επίλυση του Κυπριακού, προσβλέποντας μάλιστα

σε απτά αποτελέσματα, «σε πρώτο χρόνο». Δηλαδή, πριν από τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης για παραχώρηση όρων εντολής προς την Κομισιόν και για δρομολόγηση της διαδικασίας εκσυγχρονισμού της Τελωνειακής Ένωσης, καθώς με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, η Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα έχει «δευτέρα ευκαιρία».

Συναφείς πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι τα δεδομένα αυτά επιχειρεί να αξιοποιήσει η Άγκυρα, η οποία για τους ίδιους ακριβώς λόγους επεδίωξε και εξακολουθεί να επιδιώκει όπως οι αποφασιστές της Συνόδου Κορυφής για τη θετική ατζέντα, περιλαμβανομένης και της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, ληφθούν άμεσα και πριν από οποιαδήποτε κίνηση στο Κυπριακό. Στόχος της Άγκυρας είναι να εξασφαλίσει την έγκριση όρων εντολής για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης τον Ιούνιο, αφήνοντας την Κυπριακή Δημοκρατία και τον πρόεδρο Αναστασιάδη αγκυλωτά με το Κυπριακό και χωρίς μοχλό πίεσης...

Ενδεικτική των τουρκικών προθέσεων ήταν η τοποθέτηση Τσαβούσογλου πριν από μερικές ημέρες στο Βερολίνο, όπου ενώπιον του Γερμανού ομολόγου του, Χάικο Μάας, αισθάνθηκε την ανάγκη να υποδείξει ότι «δεν πρέπει να καθυστερούμε την υλοποίηση της Τελωνειακής Ένωσης». Άλλωστε, αυτός είναι πλέον ο υπ' αριθμόν ένα στόχος της Άγκυρας στην Ε.Ε., καθώς ενδεχόμενη αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης θα εκτινάξει τον ευρωτουρκικό όγκο εμπορικών συναλλαγών, από 140 δισεκατομμύρια, σε 320 δισεκατομμύρια ετησίως, προσφέροντας σωσίβιο στην τουρκική οικονομία.

Η Λευκωσία πάντως έχει γνώση των κινήσεων της Άγκυρας και όπως πληροφορούμαστε, ο πρόεδρος Αναστασιάδης επισημιάει στο πλαίσιο επαφών ότι δεν είναι δυνατόν να συναινέσει σε αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, εάν δεν υπάρξει ευθεία διασύνδεση με τις κυπρογενείς υποχρεώσεις της Τουρκίας, περιλαμβανομένης της λύσης του Κυπριακού,

με άμεσα και απτά αποτελέσματα. Ανάλογες θέσεις αναμένεται να μεταφέρει ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης προς τους εταίρους του, αύριο, στο πλαίσιο της Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων. Ο πρόεδρος Αναστασιάδης που συμμετείχε στην άτυπη Σύνοδο του Πόρτο και ο Νίκος Χριστοδουλίδης που πήγε στη Λετονία, στη Λιθουανία και είχε επαφές με αρκετούς εταίρους του τις προηγούμενες μέρες, ενημερώνουν αναφορικά με τις τουρκικές αξιώσεις για λύση δύο κρατών στην Κύπρο, όπως αυτές κατατέθηκαν επισήμως, στη Γενεύη. Αφενός, η Λευκωσία αναμένει από τους εταίρους της, συλλογικά, ως Ε.Ε., να παρέμβουν προς την Άγκυρα, αξιοποιώντας την επιρροή τους για λύση ΔΔΟ, στη βάση των ψηφισμάτων του Σ.Α. του ΟΗΕ. Αφετέρου και μέχρι η Τουρκία να επανέλθει στο πιο πάνω πλαίσιο, κατά συγκεκριμένο και αποτελεσματικό τρόπο, η Λευκωσία επισημιάει ότι δεν μπορεί να της ζητείται να συζητήσει νέα ευρωπαϊκά δώρα προς την Άγκυρα. Πόσο μάλλον για την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της υποψήφιας χώρας, που αποτελεί τον μοναδικό ουσιαστικό μοχλό πίεσης που διαθέτει η Κύπρος αλλά και η Ε.Ε. έναντι του καθεστώτος Ερντογάν. Όπως δε γίνεται κατανοητό, ο πρόεδρος Αναστασιάδης δεν έχει την πολυτέλεια να πει «ναι» στην παραχώρηση όρων εντολής προς την Κομισιόν για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, τον Ιούνιο. Εκτός, εάν στο μεσοδιάστημα, η Άγκυρα προβεί σε μια ουσιαστική κίνηση στο Κυπριακό, με άμεσα αποτελέσματα.

Πολλά πάντως θα εξαρτηθούν από τη στάση που θα τηρήσει το Βερολίνο, το οποίο έχει πρωτοστατήσει για τη λήψη οριστικής απόφασης τον Ιούνιο, με στόχο τη δρομολόγηση της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας. Κύκλοι όμως στην έδρα της Ε.Ε. φέρονται να αντιλαμβάνονται την επιχειρηματολογία της Λευκωσίας, αλλά και την ανάγκη διασύνδεσης της θετικής ατζέντας της Τουρκίας και δη της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης με την επίλυση του Κυπριακού.

Θέση που καταγράφεται και είναι καλοδεχούμενη για τη Λευκωσία, αλλά δεν μπορεί να οδηγήσει στην εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων για την κατεύθυνση που θα προσλάβουν οι εξελίξεις σε ενάμιση περίπου μήνα, στη Σύνοδο Κορυφής, στις 24-25 Ιουνίου, καθώς το κλειδί βρίσκεται στο Βερολίνο...

Υποδείξεις Μπορέλ, «προσφυγή» στη Μέρκελ

Σαφείς υποδείξεις από τον ύπατο εκπρόσωπο της Ε.Ε. Γιοσέπ Μπορέλ, εισέπραξε σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ο ΥΠΕΞ της Τουρκίας Μεβλούτ Τσαβούσογλου, ως αποτέλεσμα του αδιεξόδου που καταγράφηκε στη Γενεύη. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ο κ. Μπορέλ στο πλαίσιο επικοινωνίας με τον κ. Τσαβούσογλου, προειδοποίησε ότι εάν δεν υπάρξει πρόοδος για λύση του Κυπριακού, τότε ο κίνδυνος για μπλοκάρισμα των ευρωτουρκικών σχέσεων θα είναι «τεράστιος». Η υποδείξη Μπορέλ αποκτά ιδιαίτερη σημασία υπό το φως των τουρκικών αξιώσεων για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, άμεσα, τις οποίες επανέλαβε πριν από μερικές μέρες στο Βερολίνο, ο ΥΠΕΞ Μεβλούτ Τσαβούσογλου, προσβλέποντας στη συνεχιζόμενη «θετική ψήφο» του Γερμανού υπουργού Εξωτερικών Χάικο Μάας. Συναφείς πληροφορίες αναφέρουν ότι η άμεση δρομολόγηση της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, αποτελέσει το βασικό αντικείμενο και της επικοινωνίας Ερντογάν-Μέρκελ, με τον Τούρκο πρόεδρο να επιχειρεί να διασφαλίσει ότι το Βερολίνο θα συνεχίσει να πρωτοστατεί προς αυτή την κατεύθυνση, ανεξαρτήτως της πολιτικής απαράδεκτες στάσεις που τήρησαν η Άγκυρα και το ψευδοκράτος στην άτυπη πενταμερή της Γενεύης, αναφορικά με τη λύση του Κυπριακού. Κι ενώ το Βερολίνο φέρεται να αρκείται –επί του παρόντος τουλάχιστον– στη συνέχεια ενός «διαλόγου» για ζητήματα Ανατολικής Μεσογείου, όπως συνάγεται από τις τοποθετήσεις Μάας, την ίδια ώρα, επίσημος της Ε.Ε., στις Βρυξέλλες, ανέφερε ότι με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, η Ένωση θα μπορούσε τον Ιούνιο να κάνει ένα ακόμη βήμα προς την κατεύθυνση στήριξης της Τουρκίας στο μεταναστευτικό (παρότι εκκρεμεί η γραμμή από την οποία θα εκταμιευθούν τα υπό συζήτηση ποσά 5 περίπου δισεκατομμυρίων ευρώ). Σύμφωνα με τον ίδιο επίσημο, η Ε.Ε. «δεν θα μπορούσε» να πάει παραπέρα, θέση η οποία πχεί μεν θετικά, αλλά θα πρέπει να διαφανεί στην πράξη κατά πόσον μεταφράζεται σε ουσιαστική έκφραση πολιτικής ή όχι. Κατά πόσον δηλαδή, η θέση αυτή αντανακλά κάποιες σκέψεις για μετάθεση της λήψης απόφασης, αναφορικά με το μείζον ζήτημα της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, ή εάν είναι απλώς μια εύχρη τοποθέτηση.

Περιμένουν ενδείξεις πριν από τη νέα άτυπη

Πώς διαμορφώνεται το σκηνικό στα ευρωτουρκικά μετά τη Γενεύη και ποιες οι βλέψεις για την επόμενη μέρα στο Κυπριακό

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Απομακρυσμένο θεωρείται το ενδεχόμενο η πενταμερής της Γενεύης να έχει άμεσες επιπτώσεις στην πορεία των ευρωτουρκικών σχέσεων, καθώς επηρεάζονται από άλλες δυναμικές και συμφέροντα. Οι μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και οι θεσμοί θέλουν να προχωρήσουν –έστω και σημειωτόν– στους τομείς της διαχείρισης της μεταναστευτικής και στην ενίσχυση των οικονομικών σχέσεων μέσω της συζήτησης για την Τελωνειακή Ένωση. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η πρόοδος στο Κυπριακό είναι κεντρικό κομμάτι του παζλ της μεγάλης εικόνας των ευρωτουρκικών, και οι θεσμοί έχουν ανοιχτά τα ραντάρ τους για οποιαδήποτε ένδειξη από την Τουρκία (αλλά και την ε/κ πλευρά) ενόψει μιας δεύτερης άτυπης συνόδου για το Κυπριακό. Επί του πρακτέου, το σκηνικό των ευρωτουρκικών τους επόμενες δύο μέρες αφορά την προεργασία για μία εις βάθος συζήτηση για το παρόν και το μέλλον της Τελωνειακής Ένωσης, και την αναζήτηση λύσεων όσον αφορά τη διαχείριση της μετανάστευσης και της χρηματοδότησης της Τουρκίας για τη φιλοξενία (και την αποδοχή επιστροφών) Σύρων προσφύγων.

Τον δικό τους ρόλο στην αξιολόγηση από την Ε.Ε. παίζουν επίσης τα ζητήματα κράτους δικαίου και πολιτικών ελευθεριών στο εσωτε-

ρικό της χώρας, καθώς και ο ρόλος που διαδραματίζει η Άγκυρα στην περιφέρεια της, ιδιαίτερα στον Καύκασο.

Μετανάστευση

Το μεταναστευτικό ειδικά είναι αυτό στο οποίο υπάρχει μια κάποια δημόσια κινητικότητα, καθώς είναι ένα πρακτικό ζήτημα το οποίο επείγει. Την Παρασκευή η επιτροπή για Εσωτερικές Υποθέσεις Ίλβα Γιόχανσον είχε σειρά επαφών στην Τουρκία, τις οποίες η προεβία της Ε.Ε. στην Άγκυρα χαρακτήρισε στις δημόσιες ανακοινώσεις της συνέχεια των επαφών που είχαν ο Σαρλ Μισέλ και η Ούρσουλα φοντερ Λάιεν στις αρχές Απριλίου (εννοώντας βεβαίως την ουσία και όχι τις διπλωματικές γκάφες των επιτελείων των δύο προέδρων). Το ερώτημα που παραμένει ανοιχτό είναι πού θα βρεθούν τα χρήματα που ζητάει η Άγκυρα για τη στήριξη των προσφύγων, καθώς στον μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό δεν προβλέπεται σχετικό επιπρόθετο κονδύλι για την κατάσταση στην Τουρκία. Τα κράτη μέλη από την άλλη δεν φαίνονται πρόθυμα να συνεισφέρουν λόγω και της ευρύτερης οικονομικής κατάστασης. Προεργασία γίνεται και στο θέμα της Τελωνειακής Ένωσης, κατ' αρχήν όσον αφορά τη σωστή λειτουργία της ήδη υπάρχουσας συμφωνίας και στη συνέχεια μόνο για ενδεχόμενη επέκτασή της. Στην κοινή δήλωση των αρχηγών κρατών του Μαρτίου έχει αποτυπωθεί και η

Η δεύτερη άτυπη συνάντηση για το Κυπριακό εκτιμάται πως θα πραγματοποιηθεί το αργότερο τον Σεπτέμβριο, μάλλον στη Νέα Υόρκη.

ανάγκη για σωστή εφαρμογή της Τελωνειακής Ένωσης όσον αφορά όλα τα κράτη μέλη, δηλαδή και την Κύπρο.

Τι αναμένουν

Στον μικρόκοσμο του Κυπριακού, πάντως, οι Βρυξέλλες έχουν σημειώσει την επιμονή του Ερντογάν να μιλάει για δύο κράτη – κάτι που θεωρείται ανέφικτο από τις Βρυξέλλες και τη Νέα Υόρκη – αλλά και την ενθάρρυνσή του από την Τουρκία. Ταυτόχρονα όμως έχει σημειωθεί και η απροθυμία της ε/κ πλευράς να δει ζεστά την προσπάθεια εύρεσης κοινού εδάφους στο πρόβλημα της πολιτικής ισότητας, πέρα από τις γενικές αναφορές σε μια πιθανή αποκέντρωση της ομοσπονδίας. Κυβερνητικές

πηγές υποδεικνύουν πως το Κυπριακό είναι ένα από τα θέματα στα οποία η Τουρκία καλείται από την Ε.Ε. να δείξει εποικοδομητική στάση και διάθεση, και πως οι ανοιχτές τ/κ αναφορές σε βάσεις λύσης πέρα από το συμφωνημένο ομοσπονδιακό πλαίσιο έχουν καταγραφεί ως αντιπαραγωγικές. Η δεύτερη άτυπη συνάντηση για το Κυπριακό εκτιμάται πως θα πραγματοποιηθεί το αργότερο τον Σεπτέμβριο, μάλλον στη Νέα Υόρκη, έτσι ώστε να συμπέσει με τη Γενική Συνέλευση κατά την οποία όλοι οι εμπλεκόμενοι θα βρίσκονται ήδη στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών. Έτσι και ο γ.γ. δεν θα χρειαστεί να αλλάξει δραματικά το πρόγραμμα του –εν μέσω κορωνοϊού– για την προσπάθεια επανέναρξης μιας δια-

δικασίας με χαμηλές πιθανότητες επιτυχίας. Τις επόμενες εβδομάδες οι ομάδες των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη και στη Λευκωσία θα βρίσκονται σε συνεχή επικοινωνία για προετοιμασία των επόμενων βημάτων. Η Τζέιν Χολ αναμένεται να επιστρέψει για επαφές στην Κύπρο τον Ιούνιο, μετά δηλαδή τις βουλευτικές εκλογές, και ενδεχομένως για δεύτερη φορά και τον Ιούλιο πριν από τις καλοκαιρινές διακοπές. Παράλληλα η Ε.Ε. δλώνει έτοιμη, και επισήμως μέσω δηλώσεων εκπροσώπων της Κομισιόν, να διορίσει εκπρόσωπό της στην ομάδα των Καλών Υπηρεσιών του ΟΗΕ σε περίπτωση επανέναρξης διαπραγματεύσεων. Στις Βρυξέλλες, άλλωστε, δεν υπάρχει διάθεση να αφηθεί να εκφυλιστεί το Κυπριακό και να πάει στράφι η οικονομική και άλλη στήριξη στη επανένωση και στους Τ/κ τα τελευταία δέκα και πλέον χρόνια.

Μη μας βγει κρίση

Τον δικό τους ρόλο στη διαμόρφωση του διεθνούς κλίματος παίζουν και τα Ηνωμένα Έθνη, καθώς ο Ζοζέπ Μπορέλ βρίσκεται σε συχνή επικοινωνία με τον Αντόνιο Γκουτιέρρες. Άλλωστε, η ανάγκη της Ε.Ε. για εξομάλυνση της κατάστασης είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους τα Η.Ε. προσπαθούν να ξεκινήσουν μια νέα προσπάθεια. Πάντως, τα Ηνωμένα Έθνη φέρονται να είδαν με έκπληξη τόσο την επιμονή του Ερντογάν στα δύο κράτη χωρίς καμιά διάθεση μετα-

κίνησης, αλλά και τον ότι και τόσο διπλωματικό τρόπο με τον οποίο κατέθεσε τις θέσεις του. Την ίδια στιγμή, και ο πρόεδρος Αναστασιάδης φαίνεται να δυσκολεύεται να πείσει τη διεθνή κοινότητα για τις προθέσεις του όσον αφορά το Πλαίσιο Γκουτιέρρες, το οποίο αφέθηκε στην τύχη του για τέσσερα χρόνια μετά το Κραν Μοντάνα.

Όσον αφορά τη φημολογία περί κατάθεσης της εντολής του γ.γ., οι ίδιες πηγές επισημιάουν πως αυτό είναι απώθησε στον Ερντογάν ήταν πως ο μόνος τρόπος να συζητηθεί σοβαρά το ενδεχόμενο δύο κρατών θα ήταν η κατάθεση της εντολής του Αντόνιο Γκουτιέρρες και η αναζήτηση νέας από το Συμβούλιο Ασφαλείας, και πως αυτό είναι απομακρυσμένο ενδεχόμενο. Αν είναι να γίνει κάτι τέτοιο, δεν θα γίνει μετά από μία μόνο συνάντηση, και δεν θα είναι απόφαση του γ.γ. του ΟΗΕ, σημειώσε η ίδια πηγή. Και πρόσθεσε πως το μήνυμα που έδωσε και στις δύο πλευρές ο Αντόνιο Γκουτιέρρες είναι πως υπάρχει ο κίνδυνος μια πραγματική κρίση στη θάλασσα ή επί του εδάφους να αφαιρέσει τις επιλογές από τα χέρια όλων.

Ο κ. Γκουτιέρρες παρακολουθεί την Ανατολική Μεσόγειο, παρακολουθεί τα όσα αφορούν τις σχέσεις μεταξύ των πλευρών και τα όσα αφορούν τη νεκρή ζώνη, και υπενθυμίζει τα μέρη πως το στάτους κβο καταρρέει, καθιστώντας το ενδεχόμενο συμφωνίας όλο και πιο δύσκολο.

Το διπλωματικό βουνό μετά τη Γενεύη

Αγκυρα και Τατάρ ντριμπλάρουν το blame game της Λευκωσίας - Χωρίς διέξοδο το χάσμα που εμπεδώνεται μετά την Ατυπη

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Το τι έλαβε χώρα στην Ατυπη της Γενεύης δεν πρέπει να εκκλιήσει τους έμπειρους παρατηρητές στο Κυπριακό. Η Αγκυρα δεν εισέπραξε ιδιαίτερος, σε διεθνές επίπεδο, το blame game για την αποτυχία της διάσκεψης και η πρόταση Τατάρ μένει ως «πρόικα» στο τραπέζι του Κυπριακού με τον ίδιο τον γ.γ. του ΟΗΕ να ζητεί, επί της ουσίας, περισσότερη επιμονή και, κάπως αόριστα (σ.σ. τον «νεκρό») Αύγουστο δεν γίνονται διασκέψεις για το Κυπριακό) να θέτει τις προϋποθέσεις για μια νέα διάσκεψη. Το τελευταίο σενάριο αν ιδωθεί από ένα πρίσμα απόλυτου ορθολογισμού σημαίνει, πρακτικά, το εξής: Η τα περί λύσης δύο κρατών του Τατάρ θα αποσυρθούν ακριβώς γιατί ο ίδιος δεν θα έχει πολιτικό μέλλον ή η ελληνοκυπριακή πλευρά θα συναινέσει στο να συζητήσει προτάσεις εκτός της συμφωνημένης, διαχρονικά, ΔΔΟ. Προς το παρόν, αμφότερα τα σενάρια έχουν λίγες πιθανότητες επαλήθευσης. Την ίδια στιγμή, η ελληνοκυπριακή πλευρά, διά των δηλώσεων του ΠτΔ περί διεθνούς εκστρατείας διαφώτισης για το Κυπριακό αλλά και των αυστηρών μηνυμάτων προς την πλευρά Τατάρ, δίνει το τέμπο του πώς θα κινηθεί στους επόμενους μήνες: Αποτρεπτικά προκειμένου να διαχειριστεί τη διπλή στρατηγική Αγκυρας - Τατάρ. Από τη μία με την Τουρκία σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο να εντάσσει το Κυπριακό στο πλαίσιο της βελτίωσης των σχέσεων της με την Ε.Ε. - στο πλαίσιο του καθορισμού της νέας ευρωτουρκικής σχέσης. Από την άλλη, με την Τουρκία να προχωρεί σε μια προσπάθεια εμπέδωσης - από κοινού με τον Τατάρ - της αποτύπωσης όσων ο τελευταίος κατέθεσε στην πρότασή του στη Γενεύη. Αλλά και στο περιφερειακό επίπεδο, με ευρύτερους γεωπολιτικούς όρους για την Τουρκία στην Ανατολική Μεσόγειο.

Το πολύ κακό σενάριο

Το χειρότερο σενάριο για την Κυπριακή Δημοκρατία τους επόμενους μήνες θα ήταν ένας συν-

δυασμός σταδιακής αναβάθμισης των κρατικών χωρητικοτήτων της λεγόμενης «ΤΔΒΚ» σε συνδυασμό με μια σειρά διπλωματικών εξελίξεων για την Τουρκία τόσο σε περιφερειακό επίπεδο όσο και με συγκεκριμένο αποτύπωμα επί της Κύπρου. Αυτή τη στιγμή, επί της αρχής, τρεις χώρες δείχνουν να είναι πρόθυμες να προβούν σε απευθείας

Το χειρότερο σενάριο για την Κυπριακή Δημοκρατία τους επόμενους μήνες θα ήταν ένας συνδυασμός σταδιακής αναβάθμισης των κρατικών χωρητικοτήτων της λεγόμενης «ΤΔΒΚ» σε συνδυασμό με μια σειρά αρνητικών διπλωματικών εξελίξεων σε σχέση με την Τουρκία.

αναγνώριση της «ΤΔΒΚ»: Το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και σε μικρότερο βαθμό το Αζερμπαϊτζάν. Ωστόσο, πριν συμβεί κάτι τέτοιο -αν κι εφόσον υπάρξει αδιέξοδο στην επανεκκίνηση των συνομιλιών, η λεγόμενη «ΤΔΒΚ» θα μπορούσε να κινηθεί και στις παρυφές της διεθνούς αναγνώρισης με ένταξη της σε οργανισμούς όπως το Turkish Council (σ.σ. με την Ουγγαρία σε ρόλο παρατηρητή), απευθείας εμπορικές σχέσεις με τουρκόφωνα αλλά και μη κράτη ή με μια διπλωματική καμπάνια προκειμένου να αποκτήσει, εντός του ΟΗΕ, καθεστώς χώρας παρατηρητή (non-member observer state status). Κινησεις χωρίς ιδιαίτερο κόστος για την Τουρκία και τον Τατάρ που απλώς θα εμπάνθυναν το επείγουσα περι κυριαρχικής ισότητας και δύο κρατών και που παράλληλα θα εγκαινίαζαν ένα διπλωματικό παρασκήνιο ανταγωνισμών μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της «ΤΔΒΚ» προκειμένου να μην επανεκκινήσει ο διάλογος, αποκο-

Η Τουρκία και ο Τατάρ φαίνεται πως δεν... έφυγαν από τη Γενεύη με την ευθύνη για την αποτυχία της διάσκεψης, τουλάχιστον στο επίπεδο των δηλώσεων του ίδιου του γ.γ. του ΟΗΕ.

ρήφωμα του οποίου θα δούμε και στη στάνταρντ, για το Κυπριακό, κινητικότητα που λαμβάνει κάθε χρόνο τον Σεπτέμβριο στη Νέα Υόρκη λόγω της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Την ίδια στιγμή, η Τουρκία θα μπορούσε αφού βελτιώσει, επί μιας συναλλακτικής πλέον προσέγγισης, τις σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση να προχωρήσει, απρόσκοπτα, με τη διενέργεια παράνομων γεωτρήσεων επί της κυπριακής ΑΟΖ, καθώς και με κινήσεις σε σχέση με την Αρμενία. Το ερώτημα πώς θα πράξει ο γ.γ. του ΟΗΕ σε σχέση με τους όρους εντολής του στο Κυπριακό σε περίπτωση συνεχιζόμενων αποτυχιών να συγκεράσει τις αντίθετες θέσεις προκειμένου να υπάρξουν συνομιλίες αποτελεί, επίσης, ένα κρίσιμο ερώτημα που ωστόσο θα απασχολήσει τη Λευκωσία, επί της ουσίας, στις αρχές του 2022.

Αμχανία λόγω κινήσεων

Η Τουρκία δεν δείχνει να ιπποείται από τις γεωπολιτικές δυνα-

μικές ισχύος στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή και μετά την ομαλοποίηση των σχέσεων Σαουδικής Αραβίας-Κατάρ προχώρησε σε μια κίνηση αστραπή επανεκκίνησης των σχέσεων της με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, χώρα με την οποία βρίσκονταν σε έντονο περιφερειακό ανταγωνισμό ισχύος με στρατιωτικό μάλιστα, στην πρόσφατη σύγκρουση στη Λιβύη, αποτύπωμα και βαθιές ιδεολογικές προεκτάσεις. Την ίδια στιγμή η τουρκική διπλωματία ενόψει των δύσκολων ευρωτουρκικών και αμερικανοτουρκικών σχέσεων που κορυφώνονται φαίνεται να βρίσκεται κοντά στην ομαλοποίηση των σχέσεων της με την Αίγυπτο και το Ισραήλ και κράτη της Ε.Ε. μέσω τόσο διορθωτικών κινήσεων και προχωρημένων συνομιλιών στην πρώτη περίπτωση όπως και τριμερών σχημάτων συνεργασίας με έμφαση στις εξελίξεις στη Μαύρη Θάλασσα στο πλαίσιο και του ανταγωνισμού Δύσης - Ρωσίας που μαίνεται τελευταίως στη δεύτερη.

Στην περίπτωση της Αιγύπτου (σ.σ. οι ΥΦΥΠΕΞ των δύο χωρών συναντήθηκαν στο Κάιρο την περασμένη εβδομάδα) μάλιστα έχει ενδιαφέρον αν μια επανεκκίνηση των σχέσεων με την Τουρκία θα δημιουργήσει στη Λευκωσία κάποιου είδους αμχανία, ενώ στην περίπτωση της Συνόδου στα τέλη του Ιουνίου το δίλημμα ενώπιον της ελληνοκυπριακής πλευράς παραμένει ενδιαφέρον: Θα κινηθεί σε σκληρή γραμμή προκειμένου να βρει, εντός Ε.Ε., πρόσφορο έδαφος για στήριξη ώστε να αποτρέψει μια αναβάθμιση των σχέσεων Ε.Ε. - Τουρκίας, στο πλαίσιο μιας νέας διακριτής σχέσης ή η εκστρατεία διαφώτισης δεν θα επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Πάντως, αν τον Ιούνιο παρθούν καθοριστικές αποφάσεις για το μέλλον Ε.Ε. - Τουρκίας μια νέα απόπειρα του γ.γ. για επανεκκίνηση του διαλόγου στο Κυπριακό θα λάβει χώρα -εξ ορισμού- σε ένα timing που δεν ευνοεί, αντικειμενικά, την ελληνοκυπριακή διαπραγματευτική θέση.

Υπάρχει διέξοδος;

Στην παρούσα φάση έμπειροι παρατηρητές στο Κυπριακό, διεθνώς αλλά και στην Κύπρο, καταλήγουν στο ότι δεν υπάρχει διέξοδος στο χάσμα που δείχνει να εμπεδώνεται μετά την άτυπη Πενταμερή της Γενεύης μεταξύ των επιδιώξεων των δύο κοινοτήτων ως προς το τι πρέπει να συζητηθεί ως φόρμουλα λύσης σε μια επάνοδο στο τραπέζι των συνομιλιών. Με απόλυτα ορθολογικούς όρους ή θα γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ δύο κρατών και ΔΔΟ σε μια φόρμουλα λύσης που θα περιέχει στοιχεία και των δύο, πράγμα που βρήκε έντονη αντίδραση στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό ή πρέπει να βρεθεί μια φόρμουλα προκειμένου η Τουρκία να λάβει όλο το μερίδιο της ευθύνης για την εμμονή της σε λύση εκτός πλαισίου της ΔΔΟ. Το τελευταίο εντάσσει αναπόφευκτα την Κ.Δ. ή σε μια ουσιαστική προσπάθεια για αποτροπή των τουρκικών τελεσμένων και επαναπροσδιορισμό των στρατηγικών επιδιώξεων για λύση του Κυπριακού ή σε μια διαχειριστική κατάσταση τακτικισμών προκειμένου να μη φανεί τυχόν και δική της ευθύνη σε ένα οριστικό ναυάγιο επανέναρξης του διαλόγου. Για πρώτη φορά, ίσως, η άτυπη της Γενεύης θα αποδείξει πως για την ελληνοκυπριακή πλευρά οι εκστρατείες διαφώτισης και η ανάδειξη των ευθυνών της Τουρκίας, σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο, θα γίνονται αυτή τη φορά προς μια διττή κατεύθυνση - τόσο της επίρριψης της ευθύνης στην Αγκυρα αλλά και της κατάρριψης του επικειρήματος για παραλείψεις της δικής μας πλευράς στην τετραετία που μεσολάβησε από το Κραν Μοντάνα. Ομοιογενείς, διπλωματικά ομιλούντες, ένα... βουνό.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Η Επανάσταση να είναι βελούδινη

«**Μ**ην κλαις πάνω από το χυμένο γάλα» λέει η λαϊκή θυμοσοφία, θέλοντας να καταδείξει ότι πολύ μεγαλύτερη σημασία έχει το τι θα κάνεις από εδώ και μπρος, παρά το να μηρυνάξεις διαρκώς το τι έγινε. Και όμως, στην Κύπρο το τελευταίο διάστημα, γίνεται το αντίθετο. Αντί να συζητάμε την επόμενη μέρα της χώρας, η προσπάθεια είναι να μείνει η χώρα κολλημένη σε όσα μας πλήγωσαν. Η μεγαλύτερη καταστροφική στιγμή της χώρας διεθνώς, μάλιστα, προέρχεται από τη δική μας αντιπολιτευση. Φτάσαμε στο σημείο ο κ. Νικόλας Παπαδόπουλος, με ψευδή στοιχεία, να προσπαθεί να πείσει ότι η Κύπρος είναι ουραγός στους εμβολιασμούς, την ώρα που (ενώ γραφόταν αυτό το άρθρο) είμασταν στην Ε.Ε., σε απόσταση αναπνοής από τη Γερμανία και το Βέλγιο. Κυ-

ριαρχεί, βλέπετε, η νοοτροπία «ας καούν όλα, φτάνει να γίνει το δικό μας».

Άμμοιροι ευθυνών δεν είναι για αυτή την κατάσταση ούτε η κυβέρνηση ούτε ο Δημοκρατικός Συναγερμός. Δόθηκαν αφορμές και έγιναν λανθασμένοι χειρισμοί που πλήγωσαν. Δόθηκε πρόσφορο έδαφος στις Κασσάνδρες, τους τεράλινδες της μισαλλοδοξίας και τις επαγγελματίες μοιρολογήτρες που μεσουρανούν στην πολιτική μας σκηνή.

Κάποια στιγμή όμως αυτό το θέατρο του παραλόγου πρέπει να τελειώσει. Διότι κάνει κακό στη χώρα, κακό στην προοπτική και το μέλλον όλων μας. Χρειάζεται η κάθαρση, χρειάζεται η λειτουργία της δικαιοσύνης, χρειάζεται όμως και το αυριο που να είναι καλύτερο, πιο στέρεο και πιο ελπιδοφόρο για όλους τους Κυπρίους. Ουσία της πολιτικής

είναι να ανοίγει δρόμους για τη χώρα και να δημιουργεί καλύτερη ζωή για τον κάθε πολίτη. Και σήμερα, αυτό που χρειαζόμαστε δεν είναι η αυτοκαταστροφή, αλλά μια βελούδινη πολιτική επανάσταση. Να σπάσουμε το διαζύγιο μεταξύ κοινωνίας και Βουλής. Να νιώθει ο κάθε πολίτης ότι έχει δικαιώματα, υποχρεώσεις, αλλά και κράτος του ανταποδίδει επαρκώς, όσα ο ίδιος προσφέρει. Ότι το κράτος δημιουργεί αντί να καταστρέφει ευκαιρίες. Ότι όλοι μαζί προστατεύουμε όσα δημιουργήσαμε και γκρεμίζουμε ό,τι εμποδίζει τη χώρα να βρει τον δρόμο της.

Σε αυτή την περιέργη και τοξική προεκλογική εκστρατεία η μεγαλύτερη δυσκολία προκύπτει όταν επιχειρήσεις να εξηγήσεις το πώς προχωρούμε μπροστά. Το πώς θεσπίζεται το δίφρανο κράτος. Πώς

ολοκληρώνεται το τεράστιο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα που ήδη υλοποιείται στην Κύπρο. Το νέο αναπτυξιακό μοντέλο που χρειάζεται η χώρα και το οποίο μάλιστα συνεπικουρείται από τα 3 δισεκατομμύρια ευρώαικών και δικών μας πόρων που έχουν προβλεφθεί για να στηρίξουν το οικοδόμημα της Κύπρου της νέας εποχής.

Συνολικά, 920 εκατομμύρια προβλέπονται την επόμενη περίοδο για να κτίσουν μια εξυπνότερη και πιο ανταγωνιστική χώρα, 1 δισεκατομμύριο εκατό πενήντα εκατομμύρια προβλέπονται για το κοινωνικό κράτος και την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Επίσης, 254 εκατομμύρια προβλέπονται για μια πιο συνδεδεμένη Κύπρο, πιο κοντά στους πολίτες,

ενώ 80 εκατομμύρια προβλέπονται για την υγεία και την πολιτική προστασία.

Μιλάνε όλοι διαρκώς για τους νέους και τη μεσαία τάξη. Τη σιωπηλή πλειοψηφία αυτού του τόπου. Ελάχιστοι όμως τολμούμε να σκιαγραφήσουμε το πώς βλέπουμε το παρόν και το μέλλον τους. Και όσο και αν προσπαθούμε, ελάχιστος χώρος υπάρχει σήμερα για να τα συζητήσουμε. Οι ζωές μας και η πορεία της χώρας προς τα μπροστά δεν «πουλάνε», μπροστά στο δηλητήριο της τοξικότητας και το κοινωνικό life style που μας κατακλύζουν.

Η σιωπηλή πλειοψηφία χρειάζεται απλά πράγματα: Μια κυβέρνηση και μια Βουλή που θα εξασφαλίζουν σταθερότητα, θα συμπεριφέρονται έντιμα σε όλα τα επίπεδα, θα στηρίζουν την κυπριακή οικογένεια, θα οδηγούν αντί να ακολουθούν

των κοινωνιών. Ένα σύγχρονο κράτος που θα εξασφαλίζει την κοινωνική ηρεμία και την αναπτυξιακή προοπτική. Με καλές δουλειές, καλά σχολεία, φροντίδα για τα παιδιά και την εργαζόμενη μάνα, καλές υπηρεσίες υγείας, δημόσια τάξη και ασφάλεια.

Οι ανάγκες αυτών των ανθρώπων, των καθημερινών ανθρώπων, είναι που πρέπει να έρθουν τώρα στο προσκήνιο. Αυτή είναι η πραγματική δουλειά της πολιτικής, όχι ο φανατισμός και το μίσος. Διότι τέτοιο φανατισμό, είχαμε να ζήσουμε από εκλογές των δεκαετιών πριν από το 1990. Ο φανατισμός γκρεμίζει. Εμείς, τώρα, χρειαζόμαστε να κτίσουμε. Πρώτα και κύρια, την πολιτική, από την αρχή.

Ο κ. Μιχάλης Σοφοκλέους είναι υποψήφιος βουλευτής ΔΗΣΥ Λευκωσίας.

45 ΧΡΟΝΙΑ
Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη

ΠΣC MEDOCHEMIE

Ο ΝΙΚΟΛΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Κατευθυνόμενο από τον Λόφο το δίκτυο διαπλοκής των χρυσών διαβατηρίων

Είναι ο πρόεδρος και η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ που έβαζαν το δικό τους προσωπικό συμφέρον πάνω από το δημόσιο

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Η άτυπη διάσκεψη της Γενεύης θα μείνει στην ιστορία ως η Πενταμερής με την οποία τα «δύο κράτη» μπήκαν πάνω στο τραπέζι και ξεκίνησε με αυτόν τον τρόπο η συζήτηση για συμφωνημένη διχοτόμηση της πατρίδας μας, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ Νικόλας Παπαδόπουλος. Όπως εξηγεί, είχαμε πολλές φορές περιστατικά διαπλοκής, όμως ένα δίκτυο διαπλοκής, όπως αυτό που είχε στηθεί με τα «χρυσά διαβατήρια», που διακινούσε διασκατομύρια, κατευθυνόμενο από τον Λόφο του Προεδρικού, πρώτη φορά είχαμε στην ιστορία της Κύπρου.

—Ξέρετε τι λένε: Το ΔΗΚΟ της κοιματικής ταυτότητας, του ΞΕΚΤΕ, του Σάββα Βέργα και του Ντίνο Μιχαηλίδη, δεν νομιμοποιείται να παίζει τον κυνήγο της διαφθοράς...

—Το «φταίει όλοι και άρα δεν φταίει κανένας» είναι η μόνιμη και γνωστή υπερπόση όλων των απαιτήσεων και η κυβέρνηση της διαπλοκής δεν θα μπορούσε να αποτελέσει την εξείρεση σε αυτόν τον κανόνα. Τέτοιες ισοπεδωτικές προσεγγίσεις ουσιαστικά «ξεπλύνουν» τους διεφθαρμένους και τους διαπλεκόμενους. Το ότι πάντα είχαμε μεμονωμένα περιστατικά διαπλοκής από αξιωματούχους που εξυπηρετούσαν το δικό τους προσωπικό συμφέρον αυτό είναι αλήθεια. Όμως, ένα δίκτυο διαπλοκής, όπως αυτό που είχε στηθεί με τα «χρυσά διαβατήρια», που διακινούσε διασκατομύρια, κατευθυνόμενο από τον Λόφο του Προεδρικού, πρώτη φορά είχαμε στην ιστορία της Κύπρου. Δεν είναι τυχαίο ότι για πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας μας έχουμε έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά της Κύπρου, έρευνα του Διεθνούς Οργανισμού Ελεγκτικών Αρχών και έρευνες από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία για υποθέσεις διαφθοράς. Άστε που για πρώτη φορά έχουμε μία κυβέρνηση που αρνείται να συνεργαστεί με την Ελεγκτική Υπηρεσία και τη Βουλή και εμποδίζει τον έλεγχο και τη διαφάνεια.

—Θα σας πουν κάποιοι πως όποιος ζει σε υγάλιο σπίτι δεν πρέπει να ριχνει πέτρες. Και εννοούν τις δραστηριότητες του γραφείου Τάσος Παπαδόπουλος

που είτε αδικώς είτε δικαιολογημένα πάντα θα τις βρίσκετε μπροστά σας...

—Η διαπλοκή και η διαφθορά είναι στο Υπουργικό Συμβούλιο της διακυβέρνησης ΔΗΣΥ και στον πρόεδρο της Δημοκρατίας που εντοπίζεται, πλέον αποδεδειγμένα, με βάση και το ενδιαφέρον πόρισμα της ερευνητικής Επιτροπής Νικολάου. Από κει και πέρα, αν έχετε οποιοσδήποτε ερωτήσεις που αφορούν το συγκεκριμένο δικηγорικό γραφείο εισπυγύμαι να τις απευθύνετε εκεί. Εγώ αποχώρησα από μέτοχος από το συγκεκριμένο γραφείο το 2011, όπως δείχνει το σχετικό μπρωό του Εφόρου Εταιρειών, αποχώρησα από συνεργάτης και υπάλληλος τον Δεκέμβριο του 2013 με την εκλογή μου στην Προεδρία του ΔΗΚΟ, όπως πιστοποιείται από το μπρωό του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων και δεν ανανεώνω καν την άδεια του δικηγόρου μετά το 2014, δηλαδή δεν ασκώ το επάγγελμα του δικηγόρου από το 2014, όπως φαίνεται από το σχετικό μπρωό του Παγκύπριου Δικηγόρικού Συλλόγου. Καμία σχέση λοιπόν δεν έχω με πολιτογραφήσεις. Έχετε όμως δικίο πως θα βρισκόμ πάντα τη λασπολογία μπροστά μου καθώς, ελλείψει επιχειρημάτων, οι λασπολογίες και η συκοφαντία είναι το μόνο πράγμα που τους έχει μείνει.

—Κατηγορείτε τον πρόεδρο, υπουργούς και στελέχη του ΔΗΣΥ για την εμπλοκή τους στο ΚΕΠ, ωστόσο βάσει του ενδιαμέσου πορίσματος το 5% των παράνομων πολιτογραφήσεων ανήκει στο γραφείο του Τάσος Παπαδόπουλου. Εκεί γιατί να μην τίθεται θέμα τάξης ίσως και διαπλοκής;

—Τις παράνομες πολιτογραφήσεις είναι το Υπουργικό Συμβούλιο που τις έκανε. Το Υπουργικό Συμβούλιο είναι που παρανόμησε και επαναλαμβάνω πως αν έχετε οποιοδήποτε ερωτήσεις που αφορούν το συγκεκριμένο δικηγόρικό γραφείο μπορείτε να τις απευθύνετε σε αυτούς. Σημειώστε πως μέχρι στιγμής, οι μόνες επιβεβαιωμένες παράνομες πολιτογραφήσεις, με βάση τις εκθέσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας και που επιβεβαιώνονται στο ενδιαμέσο πόρισμα, είναι αυτές της μαρίνας της Αγίας Νάπας, τις οποίες προώθησε το δικηγόρικό γραφείο «Νίκος Αναστασιάδης». Υπάρχει όμως μια σημαντική διαφορά που η κυβέρνηση και οι εκ-

Η Γενεύη θα μείνει στην ιστορία ως η Πενταμερής με την οποία τα «δύο κράτη» μπήκαν πάνω στο τραπέζι και ξεκίνησε με αυτόν τον τρόπο η συζήτηση για συμφωνημένη διχοτόμηση, δηλώνει ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ.

“

Αποχώρησα από μέτοχος από το Τάσος Παπαδόπουλος το 2011, από συνεργάτης και υπάλληλος τον Δεκέμβριο του 2013 με την εκλογή μου στην Προεδρία του ΔΗΚΟ και καμία σχέση λοιπόν δεν έχω με πολιτογραφήσεις.

πρόσωποι της πάντα αποσιωπούν. Κανένα δικηγόρικό γραφείο δεν έβγαζε διαβατήρια. Ο μόνος θεσμός που μπορούσε να εκδώσει διαβα-

τήρια ήταν το Υπουργικό Συμβούλιο. Είναι ο πρόεδρος Αναστασιάδης και η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ που εξέδιδαν παράνομα διαβατήρια σε ποσοστό 52%. Είναι ο πρόεδρος Αναστασιάδης και η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ που γνώριζαν ότι αυτά τα διαβατήρια ήταν παράνομα, γιατί είχαν στα χέρια τους σχετικές γνωματεύσεις. Αλλά δεν τους ενδιέφερε. Είναι ο πρόεδρος Αναστασιάδης και η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ που πήραν κατ' εξακολούθηση αποφάσεις που ωφέλησαν την οικογένεια του προέδρου, τους υπουργούς του και τις οικογένειές τους, κατά παράβαση κάθε έννοιας δεοντολογίας και συγκρούσεις συμφερόντων. Είναι ο πρόεδρος Αναστασιάδης και η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ που κρύβουν τους φακέλους του μεγαλύτερου σκανδάλου στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας που μας έχει κάνει ρεζίλι διεθνώς.

“

Το ερώτημα που απομένει, σε σχέση με τα θλιβερά αποτελέσματα της Γενεύης, είναι: Οδηγήθήκαμε σε αυτό το σημείο λόγω ανικανότητας ή με σκοπιμότητα;

σε αυτό το σημείο λόγω ανικανότητας, ή, με σκοπιμότητα; Υπενθυμίζεται το σκηνικό που είχε διαλασποωθεί πριν από τη διάσκεψη. Υπενθυμίζεται ότι ολόκληρη η διεθνής κοινότητα είχε σχηματίσει εδώ και καιρό την εντύπωση ότι ο Νίκος Αναστασιάδης ήταν έτοιμος να συζητήσει λύση «δύο κρατών» ή «συννομοσπονδίας δύο κρατών». Αυτό έλεγαν όλοι οι συνομιλητές του από τον Τσαβούσογλου μέχρι τον αρχιεπίσκοπο, αλλά και επανειλημμένες δημοσιογραφικές πληροφορίες. Αυτό μας είπε ο αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ σε πρόσφατη συνέντευξή του, δηλώνον-

Είναι ο πρόεδρος Αναστασιάδης και η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ που έβαζαν το δικό τους προσωπικό συμφέρον πάνω από το δημόσιο. Και είναι ο πρόεδρος Αναστασιάδης που, όπως αποκαλύφθηκε, έλαβε δώρα ιδιωτικά ταξίδια εκατοντάδων χιλιάδων ευρώ, από έναν Σαουδάραβα εκατομμυριούχο, που ευνοήθηκε από το πρόγραμμα πολιτογραφησών. Εμείς λέμε δώστε τους φακέλους και όλα τα στοιχεία στη δημοσιότητα επειδή δεν φοβόμαστε τίποτα. Αντίθετα, η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ κρύβεται και συνεχίζει τη συγκάλυψη επειδή ακριβώς, φοβάται τον έλεγχο.

—Βάσει και του ενδιαμέσου πορίσματος, ευθύνες επιρρίπτονται και στον τρόπο που λειτουργούσε η Βουλή. Για ποιο λόγο το ΔΗΚΟ ψήφισε υπέρ του ξεχειλώματος των κριτηρίων;

—Αυτοί που ευθύνονται για τον διεθνή διασυρμό της χώρας μας όσον αφορά το Πρόγραμμα Προσελκύσεως Επενδύσεων, είναι ξεκάθαρα ο πρόεδρος Αναστασιάδης και η κυβέρνηση ΔΗΣΥ, οι οποίοι άλλωστε έπαιρναν και τις σχετικές αποφάσεις σε επίπεδο Υπουργικού Συμβουλίου. Ουδέποτε το ΔΗΚΟ έχει ψηφίσει υπέρ του «ξεχειλώματος» των κριτηρίων. Αυτό το έκανε η ίδια η κυβέρνηση, κατά παραδοχή του τότε υπουργού Εσωτερικών, του μακαρίτη Σωκράτη Χάσιου. Αντίθετα, εμείς απαιτήσαμε και ψηφίσαμε αυστηρότερους κανονισμούς τους οποίους η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ αρνείται μέχρι σήμερα να εφαρμόσει, γιατί επιθυμεί να συνεχίσει να εξυπηρετεί πελάτες με το παλιό νομικό καθεστώς. Ως ΔΗΚΟ, ασκήσαμε πρωτοφανή πίεση στην κυβέρνηση του ΔΗΣΥ, με το θέμα των προϋπολογισμών, ακριβώς για να πετύχουμε τον σωστό έλεγχο από την Ελεγκτική Υπηρεσία. Και ενώ η κυβέρνηση ΔΗΣΥ βρέθηκε πολύ κοντά στο να υποχρεωθεί από τη Βουλή να ικανοποιήσει αυτή τη λαϊκή απαίτηση, δυστυχώς τα δεκανίκια της κυβέρνησης της διαπλοκής, μεταξύ αυτών το ΕΛΑΜ και η ΔΗΠΑ, της έδωσαν σωσίβιο με αποτέλεσμα η κυβέρνηση ΔΗΣΥ να συνεχίζει να κουκουλώνει ένα μεγάλο σκάνδαλο. Επομένως, την κύρια ευθύνη για το σκάνδαλο την έχει η κυβέρνηση, αλλά ευθύνη έχουν και τα κόμματα που τη στήριξαν στη συγκάλυψη και στο κουκούλωμα στη Βουλή.

Το 2023, η συμμαχία με το ΑΚΕΛ και ο Οδυσσεάς...

—Οικειοποιείστε το σύνθημα της αλλαγής στον προεκλογικό. Όταν μιλάτε για αλλαγή τι ακριβώς να αναμένουμε για το '23; Αλλαγή με ΔΗΚΟϊκό υποψήφιο; ΑΚΕΛϊκό ή ανεξάρτητο υποψήφιο;

—Η καθαρή αλλαγή δεν είναι απλώς ένα κενό προεκλογικό σύνθημα. Είναι κοινωνική απαίτηση. Στο ΔΗΚΟ, όταν μιλάμε για αλλαγή, δεν εννοούμε απλώς αλλαγή στη διακυβέρνηση, που προφανώς επιβάλλεται, αλλά μιλάμε για αλλαγή ύψους, νοοτροπίας, προτεραιοτήτων, πολιτικής, συμπεριφορών. Και όλα αυτά μπορούν να αρχίσουν να επιτυγχάνονται από τον Μάιο. Το ΔΗΚΟ μπορεί να εγγυηθεί αυτή την καθαρή αλλαγή και καλούμε τους πολίτες να μας βοηθήσουν για να τα καταφέρουμε. Όσον αφορά όμως τις προεδρικές εκλογές θεωρώ την όποια συζήτηση σε παρόν στάδιο ως υπερβολικά πρόωρη.

—Θα αγκαλιάζετε για παράδειγμα μία υποψηφιότητα για τις προεδρικές εκλογές όπως αυτήν του Οδυσσέα Μιχαηλίδη;

—Επαναλαμβάνω πως η όποια συζήτηση για τις προεδρικές εκλογές είναι πρόωρη. Στο Δημοκρατικό Κόμμα η προσωπική πίεση στην κυβέρνηση του ΔΗΣΥ, με το θέμα των προϋπολογισμών, ακριβώς για να πετύχουμε τον σωστό έλεγχο από την Ελεγκτική Υπηρεσία. Και ενώ η κυβέρνηση ΔΗΣΥ βρέθηκε πολύ κοντά στο να υποχρεωθεί από τη Βουλή να ικανοποιήσει αυτή τη λαϊκή απαίτηση, δυστυχώς τα δεκανίκια της κυβέρνησης της διαπλοκής, μεταξύ αυτών το ΕΛΑΜ και η ΔΗΠΑ, της έδωσαν σωσίβιο με αποτέλεσμα η κυβέρνηση ΔΗΣΥ να συνεχίζει να κουκουλώνει ένα μεγάλο σκάνδαλο. Επομένως, την κύρια ευθύνη για το σκάνδαλο την έχει η κυβέρνηση, αλλά ευθύνη έχουν και τα κόμματα που τη στήριξαν στη συγκάλυψη και στο κουκούλωμα στη Βουλή.

—Να υποθέσουμε πως η σύμμαχη με το ΑΚΕΛ είναι μονόδρομο;

—Τα μέρη της επιδιωκόμενης αλλαγής είναι ο κάθε Κύπριος και η κάθε Κύπρια που δεν αντέχει άλλο να βλέπει τη διαπλοκή και τη διαφθορά να κυριαρχούν, που θέλει μια νέα, διεκδικητική στρατηγική στο Κυπριακό, που θέλει συγκεκριμένες και εφικτές προτάσεις στην οικονομία, που αντιλαμβάνεται και ξεχωρίζει τις σωστές εκτιμήσεις και απόψεις από τα επικοινωνιακά κόλπα ή τις αποτυχημένες «συνταγές». Από κει και πέρα, όταν θρθεί η ώρα, προφανώς και θα επιδιώξουμε συνεννόηση, με όλα τα πολιτικά κόμματα και φορείς που συμμερίζονται τους ίδιους στόχους με εμάς.

—Σας έχει εννοήσει η προϋπόθεση που έχει θέσει ο Άντρος Κυπριανού, ότι δεν πρέπει να είστε εσείς ή άλλο ΔΗΚΟϊκό στέλεχος υποψήφιος για τις προεδρικές εκλογές ή θεωρείτε πως υπάρχει αρκετός χρόνος για ανατροπές και ανασκευές δηλώσεων;

—Επαναλαμβάνω πως η όποια συζήτηση για τις προεδρικές εκλογές είναι πρόωρη. Το πιο σημαντικό στοιχείο σε μια συνεργασία δεν είναι τα πρόσωπα, αλλά οι αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται. Στην καθημερινή επαφή που έχουμε με τον κόσμο, οι πολίτες ζητούν διαφάνεια, έλεγχο και καθαρότητα, ώστε να καθαρίσει ο τόπος από όσα ενοχλούν και προσβάλλουν την αξιοπρέπεια και τη νομιμότητα μας. Σε αυτό το πλαίσιο, το ΔΗΚΟ, ως υπεύθυνη πολιτική δύναμη και ως ένα εκ των βασικότερων κομμάτων της αντιπολίτευσης, θα διαβουλευθεί με όλους όσοι θέλουν να φέρουν την καθαρή αλλαγή που απαιτεί η κοινωνία, η οποία μόνο με ένα ισχυρό ΔΗΚΟ μπορεί να επιτευχθεί.

Μας έχουν οδηγήσει στα δύο κράτη και στα πρόθυρα διχοτόμησης

—Με το αποτέλεσμα της Γενεύης, η κυβέρνηση είδε πως το παράθυρο είναι ακόμη ανοικτό. Εσείς πώς ερμηνεύετε την όλη κατάσταση;

—Η Γενεύη ήταν μια πανωλεθρία για την ε/κ πλευρά. Ο Νίκος Αναστασιάδης απέτυχε και στους τρεις στόχους που είχε θέσει πριν από τη διάσκεψη: απέτυχε να βρεθεί «κοινό έδαφος» στη βάση της ΔΔΟ, απέτυχε να συνεχίσουν οι διαπραγματεύσεις από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντάνα, όπως λέει ο ίδιος ότι θέλει και απέτυχε αυτά να γίνουν πριν από το επόμενο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έτσι ώστε να διατηρείται η πίεση πάνω στην Τουρκία. Έχασαν και στα τρία. Δυστυχώς, η άτυπη διάσκεψη της Γενεύης θα μείνει στην ιστορία ως η Πενταμερής με την οποία τα «δύο κράτη» μπήκαν πάνω στο τραπέζι και ξεκίνησε με αυτόν τον τρόπο η συζήτηση για συμφωνημένη διχοτόμηση της πατρίδας μας.

—Τώρα που δίνουμε μάχη να διατηρήσουμε τη ΔΔΟ στο τραπέζι, ισως είναι ώρα να κάνετε την αυτοκριτική σας για το γεγονός ότι εδώ και χρόνια βάζατε υποσημειώσεις στη ΔΔΟ;

—Δεν είμαστε εμείς που πρέπει

να προβούμε σε αυτοκριτική, αλλά εκείνοι που διαχειρίζονται τα Κυπριακά τα 32 από τα τελευταία 38 χρόνια, μας έκαναν διαλέξεις για την αναγκαιότητα της λύσης με κάθε ευκαιρία, αλλά μας έχουν οδηγήσει στα δύο κράτη και στα πρόθυρα της διχοτόμησης. Διαχρονική θέση του ΔΗΚΟ ήταν και παραμένει η λύση στη βάση ΔΔΟ, όπως αυτή περιγράφεται στις ομόφωνες αποφάσεις του Εθνικού Συμβουλίου και τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Έχουμε φτάσει σε αυτό το επικίνδυνο σημείο, με την απόλυτη διαφάνεια του ΔΗΚΟ σε ό,τι αφορά τους χειρισμούς του Νίκου Αναστασιάδη. Σε κάθε κρίσιμη στιγμή εμείς είχαμε προειδοποιήσει τον ΠτΔ για τις λαθροσυνθέσεις επιλογές του, αλλά αγνοήθηκαν. Όπως αγνοήθηκε η ολοκληρωμένη πρόταση μας για νέα στρατηγική και αλλαγή τακτικής στις διαπραγματεύσεις. Δυστυχώς, τα πράγματα είναι πλέον πάρα πολύ δύσκολα για να επανέλθουν οι διαπραγματεύσεις πάνω σε μία σωστή βάση.

—Συνεπώς ποιο είναι το επόμενο βήμα;

Το ερώτημα που απομένει, σε σχέση με τα θλιβερά αποτελέσματα της Γενεύης, είναι: οδηγηθήκαμε

επόμενη έκθεση του γ.γ. του ΟΗΕ προς το Συμβούλιο Ασφαλείας. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να αναλαφθούν πρωτοβουλίες με τα μόνη μέλη του Σ.Α. για να ανατραπούν τα αποτελέσματα της Γενεύης και μάλιστα πριν από την επόμενη πενταμερή διάσκεψη. Παράλληλα, θα πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες να προκληθεί κόστος στην Τουρκία μέσω της αποτροπής της αύξησης της χρηματοδότησης της Τουρκίας στο επόμενο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Τέλος, θα πρέπει να συνεχίσει το ενεργειακό μας πρόγραμμα, ώστε να διαμορφωθούν με αυτόν τον τρόπο συμμαχίες στην Ε.Ε. και στην Ανατολική Μεσόγειο που θα μας αναβαθμίσουν γεωστρατηγικά. Με άλλα λόγια πρέπει να εφαρμοστεί μια ολοκληρωμένη Νέα Στρατηγική.

—Ποιος είναι ο εκλογικός στόχος για τον Μάιο;

—Η διατήρηση και εδραίωση του ρυθμιστικού και πρωταγωνιστικού ρόλου του ΔΗΚΟ, εντός και εκτός Βουλής, ώστε να πετύχουμε την αποκατάσταση της μεσοκλασικής τάξης, τη στήριξη των εργαζομένων και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και να φέρουμε την καθαρή αλλαγή που ζητάει η κοινωνία.

Διπλωματικός «καύσωνας» τον Ιούνιο

Η Τουρκία συζητάει με Ευρωπαϊκή Ένωση και NATO Κυπριακό και ελληνοτουρκικά

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Λίγο μετά την αποτυχία της άτυπης διάσκεψης για το Κυπριακό, τα βλέμματα των εμπλεκόμενων πλευρών στρέφονται στις κρίσιμες διπλωματικές επαφές και διεργασίες που ακολουθούν τον επόμενο μήνα στις Βρυξέλλες και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Τουρκία ετοιμάζεται για κρίσιμες σημασίας συναντήσεις και συνομιλίες με τους δυτικούς εταίρους της. «Στις σχέσεις Τουρκίας-Ε.Ε. επικρατεί θετικό κλίμα το τελευταίο διάστημα. Η συμβολή της Γερμανίας σε αυτήν την εξέλιξη είναι αξιοσημείωτη «ήταν το μήνυμα του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών, Μεβλούτ Τσαβούσογλου, ο οποίος στο Βερολίνο συνάντησε τον Γερμανό ομόλογο του. Ο κ. Τσαβούσογλου άφησε να εννοηθεί ότι η κυβέρνηση του αναμένει πρόοδο στις διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε. Σύμφωνα με τους τουρκικούς διπλωματικούς και δημοσιογραφικούς κύκλους στην Άγκυρα, από αυτήν την πρόοδο θα εξαρτηθεί η πορεία πολλών σημαντικών ζητημάτων όπως λ.χ. το Κυπριακό και τα ελληνοτουρκικά. Τον Ιούνιο, η τουρκική πλευρά εκτός από την Ε.Ε. ετοιμάζεται να συναντήσει και τον νέο πρόεδρο των ΗΠΑ. Ο Τζο Μπάιντεν, λίγο πριν από τη συνάντησή του με τον Τούρκο ομόλογο του, ξεκαθαρίζει ότι δεν πρόκειται να ακολουθήσει τη στρατηγική του προκατόχου του στις αμερικανοτουρκικές σχέσεις. Αναγνωρίζοντας την Αρμένικη Γενοκτονία και δρομολογώντας στην Ουάσινγκτον ένα πακέτο κυρώσεων για τους Τούρκους αξιωματούχους που εμπλέκονται σε υποθέσεις παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και φυσικά κρατώντας στο συρτάρι του τους φακέλους διαφθοράς, στους οποίους εμπλέκονται ονόματα που βρίσκονται κοντά στην τουρκική κυβέρνηση, ο κ. Μπάιντεν ξεκαθαρίζει ότι επιθυμεί να συζητήσει σειρά ζητημάτων με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν με όρους που θα θέσει η αμερικανική πλευρά.

Οι κρίσιμες ημερομηνίες

Η αγωνία της τουρκικής πλευράς για το μέλλον των σχέσεων της με τη Δύση ξεκινά στα μέσα Ιουνίου και κορυφώνεται στα τέλη του επόμενου μήνα, στη συνεδρίαση του Συμβουλίου της Ε.Ε. Λίγο πριν από αυτές τις κρίσιμες συναντήσεις, η τουρκική πλευρά ετοιμάζεται να παρακολουθήσει με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και την έκτακτη σύσκεψη

του Συμβουλίου της Ε.Ε. για την πανδημία, την κλιματική αλλαγή και τη Ρωσία, η οποία είναι προγραμματισμένη για τις 25 Μαΐου. Τα όσα θα συζητήσουν οι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι σχετικά με την πορεία της πανδημίας, κυρίως τη φετινή τουριστική σεζόν και την επιδείνωση των σχέσεων Δύσης-Ρωσίας, χαρακτηρίζονται από τους Τούρκους αξιωματούχους ως «ζωτικής σημασίας» ζητήματα. Λίγο μετά την προαναφερόμενη έκτακτη συνάντηση των Ευρωπαίων εταίρων,

Η αγωνία της τουρκικής πλευράς για το μέλλον των σχέσεών της με την Δύση ξεκινά στα μέσα Ιουνίου και κορυφώνεται στα τέλη του επόμενου μήνα, στη συνεδρίαση του Συμβουλίου της Ε.Ε.

η Άγκυρα θα θέσει υπό το μικροσκοπικό της την άφιξη του νέου προέδρου των ΗΠΑ στη γηραιά ήπειρο, ο οποίος θα συμμετάσχει σε σειρά σημαντικών συσκέψεων. Τα μηνύματα που θα εκπέμψει ο Αμερικανός πρόεδρος στο πρώτο παρθενικό ταξίδι του στην Ευρώπη αφορούν πολυδιάστατα την τουρκική πλευρά, τόσο σε ό,τι αφορά διάφορα ανοικτά μέτωπα όπως λ.χ. αυτά της Λιβύης και της Συρίας όσο και τη στάση που θα τηρήσει η Άγκυρα στη νέα αντιπαράθεση της Δύσης με τη Ρωσία και την Κίνα.

Στην Άγκυρα, σχολιάζοντας τα προαναφερόμενα, καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ» σημειώναν την προηγούμενη εβδομάδα ότι η αγωνία για το μέλλον των σχέσεων Δύσης-Τουρκίας θα ξεκινήσει να κορυφώνεται στις 14 Ιουνίου, όταν το ΝΑΤΟ θα συνεδριάσει για να συζητήσει τις σχέσεις της στρατιωτικής συμμαχίας με τη Ρωσία και την Κίνα καθώς και την κλιματική αλλαγή. «Αναμένουμε ότι τα ζητήματα της Ανατολικής Μεσογείου θα βρουν αντίκτυπο σε αυτήν τη συνάντηση. Ο ελληνικός παράγοντας δεν αποκλείεται να επιχειρήσει να μας προκαλέσει πο-νοκράλο. Επίσης, δεν αποκλείεται να έρθουν στο προσκήνιο και ορισμένα αγκάθια στις σχέσεις μας με τη Δύση, όπως λ.χ. οι σχέσεις μας με τη Ρωσία, η αγορά των ρω-

Οι κρίσιμες για την Τουρκία συναντήσεις της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ και η πρώτη τετ-α-τετ επαφή των Τζο Μπάιντεν και Ταγίπ Ερντογάν έρχονται στο προσκήνιο σε μια περίοδο που στο εσωτερικό της Τουρκίας επικρατούν συνθήκες πανδημίας και οικονομικής αστάθειας.

Πανδημία και οικονομική αστάθεια

Οι κρίσιμες για την Τουρκία συναντήσεις της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ και η πρώτη τετ-α-τετ επαφή του κ. Μπάιντεν με τον κ. Ερντογάν έρχονται στο προσκήνιο σε μια περίοδο που στο εσωτερικό της Τουρκίας επικρατούν συνθήκες πανδημίας και οικονομικής αστάθειας. Όπως επισημαίνουν οι έμπειροι Τούρκοι αναλυτές, η επιδείνωση της κατάστασης σε πολλά μέτωπα «αναμφισβήτητα περιορίζουν τη περιθώριο ελιγμών της Τουρκίας στις επικείμενες συναντήσεις με την αμερικανική και ευρωπαϊκή πλευρά». Στο συγκεκριμένο πεδίο, στην Τουρκία τις τελευταίες εβδομάδες ξεχωρίζουν τρεις σημαντικές εξελίξεις. Πρώτον, η πανδημία εξακολουθεί να «καλπάζει» σε ολόκληρη την Τουρκία. Σε καθημερινή βάση, η Τουρκία παρουσιάζει υψηλό αριθμό θανάτων και κρουσμάτων. Για αυτόν τον λόγο, τις τελευταίες ημέρες, η Άγκυρα πραγματοποιεί τη μία επαφή μετά την άλλη με τις ξένες πρωτεύουσες, για να εξασφαλίσει όσο το δυνατόν περισσότερα εμβόλια για την επόμενη περίοδο και να «πρωλάβει» τη φετινή τουριστική σεζόν. Δεύτερον, ο αναβρασμός στην τουρκική οικονομία δεν έχει τέλος. Μάλιστα, στο τέλος της προηγούμενης εβδομάδας η Κεντρική Τράπεζα της Τουρκίας αναγκάστηκε να διατηρήσει τα επιτόκια σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Η απόφαση ήρθε τη στιγμή που συνεχίζεται η πτώση της αξίας της λίρας. Τέλος, στον τουρκικό Τύπο αρχίζουν να βρίσκουν αντίκτυπο δημοσκοπήσεις με αποκαρδιωτικά αποτελέσματα για την κυβέρνηση Ερντογάν. Πριν από λίγες ημέρες, ήρθε η πρώτη σφυγμομέτρηση που εμφανίζει το ποσοστό του κυβερνητικού Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) κάτω από το 30%, για πρώτη φορά στα περίπου 20 χρόνια διακυβέρνησης.

σικών πυραύλων κ.ά.», τονίζουν οι πηγές της «Κ».

Στο περιθώριο της σύσκεψης του ΝΑΤΟ, αναμένεται ότι οι πρόεδροι των ΗΠΑ και της Τουρκίας θα συναντηθούν για πρώτη φορά μετά την αλλαγή σκυτάλης στον

Λευκό Οίκο. Η συνάντηση «έκλεισε» κατά τη διάρκεια της πρόσφατης τηλεφωνικής επικοινωνίας Μπάιντεν-Ερντογάν, στην οποία ο Αμερικανός πρόεδρος ενημέρωσε τον Τούρκο ομόλογο του για την άφραση της αναγνώρισης της Γενο-

κτονίας των Αρμενίων. Σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο της σχεδιαζόμενης συνάντησης των προέδρων των ΗΠΑ και της Τουρκίας, η τουρκική πλευρά αναμένει ότι στο προσκήνιο θα έρθει μια ευρεία γκάμα ζητημάτων όπως λ.χ. ο διάλογος και η συνεργασία των δυο χωρών σε πολλά ανοικτά «μέτωπα», οι βασικές ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Τουρκία, η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, το Κοινοτικό Ζήτημα, τα ελληνοτουρκικά ακόμη και το Κυπριακό.

Ο διπλωματικός «καύσωνας» για την Τουρκία και την ευρύτερη περιοχή αναμένεται να κορυφωθεί στις 24-25 Ιουνίου όταν θα συνεδριάσει το Συμβούλιο της Ε.Ε. Τόσο στις Βρυξέλλες όσο και στην Άγκυρα οι τελευταίες πληροφορίες θέλουν το συγκεκριμένο συμβούλιο να είναι καθοριστικής σημασίας για το μέλλον των σχέσεων Τουρκίας-Ε.Ε. Η Τουρκία αναμένει το τελικό αποτέλεσμα της συνόδου με μια λίστα αιτημάτων. Πρώτα από όλα, η τουρκική πλευρά επιδιώκει την αναθεώρηση της τελωνειακής ένωσης. Την ίδια στιγμή, το τουρκικό αίτημα για την άρση των τουριστικών επιθεωρήσεων στα τουρκικά διαβατήρια παραμένει επί τάπητος. Επίσης, η Τουρκία ζητάει περισσότερη κατανόηση από την Ε.Ε. στα πεδία της τρομοκρατίας, των εσωτερικών εξελίξεων στη γειτονική χώρα, στα ελληνοτουρκικά και στο Κυπριακό.

Ενδιαφέρον για το βρετανικό σχέδιο

Οι Τούρκοι διπλωμάτες αναμένουν τις σημαντικές διπλωματικές εξελίξεις και διεργασίες του επόμενου μηνός έχοντας αφήσει πίσω τους την άτυπη διάσκεψη για το Κυπριακό. Σε γενικές γραμμές, παρά το γεγονός ότι στη διάσκεψη δεν εξασφαλίστηκε μια κοινή βάση για τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων, οι Τούρκοι διπλωμάτες έχουν την άποψη ότι «το γεγονός ότι ο γενικός γραμματέας επιμένει στον διάλογο και συνεχίζει τις διαβουλεύσεις, είναι μια εξέλιξη που εξυπηρετεί τα τουρκικά συμφέροντα». Και αυτό διότι, η συνέχιση του διαλόγου στο Κυπριακό, παρά το αρνητικό κλίμα που επικρατεί αυτό το διάστημα στο νησί, στις σχέσεις των δύο κοινοτήτων, διευκολύνει την αναζήτηση διαλόγου και συμβιβαστικών λύσεων στους άξονες Τουρκίας-Ε.Ε. και Τουρκίας-ΗΠΑ.

Οι πηγές της «Κ» έρχονται να προσθέσουν στην παραπάνω επισήμανση μια άλλη άποψη που σκηνάει η τουρκική πλευρά στο τέλος της άτυπης διάσκεψης. «Ουσιαστικά στη Γενεύη στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων ήρθαν τρία σχέδια λύσης. Οι Ελληνοκύπριοι επέμεναν στην ομοσπονδιακή φόρμουλα. Εμείς προτείναμε τη λύση των δύο κρατών».

Την ίδια στιγμή, η Βρετανία επικείμενη να γεφυρώσει το χάσμα με μια ενδιάμεση φόρμουλα που έχει ενδιαφέρουσες πτυχές», σημειώνουν οι πηγές της εφημερίδας μας για το συγκεκριμένο ζήτημα. Σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η «Κ», η τουρκική πλευρά προσεγγίζει θετικά τον όρο «κοινοτικά κράτη (community states)» που εμπειρεύει το βρετανικό σχέδιο λύσης.

Ορισμένοι Τούρκοι αναλυτές και διπλωμάτες θεωρούν ότι σε περίπτωση που οριστεί το περιεχόμενο του συγκεκριμένου όρου, κυρίως οι εξουσίες και οι αρμοδιότητες των δύο κοινοτήτων, τότε οι εμπλεκόμενες πλευρές θα μπορούσαν να εκφράσουν ελπίδες για μια «ενδιάμεση λύση» στο μέλλον. Οι πληροφορίες της «Κ» συμπληρώνουν ότι η τουρκική πλευρά αποδίδει ιδιαίτερη σημασία κυρίως στα «κυριαρχικά δικαιώματα» των «κοινοτικών κρατών».

Σημειώνεται ότι υπάρχουν, επίσης, πιυχές το τουρκικό βρετανικού σχεδίου που δεν βρίσκουν σύμφωνη την τουρκική πλευρά. Λ.χ. η αναφορά στο ενδεχόμενο της κατάργησης των εγγυήσεων είναι ένα κεφάλαιο που το συγκεκριμένο διάστημα η τουρκική πλευρά δεν επιθυμεί να ανοίξει.

ΑΡΘΡΟ / Του ΤΑΚΗ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

Το εργοστάσιο

Εκεί μετατραπεί το Κυπριακό σε ένα εργοστάσιο στο οποίο δουλεύουν πολλοί. Και κανείς δεν θέλει να χάσει τη δουλειά του. Έξω όμως από αυτό το εργοστάσιο (ίσως και μερικοί εντός αυτού) υπάρχουν ακόμα άνθρωποι που αγωνιούν και σκέφτονται. Και ίσως αν ποτέ προκύψει κάτι να οφείλεται σε αυτούς. Διαδηλώσεις ένθεν και ένθεν της γραμμής, αρκετά ζωντανές και δημιουργικές συγκρατούν αυτή την ελπίδα. Δεν μπορώ όμως και δεν δικαιούμαι να παραγνωρίσω τις «δυνατότητες» όσων εργάζονται μέσα σε αυτό που ονόμασα εργοστάσιο. Έβαλα τη λέξη «δυνατότητες» σε εισαγωγικά γιατί αυτές μπορεί να είναι θετικές αλλά μπορεί και να ανήκουν στο παρελθόν. Και είδαμε πολλές φορές κάποιους να σπρώχνουν προς τη λύση, όταν δεν είναι στο χέρι τους, και να κωλυσιεργούν –για να πο-

το ελάχιστο– όταν μπορούν περισσότερα. Θέλουν όταν δεν μπορούν, και δεν θέλουν όταν μπορούν. Μου είναι αδύνατο να περιγράψω πόσο με στενοχωρεί αυτό. Γιατί, όπως ελέχθη χιλιάδες φορές ως τώρα, η ιστορία δεν συντηγεί να κτυπά συνεχώς την πόρτα κανενός.

Αυτά σαν αναγκαίο πρόλογο. Έρχομαι στα της Πενταμερούς και στα αποτελέσματά της. Θυμίζω πως σε προηγούμενο άρθρο είχα καταγράψει πως δεν μπορούσε κανείς να αναμένει κάτι. Η ανόσια ζωή που έδωσε ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ήταν γιατί δεν είχε καμία δυνατότητα να κάνει κάτι διαφορετικό. Τι να έκανε; Μπήκε και αυτός στο εργοστάσιο. Ας είναι. Θα έχει τουλάχιστον την ευκαιρία να δει από μέσα το σκηνικό. Τι κάνουμε από εδώ και μπρος είναι το ερώτημα. Ευθύνες κατά το παρελθόν, το εγγύς κυρίως αλλά και το πιο μακρινό υπάρχουν, αλλά βα-

Προτείνω σύμφιξη, ενίσχυση με κάθε τρόπο των σχέσεων Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Προτείνω κάποιον να βγουν από το εργοστάσιο που ονόμασαν κυπριακό πρόβλημα.

ριέται πλέον κανείς και να τις κατονομάσει. Φοβηθήκαμε αυτό ακριβώς που υποτίθεται επιδιώκαμε. Και αυτό λέει πολλά. Το χειρότερο που μπορεί να λείπει είναι πως ελλίπζαμε να απορριφθεί από την τουρκική πλευρά αυτό που εμείς «επιδιώκαμε». Αυτό είναι κατ' ελάχιστο όσα αφορούν εμάς. Το λέω αυτό γιατί κανένας δεν δικαιούται να παραγνωρίζει τις άπειρες ευθύνες της

Τουρκίας. Μιας χώρας που δεν θέλει να κατανοήσει πως οι Ελληνοκύπριοι δίκαια ανησυχούν ένεκα ακριβώς της εικόνας που εκπέμπει η χώρα αυτή. Δεν χρειάζεται νομίζω να περιγράψω αυτή την εικόνα. Είναι μια χώρα μαρτύριο για όσους διαφωνούν. Οι φυλακές της είναι μια κόλαση. Οι ελευθερόφρονες Τούρκοι διώκονται ανηλεώς. Αυτή όμως η εικόνα περιέχει όλα τα στοιχεία μιας (αδύνατο μιν να προβλεφθεί, αλλά καθόλου απίθανης) δημοκρατικής ανατροπής. Η Τουρκία λοιπόν δεν καταλαβαίνει γιατί να εγκαταλείψει κάτι που κρατά εδώ και μισό αιώνα. Και κανείς δεν την αναγκάζει. Η Ευρωπαϊκή Ένωση; Μα αυτή πειθαναγκάστηκε πρόσφατα στη Γενεύη να απουσιάσει με τρόπο μάλιστα ταπεινωτικό.

Μας μένουν οι ΗΠΑ και ο κος Μπάιντεν. Δείγματα σκληρύνσης της στάσης της χώρας αυτής απέναντι στη Τουρκία υπάρχουν αλλά

δεν είναι αρκετά και ούτε σχετίζονται με την Κύπρο. Είναι όμως η μόνη χώρα που διαθέτει μοχλούς απέναντι στη Τουρκία.

Το 2023 είναι πολύ κοντά και ο Ερντογάν θέλει να πάρει στην ιστορία τη θέση του Κεμάλ Ατατούρκ. Μπορεί λοιπόν να μην ονομάσει προσάρτηση την προσάρτηση. Δεν θα σκοντάψει σε αυτό. Ουσιαστικά έχουμε ξεμείνει από χρόνο. Έχουμε ξυμείνει από το μόνο πράγμα που δεν αγοράζεται. Είμαστε ήδη σε χρόνο μετά τη διχοτόμηση. Και είναι αυτό μια λέξη που δεν ενοχλεί πια. Στα αφτιά κάποιων μπορεί και να ακούγεται ως κελάηδημα. Και είναι αυτό κάτι που μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο διά της λύσης.

Ακούω και διαβάζω διάφορες καλές πραγματικά ιδέες για το πώς μπορούμε να βγούμε από αυτό τον φαύλο κύκλο. Κάθε όμως καλή ιδέα προσκρούει στην αδυναμία μας να σκεφτούμε εξ' υπαρχής. Προσκρούει

στην ανάγκη μας να αποδείξουμε πως μένουμε προσπλωμένοι σ' αυτό που λέγαμε και πέρσι και πρόπερσι. Μην μας πει κανείς πως παραπονηθήσαμε. Ας και υπάρχει μόνο ένας δρόμος προς τη Ρώμη. Δεν εννοώ καθόλου αλλαγή του στόχου. Εννοώ όμως πως όσοι εργάζονται στο εργοστάσιο δεν κατέχουν περισσότερα από χιλιάδες άλλους, που δεν έχουν μάλιστα και κανένα όφελος από αυτά τους την ενασχόληση. Προτείνω σύμφιξη, ενίσχυση, με κάθε τρόπο και με κάθε προσφερόμενο μέσο των σχέσεων Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Προτείνω κάποιον να βγουν από το εργοστάσιο που ονόμασαν κυπριακό πρόβλημα.

Και προτείνω να πείσουμε ξανά και ξανά εαυτούς και ξένους ότι δεν φοβόμαστε αυτό που επιδιώκουμε.

Ο κ. Τάκης Χατζηγεωργίου είναι πρώην ευρωβουλευτής.

Συζητήσεις περί πολιτικής, ηθικής, αισθητικής και άλλων... «δεινών»

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

Δεν φοβάμαι τη σύγκρουση

Δεν ζούμε την εποχή των ηγετών, οποιαδήποτε προσπάθεια πρέπει να είναι πλέον συλλογική

Συνέντευξη στην **ΕΛΕΝΗ ΞΕΝΟΥ**

Πόση απόσταση υπάρχει μεταξύ του είναι και του φαίνεσθαι στον κ. Χριστοδουλίδη; Με αυτό το ερώτημα ως κυρίαρχο βρέθηκα στις 4:00 το απόγευμα στο γραφείο του. Και φεύγοντας είχα απαντήσεις που συνηγορούσαν πως δεν μπορεί, ούτε και θέλει, να κρύψει τον εαυτό του.

—Συμφωνείτε ότι πολλές από τις πράξεις μας έχουν την ερμηνεία τους στα παιδικά μας χρόνια;

—Αναμφισβήτητα. Είναι η αφηγηρία και η πυξίδα μας. Τα παιδικά μου χρόνια με καθόρισαν περισσότερο από οτιδήποτε άλλο στο πώς αντιδρώ σε γεγονότα, πώς τα ερμηνεύω, πώς τα προσεγγίζω.

—Πώς ήταν τα παιδικά σας χρόνια;

—Πολύ όμορφα. Μεγάλωσα σε μια πολύτεκνη οικογένεια. Δεν ήμασταν ούτε φτωχοί, ούτε πλούσιοι. Ο πατέρας μου ήταν αντιπρόσωπος στην ΚΕΟ, η μητέρα μου είχε κατάρτιση. Εκείνο που νιώθαμε έντονα ήταν πως χωρίς να τα έχουμε όλα, δεν μας έλειπε τίποτα. Αυτό το οφείλαμε στους γονείς μας, προέρχονταν από μεγάλες οικογένειες, με 6 και 7 αδέρφια ο καθένας τους, και πίστευαν και σέβονταν τον θεσμό της οικογένειας. Ήμασταν τέσσερα αδέρφια, εγώ ο πιο μικρός, ήρθα μάλλον τυχαία...

—Πείτε μου μια αρχή που σας κληροδότησαν οι γονείς σας;

—Δεν είχαν την πολυτέλεια του χρόνου να μας δίνουν συμβουλές. Ήταν μέσα από τον τρόπο ζωής τους που παίρναμε διδάγματα. Θυμάμαι πως τα καλοκαίρια και εγώ και τα αδέρφια μου δουλεύαμε μαζί με τον πατέρα μας, φεύγαμε στις έξι το πρωί και επιστρέφαμε στις έξι το απόγευμα. Ποτέ δεν διαμαρτυρηθήκαμε, το θεωρούσαμε φυσιολογικό. Τον πατέρα μου δεν τον άκουσα ποτέ να κατηγορεί κανένα, ούτε να παραπονιέται ή να θυμώνει. Ήταν πάντα ήρεμος.

—Σε κείνον οφείλεται λοιπόν η μη συγκρουσιακή σας ιδιαιτερότητα;

—Μάλλον σε αυτόν ναί.

—Η πιο επαναστατική σας πράξη ως νέος ποια ήταν;

—Όταν τους είπα ότι θέλω να σπουδάσω πολιτικές επιστήμες. Τους ήταν εντελώς άγνωστη σπουδή. Θυμάμαι τη μητέρα μου, που μου είχε αδυναμία, να μου λέει: «Γιε μου, θα πας τόσο μακριά στην Αμερική, σπουδάσει και κάτι άλλο, π.χ. οικονομικά, για να μπορείς να βρεις μια δουλειά στην τράπεζα. Κάνε μας αυτή τη χάρη».

—Και τους την κάνατε;

—Ναι, στην αίτηση που συμπλήρωσαμε μαζί με τον μεγάλο μου αδελφό τον Σάββα, ο οποίος ζούσε ήδη στην Αμερική, γράψαμε πολιτικές επιστήμες και οικονομικά.

—Πώς σας προέκυψαν οι πολιτικές επιστήμες;

—Μου άρεσε πάντα να παρακολουθώ τις πολιτικές συζητήσεις στις οικογενειακές συνάξεις. Ήταν ιδιαίτερα πολιτικοποιημένο τότε το κλίμα. Οι γονείς μου ανήκαν στη δεξιά, δεν εκφράζονταν όμως έντονα, ήταν προσεκτικοί. Τα δύο αδέρφια όμως της μητέρας μου συζητούσαν πολύ έντονα. Ο ένας γριβικός, ο άλλος μακαριακός, όποτε έρχονταν σπίτι μας άρχιζαν μια απίστευτη αντιπαράθεση και εγώ παρακολουθούσα προσπαθώντας να καταλάβω.

Το American dream

—Ήταν άρα από μια ανάγκη να καταλάβετε αυτές τις αντιπαράθεσεις;

—Κάπως έτσι. Θυμάμαι επίσης πολύ χαρακτηριστικά όταν ήμουν μαθητής και κάναμε διαδηλώσεις

“

Ένας λόγος που συνδέθηκε με τον πρόεδρο

—κι αυτό του το αναγνωρίζω— είναι γιατί εκτίμησε το γεγονός πως όταν διαφωνώ το λέω χωρίς να ανησυχώ για την αντίδρασή του.

για την ανακήρυξη του ψευδοκράτους ή και την τουρκική εισβολή. Οι δεξιοί φωνάζαμε: «Ελλάς, Ελλάδα σκέπασε και μας, στείλε τα φάντομ σου να διώξουν τον Ντενκτάς» και οι αριστεροί φίλοι μου φώναζαν: «Έξω όλοι οι στρατοί, ανεξάρτητο νησί». Και εγώ απορούσα γιατί δεν συμφωνούμε ούτε καν στο σύνθημα, αφού όλοι καταδικάζαμε το ίδιο γεγονός. Θυμάμαι επίσης τον πατέρα μου να με στέλνει στο περίπτερο να αγοράσω τη «Σημερινή» και να μου λέει να πάρω και τον «Φιλελεύθερο» για να την κρύψω μέσα. Θυμάμαι και τις κουρτουσιές που μας έβαλαν έξω από το σπίτι μας όταν εξελέγη ο Βασιλείου. Όλα αυτά υποσυνείδητα συνηγόρησαν στο να θέλω να ασχοληθώ με την πολιτική.

—Πήγατε Αμερική λοιπόν με την προσδοκία να ασχοληθείτε με την πολιτική;

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗ: ΤΙΤΙΝΑ ΧΑΜΑΤΖΗ

«Δεν το κάνω» για να είμαι αρεστός το να μην είμαι συγκρουσιακός», λέει ο Νίκος Χριστοδουλίδης. «Το κάνω εκ πεποιθήσεως, συνειδητά. Και ιδιαίτερα τώρα που υπάρχει τεράστια απαξίωση για την πολιτική, το τελευταίο που χρειάζεται ο κόσμος είναι να γίνεται θεατής στους καυγάδες των πολιτικών».

—Ναι, αλλά εκεί συνειδητοποιούσα ότι με ενδιέφερε περισσότερο ο ακαδημαϊκή καριέρα. Διαπίστωση ότι μου άρεσε πιο πολύ η ανάλυση πίσω από τα γεγονότα και η μελέτη της ιστορίας. Και για να είμαι ειλικρινής ένιωθα πως δεν θα είχα κάποια προοπτική στην πολιτική, αφού όλοι καταδικάζαμε το ίδιο γεγονός. Θυμάμαι επίσης τον πατέρα μου να με στέλνει στο περίπτερο να αγοράσω τη «Σημερινή» και να μου λέει να πάρω και τον «Φιλελεύθερο» για να την κρύψω μέσα. Θυμάμαι και τις κουρτουσιές που μας έβαλαν έξω από το σπίτι μας όταν εξελέγη ο Βασιλείου. Όλα αυτά υποσυνείδητα συνηγόρησαν στο να θέλω να ασχοληθώ με την πολιτική.

—Τι σημαντικό σας έμαθαν τα χρόνια στην Αμερική;

—Ότι αυτό που λέμε American dream, υπάρχει.

—Με ποια έννοια;

—Με την έννοια ότι όταν βάλεις έναν στόχο και τον πιστέψεις μπορείς να τον πετύχεις. Από σένα εξαρτάται. Εκεί ένιωσα ότι μπορούσα να κάνω πράγματα που αν ήμουν σε άλλη χώρα δεν θα είχα την ευκαιρία. Πάντα όμως με πλαίσιο αναφοράς τις αρχές που

μου έδωσαν οι γονείς μου. Χωρίς ένα ηθικό πλαίσιο αναφοράς, η Αμερική μπορεί και να σε καταστρέψει.

—Τελικά όμως σας κέρδισε η πολιτική.

—Όλα έγιναν αναπάντεχα, δεν ήταν κάτι που επεδίωξα. Ενός έκανα το διδακτορικό μου στην Αθήνα επιδιώξα να ψάξω δουλειά ώστε να έχω οικονομική ανεξαρτησία. Τότε άνοιξαν θέσεις στο Υπουργείο Εξωτερικών, έκανα αίτηση, προσλήφθηκα και παράλληλα συνέχισα το διδακτορικό. Μπήκα στο Υπουργείο το 1999, εκεί γνώρισα και τη γυναίκα μου, τέλειωσα το διδακτορικό και ξεκίνησαν οι μεταθέσεις στο εξωτερικό. Και έτσι έμεινα. Έμαθα πολλά ως διπλωμάτης. Πάντα όμως ασχολούμουν και με το ακαδημαϊκό κομμάτι. Το 2013 ανέλαβα το διπλωματικό γραφείο του προέδρου, μετά κυβερνητικός

εκπρόσωπος και μετά εξελίχθηκα τα πράγματα όπως εξελίχθηκαν και ανέλαβα το Υπουργείο Εξωτερικών.

—Αλλιώς την είχατε στο μυαλό σας την πολιτική προτού αναμειχθείτε σε αυτήν;

—Ναι, σίγουρα. Είχα μια πιο εξιδανικευμένη εικόνα. Περιμένα πως θα ήταν κάτι πολύ πιο...

—Καθαρό;

—Όχι δεν είναι αυτή η λέξη που πρόβλημα είναι συστηματικό και χρόνιο, χωρίς τις αναγκαίες ασφαλιστικές δικλίδες που δεν θα επιτρέπονταν τέτοια φαινόμενα. Αυτό δεν σημαίνει φυσικά ότι οι πολιτικοί δεν έχουν ευθύνη να το καταπολεμήσουν.

—Εσάς σας έμαθε κάτι η πολιτική που σας έκανε καλύτερο άνθρωπο;

—Με δοκιμάζει ώστε να ενισχύ-

ται η προσπάθειά μου να παραμείνω πιστός σε ό,τι με συνηθίζω.

—Πώς σας δοκιμάζει;

—Μόλις έγινα υπουργός Εξωτερικών οι προσκλήσεις άρχισαν να πληθαίνουν. Δεν με προσκαλούσαν γιατί ήμουν ο Νίκος, αλλά γιατί ήμουν υπουργός. Ανταποκρίθηκα θετικά κάποιες φορές αλλά δεν το έκανα συνήθεια παρά μόνο εκεί που διαπίστωνα ουσία, όπως εγώ την αντιλαμβάνομαι. Είμαι κοινωνικός άνθρωπος, αλλά προτιμώ να είμαι σε ένα καφενείο και να ακούω τα προβλήματα των λιγότερο «τυχερών» ανθρώπων. Η ευχαρίστηση που μου προκαλεί η παρέα με τον κόσμο μου επιβεβαιώνει ότι παραμένω αυτός που ήμουν. Έχω επίγνωση πως δεν πρόκειται να είμαι μια ζωή στη θέση του υπουργού. Κι αυτή —ξέρете— είναι η συνήθης παγίδα στην οποία πέφτει κανείς όντας στην πολιτική. Να νομίζει πως θα βρίσκεται εκεί για πάντα.

—Εσείς δεν κινδυνεύατε να πέσετε σ' αυτή την παγίδα;

—Κινδύνεψα ναί, θα έλεγα ψέματα αν σας έλεγα όχι. Την εποχή που διορίστηκα διευθυντής του διπλωματικού γραφείου του προέδρου και άρχισα να γίνωμαι κάπως πιο γνωστός και να συζητείται ότι ήμουν επιλογή του, ήταν όντως μια «επικίνδυνη» στιγμή να πέσω στην παγίδα. Εκείνη όμως την περίοδο, έχασα αναπάντεχα τον αδελφό μου, ο οποίος ζούσε στην Αμερική, και ο θάνατός του με συγκλόνησε. Με προσέγγισε και μου υπέδειξε ξανά, με τον πιο τραγικό τρόπο, πως στη ζωή άλλα είναι τα σημαντικά. Όλα τα υπόλοιπα είναι περιστασιακά.

—Είναι το μεγαλύτερο μάθημα ζωής ο θάνατος;

—Ακριβώς. Ο θάνατος του αδελφού μου, στα πενήντα του, όπως και ο θάνατος των γονιών μου, τους έχασα και τους δύο σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα —τον πατέρα μου τον Νοέμβριο του 2012 και τη μητέρα μου τον Φεβρουάριο του 2013— ήταν για μένα μεγάλα μαθήματα ζωής. Όταν έχασα τους γονείς μου ζούσα στο Βέλγιο. Και δεν πρόκειται να ξεχάσω ποτέ, εκείνες τις δύο πτήσεις ερχόμενος πίσω για την κηδεία τους.

—Σας έκαναν πιο εσωστρεφή αυτές οι απώλειες;

—Ήμουν πάντα εσωστρεφής. Δύσκολα μιλώ για μένα και ειδικά για ό,τι μου είναι επώδυνο.

—Σε αυτές τις επώδυνες απώλειες οφείλεται και η πίστη σας στην Εκκλησία;

—Ναι, με έφεραν πιο κοντά στην πίστη. Το να πιστεύω μου προσφέρει μια εσωτερική γαλήνη, η οποία με εξισορροπεί.

Πολλές φορές σκέφτηκα να εγκαταλείψω την πολιτική

—Πόση απόσταση υπάρχει κ. Χριστοδουλίδη μεταξύ αυτού που είστε και αυτού που φαίνεστε;

—Δεν υπάρχει απόσταση. Κι αν κάποια στιγμή αισθανθώ απόσταση θα προβληματιστώ. Αυτό που κάνω, κι αν σταματήσω να το κάνω σημαίνει πως είναι η ώρα να φύγω από την πολιτική, είναι να είμαι ο εαυτός μου. Δεν μπορώ να παριστάνω κάτι άλλο προκειμένου να είμαι αρεστός ή για να κερδίσω εύνοια. Ακόμα και τις φορές που έτυχε να νιώσω ότι δεν ήμουν ο εαυτός μου, φρόντισα να το διορθώσω αμέσως.

—Δώστε μου ένα παράδειγμα.

—Όταν ανέλαβα το διπλωματικό γραφείο του Προέδρου, δεν τον ήξερα ακόμη καλά. Θυμάμαι να είμαι σε μια πρωινή σύσκεψη στην οποία όλοι συμφωνούσαν μαζί του. Βγαίνοντας από την σύσκεψη τους άκουσα να λένε πως στην πραγματικότητα διαφωνούσαν. Αμέσως σκέφτηκα πως δεν μπορώ να κάνω κάτι τέτοιο. Πως εγώ θα του λέω αυτό που σκέφτομαι. Και πιστεύω

πως ένας λόγος που συνδέθηκε μαζί του —και αυτό του το αναγνωρίζω— είναι γιατί εκτίμησε το γεγονός πως όταν διαφωνώ το λέω χωρίς να ανησυχώ για την αντίδρασή του. Δεν υπάρχουν πολλοί πολιτικοί που τους αρέσει να τους λες πως θεωρείς λάθος την άποψή τους.

—Εσείς μαθαίνετε από τα λάθη σας;

—Και βέβαια μαθαίνω. Και έχω κάνει λάθη και παραλείψεις, όχι τέτοια όμως που να θεωρώ ότι ζημιώσαν τον τόπο ή την κυβέρνηση. Πιστεύω πως όταν κάνεις λάθος είναι καλό να το δέχεσαι και να το κατανοείς.

—Χρεώνεται ως μειονέκτημα στην πολιτική να μην είναι κανείς συγκρουσιακός;

—Δεν το θεωρώ μειονέκτημα. Και όντως δεν είμαι συγκρουσιακός. Όχι γιατί φοβάμαι τη σύγκρουση αλλά γιατί δεν πιστεύω σε αυτήν. Δεν πιστεύω ότι οδηγεί σε λύσεις. Μπορεί να σου δώσει μια δήθεν νίκη αλλά θα είναι πρόσκαιρη. Και αυτό το βίωσα από μικρός και πάω

ξανά πίσω στο πώς λειτουργούσε ο πατέρας μου. Δεν το κάνω λοιπόν για να είμαι αρεστός. Το κάνω εκ πεποιθήσεως, συνειδητά. Και ιδιαίτερα τώρα που υπάρχει τεράστια απαξίωση για την πολιτική, το τελευταίο που χρειάζεται ο κόσμος είναι να γίνεται θεατής στους καυγάδες των πολιτικών.

—Με τη συνειδησή σας έτυχε να έρθετε αντιμέτωπος;

—Και βέβαια έτυχε. Τυχαίνει, όταν κληθώ να κάνω κάτι με το οποίο δεν συμφωνώ.

—Είναι καθαρή η συνειδησή σας;

—Ναι, είναι καθαρή γιατί ακόμα κι αν κάποιες φορές δεν ενήργησα όπως ακριβώς θα ήθελα, έσπευσα αμέσως να το διορθώσω.

—Σκεφτήκατε ποτέ να εγκαταλείψετε την πολιτική;

—Ναι, πολλές φορές πέρασε από το μυαλό μου. Υπάρχουν περιπτώσεις που διαφωνείς με αποφάσεις ή που αντιμετώπιζεις διλήμματα που σε κάνουν να πεις καλύτερα να ήμουν μακριά και να είχα την ησυχία μου.

—Και τι σας κράτησε;

—Όταν έχεις ένα ξεκάθαρο όραμα επιμένεις μέχρι να το πετύχεις. Και στη δική μου περίπτωση αυτό είναι πιο δύσκολο, υπό την έννοια ότι θέτεις ένα όραμα το οποίο θα φέρει αποτέλεσμα όχι κατ' ανάγκη την περίοδο που βρίσκεσαι εσύ στη συγκεκριμένη θέση, αλλά πολύ πιο μετά. Η πρόκληση όμως να βάλεις τον σπόρο γι' αυτό το όραμα και να το δεις κάποτε να υλοποιείται είναι ο λόγος που αξίζει τον κόπο να παραμένω στην πολιτική.

—Εσείς τι πιστεύετε ότι είναι εκείνο που ξεχωρίζει ένα απλό πολιτικό από έναν ηγέτη;

—Δεν ξέρω αν αυτό που χρειαζόμαστε εν έτει 2021 είναι ηγέτες. Δεν ζούμε την εποχή των ηγετών. Οποιαδήποτε προσπάθεια για να φέρει αποτέλεσμα πρέπει να είναι συλλογική δουλειά. Ένα άτομο από μόνο του δεν μπορεί να φέρει την αλλαγή, όσο καλές ιδέες και αν έχει. Αν όμως είναι και καλός ηγέτης θα εμπνεύσει πιο εύκολα ανθρώπους ικανούς που θα στήσουν την ομάδα

που απαιτείται.

—Γιατί σήμερα η πολιτική απέχει τόσο από την ηθική;

—Πιστεύω πως όλα, και το θέμα ηθικής είναι αποτέλεσμα της τεράστιας απόστασης που υπάρχει ανάμεσα στους πολιτικούς και στην κοινωνία και αυτό είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο.

—Πού οφείλεται αυτή η απόσταση;

—Φτάνει οι πολιτικοί και ο τρόπος που ασκούν πολιτική. Με μηδενισμό, λαϊκισμό και έντονες αντιπαράθεσεις. Τον κόσμο συνήθως τον θυμούνται μόνο όταν είναι περίοδος των εκλογών και έτσι δημιουργείται η αντίληψη στην κοινωνία πως όποιος και αν βρίσκεται στην εξουσία δεν πρόκειται να αλλάξει τα πράγματα. Και αυτό σε μια περίοδο απαξίωσης, ειδικά τώρα με την πανδημία, δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για λαϊκιστές, πράγμα το οποίο με ανησυχεί.

—Τι ακριβώς σας ανησυχεί;

—Ότι ενδεχομένως να επικρατήσουν ακραίες τάσεις, οι οποίες μα-

κροπρόθεσμα θα έχουν καταστροφικές συνέπειες. Πολλοί από αυτούς που σήμερα λένε ότι θα καθαρίσουν δήθεν την πολιτική, όταν αναλάβουν, ενδεχομένως να είναι πολύ χειρότεροι. Η πραγματικότητα είναι πως ο κόσμος σε πολλά θέματα είναι πολύ πιο μπροστά από εμάς. Και άρα είμαστε σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι για το πώς θα μετεξελιχθεί η σχέση της κοινωνίας με την πολιτική και του όλου συστήματος με το οποίο λειτουργεί η χώρα μας.

—Εσείς θα λέγατε πως ασκείτε την πολιτική με ήθος;

—Ναι, θα το έλεγα χωρίς δεύτερη σκέψη. Είμαι σίγουρος γι' αυτό. Και αν έκανα κάτι που ξέφευγε του ηθικού μου πλαισίου θα πάγαινα σπίτι μου ή δεν θα κοιμόμουν την νύχτα.

—Αρα να υποθέσω πως κοιμάστε ήσυχα τις νύχτες;

—Κοιμάμαι ήσυχα. Και πάντα λίγο πριν κοιμηθώ σκέφτομαι όλα όσα έκανα στη διάρκεια της ημέρας. Και αν θα μπορούσα να τα κάνω καλύτερα.

Ορόσημο ή πρόκριμα για τις προεδρικές ο Μάιος;

Καλά τα ποσοστά των βουλευτικών, αλλά οι συνεργασίες και οι συγκυρίες θα καθορίσουν το 2023

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών αποτελεί ένα καλό ορόσημο για τις προεδρικές εκλογές. Έχει αποδείξει, όμως, πως δεν αποτελεί κάτι τετελεσμένο και δεδομένο για τις προεδρικές εκλογές που ακολουθούν. Μία σειρά εκλογικών αναμετρήσεων καταδεικνύει πως παίζουν ρόλο πολλά άλλα επί μέρους ζητήματα. Σήμερα, η κατάσταση κρίνεται ακόμη πιο δύσκολη για τη συνέχεια. Τα κόμματα δεν έχουν την δυνατότητα να καθοδηγούν πλήρως το ακροατήριό τους. Ρόλο για τη συνέχεια θα παίξει σίγουρα το κατά πόσο η συνεργασία κομμάτων αποτελεί μία έντιμη προσπάθεια ή απραξία. Θα συμβάλει και το ποιος θα είναι ο υποψήφιος και το κατά πόσο θα μπορέσει να γοητεύσει με τις θέσεις και τις προτάσεις του, ένα ακροατήριο που έχει ήδη απαξιώσει το εκλογικό σύστημα.

Από τρίτοι... στον Λόφο

Οι βουλευτικές εκλογές του 1985 ήταν μία πολύ κακή εκλογική μάχη για το

Το 2023 θα κριθεί, όχι μόνο από τις συνεργασίες που θα γίνουν μεταξύ κομμάτων, αλλά και με το κατά πόσο θα υπάρξει μία υποψηφιότητα που θα εμπνεύσει την ήδη αδιάφορη εκλογική βάση.

ΑΚΕΛ. Είχε δει το ΔΗΚΟ να το προσηρνώ σε ποσοστά και να κολλάει στην τρίτη θέση. Οι λόγοι ποικίλλουν, ωστόσο, σύμφωνα με ΑΚΕΛικούς κύκλους, η βάση θέλησε να τιμωρήσει, όπως λέγεται, την απόφαση της ηγεσίας να συμπορευθεί με τον ΔΗΣΥ για το «μίνιμουμ πρόγραμμα». Βεβαίως, αυτό το κακό αποτέλεσμα δεν καθόρισε τη συνέχεια. Βοήθησε, όπως λένε στελέχη, το ΑΚΕΛ να ανασκουμπωθεί, να διαχειριστεί την κρίση και να καταφέρει να εκλέξει τρία χρόνια αργότερα τον Γιώργο Βασιλείου στην προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας, με τη στήριξη του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ στον β' γύρο. Μία υποψηφιότητα, που είχε σίγουρα τη δική της δυναμική και σημασία.

Οι εξαιρέσεις

Το 1991, βεβαίως, το όλο ζήτημα λειτούργησε αντίστροφα, με τις βουλευτικές να δείχνουν τον δρόμο για τις προεδρικές. Ο ΔΗΣΥ όχι μόνο διατήρησε την πρωτιά του, αλλά αύξησε παράλληλα τα ποσοστά του. Κατάφερε να κερδίσει την προεδρία το 1993, με τον ιδρυτικό του γένη Γλαύκο Κληρίδη και να προχωρήσει σε συμμαχία με το ΔΗΚΟ του Σπύρου Κυπριανού, ο οποίος κατήγγειλε τον Γλαύκο Κληρίδη πως τον ξεγέλασε και δεν τήρησε τη συμφωνία του να τον στηρίξει στις προεδρικές του 1998. Το ΔΗΚΟ βεβαίως διασπάστηκε και καταλυτικό ρόλο στην επανεκλογή Κληρίδη έπαιξε η υποψηφιότητα του μέχρι τότε ΔΗΚΟϊκού Αλέξη Γαλανού.

κομματική του αντιπολίτευση όσο προέδρευε του κόμματος. Το κόμμα διατήρησε την πρωτιά του, αλλά με αρκετά ασυκομμάτικα ζητήματα, με τον Νίκο Αναστασιάδη να αναλαμβάνει την προεδρία έναν χρόνο μετά τις βουλευτικές. Το ενδιαφέρον στις εν λόγω εκλογές ήταν η ανατροπή συνεργασιών από την επομένη των βουλευτικών μέχρι τις προεδρικές του 1998. Το ΑΚΕΛ είχε αύξηση ποσοστών και είχε αναλάβει πρωτοβουλία συνεργασίας για τις προεδρικές εκλογές με ΕΔΕΚ και το νεοουσταθέν Κίνημα Ενωμένων Δημοκρατών του Γιώργου Βασιλείου, ως αντίποδα στη δεδομένη μέχρι τότε συνεργασία ΔΗΣΥ με το ΔΗΚΟ του Σπύρου Κυπριανού. Η αρχική συμφωνία ΑΚΕΛ, ΕΔΕΚ, ΕΔΗ, ναυάγησε καθώς δεν υπήρχε ομοφωνία σε έναν κοινό υποψήφιο. Τόσο η ΕΔΕΚ με την γνωστή πολιτική «εμβολιασμού», όσο και ο Γιώργος Βασιλείου στήριξαν τον Γλαύκο Κληρίδη στον β' γύρο και όχι τον Γιώργο Ιακώβου όπως αναμενόταν. Ο Γιώργος Ιακώβου έχασε την προεδρία για λίγες μόλις ψήφους. Στήριχθηκε τελικώς από τον Σπύρο Κυπριανού, ο οποίος κατήγγειλε τον Γλαύκο Κληρίδη πως τον ξεγέλασε και δεν τήρησε τη συμφωνία του να τον στηρίξει στις προεδρικές του 1998. Το ΔΗΚΟ βεβαίως διασπάστηκε και καταλυτικό ρόλο στην επανεκλογή Κληρίδη έπαιξε η υποψηφιότητα του μέχρι τότε ΔΗΚΟϊκού Αλέξη Γαλανού.

Η ηθική υποχρέωση

Το 2001, το ΑΚΕΛ καταφέρνει να λάβει την πρωτιά στις βουλευτικές εκλογές, αφήνοντας πίσω τον ΔΗΣΥ, ο οποίος αναπόφευκτα είχε δεχτεί πλήγμα από την κυβερνητική φθορά. Η συνεργασία ΑΚΕΛ - ΔΗΚΟ θεωρήθηκε από τότε μονόδρομος. Όχι μόνο γιατί το ΔΗΚΟ στήριξε για την προεδρία της Βουλής τον Δημήτρη Χριστόφια, με τον τελευταίο να επισμαίνει πως δημιουργείται ηθική υποχρέωση του ΑΚΕΛ έναντι στο ΔΗΚΟ

για τις προεδρικές εκλογές του 2003, αλλά και γιατί οι σχέσεις Τάσου-ΑΚΕΛ, βρισκόνταν σε πλήρη αρμονία από το διάστημα που ο πρώτος ήταν κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΔΗΚΟ. Η συνεργασία για την προεδρία της Βουλής, οδήγησε και στη στήριξη του Τάσου Παπαδόπουλου για την προεδρία το 2003, με τη συνεργασία της ΕΔΕΚ και των Οικολόγων. Συνεργασία που εξέλεξε πρόεδρο της Δημοκρατίας τον Τάσο Παπαδόπουλο από την πρώτη Κυριακή.

Η απαρχή του Ενδιάμεσου

Από την «αλλαγή από την πρώτη Κυριακή», μέχρι και τις βουλευτικές εκλογές του 2006, μεσολάβησαν πολλά και κυρίως το δημοψήφισμα για το Σχέδιο Ανάν. Το ΑΚΕΛ έκοψε πρώτο το νήμα, αλλά με μικρή μείωση ποσοστών. Ακολούθησε δεύτερος ο ΔΗΣΥ ενώ τα κόμματα του Ενδιάμεσου, ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΕΥΡΩΚΟ, Οικολόγοι είχαν όλα ανεξαιρέτως αύξηση ποσοστών. Μία αύξηση ποσοστών που άνοιξε τη συζήτηση για τη δημιουργία του τρίτου πόλου απέναντι στο δίπολο ΑΚΕΛ-ΔΗΣΥ για τις προεδρικές εκλογές. Το αποτέλεσμα της πρώτης Κυριακής, με τον Τάσο Παπαδόπουλο να μένει εκτός του β' γύρου διέλυσε τις όποιες επιδιώξεις δημιουργίας τρίτου δρόμου, με τον ενδιάμεσο χώρο να συμπαρατάσσεται δίπλα από το μεγαλύτερο κόμμα και για χρόνια σύμμαχο ΑΚΕΛ, εκλέγοντας τον πρώτο αριστερό πρόεδρο. Ο ΔΗΣΥ από την άλλη, λαβωμένος από τη στάση που τήρησε στο δημοψήφισμα και με τον Νίκο Αναστασιάδη να καταγράφει χαμηλά ποσοστά δημοτικότητας, διεκδίκησε με τον Ιωάννη Κασουλίδη, ο οποίος παρά τις αρχικές προβλέψεις, κατάφερε να κόψει πρώτος το νήμα την πρώτη Κυριακή.

Στις βουλευτικές εκλογές του 2011 που πραγματοποιήθηκαν λίγο πριν από το Μαρί και την οικονομική κρίση, το ΑΚΕΛ μπορεί να αύξησε τα ποσοστά του, ωστόσο το νήμα, με σημαντική αύξηση

ποσοστών, έκοψε πρώτος ο ΔΗΣΥ, προλαίοντας το έδαφος για το 2013. Ο Νίκος Αναστασιάδης είχε ήδη αρχίσει να ράβει το προεδρικό του κοστούμι και το ΑΚΕΛ να επηρεάζεται από την κυβερνητική φθορά. Σε αντίθεση με το 2006, το ΔΗΚΟ είχε υποστεί φθορά και μείωση ποσοστών, όπως σχετική μείωση είχαν και άλλα κόμματα του λεγόμενου ενδιάμεσου χώρου, ΕΔΕΚ, ΕΥΡΩΚΟ πλην των Οικολόγων. Το ΑΚΕΛ, παρά την αύξηση ποσοστών στις βουλευτικές του 2011, κινδύνευε να μείνει εκτός του β' γύρου, ενώ ο ΔΗΣΥ σε συνεργασία με το μισό ΔΗΚΟ του Μάριου Καρογιάν, ο οποίος είδε να χάνει από τη συνεργασία του με το ΑΚΕΛ και συνέπλευσε με τον ΔΗΣΥ, κατάφερε να εκλέξει πρόεδρο τον Νίκο Αναστασιάδη.

Η εκλογική μάχη του 2016 θεωρήθηκε από τις χειρότερες του ΑΚΕΛ, χάνοντας κάπου στις 42.000 χιλιάδες ψήφους από το 2011. Ο ΔΗΣΥ κέρδισε ωστόσο με σχετική μείωση ποσοστών, καθώς το μνημόνιο, η οικονομική κρίση και η αποχώρηση της Ελένης Θεοχάρους που ίδρυσε νέο κόμμα, φέρεται να επηρέασαν σε θέμα εκλογικής δύναμης το κυβερνητικό κόμμα. Το ΑΚΕΛ πλήρωσε τη φθορά της διακυβέρνησης Χριστόφια, ενώ ένας νέος ενδιάμεσος χώρος έδινε το παρών του. Μικρά κόμματα με σκληρή γραμμή στο Κυπριακό έβγαιναν μπροστά και προσθέτοντάς τα, ξεπερνούσαν σε εκλογική δύναμη το ΑΚΕΛ. Αυτό ήταν αρκετό ώστε ο Νικόλας Παπαδόπουλος να επιχειρήσει αυτό που ξεκίνησε ο πατέρας του Τάσος, τη δημιουργία τρίτου πόλου. Λίγο οι διαφορετικές προτάσεις και θέσεις, όπως και η διάσπαση με την υποψηφιότητα Γιώργου Λιλλήκα, άφησαν τον Νικόλα Παπαδόπουλο και τη συμμαχία του ενδιάμεσου χώρου εκτός β' γύρου. Παρά τις προβλέψεις για πανωλεθρία του ΑΚΕΛ, το κόμμα της Αριστεράς κατάφερε με τον Σταύρο Μαλά να κερδίσει για δεύτερη φορά εισιτήριο για τη δεύτερη Κυριακή.

Στον ΔΗΣΥ αντιλαμβάνονται πως από το 2021 και μετά οι συνεργασίες είναι δύσκολες, ωστόσο, η ιστορία έχει καταδείξει ανατροπές της τελευταίας στιγμής.

Τι θα κρίνει το 2023...

Το ερώτημα είναι τώρα τι γίνεται και πώς οι εκλογές του Μάη θα επηρεάσουν το 2023. Ο ΔΗΣΥ βάσει δημοσκοπήσεων φαίνεται να διατηρεί επί του παρόντος την πρωτιά, ωστόσο οι πιθανότερες συνεργασίες μειώνονται. Τόσο, που ακόμα και πρωτοκλασάτα στελέχη θεωρούν απίθανη την τρίτη θέση. Το σύνθημα περί αλλαγής, δεν χρησιμοποιείται μόνο από τα κύρια κόμματα της αντιπολίτευσης όπως ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ, αλλά ακόμη και από υποψήφιος βουλευτές του κυβερνητικού κόμματος, με ό,τι κι αν αυτό συνεπάγεται. Ακόμη και η συνεργασία με τη Δημοκρατική Παράταξη, δεν θεωρείται δεδομένη για τον ΔΗΣΥ. Το νεοουσταθέν κόμμα άρχισε να αποκτά δυναμική στις τελευταίες δημοσκοπήσεις, ωστόσο, δεν είναι σίγουρο με ποιον θα συμπλεύσει τελικώς. Υπήρξε η φημολογία ότι ο ΔΗΣΥ θα στηρίξει τον Μάριο Καρογιάν για την προεδρία της Βουλής, ωστόσο, αυτό που ακούγεται στο παρασκήνιο είναι ότι ο Μάριος Καρογιάν, ο οποίος διεκδικεί έδρα στη Λεμεσό, πολύ πιθανόν να παραχωρήσει τη θέση του στον αμέσως επόμενο και να μείνει εκτός Βουλής. Ένα σενάριο που ακούγεται απομακρυσμένο, συζητείται έντονα στη Λεμεσό και δεν έχει διαφυστεί ακόμα από το Κίνημα. Αυτό που στο παρασκήνιο, συζητείται είναι πως έχει υπάρξει μία υποτυπώδης συμφωνία μεταξύ Άντρου Κυπριανού και Νικόλα Παπαδόπουλου για συνεργασία το 2023. Είτε για κοινό ανεξάρτητο υποψήφιο, είτε για σύμπλευση -αν δεν τα βρουν εξαρχής- στον β' γύρο, εναντίον του υποψηφίου του ΔΗΣΥ. Σε αντίθεση με το 2001, που ο Δημήτρης Χριστόφιας ένωσε την ηθική υποχρέωση για τις προεδρικές εκλογές τα πράγματα δεν είναι τόσο εύκολα για τα δύο κόμματα. Όχι μόνο για το τι έχει προηγηθεί την τελευταία πενταετία μεταξύ των δύο κομμάτων, αλλά και γιατί πλέον τα δύο ακροατήρια δύσκολα θα ακολουθήσουν τυφλά τις υποδείξεις της εκάστοτε ηγεσίας. Βεβαίως, για τη συνεργασία των δύο μερών, ή και περισσότερων, ρόλο θα παίξει και το ποσοστό που θα λάβει το κάθε κόμμα. Διαφορετικό θα είναι τα αιτήματα του ΑΚΕΛ στο ενδεχόμενο που λάβει ένα 27% και διαφορετικές μπορεί να είναι οι απαιτήσεις του, αν έχει επιπλέον πτώση ποσοστών από αυτήν του 2016. Το ίδιο βεβαίως ισχύει και για το ΔΗΚΟ. Ένα καλό ποσοστό και των δύο κομμάτων θα δώσει άλλη ώθηση στη συνεργασία και να ενδεχόμενο προσέλευσης κι άλλων κομμάτων. Καθόλου τυχαίο ότι το ΑΚΕΛ δυσκολεύεται να έρθει σε αντιπαράθεση με τους Οικολόγους και την Άννα Θεολόγου, θεωρώντας τους ως πιθανούς συνοδοιπόρους για το 2023. Ρόλο όμως θα παίξει και οι ποιοί θα είναι οι υποψήφιοι. Ήδη ακούγονται τα ονόματα των Ανδρέα Μαυρογιάννη και Αχιλλέα Δημητριάδη. Το ποιος θα είναι υποψήφιος του χώρου της αντιπολίτευσης θα παίξει ρόλο και για τις επιλογές του ΔΗΣΥ. Ένα καλό ποσοστό του κόμματος ίσως να ενισχύσει την υποψηφιότητα στο ενδεχόμενο συνεργασίας ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ δεν αποκλείεται να προωθηθεί η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Και αυτό γιατί βάσει δημοσκοπήσεων θεωρείται πως μπορεί να αντλήσει ψήφους από ένα ευρύτερο ακροατήριο, ίσως και να διεμβολήσει τον ενδιάμεσο χώρο. Δεν πρέπει να αγνοείται πως ήδη στο παρασκήνιο υπάρχουν και οι ανεξάρτητες υποψηφιότητες αποτελούν εναλλακτική. Είναι από τη μία ο Γιώργος Παμπορίδης, είναι από την άλλη ο Χρίστος Στυλιανίδης, ο οποίος προσφάτως διορίστηκε ως ειδικός απεσταλμένος της Ε.Ε. Μία υποψηφιότητα εκ των δύο ενδεχομένων να ανακατέψει περαιτέρω την τράπουλα.

GOOD YEAR
MADE TO FEEL GOOD.

NEO Eagle F1 Asymmetric 3

Ελαστικό υπερ υψηλών επιδόσεων
Με τη μικρότερη απόσταση φρεναρίσματος
σύμφωνα με δοκιμές του TÜV

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΑ
Καντάρας 54, Καϊμακλή,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Έφτιαξα την πύλη άντε να πάρει σειρά το Corona Pass

Στο κόκκινο ο Κόκκινος

Ο υφυπουργός Έρευνας και Καινοτομίας εμφανίζεται να είχε μια από τις δυσκολότερες νύχτες, την περασμένη Πέμπτη προς Παρασκευή. Ο Κυριάκος Κόκκινος φαίνεται ότι βίωσε το δικό του δράμα, αναμένοντας το άνοιγμα της πύλης, στις 7:30 το πρωί. Τυχόν νέα κατάρρευση θα δρομολογούσε εξελίξεις στο κυβερνητικό σχήμα, αρνητικές για τον κ. Κόκκινο. Η πύλη δεν κατέρρευσε, παρά τα όποια προβλήματα που παρουσιάστηκαν, ωστόσο όπως λέει το κυβερνητικό ρεπορτάζ, ο υφυπουργός Έρευνας και Καινοτομίας παραμένει υπό αυστηρή επιτήρηση. Οι παραιτούμενοι εισηγητές εισηγούνται να διαρρεύσει πως εάν δεν υπήρχαν οι Βουλευτικές, ο κ. Κόκκινος πιθανότατα να είχε απομακρυνθεί με εύστοχο τρόπο. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο δεν αποκλείεται για μετά τις εκλογές, αν ο κ. Νίκος αποφασίσει να φρεσκάσει το σχήμα και αν η πύλη δεν σταθεροποιηθεί.

Έδωσε υποσχέσεις

Αυτό που φαίνεται να έχει ενοχλήσει περισσότερο τον Λόφο δεν είναι τα προβλήματα με την πύλη αλλά οι υποσχέσεις που φέρεται να έδωσε ο κ. Κόκκινος για την αποκατάσταση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Σε μια περίπτωση τις υποσχέσεις στον πρόεδρο της Δημοκρατίας τις έδωσε ενώπιον άλλων τριών προσώπων. Αργότερα όταν επέστρεψε στο Υφυπουργείο, εμφανίζεται να έκανε δευτερές σκέψεις ή έγινε κάτι άλλο που δεν γνωρίζουμε και έβαζε τη γραμματέα του, να στέλνει mail στον υπουργό Υγείας ότι θα απαιτηθεί χρόνος για επίλυση των προβλημάτων. Αποτέλεσμα ήταν να στρέψει εναντίον του και τον Κωνσταντίνο Ιωάννου. Πάντως για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, ο κ. Κόκκινος έτρεξε όσο κανένας άλλος τον ψηφιακό μετασχηματισμό του κράτους και μάλιστα υπό καθυστέρησης, προκειμένου πληρωθούν στο πρώτο Lockdown μερικές χιλιάδες εργαζομένων που είχαν μπει στα σχέδια της Ζέτας.

Πασαπόρτι

Κάποιοι στην τ/κ δεξιά συναγωνίζονται ποιος είναι περισσότερο Τούρκος. Κάτι που δεν έκανε με τόσο άκοιμο τρόπο ούτε ο μακαρίτης ο Ραούφ Ντενκτάς. Πρόσφατο παράδειγμα η απαξίωση του Ερσίν Τατάρ στα διαβατήρια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο κ. Τατάρ ότι και να λέει είναι

Ο Κυριάκος Κόκκινος ανέλαβε τα νήια του νεοσύστατου Υφυπουργείου Έρευνας και Καινοτομίας, σε μια περίοδο όπου ο χρόνος ήταν πολύτιμος. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους έμεινε πίσω και για αυτό δεν έχει ευθύνη ο κ. Κόκκινος. Για το μπάχαλο όμως που δημιουργήθηκε με τα ραντεβού, ο κ. Κόκκινος εκ της θέσεώς του φέρει ευθύνες.

ηγέτης της τ/κ κοινότητας που κατέχει και ο ίδιος διαβατήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ερώτημα: Πότε ανακάλυψε την απεχθεία του. Όταν το προμηθευόταν απευθυνόμενος στα αρμόδια κρατικά όργανα του νόμιμου κράτους ή τώρα που θέλει να δείξει στην Άγκυρα ότι είναι Τούρκος μέχρι τα νύχια; Θα θυμίσω στον κ. Τατάρ την τύχη που είχε ο μέντοράς του, ο Ραούφ εκφραστής της κατοχής και με ερείσματα στο βαθύ κράτος της Τουρκίας. Ο σημερινός πρόεδρος της Τουρκίας τον έκανε στην άκρη σαν τη μύγα. Τότε θα θυμηθεί τους Ε/κ συμπολίτες του και πως είναι Κύπριοι.

Μες στον λάλαρο

Το Υπουργείο Υγείας θα πρέπει να δει τα προβλήματα που προκαλούνται στα εμβολιαστικά κέντρα από τις καιρικές συνθή-

κες. Τουλάχιστον στη Λευκωσία, η ροή των εμβολιασμών είναι ικανοποιητική. Μεγάλες καθυστερήσεις δεν υπάρχουν ωστόσο λόγω των υψηλών θερμοκρασιών, κατά τις μεσημβρινές ώρες η αναμονή έστω και για 15 λεπτά είναι ιδιαίτερα επώδυνη. Με μια πλαστική τέντα και τουριστικές ομπρέλες δεν αντιμετωπίζεται το πρόβλημα προστασίας του κόσμου που αναμένει να εμβολιαστεί. Κάτι πρέπει να γίνει και άμεσα. Είναι κρίμα για το έργο που επιτελείται από το προσωπικό των κέντρων, το οποίο λόγω της δυσφορίας του κόσμου περνά σε δεύτερη μοίρα. Δόξα τω Θεώ η κρατική έκθεση έχει κτίρια. Μπορεί η αναμονή να γίνεται σε κάποια από αυτά.

Green Pass

Τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν με την εμβολιαστική πύλη έχουν φουντώσει

κάποιες φήμες αναφορικά με το Green Pass που θα χρησιμοποιείται από τους πολίτες που έχουν εμβολιασθεί. Οι φήμες αυτές λένε πως στο παρασκήνιο καταβάλλονται προσπάθειες ο σχεδιασμός και υλοποίηση του έργου να δοθεί στην εταιρεία NCR, που έστισε το λογισμικό του ΓεΣΥ και την εμβολιαστική πύλη. Η κατάρρευση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας φαίνεται ότι βάζει εμπόδια στην παραχώρηση του έργου. Αυτό που προκαλεί φόβο είναι να διαρρεύσει το όλο θέμα παραμονές των βουλευτικών εκλογών, προκαλώντας την ανάλογη ζημιά στο κυβερνητικό κόμμα, όπως διαστέλλουν την κατάλληλη τεχνολογία και εμπειρία σε άλλες χώρες.

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού έκλεισε με νόημα το μάτι στον υφυπουργό Έρευνας και Καινοτομίας για τα προβλήματα της πλατφόρμας των ραντεβού. Εάν το ξανακάνει, απλά θα συμβεί αυτό το οποίο λέει το λαϊκό άσμα. «Σφύριζα και έληξε».

Είδαν και απήλθαν

Θέλει μαεστρία όλες οι πλευρές, άλλες περισσότερο και άλλες λιγότερο, να σπώνονται από το τραπέζι των διαπραγματεύσεων για το Κυπριακό ικανοποιημένες. Οι δικό μας, αν κρίνουμε από την τοποθέτηση του Τουμάζου Τσελεπί, μάλλον επέστρεψαν ανακουφισμένοι. Από την άλλη η τ/κ πλευρά διά του Ερσίν Τατάρ, πανηγυρίζει ότι στη Γενεύη τέθηκαν στο τραπέζι τα δύο κράτη. Ο κ. Τσελεπίς είπε πως ο γενικός γραμματέας δεν δέχθηκε τις τουρκικές απαιτήσεις, όμως δεν τους το ξέκοψε προφανώς για να μαζετούν και πάλι όταν τους φωνάξει. Όπως έχει δείξει η ιστορία του Κυπριακού, πολύ δύσκολα φεύγουν από το τραπέζι ζητήματα που τίθενται από τη μία ή άλλη πλευρά. Απλά συνεχίζουν από εκεί που έμειναν. Πάντως, κάποιοι στη Λευκωσία φοβούνται πως με τα δύο κράτη δεν θα ξεμπλέξουμε εύκολα και θα τα βρούμε και πάλι μπροστά μας, την επόμενη φορά.

Γράφει ο ΙΑΝΟΣ

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Το τρολάρισμα Αναστασιάδη στον Τατάρ και η σημειολογία

Όταν ο Αναστασιάδης ρεζίλεψε τον Τατάρ

Πολλά θετικά σχόλια έλαβε ο Αναστασιάδης για την πληρωμένη απάντηση στον συμπολίτη Τατάρ για τα διαβατήρια και τις ταυτότητες που κατέχουν οι Τουρκοκύπριοι. Η αντιπολίτευση στα Κατεχόμενα κάνει πάρτι τρολάροντας τον Τατάρ ότι κυκλοφορεί με το διαβατήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας την οποία λέει πως δεν αναγνωρίζει και την αποκαλεί, όπως και ο Ερντογάν, εκλιπούσα. Ωστόσο, αντιδρά και κατά του Αναστασιάδη, κάνοντας λόγο για πατρωνισμό και εκμετάλλευση της κατάστασης. Όλα ξεκίνησαν όταν ο Τατάρ ενόχλησε επειδή ο Αναστασιάδης αποκάλυψε τους Τουρκοκύπριους «συμπολίτες» και ζήτησε κοινό αγώνα για την Κύπρο. Οι επικρίσεις του Τατάρ έφεραν την αντίδραση του Αναστασιάδη, ο οποίος δήλωσε: «Ένα από τα επιχειρήματα που ανέπτυξαν κατά τη διάρκεια της συνόδου στη Γενεύη ήταν ότι είναι συνιδρυτές της Κυπριακής Δημοκρατίας. Από την άλλη, θεωρήσει ότι πρόσβαλα τους Τουρκοκύπριους, διότι τους αποκάλυψε συμπολίτες μου». Και διερμήτηθηκε: «Ένα θα ήθελα να τον ρωτήσω: 97 χιλιάδες Τουρκοκύπριοι που έχουν την κυπριακή ταυτότητα, το κυπριακό διαβατήριο και απολαμβάνουν όσα και οι Κύπριοι Ευρωπαίοι πολίτες, πρέπει να ντρέπονται; Πόσο περισσότερο πρέπει να ντρέπονται μέλη των συνεργατών του που έχουν την κυπριακή ταυτότητα ή το κυπριακό διαβατήριο;».

Ακολούθησαν τα δημοσιεύματα που ανέβαζαν τον αριθμό των Τουρκοκυπρίων με έγγραφα της

Να θυμάσαι πως ξέρω πολλά για πολλούς.

Κυπριακής Δημοκρατίας σε 120.000 (που κατέχουν πιστοποιητικό γέννησης κατά το ΠΙΚ) και σε 360.000 (που κατέχουν ταυτότητα και διαβατήριο κατά την εφημερίδα «Αλήθεια»). Στα Κατεχόμενα άρχισαν οι αξιωματούχοι να δηλώνουν ο ένας μετά τον άλλο εάν είχαν ή όχι ταυτότητα και διαβατήριο της Κ.Δ. και οι περισσότεροι να εξηγούν πως δεν το θεωρούν κακό, ούτε σημαίνει ότι αναγνωρίζουν την Κ.Δ., κάνοντας όλους στην Ευρώπη να γελάνε.

Ο «ΥΠΕΞ» του κατοχικού καθεστώ-

τος, ο πολύς Ταχσίν Ερτογρούλογλου, δήλωσε ότι ο ίδιος κατέχει μόνο την ταυτότητα της ΚΔ που πήρε όταν ήταν παιδί και δεν τη χρησιμοποιεί ποτέ. Χωρίς βεβαίως να πείθει κανέναν, αφού είναι γνωστό στα Κατεχόμενα ότι τα παιδιά του σπούδασαν, χρησιμοποιώντας τα έγγραφα της Κυπριακής Δημοκρατίας που ο ίδιος στα λόγια δεν αναγνωρίζει.

Είπε όμως και κάτι άλλο, πολύ ενδιαφέρον, ότι το 2008 συναντήθηκε στα Κατεχόμενα με τον Αναστασιάδη που ήταν πρόεδρος του ΔΗ-

ΣΥ, και του είχε αναφέρει από τότε πως γνώριζε ότι κατείχε ταυτότητα της Κ.Δ., κάτι που σημαίνει κατά τον ίδιο ότι τον είχε ψάξει πριν από τη συνάντησή τους. Εάν η πληροφορία είναι σωστή, γιατί ο Ερτογρούλογλου δεν είναι και ο πιο αξιόπιστος άνθρωπος, τότε ο Αναστασιάδης στο συγκεκριμένο τουλάχιστον θέμα, ξέρει τι κάνει.

Και ενώ ο Τατάρ επιμένει να διαλαλεί ότι δεν αναγνωρίζει την Κ.Δ. και επιμένει στη μισαλλοδοξία του, με τις αποκαλύψεις του βοήθησε και την αντιπολίτευση στα Κατεχόμενα

να τοποθετηθεί και να γελοιοποιήσει τον ούτως ή άλλως γελοίο Τατάρ. Και έδωσε και τη δυνατότητα στους καλούς ή τους λιγότερο καλούς να βγουν και να τοποθετηθούν υπέρ της επανένωσης. Και το έκανε στην πιο κατάλληλη στιγμή. Γιατί αν έβγαζε πιο πριν τη συγκεκριμένη πληροφορία προς τα έξω θα την έκαιγε. Ενώ τώρα, που εξαντλήθηκε η υπομονή του, έκαψε και γελοιοποίησε τον Τατάρ. Ενισχύοντας την αντιπολίτευση, παρά τις επικρίσεις που δέχθηκε από κάποιους υποστηρι-

κτές του για το αντίθετο.

Πόση σημειολογία πια;

Μιας και βρισκόμαστε στα Κατεχόμενα, δεν αντέχω να μην αναφερθώ στη σημειολογία του κατοχικού καθεστώτος, το οποίο ετοιμάζει ένα τεράστιο άγαλμα αγρότη που θα κοιτάζει, λένε, το λιμάνι της Κερύνειας. Το άγαλμα θα στοχεύει μάλλον σε δεύτερο ρεκόρ Γκίνες, μετά τη σημαία του μίσους στον Πεντάδακτυλο, αφού θα είναι μεγαλύτερο από το άγαλμα του Χριστού στο Ρίο ντε Τζανέιρο και πιο ψηλό από το άγαλμα της Ελευθερίας στη Νέα Υόρκη! Με τη φαραωνική κατασκευή ασχολήθηκε πρόσφατα βρετανική εκπομπή η οποία έδειξε εικόνας των σχεδίων που έχουν δημοσιοποιηθεί με το γόνάτο του γονατιστού αγρότη να εξεχει με τέτοιο τρόπο που να φαίνεται ότι αποτελεί ένα υπερμέγεθες μόριο. Οι παρουσιαστές σχολίασαν γελώντας ότι το «γλυπτό» αφήνει σεξουαλικά υπονοούμενα. Με έναν από αυτούς να λέει, «δεν πρόκειται για αστέιο. Αυτό είναι το γόνάτο του!» Το ξέρουμε πως οι κατοχικές αρχές επιμένουν στη σημειολογία και την επιδειξιμανία, στέλνοντάς μας συγκεκριμένα μηνύματα. Αυτή τη φορά θεωρώ πως το έχουν ξεχειλώσει. Έχει και η υπομονή τα όριά της, που λέει και ο πρόεδρος.

ΚΟΙΝΙΣ: Ποιος αρχηγός μεγάλου κόμματος τα βρίσκει σκούρα με όσα διαβάζει στις δημοσκοπήσεις που έφτασαν πολύ πρόσφατα στο γραφείο του; Αληθεύει πως ακολούθησε κρίση με επικρίσεις κατά στελεχών και την προειδοποίηση πως «το καράβι θα βουλιάξει για όλους»;

Πότε επιτέλους θα συνέλθουμε;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Η άτυπη πενταμερής τέλειωσε, οι πολιτικοί αρχηγοί επέστρεψαν, οι εκλογές όπου να 'ναι πλησιάζουν, τα περιοριστικά μέτρα αironται και εμείς επανερχόμαστε στα «καθημερινά» μας. Αν το κορωνοϊό είναι αντισυνταγματικό ή όχι, αν το εμβόλιο είναι αποτελεσματικό ή όχι, αν θα πάει ο κόσμος να ψηφίσει ή όχι και τα λοιπά και τα λοιπά. Και αυτά τα λοιπά είναι που με κάνουν να διερωτώμαι αν έχουμε αντιληφθεί σε πόσο κρίσιμο σημείο βρίσκεται το εθνικό μας θέμα και πώς αυτή η άτυπη Πενταμερής εκείνου που απέδειξε δεν είναι μόνο την τουρκική διαλλαξία, αλλά και τη δική μας ικανότητα να αντιληφθούμε πως βρισκόμαστε στο χειρότερο σημείο που βρέθηκε ποτέ το εθνικό μας θέμα. Και πώς μέχρι την επόμενη Πενταμερή καλά θα κάνουμε να συνέλθουμε και να συνειδητοποιήσουμε πως δεν υπάρχουν άλλα περιθώρια ούτε για κούφιους πατριωτισμούς, ούτε για κομματικούς ελιγμούς και κυρίως ούτε για κομματικές αντιπαράθεσεις ελέω εκλογών.

Διότι το γεγονός ότι βρισκόμαστε σήμερα στο χειρότερο σημείο δεν οφείλεται μόνο στην τουρκική διαλλαξία αλλά και στη δική μας στάση. Και όταν λέω δική μας δεν αναφέρομαι μόνο στους πολιτικούς μας ταγούς αλλά και σε εμάς τους ίδιους. Ανήμποροι ακόμα να απεγκλωβιστούμε από συνθήματα και κομματικές αγχώσεις παρασυρόμαστε από τους κούφιους πατριωτισμούς και τις λαϊκίστικες χειραγωγήσεις, χωρίς να ορθώνουμε ανάστημα ως οφείλαμε απέναντι στον καθένα που καπνιλεύεται το εθνικό θέμα μόνο και μόνο για να έχει λόγο ύπαρξης. Και επιτρέπουμε έτσι στα όποια συμφέροντα, οικονομικά και άλλα, να βρίσκουν πρόσφορο το έδαφος για να καλλιεργούν ύπουλα την πεποίθηση ότι καλύτερα να μείνουν τα πράγματα ως έχουν, το γνωστό «εμείς ποδά τζαί τζέινιο ποτζέι». Και δυστυχώς πλέον ζούμε στην εποχή που δεν υπάρχουν πραγματικοί πολιτικοί ηγέτες, οι οποίοι να τολμούν χωρίς προηγουμένως να βολιδοσκοπούν δημοσκοπικά τι θέλει η «κοινή γνώμη». Διότι αν είχαμε πολιτικούς ηγέτες πρώτων τα δύο μεγάλα κόμματα που είναι υπέρ της ΔΔΟ θα φρόντιζαν εδώ και μήνες να συνεργαστούν, προτάσσοντας το εθνικό μας θέμα ως κατεπείγον και όχι να δημιουργούν τοξικό κλίμα ενόψει των εκλογών και των άλλων μικροκομματικών τους συμφερόντων.

Ούτε καν για τα θέματα διαφθοράς δεδομένου ότι το χέρι τους το έχουν όλοι τους βουτηγμένο στο μέλι ασκέτας με το ποιος το τερμάτισε το θέμα. Και με αυτή τη συνεργασία θα φρόντιζαν ώστε να αποδυναμώσουν τα κόμματα τα οποία στην ουσία ουδέποτε ήταν υπέρ της ΔΔΟ και είναι αυτά τα οποία φροντίζουν με πατριωτισμούς της κακιάς ώρας να παραπλανούν προκειμένου να συντηρούν το «εμείς ποδά τζαί τζέινιο ποτζέι». Αντ'αυτού, τα δύο μεγάλα κόμματα προκειμένου να μη συνεργάζονται τάχα μου για ιδεολογικές διαφορές, λες και υπάρχει μεγαλύτερη ιδεολογία από το καλό της χώρας, αναβαθμίζουν τους πατριώτες της κακιάς ώρας σε ρυθμιστικούς παράγοντες και παριστάνουν τις πάπες, όταν αυτή η αναβάθμιση έχει καταστροφικά αποτελέσματα. Και εμείς πέφτουμε κάθε φορά στην παγίδα τους χωρίς να αντιλαμβανόμαστε ότι δεν έχουμε καν την πολιτική ωριμότητα να απαιτήσουμε το πλέον αυτονόητο. Και το αυτονόητο είναι πως εφόσον μόνο τα δύο μεγάλα κόμματα συμφωνούν ως προς τη λύση της ΔΔΟ και επειδή ακριβώς είμαστε στο χείλος του γκρεμού, αντί να αναλωνόμαστε σε ένα παιχνίδι ευθυνών θα έπρεπε να απαιτούμε τη συνεργασία τους, ώστε να μην υπάρχει κανένα περιθώριο για άλλα συμφέροντα να παρεισφρύνουν αποπροσανατολίζοντας από τον κίνδυνο και την ουσία των δεδομένων μας. Και όχι μόνο δεν το κάνουμε αλλά επανερχόμαστε με περισσή ευκολία στα «καθημερινά» μας ψάχνοντας αλλού για το φταιχίο ενώ στην πραγματικότητα εμείς είμαστε οι πρώτοι φταίχτες για το γεγονός ότι δεν προτάσσεται το εθνικό ως κατεπείγον.

Και πραγματικά διερωτώμαι τι άλλο πρέπει να συμβεί για να κατανοήσουμε πως δεν μας παίρνει πλέον να αλληλοτρογγυλώμαστε για θέματα τα οποία είναι επί του παρόντος σαφώς λιγότερο επείγοντα από το μέλλον της ίδιας της πατρίδας.

elenixenou11@gmail.com

Στο Στρατιωτικό Μουσείο του Παρισιού φιλοξενείται η έκθεση «Ο Ναπολέων δεν υπάρχει πια!» και επισκέπτηρα μπροστά από τον πίνακα του Ρώσου ζωγράφου Pavel Pepperstein «Ο Ναπολέων στη Μόσχα», στο πλαίσιο των 200 χρόνων από τον θάνατο του μεγάλου στρατιωτικού και πολιτικού.

Η μάχη για τα αυτονόητα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η μάχη που δίδεται σήμερα δεν είναι απλώς μια μάχη της ιδεολογίας απέναντι στην επιστημονική. Είναι μια μάχη για να εδραιωθούν τα αυτονόητα. Και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο οι φωτογραφίες που κατέκλυσαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης από χαρούμενους 30άρηδες και 40άρηδες στα κέντρα εμβολιασμού δεν ήταν τίποτα άλλο παρά μία απόδειξη πως στα δύσκολα θα πρέπει και πάλι να κερδίσει η λογική.

Για να κερδίσει, λοιπόν, η λογική σε αυτή τη μάχη, η νεότερη αυτή γενιά ενημερώνεται, διαβάζει αφουγκράζεται, μελετά και καταλήγει στο ότι η λύση είναι μεταξύ άλλων η επιστήμη. Το έχει αποδείξει επανειλημμένα πως θα δώσει τη δική της μάχη που δεν περιορίζεται στις φωτογραφίες του εμβολιασμού. Έχει θέσει την ατομική ευθύνη ως προτεραιότητα, γιατί αντιλαμβάνεται την επικινδυνότητα της κατάστασης. Έχει κλείσει τα αφτιά σε γραφικούς και επικινδύνους συνωμοσιολόγους. Έχει υπακούσει ακόμα και σε γελοία διατάγματα, έχει στερηθεί παρές, ταξίδια, σπουδές και θεωρεί κρέος της του εμβολιασμού. Χρέος για την επιστροφή στην κανονικότητα.

Όμως, δεν είναι η πρώτη φορά που η ζωή της νέας γενιάς μπαίνει σε παύση. Μπήκε σε παύση και το 2013, μετά το κούρεμα. Τότε θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα εργοστάσιο οργής, καθώς η οικονομική κρίση αντέτρεψε κάτι που μέχρι τότε θεωρείτο δεδομένο: ότι η κάθε χρονιά και κάθε εποχή είναι καλύτερη από την προηγούμενη.

Στέρηση επαγγελματικές ευκαιρίες, ανέτρεψε όνειρα και κατέστρεψε τη δημιουργία οικογένειας μια δύσκολη πρόκληση. Δεν το έβαλε όμως κάτω. Δούλεψε σκληρά για λίγα χρήματα και παρά τα πολλά προσόντα της, είδε τα εργασιακά της δικαιώματα να εξαφανίζονται –παροδικά όπως της εξήγησαν– μέχρι να επέλθει η ομαλότητα...

Αυτή η ομαλότητα είναι μια νίκη της πλειοψηφίας της κυπριακής κοινωνίας. Αυτή που όταν της ζητήθηκε και χωρίς να ευθύνεται, έκανε σοβαρές θυσίες. Πειθάρχησε σε αυστηρά μέτρα και σε αυτήν οφείλεται κατά κύριο λόγο η ομαλή έξοδος από το μνημόνιο.

Αυτές τις αιματηρές θυσίες του τότε και του σήμερα της έκανε η κυπριακή κοινωνία υπό προϋποθέσεις. Σήμερα ο στόχος είναι η επιστροφή στην κανονικότητα με όσο το δυ-

νατόν λιγότερες απώλειες και ζώων αλλά και οικονομικές. Τότε οι θυσίες είχαν ως προϋπόθεση πως το κράτος του '60, θα μετουσιωνόταν σε σύγχρονο και κανονικό. Η προϋπόθεση ήταν πως οι μεταρρυθμίσεις δεν θα αποτελούν ευκολογία, αλλά τετελεσμένο για να κατοχυρωθεί η αξιοκρατία, ο επαγγελματισμός και η διαφάνεια. Για να τεθεί ένα τέλος στις πολιτικές της αρπαχτής.

Η συντριπτική πλειοψηφία έχει κάνει αιματηρές θυσίες για να επικρατήσουν τα αυτονόητα. Όμως, σε αυτή τη μάχη όφειλε το κράτος να είναι συμπαραστάτης και όχι αντίπαλος. Και λέμε αντίπαλος γιατί όσα συμβαίνουν το τελευταίο διάστημα μείνουν μέρη με τη μέρα την πεποίθηση πως το κράτος μπορεί να ξεπεράσει δυσκολίες και προσκόμματα. Σε καμία περίπτωση δεν θέλουμε να είμαστε μηδενιστές. Έχουν επηρεαστεί αρκετά. Όμως, την ίδια ώρα που η κυβέρνηση κουνούσε το δάκτυλό της στην απειθαρχία των πολιτών έναντι των μέτρων, σιωπούσε προκλητικά απέναντι στις ανουσίες του Μόρφου, την επικινδυνότητα του Αθανάσιου και υπάκουε τυφλά τα παράλογα αιτήματα του αρχιεπισκόπου που έβησαν στον αέρα το όλο εγχείρημα της ομαλότητας. Ένα κράτος λοιπόν έρμαιο της Εκκλησίας και των διαφόρων οικονομικών και άλλων συμφερόντων.

Είμαστε σε μια μάχη για τα αυτονόητα και το χειρότερο είναι να περάσει το μήνυμα πως σε όλα αυτά είμαστε μόνοι μας. Γιατί σε αυτή τη μάχη επιβιώσης, άλλοι αγωνίζονται για τη ζωή τους, άλλοι για την οικονομική τους επιβίωση και άλλοι για την ψυχική τους ηρεμία. Σε αυτή ακριβώς τη μάχη, η πύλη που πέφτει την ώρα που οι πολίτες πειθαρχούν πλήρως με τις υποδείξεις του κράτους για την επιστροφή στην πραγματικότητα, δεν είναι σίγουρα το τέλος του κόσμου. Καταδεικνύει όμως με τον πιο παραστατικό τρόπο ένα κράτος γερασμένο και αδύναμο να μας πάρει μπροστά, τη στιγμή που εμείς κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας. Γιατί αν δεν μπορούσαμε μέχρι τώρα να κάνουμε ψηφιακά τα αυτονόητα, θα μπορούσαμε άραγε να πατάξουμε τη διαπλοκή και τη διαφθορά; Ή μήπως θα μπορούσαμε να αποτρέψουμε τα τετελεσμένα στο Κυπριακό και τη διχοτόμηση που βρίσκεται πλέον προ των πυλών;

economidoum@kathimerini.com.cy

Τα λασπόνερα της ακροδεξιάς

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Η χώρα έχει πολλά και σοβαρά προβλήματα. Όσοι δίνουν τη μάχη της επιβιώσης έφτασαν πλέον σε οριακό σημείο. Επιχειρήσεις κινδυνεύουν να βάλουν λουκέτο, ενώ άνθρωποι γύρω μας ζουν με τα στοιχειώδη, προσπαθώντας να παραμείνουν ψυχραιμοί. Κανένα δεν άφησε αλώβητο η πανδημία. Ακόμα και αυτοί που δεν επηρεάστηκαν οικονομικά, βιώνουν μια πρωτοφανή ψυχολογική πίεση. Εκ παραλλήλου, και ενώ ζούμε κάτω από αυτή τη σκιά, η καθημερινότητα τρέχει. Αδιέξοδο στο Κυπριακό, αποκάλυψε για τη διαφθορά και κακοδιαχείριση. Ένα κραυγαλέο παράδειγμα είναι ο υφυπουργός Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής Κυριάκος Κόκκινος. Την Πέμπτη η Πύλη Εμβολιασμού βγήκε ξανά εκτός λειτουργίας, αλλά μέχρι την Παρασκευή το πρωί που παραδίω τη στήλη ο κύριος αυτός δεν εγκατέλειψε την καρέκλα του. Είλικρινά δεν ξέρω τι είναι χειρότερο: Να είναι κανείς ανίκανος ή κοντρόπετος; Food for thought για τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, όταν προχωρήσει στον ανασημασιώδη μετεκλογικό.

Η χώρα λοιπόν αντιμετωπίζει τόσο πολλά και τόσο σοβαρά προβλήματα που μοιάζει με πολυτέλεια η ανάλυση μικροκομματικών συμπεριφορών. Όπως τα πλαστούρισμα κάποιου στα απόνερα της ακροδεξιάς για παράδειγμα, επιζώντας να ψαρέψουν ψήφους από τη δεξαμενή του αδελφού κόμματος των Ελλήνων νεοναζί. Όταν αναφέρομαι σε «αδελφός κόμμα», ελπίζω πως καταλαβαίνετε. Λέω γι' αυτούς που δεν έχουν τα κότσια να παραδεχτούν ότι είναι η Χρυσή Αυγή Κύπρου και κρύβονται πίσω από αοράσεις. Ακόμα χειρότερο, είναι οι ρεπλικές τους. Όπως το Ε.ΛΑ.ΣΥΝ του εγκληματία Γιάννη Λαγού, το οποίο συνεργάζεται με το Κίνημα Αλληλεγγύη στις επικείμενες βουλευτικές εκλογές. Η συνεργασία έχει ονοματεπώνυμο. Λέγεται Μιχάλης Χριστοδούλου - Κολοσιάτης, ο οποίος αν και λείπει στα social media «έξεχασε» να σχολιάσει τη σύλληψη του αρχηγού του στις Βρυξέλλες. Την ίδια «ασθενή» μνήμη είχε και η Ελένη Θεοχάρους, παρότι συνήθως δύσκολα αφήνει κάτι ασχολιαστο. Αυτή τη φορά, όμως, δεν είπε κουβέντα για την ταμπάκιερα. Με εξιπνώδες στο twitter του τύπου «αυτός ο λαγός ήταν μια λύση για τους ασβούς της δημοσιογραφίας, πάει κι αυτό το δυσώδες άλλοθι» δεν πείθει κανένα. Είμαι βέβαιος ότι το γνωρίζει και η ίδια, απλώς παίζει με τις λέξεις για να αποφυγεί τα δυσάρεστα πολιτικά θέματα.

Ποια είναι τα δυσάρεστα για την Αλληλεγγύη; Το εξής ένα: Το απροκάλυπτο φλερτ της Ελένης Θεοχάρους με την ακροδεξιά για καθαρά ψηφοθηρικούς λόγους. Είχα κάνει μια νύξη σε άρθρο μου προ τριών εβδομάδων, όταν αναφέρθηκα στο περιβόητο τρίπνο με τους Χρυσοαγίτες και την ανεκδιήγητη δήλωσή της «ο φασισμός δεν είναι ψώρα για να κολλήσεις». Ίδου και η απάντησή της στο twitter, την οποία τότε άφησα ασχολίαστη: «Ο καθένας έχει την δική του πολιτική ηθική, τον δικό του πολιτικό πολιτισμό. Η επιμονή σας σε αυθαίρετη ερμηνεία, συνιστά ιδεολογική δικτατορία. Ενώ αν με βρίσκατε σε καμιά λίστα υπόπτων για διαφθορά, δεν θα σας ένοιαζε που «συνέφαγα με την Χ.Α.». Μέγα ψεύδος φυσικά».

Θέλει σ' αθήσει η κυρία Θεοχάρους να ανοίξουμε συζήτηση περί πολιτικής ηθικής, πολιτισμού και ιδεολογικής δικτατορίας; Μάλλον πρέπει να το ξανασκεφτεί, καθώς η πολιτική στέγη, την οποία πρόθυμα πρόσφερε στον εκπρόσωπο μιας κίνησης που δημιούργησε ο φασίστας Λαγός, αποδυναμώνει τα δημοκρατικά της αντανάκλαστα. Δυστυχώς δε για εκείνη, όσο και αν η χώρα ταλαιπωρείται από πολύ σοβαρότερα προβλήματα, οι δημοκρατικές πεποιθήσεις αυτών που διεκδικούν θέση στο κοινοβόλιο για κάποιους από εμάς θα αποτελούν πάντοτε προτεραιότητα.

Μετά από όλα αυτά η Ελένη Θεοχάρους, ως άνθρωπος, μου είναι συμπαθής. Είναι έξυπνη, διαθέτει παιδεία, χαρακτηρίζεται από οξύτητα πνεύματος και ταπεραμένο. Κυρίως όμως διαθέτει κούραση, προσόν σπάνιο για τα εγκώρια πολιτικά ήθη. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, ως πολιτικός αλλά και γιαιρός, απαντήσει εάν συμφωνεί με το αντιεμβολιαστικό παραλήρημα του υποψηφίου της. Και να τοποθετηθεί για τις τοξικές αναρτήσεις του συνεργαζόμενου με την Αλληλεγγύη Ε.ΛΑ.ΣΥΝ, στην ιστοσελίδα του, όπου θα έχει την ευκαιρία να δει τον υποψήφιο της να «αποκαθιστά» τα συρματοπλέγματα για τους μετανάστες. Δεν βιαζόμαστε. Έχουμε τρεις εβδομάδες ως τις εκλογές για να ξανασυζητήσουμε.

stavros.christodoulou@gmail.com

Εξωτερική πολιτική «προς τα μέσα»

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο γενικός γραμματέας των Η.Ε. Αντόνιο Γκουτιέρες γνώριζε εδώ και αρκετό καιρό ότι η τουρκική πλευρά θα κατέθετε πρόταση για δύο κράτη, στην άτυπη πενταμερή της

Γενεύης. Ωστόσο, ο κ. Γκουτιέρες όχι μόνο δεν επιχείρησε να πειθαναγκάσει την Τουρκία και τον εγκάθετό της στα Κατεχόμενα να παραμείνουν εντός των παραμέτρων του Σ.Α. του ΟΗΕ, αλλά ούτε καν τόλμησε να αποδώσει ευθύνες εκεί όπου ανήκουν για την ανατροπή της Βάσης λύσης του Κυπριακού. Αντίθετα, επέλεξε να προειδεάσει την ελληνοκυπριακή πλευρά για υπαναχώρηση από τις εν λόγω παραμέτρους του ΟΗΕ, συμπράττοντας στο «εξεκείλωμα» των όρων εντολής που ο ίδιος έχει λάβει από το Σ.Α. Δήλωσε ο κ. Γκουτιέρες ότι «το να τετραγωνίσουν τον κύκλο είναι αδύνατον στη γεωμετρία, αλλά είναι πολύ σύνθημα στην πολιτική», δίνοντας σαφές στίγμα προθέσεων να βρεθεί κάπου «στο μέσο», μεταξύ διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας και δύο

χωριστών οντοτήτων. Οι συνεργισμοί πολλοί. Μεταξύ των οποίων και το γεγονός ότι «όλας τυχαίως», η εξαιρετικού ενδιαφέροντος δήλωση του κ. Γκουτιέρες δεν απέχει από την τοποθέτηση του πρωθυπουργού της Βρετανίας Μπόρις Τζόνσον, που επίσης επιχείρησε «εξεκείλωμα» των παραμέτρων των ψηφισμάτων του Σ.Α., δηλώνοντας ότι «είναι αρκετά ευρείες ώστε να περιλαμβάνουν μια σειρά από λύσεις» του Κυπριακού...

Ο πρόεδρος Αναστασιάδης είχε αντιδράσει έντονα πριν από μερικούς μήνες στις κινήσεις του Λονδίνου και δικαίως τα έβαλλε στον ΥΠΕΞ της Βρετανίας, Ντόμινικ Ράμπι. Στην περίπτωση όμως του γ.γ. του ΟΗΕ, η θέση του οποίου είναι χειρότερη από τις ιδέες του Λονδίνου (λόγω αρμοδιότητας και όρων εντολής), ο πρόεδρος Αναστασιάδης εκφράστηκε με κολακευτικά οχόλια για τη στάση Γκουτιέρες, την οποία χαρακτήρισε ως «άψογη». Πόσο όμως «άψογο» είναι να είσαι ο θεματοφύλακας της διαδικασίας του ΟΗΕ για λύση διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας, να αποδέχεσαι

από την τουρκική πλευρά την κατάθεση γραπτού υπομνήματος που ανατρέπει όλο αυτό το πλαίσιο και αξιώνει δύο κράτη, να μην τολμάς να επιστρέψεις τη γραπτή πρόταση της Άγκυρας ως απαράδεκτη και να μην τολμάς βεβαίως να αποδώσεις ευθύνες; Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά ίσως καθίσταται ευκολότερη, αν αναλογιστούμε ότι το μόνο που τόλμησε ο Αντόνιο Γκουτιέρες είναι το ξεκείλωμα των όρων εντολής του και μαζί και το ψαλίδισμα των όποιων ελλείψεων της ελληνοκυπριακής πλευράς...

Αυτή ήταν η στάση του γενικού γραμματέα, ο οποίος συνέπραξε σε ένα πολιτικά απαράδεκτο παιχνίδι σε βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, ανεχόμενος ουσιαστικά την κατάθεση της τουρκικής πρότασης για δύο κράτη και παρέχοντας, συν τοις άλλοις, τον απαραίτητο χρόνο στον Ερντογάν, να επιχειρήσει να εξασφαλίσει όσα επιδιώκει στη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε., στις 24-25 Ιουνίου (σ.σ. θετική ατζέντα-Τελωνειακή Ένωση), παραπέμποντας τις όποιες εξελίξεις στο Κυπριακό σε μεταγενέστερο στάδιο.

«Άψογος» λοιπόν ο γενικός γραμματέας; Αναμφισβήτητα όχι. Γιατί λοιπόν ο πρόεδρος Αναστασιάδης του απένειμε τα εύσημα, αν και αναμφισβήτητα δεν του ξέφυγαν όσα χρεώνουμε στον κ. Γκουτιέρες; Πιθανότατα, γιατί η ηγεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας ασκεί εξωτερική πολιτική «προς τα μέσα». Ανέκαθεν, και ιδίως σε περιόδους εκλογών. Με άλλα λόγια, πέρασε σε πρώτη μοίρα το εσωτερικό ακροατήριο, το οποίο επιχειρήθηκε να καθορραστεί με αναφορές περί «επιτυχούς διαχειρίσεων», στη Γενεύη. Και «εξεκείλωσε» το εξωτερικό ακροατήριο, το οποίο θα έχει πλέον κάθε λόγο να θεωρεί ότι ο τετραγωνισμός του κύκλου μεταξύ ΔΔΟ και δύο κρατών καλύπτει την ελληνοκυπριακή πλευρά και άρα είμαστε έτοιμοι να εμπλακούμε σε ένα τέτοιο παιχνίδι...

Η άσκηση εξωτερικής πολιτικής «προς τα μέσα» αποτελεί δυστυχώς μόνιμη συμπεριφορά των κυβερνήσεων της Κύπρου. Όπως επί διακυβέρνησης ΑΚΕΛ, όταν ο Αλεξάντερ Ντάουερ είχε δρομολογήσει κοινή εμφάνιση Χριστόφια-Έρογλου, στο

Νταβός της Ελβετίας. Στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, στοχεύοντας σε κοινές συναντήσεις των «δύο» με αξιωματικούς της Ε.Ε., δημιουργώντας την εικόνα ότι το κυπριακό κράτος έχει ήδη διφυή υπόσταση, με ό,τι αυτό συνεπάγεται δεδομένου ότι στον ίδιο χώρο βρίσκονταν όλοι σχεδόν οι ηγέτες κρατών και κυβερνήσεων. Όλα αυτά, τα οποία αποκάλυψε ο γράφων, επιχειρήθηκε να διαψευστούν από τον τότε εκπρόσωπο της κυβέρνησης, Στέφανο Στεφάνου, βλέποντας προφανώς μόνο στο εσωτερικό, επιχειρώντας να το καθορραστεί και αφήνοντας στο απυρόβλητο τον Ντάουερ. Γραπτές ωστόσο τοποθετήσεις της Κομισιόν, επιβεβαίωσαν τις πληροφορίες μας και τους σχεδιασμούς. Για την ιστορία, να αναφερθεί ότι η κοινή εμφάνιση Χριστόφια-Έρογλου στο Νταβός, αποφεύχθηκε, γιατί ο τότε πρόεδρος της Κομισιόν, Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο, δεν μπόρεσε να πάει στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ...

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ο ρηξικέλευθος Μπάιντεν, ο Ρούζβελτ και ο Τραμπ

Του ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ

Στην Αμερική συμβαίνουν πολύ ενδιαφέροντα πράγματα αυτή την εποχή. Ο πρόεδρος Μπάιντεν έχει «διαβάσει» τα αίτια που οδήγησαν στο φαινόμενο Τραμπ και προσπαθεί να τα ξεριζώσει. Κάνει κάθε τι δυνατό για να κερδίσει τους ψηφοφόρους που ήταν παραδοσιακά οπαδοί του Δημοκρατικού Κόμματος αλλά απογοητεύθηκαν, καθώς ένιωθαν κοινωνικά καθλωμένοι και πολιτικά παρατημένοι. Είναι ένας πολιτικός που ξέρει να τον κάνει αυτό, ο άνθρωπος με τον οποίο θα μπορούσε εύκολα να «πει μια μπύρα» ο μέσος Αμερικανός.

Ο Μπάιντεν κάνει πράγματα ρηξικέλευθα για τα αμερικανικά δεδομένα. Οι προτάσεις του για μεγαλύτερους φόρους ή για τις πατέντες των εμβολίων δείχνουν ότι είναι αποφασισμένος να ρισκάρει. Κάποιοι θεωρούν ότι έμαθε από τα λάθη του Ομπάμα, ο οποίος, εκτός από τις αλλαγές στην ασφάλιση, δεν ρίσκαρε σε κανέναν άλλον τομέα. Άλλοι πάλι πιστεύουν ότι η ηλικία του τον απελευθερώνει, τον κάνει έναν πρόεδρο που νοιάζεται περισσότερο για την υστεροφημία του παρά για τον επόμενο εκλογικό κύκλο, στον οποίο δεν είναι καν σίγουρο ότι θα είναι υποψήφιος. Δεν είναι, άλλωστε, τυχαίο πως οι επιτελείς του Μπάιντεν λατρεύουν τη σύγκρισή του με τον Φράνκλιν Ρούζβελτ, τον πρόεδρο που ρίσκαρε πραγματικά έπειτα από μια μεγάλη κρίση και έκτισε μια εκλογική συμμαχία για τους Δημοκρατικούς που άντεξε στον χρόνο.

Έχει ενδιαφέρον πως πολλά από αυτά που προωθεί σήμερα ο Λευκός Οίκος είναι αυτά που ευαγγελιζόταν ο Τραμπ αλλά δεν τα

έκανε. Για παράδειγμα, η πρωτοβουλία για την ανοικοδόμηση των υποδομών της Αμερικής. Η διαπίστωση ήταν κοινή, ότι δρόμοι, γέφυρες, αεροδρόμια κ.λπ. ανήκαν στον περασμένο αιώνα και έμοιζαν τριτοκοσμικά σήμερα. Τα έργα που προβλέπει το σχετικό νομοσχέδιο θα δώσουν δουλειά σε χιλιάδες Αμερικανούς και θα αλλάξουν την όψη των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο Τραμπ το υποσχέθηκε, αλλά δεν το έκανε ποτέ. Η ιδέα, επίσης, της στρατηγικής αυτονομίας είχε υιοθετηθεί από τον Τραμπ, όμως δεν πήγε μακριά. Πως, δηλαδή, η Αμερική πρέπει να είναι αυτάρκης στην παραγωγή κάποιων κρίσιμων υλικών και να μην εξαρτάται από άλλες χώρες, και κυρίως από την Κίνα. Ο Μπάιντεν το έχει αναγάγει σε κορυφαία προτεραιότητα, πατώντας πάνω στον οικονομικό πατριωτισμό που χρησιμοποιούσε και ο Τραμπ. Αλλά και γενικότερα η πολιτική απέναντι στην Κίνα μοιάζει να έχει μια συνέχεια, χωρίς τα δραματουργικά στοιχεία της εποχής Τραμπ.

Οι Δημοκρατικοί είχαν ένα σοβαρό πρόβλημα τα τελευταία χρόνια, καθώς η υπερβολική πολιτική ορθότητα τους είχε αποξενώσει πολιτισμικά από μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού. Ο Μπάιντεν προσπαθεί να ξεπεράσει αυτό το πρόβλημα, δίνοντας λύσεις στα πιο ζωτικά προβλήματα μιας εργατικής και μεσαίας τάξης που ένιωθε να χάνει το έδαφος κάτω από τα πόδια της εδώ και πολλά χρόνια. Το εάν θα πετύχει είναι άλλο ζήτημα. Η πολιτική στην Αμερική είναι ένα σύνθετο παιχνίδι, όπου τα συμφέροντα και τα διάφορα λόμπι μπορούν εύκολα να τροπιλίσουν την πιο καλοπροαίρετη και φιλόδοξη προσπάθεια.

Ο γόρδιος δεσμός της στάσεως «Βενιζέλου»

Του ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ

Η απόφαση της μεταφοράς των αρχαιοσπίτων στον σταθμό του μετρό «Βενιζέλου» στη Θεσσαλονίκη υπήρξε

αποκλειστικής πολιτικής, καθώς είχε εξαγγελθεί προσωπικά από τον πρωθυπουργό Κιριάκο Μητσοτάκη στην ομιλία του κατά τα εγκαίνια της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης τον Σεπτέμβριο του 2019. Τότε ο κ. Μητσοτάκης ανακοίνωσε ότι το έργο θα ολοκληρωθεί «με απόφαση και επαυτοποθέτηση των αρχαιολογικών ευρημάτων». Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με διαφορά μιας ψήφου προ ολίγων ημερών, έλυσε επιτέλους τα χέρια του πρωθυπουργού, ώστε να δώσει ώθηση αποφασιστική σε αυτήν την αναπτυξιακή επένδυση.

Η Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού μίλησε για «πολιτιστική καταστροφή» που θα ακολουθήσει την απομάκρυνση των ευρημάτων και προειδοποίησε για «διεθνή διασπορά» της Ελλάδας. Ε και λοιπόν, μήπως η διεύθυνση του Βρετανικού Μουσείου πρόκειται να επιστρέψει τα Γλυπτά του Παρθενώνα στην Ελλάδα;

Από την πλευρά του, ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων υποστήριξε ότι «οι αρχαιότητες χρησιμοποιούνται για να συγκλυθούν τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα που διακυβεύονται στο έργο». Μα, προς Θεού, λέγονται τέτοια πράγματα; Υπήρξε η Θεσσαλονίκη παραδοσιακώς πόλη των προνομίων. Οι Ρωμαίοι που την κατέκτησαν το 148 π.Χ. την ανακήρυξαν πρωτεύουσα της Μακεδονίας και της προσέδωσαν τον τίτλο της Ελευθέρας Πόλεως (Libera Civitas). Οι Λατίνοι την ανακήρυξαν πρωτεύουσα του βασιλείου τους και όταν επανακατελήφθη η πόλη από τους Βυζαντινούς, ιδρύθηκε το δεσποτάτο της Θεσσαλονίκης. Αυτά

όμως συνέβαιναν αιώνες πριν. Σήμερα η Θεσσαλονίκη απορροφήθηκε από την πολιτική χαβούζα των Αθηνών, έρμαιο της μικροπολιτικής των εκάστοτε ασκούντων την εξουσία.

Τη δεκαετία 1965-75 πάνω-κάτω, η «λογοτεχνική σχολή» της Θεσσαλονίκης είχε προσελκύσει το ζωντανό ενδιαφέρον Αθηναίων διανοουμένων. Ο Γ. Π. Σαββίδης, καθηγητής της Νεοελληνικής Φιλολογίας στο ΑΠΘ, υπήρξε ο «σύνδεσμος». Ανέβασε στην πόλη τον Γιώργο Σεφέρη και τον Ζήσιμο Λορεντζάτο και στο φιλόξενο περιβάλλον της «Τέχνης» τους έφερε σε επαφή με τους λογοτέχνες του Βορρά. Ο Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης εξέφασε το ενδιαφέρον των Αθηναίων, οι οποίοι ανακάλυψαν τον Γιώργο Ιωάννου, τον Ντίνο Χριστιανόπουλο και άλλους. Ο Μίμης Μαρωνίτης και η Αλκη Κυριακίδου-Νέστορος ήταν οι ανερχόμενοι αστέρες του ΑΠΘ. Μεγάλοι δάσκαλοι και οι δυο.

Ακολούθησε μια διολίσθηση, έως ότου τα αρχαιολογικά ευρήματα της Βενιζέλου λειτουργήσαν αναπάντεχα ως σημείο υψίστης διεγέρσεως για τους ανθρώπους του πολιτισμού της πόλης. Εξ ου και η αντίστασή τους.

Αλλά γι' αυτά θα συζητούμε τώρα; Το ουσιαστικό είναι ότι ο κ. Μητσοτάκης, μακρινός συγγενής του Ελευθερίου Βενιζέλου, έλυσε διά της πολιτικής του στάσης τον γόρδιο δεσμό της στάσεως «Βενιζέλου». Οι «μεταφυσικές» ανυπαρξίες όσων αγωνίζονται να παραμείνουν in situ ευρήματα που πιστοποιούν ότι επί αιώνες η διαστούρωση Εγγυάτης - Βενιζέλου ήταν και παραμένει η αγορά της πόλεως, δεν τον απασχολούν. «Εβαρβαρώθη η Ρωμανία τι περιμένωμεν», έγραφε ο Γιάννης Δάλλας, ο εξ Ιωαννίνων ποιητής και εξαιρετός φιλόλογος. Αλλά είχε και αυτός τις εμμονές του...

Ημέρα της Ευρώπης σήμερα και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πραγματοποιείται η εναρκτήρια εκδήλωση της Διάσκεψης για το Μέλλον της Ευρώπης. Νωρίτερα, στην Αθήνα η Πρόεδρος Κατερίνα Σακελλαροπούλου και ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Μαργαρίτας Σχοινάς, θα λάμβαναν μέρος σε εορτασμό για την ημέρα και την επέτειο των 40 ετών από την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Η λιτή τελετή θα αποτελείται από την έπαρση των σημαίων της Ελλάδας και της Ε.Ε. στην Ακρόπολη. Οι εορτασμοί στο Στρασβούργο, στην Αθήνα και σε όλα τα κράτη-μέλη είναι συμβολικοί, αλλά και ουσιαστικοί: η Ευρώπη τιμά την ώρα τώρα διαδρομή της και την ίδια ώρα αναζητεί τρόπους ώστε να ενισχύσει την Ένωση, καλώντας πολίτες, θεσμούς και κυβερνήσεις να λάβουν μέρος σε διάλογο για το μέλλον.

Η κόπωση που προκαλεί η πανδημία και οι αρχικές αστοχίες στην αντιμετώπισή της, καθώς και η αδυναμία της Ε.Ε. να προβάλει την ισχύ της και να μιλήσει με ενιαία φωνή στη διεθνή σκηνή, συμβάλλουν στον σκεπτικισμό, στην αίσθηση

Ο «κόμβος» της Ευρώπης

Του ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ

πως οι μεγάλες ιδέες θα μείνουν στα λόγια. Υπάρχει και το προηγούμενο της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης του 2002, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι κυβερνήσεων και των ευρωπαϊκών θεσμών: η συνταγματική συνθήκη που προέκυψε απ' αυτή ναυάγησε σε δημοψήφισμα στην Ολλανδία και στη Γαλλία. Η σημερινή δυσθυμία και οι δυσκολίες του παρελθόντος, όμως, δεν πρέπει να επισκιάσουν την πρόοδο που η Ε.Ε. έχει πετύχει προς όφελος των λαών της. Τώρα, μέσω του πολύπλοκου κόμβου future.euroopa.eu, οι πολίτες μπορούν να συμμετάσχουν άμεσα στον διάλογο και στη διαμόρφωση θέσεων, τις οποίες θα επεξεργασθούν ομάδες εργασίας Ευρωπαίων πολιτών. Ευρωβαρόμετρο που δόθηκε στη δημοσιότητα την Παρασκευή, δείχνει ότι στο σύνολο των 27 χωρών-μελών, οκτώ στους δέκα πολίτες θεωρούν ότι η Διάσκεψη θα αποτελέσει δείγμα σημαντικής προόδου της δημοκρατίας στην Ε.Ε. (Το ποσοστό των Ελλήνων είναι ίδιο.) Ασφαλώς, υπάρχει περιθώριο για βελτίωση της Ε.Ε.: στο σύνολο των χωρών-μελών, το 27% εγκρίνει την Ένωση όπως εξελίσσεται έως τώρα, το 45% την εγκρίνει γενικώς αλλά όχι όπως εξελίσσεται έως τώρα, ενώ το 21% εκφράζει αμφιβολίες για την Ε.Ε., αλλά θα μπορούσε να αλλάξει γνώμη εάν υπάρξουν ουσιαστικές αλλαγές. Μόλις το 5% είναι αντίθετο με την ύπαρξη της Ε.Ε.

Σημαντικό, λοιπόν, είναι το γεγονός ότι οι πολίτες έχουν την ευκαιρία να λάβουν μέρος στη μεγάλη ζύμωση που αφορά το μέλλον της Ευρώπης και του καθενός μας. Το ερώτημα είναι εάν οι θεσμοί της Ε.Ε. και οι κυβερνήσεις των χωρών-μελών θα μπορέσουν να αξιοποιήσουν τη φωνή των πολιτών για να ενισχύσουν το όραμα της ενωμένης Ευρώπης και τους μηχανισμούς που έχει ανάγκη για να πορευτεί στον σημερινό κόσμο. Θα νιώσουν ότι δεσμεύονται;

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ε.Ε. βρίσκονται στην πολιτική, στην οικονομία και στην κοινωνία κάθε χώρας-μέλους, στις σχέσεις μεταξύ των χωρών, στις ανακατατάξεις στο διεθνές πολιτικό και οικονομικό σύστημα, στην κλιματική αλλαγή, στη μαζική μετανάστευση, στο διεθνές έγκλημα και στην τρομοκρατία. Γίνεται ολοένα πιο σαφές ότι οι εσωτερικές εξελίξεις σε κάθε χώρα και η πορεία της Ένωσης συνδέονται άμεσα. Ενώ τα μέτρα προς

αυτές είναι σημαντικά, οι βραχυπρόθεσμες πολιτικές των κυβερνήσεων είναι ανασταλτικός παράγοντας στην εξέλιξη ισχυρών «υπερ-κρατικών» θεσμών. Ετσι έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ότι το 92% των Ευρωπαίων, σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, ζητεί να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη η φωνή των πολιτών στις αποφάσεις που αφορούν το μέλλον της Ευρώπης. Στο σχολείο της περασμένης Κυριακής σημειώσαμε ότι στις ΗΠΑ, πάνω από οκτώ στους δέκα πολίτες ζητούν «να δοθεί μεγαλύτερη φωνή στους απλούς ανθρώπους στη λήψη αποφάσεων που τους αφορούν».

Οι Ευρωπαίοι σήμερα έχουμε την ευκαιρία να συμμετάσχουμε στη διαβούλευση για το μέλλον της Ευρώπης. Η επιρροή μας θα εξαρτάται από τη συμμετοχή μας, από το ποιες θέσεις θα υπερτερήσουν. Στο μεγαλειώδες εγχείρημα της ειρήνευσης και εννοποίησης της πάντα ανήσυχης πείρας μας, λαμβάνουμε μέρος σε ένα σημαντικό πείραμα, μας δίνεται η ευκαιρία να εκφράσουμε τις ανησυχίες μας, τις ιδέες μας, τις αξίες μας. Κάντε τον κόπο, μπειτε στον «κόμβο», προτείνετε λύσεις.

Η συστράτευσή μας με τους «αιρετικούς»

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ

Πριν εννέα μέρες. Μέγα Σάββατο πρωί, στις εκκλησιές του (όπου και όσου) ακόμα Ελληνισμού, γιορτάζαν η «Πρώτη Ανάσταση». Ευτυχώς που ο ρεαλισμός της ζωής δεν ποιεήθηκε, ατομικές αρετές, ατομική σωτηρία. Η εκκλησία, όπως και η λέξη «κοινωνία», είναι τρόπος σχέσεων, κοινό άθλημα, μέθεξη σε κοινό αγώνισμα αμοιβαιότητας της αγαπτικής αυτοπροσφοράς, κοινότητα κοινωνούμενης εμπειρικής ελπίδας ότι «ο θάνατος πατείαται θανάτω».

Μια μερίδα του «μορφωμένου» πληρώματος και κλήρου δυσανασχετεί για τον παραλογισμό της βιασύνης, για την προκλητική ασυνείδητη γιορτάζουμε στις εκκλησιές τον όρθρο το εσπέρας και την ακολουθία του εσπερινού στην ώρα του όρθρου. Για κάθε συνεπή προτεσταντή, αυτός ο ανορθολογισμός, το χρονικό κουλφάκατο, η προκλητική ασυνείδητη και κατάλυση της «τάξης» («ορθής» λογικά αλληλουχίας) είναι αφόρητο έγκλημα. Για όσους έχουν κάτι γευθεί από την ασυμβίβαστη διαφορά Εκκλησίας και θρησκείας, είναι το γλέντι τους, η γιορτή που τη γεννάει η παλαβομάρα της χαράς για τον θρίαμβο της σχέσης, την προτεραιότητα της ελευθερίας, την καταξίωση του έργου. Όταν αγαπείς, όλα γίνονται ανυπότακτα σε σταθερές αναγκαιότητες γιορτή.

Η παράδοση του Ελληνισμού, όποια ίκνη της ακόμα διασώζονται, παραπέμπει στην κεφαλαίωδη και αγεφύρωτη διαφορά της εκκλησίας από τη θρησκεία. Δεν πρόκειται για διαφορά θεσμική, ιδεολογική ή «πα-

ραδόσεων», είναι διαφορά πολιτισμική, δηλαδή τρόπου του βίου και «νοήματος» της ύπαρξης. Η θρησκεία είναι ατομοκεντρικό γεγονός (ατομικές, «εγγυημένες ορθότητας», πεποιθήσεις, ατομικές αρετές, ατομική σωτηρία). Η εκκλησία, όπως και η λέξη «κοινωνία», είναι τρόπος σχέσεων, κοινό άθλημα, μέθεξη σε κοινό αγώνισμα αμοιβαιότητας της αγαπτικής αυτοπροσφοράς, κοινότητα κοινωνούμενης εμπειρικής ελπίδας ότι «ο θάνατος πατείαται θανάτω».

Διακόσια χρόνια από τον ξεσηκωμό των Ελλήνων για την απελευθέρωσή τους από τον τουρκικό ζυγό, η ελληνική ιστορική σάρκα του εκκλησιαστικού γεγονότος (επομένως και η οικουμενική δυναμική του) μοιάζει να έχουν οριστικά εξαλειφθεί από τη συλλογική μνήμη. Στην «ελεύθερη» Ελλάδα, οι άσπονδοι, ασυναίσθητοι σε ραδιοσυχνότητες «σύμμαχοι» της, πέτυχαν, πολύ εγκαίρως, να αλλοτριωθεί το ίδιο το νοηματικό περιεχόμενο της λέξης «εκκλησία» - να οριστεί στον καταστατικό χάρτη («σύνταγμα») του κράτους σαν θεσμός «επικρατούσης εν Ελλάδι θρησκείας». Χριστικός θεσμός, υπηρέτικός των «θρησκευτικών αναγκών του λαού», αντίστοιχος με ανάλογους κρατικούς κοινωνικούς θεσμούς - ΙΚΑ, ταχυδρομεία, συγκοινωνίες κ.τ.δ. Θα μπορούσε να ισχυρισθεί με γχυρότητα κάθε σοβαρός και οξυδερκής ιστορικός μελετητής ότι, με αυτή τη συνταγματική διατύπωση, τελειώνει ιστορικά ο Ελληνισμός ως πανανθρώπινο «νόημα» βίου, δηλαδή ως πολιτισμός. Χρειάστηκαν δυο αι-

ώνες για να ολοκληρωθεί εδώ η θρησκευτικοποίηση του εκκλησιαστικού γεγονότος, επισκοπικοί και προεβύτηροι να γίνουν δημόσιοι υπάλληλοι, η κατήχηση και το κήρυγμα να παραδοθούν αυτονόητα σε προτεσταντικού τύπου προπαγανδιστικές οργανώσεις, το ίδιο και οι πανεπιστημιακές Θεολογικές Σχολές.

Απόμειναν δύο ακόμα καιρία πλήγματα, για να εξαλειφθεί οριστικά η ιστορική παρουσία του Ελληνισμού: Να εξαρρωθεί, επίσημα και καθολικά, η συνέχεια της γλώσσας των Ελλήνων. Και να αποκλεισθεί τελείως κάθε ίχνος διάσωσης της αυτοδιαχειριζόμενης κοινότητας. Κατορθώθηκαν αμφότερα από ένα «πολιτικό» κόμμα, του πιο ακραιφνούς αμοραλισμού και τυχοδιωκτισμού που γνώρισε ποτέ η ελλαδική εμπειρία. Καθόλου τυχαία, το κόμμα αυτό λειτουργήσε αυτοματικά σαν καταλύτης για την εξομύωση του τρόπου άσκησης της εξουσίας στην Ελλάδα από οποιονδήποτε πολιτικό σκηνιστή. Μετά το ΠΑΣΟΚ, όποιο κόμμα κι αν έρθει στην εξουσία, η Εκκλησία θα λογαριάζεται «επικρατούσα εν Ελλάδι θρησκεία», η πολιτισμική γραφή θα τρομοκρατεί τον «Ελληνα» σαν ακατανόητη «αρχαία», και η αυτοδιαχειριζόμενη κοινότητα θα πκει σαν ιδεοληψία καλαμπούρι.

Ακόμα κι αν ένα στρατιωτικό πραξικόπημα ανέτρεπε τη θεσμοποιημένη «ύβρι» της πασοκικής πρωθυπουργοκεντρικής απολυταρχίας, ο πασοκισμός θα παρέμενε τρόπος βίου και τρόπος του νοείν (νοο-τρο-

ποιοί) των τελευταίων χρόνων είναι σημαντικά, οι βραχυπρόθεσμες πολιτικές των κυβερνήσεων είναι ανασταλτικός παράγοντας στην εξέλιξη ισχυρών «υπερ-κρατικών» θεσμών. Ετσι έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ότι το 92% των Ευρωπαίων, σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, ζητεί να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη η φωνή των πολιτών στις αποφάσεις που αφορούν το μέλλον της Ευρώπης. Στο σχολείο της περασμένης Κυριακής σημειώσαμε ότι στις ΗΠΑ, πάνω από οκτώ στους δέκα πολίτες ζητούν «να δοθεί μεγαλύτερη φωνή στους απλούς ανθρώπους στη λήψη αποφάσεων που τους αφορούν».

Οι Ευρωπαίοι σήμερα έχουμε την ευκαιρία να συμμετάσχουμε στη διαβούλευση για το μέλλον της Ευρώπης. Η επιρροή μας θα εξαρτάται από τη συμμετοχή μας, από το ποιες θέσεις θα υπερτερήσουν. Στο μεγαλειώδες εγχείρημα της ειρήνευσης και εννοποίησης της πάντα ανήσυχης πείρας μας, λαμβάνουμε μέρος σε ένα σημαντικό πείραμα, μας δίνεται η ευκαιρία να εκφράσουμε τις ανησυχίες μας, τις ιδέες μας, τις αξίες μας. Κάντε τον κόπο, μπειτε στον «κόμβο», προτείνετε λύσεις.

Πώς να συνάξεις μισιούς με κροτίδες

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Κάθε Πάσχα η Λακτάμεια, το Γέρι, η Μέσα Γειτονιά ή ο Κάψαλος παραδίδονται στην ανομία της νεανικής παραβατικότητας. Από τη μία οι 16χρονοι, που βράζει το αίμα τους, και από την άλλη η ψευδαίσθηση μιας παράδοσης (Λαμπρατζιά) οδηγούν κάθε χρόνο σε έναν ανηλεή πόλεμο με κροτίδες, αυτοσχέδιες κροτίδες και πυργκαγιές. Έφηβοι στην Κύπρο έχασαν χέρια ή μάτια και περιουσίες καταστράφηκαν, ενώ νεογέννητα βρέφη, ηλικιωμένοι και κατοικίδια ζώα ταλαιπωρούνται από τον πολύωρο θόρυβο των εκρήξεων που μαίνομαι κάθε βράδυ της Μεγάλης Εβδομάδας. Φέτος, στη Λεμεσό, υπό το βάρος και της πανδημίας και των κοινωνικών συνθηκών που αυτή επέβαλλε είδαμε ένα περιπολικό της Αστυνομίας καθώς και ιδιωτικά οχήματα να καταστρέφονται ολοσχερώς απλά γιατί ήταν... Πάσχα.

Για ακόμη μία φορά η κοινή γνώμη δικάστηκε υπό το βάρος του «για όλα φταίει η αστυνομία» εναντίον του «να μαζέψουν τα κοπελούθκια τους», λες και αυτό που έχει καταπτώσει—πέραν του εθίμου—ως η απόλυτη έκφραση κουλιγκανισμού και αστικού κωλοπαιδισμού δεν καταδεικνύει τόσο την ανικανότητα της Αστυνομίας Κύπρου να πατάει ομάδες 16χρονων όσο και την «αγία κυπριακή οικογένεια» που αν επιπλήξει τον 16άρη γιο της, ενώ σου πετά κροτίδα στην αυλή θα αντιδράσει με το να σου επιτεθεί αντί να του γυρίσει μια σφαλίδα.

Η—εκτός τόπου και χρόνου—υπουργός Δικαιοσύνης, κ. Γιολίτη, ανέφερε πως «η ανοχή και κατανόηση των δυσκολιών των πολιτών από την Αστυνομία Κύπρου ως μην ερμηνεύεται ως αδυναμία» τη στιγμή που ο Κλάδος Αστυνομικού Σώματος «ΙΣΟΤΗΤΑ» ανέφερε ότι δεν έχει άλλη επιλογή, παρά να λάβει «πρωτοφανή μέτρα ως Κλάδος και ως συντεχνία» γιατί δεν θέλει άλλους νεκρούς αστυνομικούς και πυροσβέστες. Δηλαδή, τι ακριβώς στοιχειοθετεί κατανόηση εκ μέρους της Αστυνομίας Κύπρου; Να μην συλλάβει και τιμωρήσει 16χρονους κουλιγκανς που καίνε περιπολικά ή τρομοκρατούν βρέφη και γριές εντός αστικών περιοχών, θέτοντας σε κίνδυνο τόσο τη ζωή των αστυνομικών, στην πρώτη γραμμή του καθήκοντος, ή την ψυχική και οικογενειακή γαλήνη;

Ή, σημαντικότερα ακόμη σε καιρό μάλιστα πανδημίας, η Αστυνομία Κύπρου να μη δράσει προληπτικά προκειμένου το βράδυ του Επιταφίου ή του Μεγάλου Σαββάτου να μην παίζουν κροτίδες στον Στρόβολο από τις 8 το βράδυ έως τις 3 το πρωί; Φανταστείτε τώρα αντί για 100 εφήβους να είχαμε ένα δικτυο από 15 Ισλαμιστές τρομοκράτες, όπως στο Παρίσι τον Νοέμβριο 2015, χωρισμένους σε πέντε τρομοκρατικούς πυρήνες-ομάδες των τριών operators, οι οποίοι με εκρηκτικά και βαρύ οπλισμό θα δρούσαν παράλληλα σε στό-

χους επί της Κυπριακής Δημοκρατίας. Θα παρόλαυτε με εκατόμβες νεκρών; Η Αστυνομία Κύπρου που έκανε χρήση αντιοχλαγωγικού οχήματος σε πλήθος τυφλώνοντας, σχεδόν, μια νεαρή κοπέλα αδυνατεί να καταβάλει 16χρονους με super μινέρβες και αντί η συζήτηση να αφορά στην αποτελεσματικότητα και την πρόληψη της οχλαγωγίας—προκειμένου να μην τραυματιστεί κάποιος νεαρός, πεθάνει κανείς καρδιακός από έμφραγμα λόγω εκρήξεων ή να χάσει τη ζωή του μέσα σε ένα φλεγόμενο περιπολικό ένας αστυνομικός—στρέφεται στο αν πρέπει να χρησιμοποιηθεί ή όχι βία και σε ποιο βαθμό.

Οι έφηβοι στις γειτονιές που επιδίδονται στο... «μπάμπα-μπούμπα» είναι συγκεκριμένοι. Η ηλικιακή ομάδα των 16-23 που την επόμενη του Σαββάτου του Λαζάρου κινούνται ύποπτα προμηθευόμενοι κροτίδες ή μαζεύοντας υλικά για τις λαμπρατζιές. Σε μια γειτονιά της Κύπρου δεν είναι δυνατόν να ζεις και να κινείσαι χωρίς να τους γνωρίζεις φασιτικά και να βλέπεις τα στέκια που αράζουν. Από παγκάκια και πάγκα μέχρι προαύλιους χώρους εκκλησιών ή των σχολείων τους, καφέ, φούρνους και κέντρα νεότητας. Στις παρέες ξεχωρίζουν «οι αρχηγοί» από μιλία μακριά. Κάθε χρόνο, που συμβαίνουν τα ίδια, πώς και η Αστυνομία Κύπρου δεν τους προσεγγίζει προληπτικά; Χωρίς βία και καταστολή. Για μια κουβέντα. Σε επίπεδο κοινότητας και γειτονιάς. Να τους αφουγκραστεί, να συζητήσει, επί του πεδίου, τους κινδύνους από τις κροτίδες. Να κερδίσει το μυαλό και την καρδιά τους. Να τους δείξει πως αν μια «κότζη» με το βραδύκαστο φυτίλι της «κρυφοπάρε» και τη σηκώσει ενώ έκανε «σαφ» και δεν έπαιξε μπορεί να παίξει και να σου φάει το δάχτυλο. Να εμπλέξει τις οικογένειες, τους δασκάλους και τους καθηγητές. Ένας έφηβος που ρίχνει κροτίδες από τις 8 ως τις 12 τη νύχτα του Μεγάλου Σαββάτου λείπει από το σπίτι του τέσσερις ώρες και οι κηδεμόνες του—ενίοτε—δεν τον γυρεύουν. Φανταστείτε αυτόν τον έφηβο σε άλλες εκφάνσεις παραβατικότητας που μπορεί να οδηγηθεί.

Δύο τινά πρέπει να συμβαίνουν: ή η Αστυνομία Κύπρου δεν μπορεί να πατάει 16χρονους, κάθε Πάσχα, γιατί αδυνατεί να επέμβει προληπτικά για να τους αποτρέψει ή δεν έχει την πολιτική βούληση να συλλάβει τον γιο ή τον αδερφό/τεκνο του γνωστού στη, μικρή λόγω μεγέθους, μικροκοινωνία της Κύπρου που πετά κροτίδες. Το πρώτο αποτελεί ομολογία αποτυχίας, διότι στη θέση του εφήβου με τις κροτίδες μπορεί να βρεθεί ένας επικίνδυνος τρομοκράτης ή εγκληματίας. Το δεύτερο καταδεικνύει τα όρια της ιδίας της ανομίας και του αστικού κωλοπαιδισμού που μας διακατέχει ως κοινωνία. Ας δουλέψουμε για να βελτιωθούν και τα δύο. Και για να μη σπώνονται ίσια πάνω, κάθε βράδυ της Μεγάλης Εβδομάδας, τα μωρά και οι γέροι μας.

ioannoug@kathimerini.com.cy

Η ανθρωπιστική κρίση στην Υεμένη δεν λέει να κοπάσει. Χιλιάδες άνθρωποι επιζητούν χάρη στα φιλανθρωπικά γεύματα που προσφέρονται καθημερινά, από εθελοντές. Περισσότεροι από είκοσι εκατομμύρια κάτοικοι της χώρας έχουν ανάγκη βασικά αγαθά.

Άτυπη, άνω κάτω!

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Τ ακριβώς έγινε στην άτυπη συνάντηση για το Κυπριακό στη Γενεύη; Ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτιέρρες έχει τη δική του βάρυνουσα ερμηνεία: «Δεν ήταν μια εύκολη συνάντηση. Η αλήθεια είναι ότι στο τέλος των προσπαθειών μας δεν έχουμε ακόμη βρει αρκετό κοινό έδαφος. Αλλά δεν τα παρατώ, η ατζέντα μου είναι πολύ απλή, αφορά αυστηρώς το να αγωνιστώ για την ασφάλεια και την ευμερμία των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων που αξίζουν να ζουν σε ειρήνη και ευμερμία μαζί» (29/4).

Ο Ν. Αναστασιάδης στις δικές του δηλώσεις ζήτησε «να δοθεί η ευκαιρία επανάλληψης ενός ουσιαστικού διαλόγου, με στόχο πάντα την εξεύρεση λύσης στο πλαίσιο, όπως καθορίζεται από τις αποφάσεις των Η.Ε., τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας». Ο ΥΠΕΞ της Τουρκίας Μ. Τσαβούσογλου δήλωσε ότι «μια νέα διαδικασία δεν θα πρέπει να είναι μεταξύ δύο κοινοτήτων, αλλά δύο κρατών ώστε το καθεστώς των Τουρκοκυπρίων να μην είναι αβέβαιο».

Ο Τ/κ ηγέτης Ε. Τατάρ είπε πως «θα παρακαθίσουμε σε συνομιλίες εάν η κυριαρχία μας γίνει αποδεκτή. Έχουμε το ίδιο καθεστώς με τους Ε/κ διεθνώς και αυτό το θέλουμε εγγράφως για να προχωρήσει σε μια επίσημη διαπραγματεύσει». Την επομένη του ναυαγίου ο Τ. Ερντογάν έθεσε τα πράγματα αλλιώς: «Εγώ δεν εμπιστεύομαι τη νότια Κύπρο, δεν τους πιστεύω, ποτέ δεν συμπεριφέρθηκαν ειλικρινά, δεν μίλησαν σωστά. Και στη συνέχεια στο Μπουρτζενοστοκ είχαν πει ψέματα, είχαν εξαπατήσει και δεν σεβάστηκαν ούτε το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος. Όταν συμπεριφερθούν ειλικρινώς θα δουν και από εμάς ειλικρινεία. Αλλά ενόσω δεν συμπεριφέρονται ειλικρινά δεν είναι δυνατόν να υπάρξει συμφωνία με αυτούς».

Σε μια αβέβαιη κατάσταση, η δική μου ερμηνεία των πραγμάτων: 1) Από το Κραν Μοντάνα και εώς το διδυμο Αναστασιάδης-Χριστοδουλιδής πέταξε το Πλαίσιο Γκου-

τιέρες στα αζήτητα, έδωσε πλήρη υποστήριξη στις «τριμερείς» συναντήσεις, ενώ στο ευρωπαϊκό γήπεδο έπαιξε «μονότερμα» κυρώσεις. Στόχος και των δύο επιλογών ήταν να στριμωχθεί η Τουρκία και να εμφανίζεται στην κοινή γνώμη η εικόνα πως «θωρακίζομαστε» εν γένει. Χαρακτηριστικά η δήλωση Χριστοδουλιδής πως «έχουμε θωρακίσει νομικά και πολιτικά τα θαλάσσια όρια μας μέσα από τις συμφωνίες και τις συμμαχίες με τις χώρες της περιοχής»- 19/1/2020. Στόχος του «διδύμου» ήταν να βάζει εμπόδια στις ογκώδεις σχέσεις Ε.Ε.-Τουρκίας και με αυτόν τον τρόπο να προκαλείται ζημιά στη μελλοντική εξέλιξή τους.

2) Ουσιαστικά ο Μ. Τσαβούσογλου μπλόκαρε τις συνομιλίες για το Κυπριακό, μίλησε για «δύο κράτη» λέγοντας στον Ευρωπαίο ΥΠΕΞ Ζ. Μπορέλ πως «εφόσον θέλετε να παίξετε με την Κύπρο και να βάζετε συνεχώς εμπόδια στις σχέσεις μας με την Ε.Ε., ακινοποιώ τις διαδικασίες του ΟΗΕ στο Κυπριακό. Έτσι έχουμε δύο αδιέξοδα σε συσχετισμό ενός. Τώρα ας μετρήσουμε ο καθένας τα κέρδη και τις ζημιές του!» 3) Με αυτόν τον τρόπο ο Τσαβούσογλου επιχειρεί να βάλει την τριγωνική σχέση Κύπρος-Τουρκία-Ε.Ε. πάνω σε άλλη βάση. Είπε δημόσια στις 6/5 πως «θεωρούμε ότι υπάρχει τεράστιο δυναμικό στις σχέσεις Τουρκίας-Ε.Ε., σε τομείς όπως η ασφάλεια, η άμυνα και οι προσπάθειες για περιφερειακή σταθερότητα έως την εκπαίδευση, την επιστήμη και τον πολιτισμό. Είναι λυπηρό, ωστόσο, ότι οι σχέσεις τίθενται σε ομηρία από τις παράλογες και μαξιμαλιστικές απαιτήσεις των Ελλήνων και των Ελληνοκυπρίων. Αυτό θέτει σε κίνδυνο το τεράστιο δυναμικό μας για συνεργασία». 4) Η «θετική ατζέντα» ανάμεσα σε Ε.Ε. και Τουρκία παραμένει στις αρχικές διακηρύξεις της. Η Άγκυρα θεωρεί ότι στο Κυπριακό η ίδια έκανε κινήσεις προς τη συνολική επίλυση με τη θετική στάση του ΟΗΕ το 2004 και στη Σύνοδο στο

Κραν Μοντάνα το 2017. Έτσι, η Άγκυρα επιχειρεί μέσω Κυπριακού να τερματίσει αυτό που η ίδια θεωρεί «μονομερή» στάση της Ε.Ε. στα ζητήματα της Αν. Μεσογείου χρησιμοποιώντας τη διαδικασία του ΟΗΕ για να επιτύχει την «ανασυγκρότηση» της ευρωτουρκικής σχέσης. 5) Είναι πλέον φαινομενικά ότι η τουρκική διπλωματία σε αυτό τον σχεδιασμό της λαμβάνει υπόψη και την πλήρη ανυποληψία στην οποία έχει περιέλθει στις Βρυξέλλες ο Ν. Αναστασιάδης με την υπόθεση ευρωπαϊκά «χρυσά διαβατήρια» (διαδικασία επί παραβάσει της Επιτροπής κατά της Κύπρου) 19/10/2020.

Η τουρκική διπλωματία συνεχίζει να κάνει ανοίγματα στο ανατολικό πεδίο με στόχο να κλείσει τρύπες από προηγούμενες συνθήκες ή και να διορθώσει δικά της λάθη. Αντιπροσωπεία υπό τον υπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας Sedat Onal διεξήγαγε διερευνητικές συνομιλίες στις 5 και 6 Μαΐου στο Κάιρο με τον Αιγύπτιο συνάδελφο του Hamdi Sanad Loza. Στις 11 Μαΐου ο Μ. Τσαβούσογλου επισκέπτεται το Ριάντ, ενώ ο Τ. Ερντογάν μίλησε ήδη με τον βασιλιά της Σ. Αραβίας Σαλμάν. Κάθε ανατολικό άνοιγμα της Άγκυρας, της υπενθυμίζει πως η «άγκυρα» της διεθνούς της εμπέλειας εδρεύει στις Βρυξέλλες και χωρίς αυτήν οι διπλωματικές της πρωτοβουλίες δεν έχουν «επιπρόσθετη αξία». Η «επιτροπή» στις Βρυξέλλες παραμένει προβληματική και παρά τις αναφορές σε «θετική ατζέντα», το τρένο δεν επανεκκινεί γιατί πάνω στις ράγες του κινείται εξ αντιθέτου κατευθύνσεως το Κυπριακό. Η «ζαριά» της τουρκικής διπλωματίας στη Γενεύη είναι «ευανάγνωστη»: Κυπριακό, ευρωτουρκικά και ελληνοτουρκικά μέσα από τη διαφορετικότητα τους, επηρεάζουν το ένα το άλλο, δείχνουν όμως πως πια δεν ταυτίζονται, παράλληλες και διαφορετικές κινήσεις μπορεί να αλλάξει η φορά των πραγμάτων.

www.larkoslarkou.org.cy

Το φως στον νέο καθεδρικό ναό

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Άγιος παππούλης, πριν από μερικές δεκαετίες, συμμετείχε στη χειροτονία ενός πνευματικού του τέκνου. Τότε εμφανίστηκαν τα πρώτα βίντεο, τα οποία για να δουλέψουν, χρειαζόνταν πολύ δυνατά φώτα. Πολλοί θρησκευόμενοι τότε δεν έκρυβαν τη δυσφορία τους, για την «παρενόχληση» του μυστηρίου από «ενοχλητικούς» κινηματογραφιστές. Ο άγιος παππούλης, ο οποίος γνώριζε εμπειρικά τις ιδιότητες του Ακτίστου Φωτός, μίλησε με ενθουσιασμό για το ισχυρό φως, το οποίο κτυπούσε την εικόνα του Χριστού και φωτίζε το πρόσωπο του Θεανθρώπου. Ο άγιος άνθρωπος έβλεπε τη θετική πλευρά του φωτός και δεν ενοχλήθηκε καθόλου από την όποια ακαταστασία, προκαλούσε ο κινηματογραφιστής, στην προσπάθειά του να έχει καλή εικόνα και ήχο, με τις «πρωτόγονες», σε

σχέση με το σήμερα, κινηματογραφικές μηχανές.

Ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος, ο οποίος κατάφερε με το καλό του πείσμα, να ανεγείρει τον νέο περικαλλή καθεδρικό ναό του Αποστόλου Βαρνάβα, αποκάλυψε ότι έδωσε εντολές στον κύπριο αρχιτέκτονα, πριν από τον σχεδιασμό του ναού, ο χώρος να έχει άπλετο φως και ο πιστός από όποια πόρτα και να εισέλθει, να μπορεί να βλέπει όλο τον ναό. Μάλιστα, προχώρησε σε ακόμη ένα βήμα, λέγοντας ότι δεν θα τοποθετηθούν ψηφιδωτά σε όλο τον ναό, ώστε να υπάρχουν άπυροι τοίχοι, οι οποίοι να φωτίζουν τον χώρο. Και σήμερα μερικοί θα πουν ότι η θεολογία του χώρου απαιτεί να υπάρχουν τοιχογραφίες σε όλο τον ναό. Ωστόσο, όπως και για όλους τους κανόνες των Ιερών Συνόδων, ένας είναι ο υπέρτατος κανόνας, «ό,τι δόξει τω προεστώ», δηλαδή υπερισχύει ο κανόνας της αγιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, γίνονται αποδεκτά, αν και ξενίζουν, τα περιεργά σχήματα σε ορθόδοξους ναούς και οι εικόνες ξένες προς τη βυζαντινή τεχνοτροπία, κυρίως σε ναούς εκτός του ελληνοσημίου.

Η δημοσιογράφος Άννα Ανδρέου από την Κωνσταντινούπολη, κατέγραψε πρόσφατα το αρχιτεκτονικό μυστικό της Αγίας Σοφίας, όπως το εμπνεύστηκαν οι γεωμέτρους, όπως και να εισέλθει, να μπορεί να βλέπει όλο τον ναό. Μάλιστα, προχώρησε σε ακόμη ένα βήμα, λέγοντας ότι δεν θα τοποθετηθούν ψηφιδωτά σε όλο τον ναό, ώστε να υπάρχουν άπυροι τοίχοι, οι οποίοι να φωτίζουν τον χώρο. Και σήμερα μερικοί θα πουν ότι η θεολογία του χώρου απαιτεί να υπάρχουν τοιχογραφίες σε όλο τον ναό. Ωστόσο, όπως και για όλους τους κανόνες των Ιερών Συνόδων, ένας είναι ο υπέρτατος κανόνας, «ό,τι δόξει τω προεστώ», δηλαδή υπερισχύει ο κανόνας της αγιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, γίνονται αποδεκτά, αν και ξενίζουν, τα περιεργά σχήματα σε ορθόδοξους ναούς και οι εικόνες ξένες προς τη βυζαντινή τεχνοτροπία, κυρίως σε ναούς εκτός του ελληνοσημίου.

Η δημοσιογράφος Άννα Ανδρέου από την Κωνσταντινούπολη, κατέγραψε πρόσφατα το αρχιτεκτονικό μυστικό της Αγίας Σοφίας, όπως το εμπνεύστηκαν οι γεωμέτρους, όπως και να εισέλθει, να μπορεί να βλέπει όλο τον ναό. Μάλιστα, προχώρησε σε ακόμη ένα βήμα, λέγοντας ότι δεν θα τοποθετηθούν ψηφιδωτά σε όλο τον ναό, ώστε να υπάρχουν άπυροι τοίχοι, οι οποίοι να φωτίζουν τον χώρο. Και σήμερα μερικοί θα πουν ότι η θεολογία του χώρου απαιτεί να υπάρχουν τοιχογραφίες σε όλο τον ναό. Ωστόσο, όπως και για όλους τους κανόνες των Ιερών Συνόδων, ένας είναι ο υπέρτατος κανόνας, «ό,τι δόξει τω προεστώ», δηλαδή υπερισχύει ο κανόνας της αγιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, γίνονται αποδεκτά, αν και ξενίζουν, τα περιεργά σχήματα σε ορθόδοξους ναούς και οι εικόνες ξένες προς τη βυζαντινή τεχνοτροπία, κυρίως σε ναούς εκτός του ελληνοσημίου.

Η δημοσιογράφος Άννα Ανδρέου από την Κωνσταντινούπολη, κατέγραψε πρόσφατα το αρχιτεκτονικό μυστικό της Αγίας Σοφίας, όπως το εμπνεύστηκαν οι γεωμέτρους, όπως και να εισέλθει, να μπορεί να βλέπει όλο τον ναό. Μάλιστα, προχώρησε σε ακόμη ένα βήμα, λέγοντας ότι δεν θα τοποθετηθούν ψηφιδωτά σε όλο τον ναό, ώστε να υπάρχουν άπυροι τοίχοι, οι οποίοι να φωτίζουν τον χώρο. Και σήμερα μερικοί θα πουν ότι η θεολογία του χώρου απαιτεί να υπάρχουν τοιχογραφίες σε όλο τον ναό. Ωστόσο, όπως και για όλους τους κανόνες των Ιερών Συνόδων, ένας είναι ο υπέρτατος κανόνας, «ό,τι δόξει τω προεστώ», δηλαδή υπερισχύει ο κανόνας της αγιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, γίνονται αποδεκτά, αν και ξενίζουν, τα περιεργά σχήματα σε ορθόδοξους ναούς και οι εικόνες ξένες προς τη βυζαντινή τεχνοτροπία, κυρίως σε ναούς εκτός του ελληνοσημίου.

Η δημοσιογράφος Άννα Ανδρέου από την Κωνσταντινούπολη, κατέγραψε πρόσφατα το αρχιτεκτονικό μυστικό της Αγίας Σοφίας, όπως το εμπνεύστηκαν οι γεωμέτρους, όπως και να εισέλθει, να μπορεί να βλέπει όλο τον ναό. Μάλιστα, προχώρησε σε ακόμη ένα βήμα, λέγοντας ότι δεν θα τοποθετηθούν ψηφιδωτά σε όλο τον ναό, ώστε να υπάρχουν άπυροι τοίχοι, οι οποίοι να φωτίζουν τον χώρο. Και σήμερα μερικοί θα πουν ότι η θεολογία του χώρου απαιτεί να υπάρχουν τοιχογραφίες σε όλο τον ναό. Ωστόσο, όπως και για όλους τους κανόνες των Ιερών Συνόδων, ένας είναι ο υπέρτατος κανόνας, «ό,τι δόξει τω προεστώ», δηλαδή υπερισχύει ο κανόνας της αγιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, γίνονται αποδεκτά, αν και ξενίζουν, τα περιεργά σχήματα σε ορθόδοξους ναούς και οι εικόνες ξένες προς τη βυζαντινή τεχνοτροπία, κυρίως σε ναούς εκτός του ελληνοσημίου.

Η δημοσιογράφος Άννα Ανδρέου από την Κωνσταντινούπολη, κατέγραψε πρόσφατα το αρχιτεκτονικό μυστικό της Αγίας Σοφίας, όπως το εμπνεύστηκαν οι γεωμέτρους, όπως και να εισέλθει, να μπορεί να βλέπει όλο τον ναό. Μάλιστα, προχώρησε σε ακόμη ένα βήμα, λέγοντας ότι δεν θα τοποθετηθούν ψηφιδωτά σε όλο τον ναό, ώστε να υπάρχουν άπυροι τοίχοι, οι οποίοι να φωτίζουν τον χώρο. Και σήμερα μερικοί θα πουν ότι η θεολογία του χώρου απαιτεί να υπάρχουν τοιχογραφίες σε όλο τον ναό. Ωστόσο, όπως και για όλους τους κανόνες των Ιερών Συνόδων, ένας είναι ο υπέρτατος κανόνας, «ό,τι δόξει τω προεστώ», δηλαδή υπερισχύει ο κανόνας της αγιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, γίνονται αποδεκτά, αν και ξενίζουν, τα περιεργά σχήματα σε ορθόδοξους ναούς και οι εικόνες ξένες προς τη βυζαντινή τεχνοτροπία, κυρίως σε ναούς εκτός του ελληνοσημίου.

kaparispan@yahoo.gr

Στόχος μου είναι η διαφάνεια στην πράξη

Πλέον, ό,τι υπογράφω ως εκπρόσωπος Τύπου το υιοθετώ, λέει ο υποψήφιος βουλευτής του ΔΗΣΥ Δημήτρης Δημητρίου

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Δεν με βρίσκουν σύμφωνα τα συμμοτοπλέγματα και άλλα διαχωριστικά στοιχεία που στην Κύπρο έχουν και ένα επιπλέον φορτίο, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο υποψήφιος βουλευτής ΔΗΣΥ Λευκωσίας Δημήτρης Δημητρίου, ξεκαθαρίζοντας πως προφανώς υπάρχει μία γεωπολιτική συγκυρία την οποία «καλούμαστε να διαχειριστούμε με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο και αυτός δεν περιλαμβάνει τη στοχοποίηση συγκεκριμένων ανθρώπων και τη δημιουργία φοβικών συνδρόμων στον λαό μας». Ξεκαθαρίζει πως έχει διαφωνήσει με πολιτικές του κόμματος, εξηγεί για ποιο λόγο τα αστικά κέντρα είναι μακριά από το κόμμα και τι σημαίνει η πρωτιά του στις δημοσκοπήσεις.

—**Είστε σύγχρονο ευρωπαϊκό και φιλελεύθερο κόμμα όπως λέτε, ωστόσο η επίμονη έκκλησή σας στον Γλαύκο Κληρίδη, έχει οσμή παλαιοκομματισμού και προσωπολατρίας. Δεν αποτελεί αντίφαση;**

—Οι αναφορές στον ιδρυτή και ιστορικό ηγέτη της παράταξης μας είναι αναγκαίες, όταν συνδέονται με την επόμενη μέρα. Η εμπνευσμένη ηγεσία του Γλαύκου Κληρίδη αποτελεί πυξίδα για όλους εμάς που θέλουμε να βλέπουμε το κόμμα μας να συνεχίζει να είναι μπροστά από την εποχή του.

—**Κάποιος μπορεί να ερμηνεύσει αυτή την ανάγκη και ως απουσία εμπνευσμένης ηγεσίας. Εσείς τι λέτε;**

—Είναι αλήθεια ότι ο μέγιστος εθνικός στόχος της επίλυσης του Κυπριακού και επανένωσης της πατρίδας μας δεν έχει επιτευχθεί, αφήνοντας αναξιοποίητη την έν-

“

Υπάρχει ένα αίσθημα θυμού και απογοήτευσης. Το αντιλαμβανόμαστε. Ζητούμε όμως κατανόηση από τους ψηφοφόρους που διαχρονικά πιστεύουν και στηρίζουν τον ΔΗΣΥ, αφού και αυτή την φουρτούνα θα την περάσουμε μαζί.

ταξη στην Ε.Ε. Αντιθέτως, βιώσαμε μια μεγάλη οικονομική κρίση, η οποία ευτυχώς έτυχε στιβαρής διαχείρισης, επιτρέποντάς μας σήμερα να στεκόμαστε στα πόδια μας. Σήμερα η Ε.Ε. μας προσφέρει μια μοναδική μεταρρυθμιστική ευκαιρία που θα πρέπει να αξιοποιήσουμε.

—**Θεωρείτε εκπρόσωπο της φιλελεύθερης τάξης στον ΔΗΣΥ. Δεν νιώσατε άσχημα όταν είδατε το προεκλογικό σποτ του κόμματος «Θέλω να είμαι ασφαλής στη χώρα μου», αλλά και το συρματοπλέγμα που έβαλε η κυβέρνηση στον Αστρομερίτη και στο Ακάκι;**

—Κατ' αρχήν να σημειώσω ότι δεν με βρίσκουν σύμφωνα τα συμμοτοπλέγματα και άλλα διαχωριστικά στοιχεία που στην Κύπρο έχουν και ένα επιπλέον φορτίο. Στο μεταναστευτικό η Κύπρος ως μέλος της Ε.Ε. έχει συγκεκριμένες υποχρεώσεις και επίσης πολλά δικαιώματα που συνήθως τα ξεχνά-

Το να είσαι εκπρόσωπος τύπου του κυβερνώντος κόμματος είναι μια δύσκολη δουλειά γεμάτη προκλήσεις. Προσπαθώ να εκφράζω τις διαφωνίες μου εντός. Έχω όμως διαχωρίσει τη θέση μου και δημοσίως, λέει στην «Κ» ο Δημήτρης Δημητρίου.

με. Η γεωπολιτική συγκυρία προφανώς και μας βάζει ένα δυσανάλογο βάρος που καλούμαστε να διαχειριστούμε με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο και αυτός δεν περιλαμβάνει τη στοχοποίηση συγκεκριμένων ανθρώπων και τη δημιουργία φοβικών συνδρόμων στον λαό μας.

—**Η θέση του εκπροσώπου Τύπου σε μία περίοδο που η κυβέρνηση και ο ΔΗΣΥ βάλονται από παντού δεν είναι και η ευκολότερη. Νιώσατε ποτέ την**

ανάγκη να διαχωρίσετε πολιτικά τη θέση σας;

—Όντως, το να είσαι εκπρόσωπος Τύπου του κυβερνώντος κόμματος είναι μια δύσκολη δουλειά γεμάτη προκλήσεις. Προσπαθώ να εκφράζω τις διαφωνίες μου εντός. Έχω όμως διαχωρίσει τη θέση μου και δημοσίως. Χωρίς τυμπανοκρουσίες και συγκρουσιακή διάθεση.

—**Αναγκαστήκατε ποτέ να υπογράψετε ανακοίνωση την οποία να μην υιοθετείτε ή βάζετε παντού τα όριά σας;**

—Απαντώ με ειλικρίνεια. Στα αρχικά στάδια υπήρξαν τέτοιες περιπτώσεις όμως γρήγορα κατάλαβα ότι αυτό δεν μου ταιριάζει. Πλέον, ό,τι υπογράφω ως εκπρόσωπος Τύπου το υιοθετώ.

—**Βάσει δημοσκοπήσεων παρουσιάζετε πρώτος σε σταυρούς προτίμησης. Να υποθέσουμε πως αν αυτό επαληθευτεί, θα σας δούμε να διεκδικείτε υψηλότερα κομματικά αξιώματα;**

—Αν υιοθετήσω τη ρήση του Γλαύκου Κληρίδη για την τεντέκκα, θα με πείτε παλαιοκομματικό και προσωπολάτρη; (γέλια). Έμαθα στη ζωή μου να κάνω μικρά και σταθερά βήματα, να βλέπω τη μάχη που έχω μπροστά μου και να επικεντρώνομαι. Η φιλοδοξία είναι καλή, όταν εκφράζεται στο σωστό πλαίσιο.

—**Βάσει δημοσκοπήσεων πάλι, φαίνεται να έχετε σοβαρό πρόβλημα συσπείρωσης στα αστικά κέντρα. Πού οφείλεται αυτό κατά την άποψή σας;**

—Τα αστικά κέντρα για τον ΔΗΣΥ αποτελούσαν πάντα τη μεγαλύτερη εκλογική πρόκληση, αφού εκεί είναι που βρίσκεται το πιο απαιτητικό ακροατήριο της παράταξης. Υπάρχει ένα αίσθημα θυμού και απογοήτευσης. Το νιώθουμε και το αντιλαμβανόμαστε. Ζητούμε όμως κατανόηση από τους ψηφοφόρους που διαχρονικά πιστεύουν και στηρίζουν τον Δημοκρατικό Συναγερμό, αφού και αυτή τη φουρτούνα θα την περάσουμε μαζί.

—**Καλή η πολυφωνία στο κόμμα, ωστόσο, το τελευταίο διάστημα παρουσιάζεται ως Βαβυλωνία, αν λάβουμε υπόψη θέσεις όπως ο νέος ρεαλισμός του Χάρη Γεωργιάδη. Με το χέρι στην καρδιά, δεν θεωρείτε πως αυτή η προσέγγιση ανατρέπει τη δια-**

χρονική του «την πατρίδα ουκ ελάττω παραδώσω»;

—Ο ρεαλισμός αποτελεί διαχρονική αξία στον τρόπο που πολιτεύεται ο ΔΗΣΥ. Μάλιστα, το «την πατρίδα ουκ ελάττω παραδώσω» παραμένει σταθερή μας πυξίδα. Αλίμονο αν σήμερα ξεφύγουμε από τον στόχο που θέσαμε ως παράταξη πριν από 45 χρόνια.

—**Υπήρξατε στενός συνεργάτης του Ιωάννη Κασουλίδη και σήμερα του Αβέρωφ Νεοφύτου. Τι κρατάτε από τον καθένα πολιτικά;**

—Από τον Κασουλίδη κρατώ τη νηφαλιότητα και την αταλάντευτη προσοχή ορθολογικών επιδιώξεων. Από τον Αβέρωφ, την οξυδέρκεια, την ευκολία αντίληψης και κατανόησης των θεμάτων, την πίστη στους συνεργάτες του και την προσήλωσή στην επίτευξη του τελικού στόχου.

—**Σε ποιο βιβλίο ανατρέχετε συχνά;**

—Στο «Τολμώ να Ελπίζω» του Barack Obama. Από εκεί αντλώ την πίστη μου ότι η πολιτική είναι πράξη χρήσιμη για τους πολίτες.

—**Ποια ήταν η τελευταία θεατρική παράσταση που είδατε;**

—Πρόλαβαμε στο τσάκ του lockdown να είδαμε το «Θαμμένο Παιδί» από Opens Art Theatre. Ένα έργο που πραγματεύεται πώς μιας οικογένεια κινείται μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας προσπαθώντας να κρύψει ένα μυστικό.

—**Ποια θα είναι η πρώτη πολιτική σας πράξη στο ενδεχόμενο επανεκλογής σας;**

—Η διαφάνεια στην πράξη είναι η δική μου πρόκληση. Μέσα από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, μπορούν να καταργηθούν οι ουρές και όλες οι αιτήσεις να γίνονται ηλεκτρονικά. Για να μη χαθεί καμία άλλη αίτηση και να μην προσπεραστεί από άλλη.

Η κυβέρνηση του Συναγερμού γεννά τη διαφθορά

Αν το Υπουργικό έκανε τίμια και σωστά τη δουλειά του, κανένας δεν θα έκλεβε από τον κυπριακό λαό, δηλώνει ο Χρίστος Χριστοφίδης

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Είναι ένα πράγμα να σε αγγίζει η διαφθορά και είναι άλλο πράγμα να γεννάς τη διαφθορά. Η διαφθορά έχει δυστυχώς αγγίξει όλους τους πολιτικούς χώρους. Αλλά τα τελευταία χρόνια Αναστασιάδης – Συναγερμός είναι οι δημιουργοί της», λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο υποψήφιος βουλευτής του ΑΚΕΛ Λευκωσίας Χρίστος Χριστοφίδης. Αναφέρει πως αναμένονται πολλές αλλαγές στο εκλογικό συνδρόμο του κόμματος μετά τις εκλογές και απαντά αν τον ενδιαφέρει η Γενική Γραμματεία του κόμματος

—**Σε τρεις γραμμές, πώς εφαρμόζεται η διαλεκτική του Μαρξ στη σύγχρονη κοινωνία;**

—Η διαλεκτική είναι μια επιστημονική μέθοδος, η οποία στηρίζεται στην ανάλυση των κύριων αντιθέσεων της κοινωνίας, στη διάκριση του πρωτεύοντος από το δευτερεύον και στην αρχή του Ηράκλειτου ότι «τα πάντα ρει και μόνον απόλυτον η κίνηση». Με άξονα πάντα το ποιού τα συμφέροντα υπερασπίζεσαι στην κοινωνία, των λίγων ή των πολλών. Τα τσιτάτα και ο δογματισμός είναι το ακριβώς αντίθετο της διαλεκτικής.

—**Ο Κορνήλιος Καστοριάδης έλεγε πως η μάχη Δεξιός – Αριστεράς, έχει χάσει το νόημά της, επειδή λίγο πολύ και οι δύο λένε τα ίδια πράγματα... Δεν είναι παρωχημένη λοιπόν αυτή η διαμάχη;**

—Όσο η κύρια διαμάχη στην κοινωνία θα είναι μεταξύ κοινωνικών αδικιών και κοινωνικών δικαιοσύνης, μεταξύ εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο και της ισότητας, μεταξύ καταστροφής του περιβάλλοντος για τον πλούτο και της ανάγκης αρμονικής ζωής στο φυσικό μας περιβάλλον, μεταξύ εθνικισμού – ρατσισμού – δεισιδαιμονίας από τη μία, και μιας ανοικτής κοινωνίας, διαπολιτισμικής, με επιστημονική

“

Είχαμε επισημάνει τον κίνδυνο να μετατραπεί ο κύριος Αναστασιάδης σε «πρόεδρο της διχοτόμησης» από τον χειμώνα του 2017. Δυστυχώς, οι χειρισμοί Αναστασιάδη – Συναγερμού στο Κυπριακό δικαιώνουν αυτή την εκτίμηση.

—ορθολογιστική σκέψη, θα μαινεται και η διαμάχη Δεξιός – Αριστεράς.

—**Πάντως, το ΑΚΕΛ επικρίνεται για τη στήριξη που δώσατε στον Νίκο Αναστασιάδη στο Κυπριακό. Με το χέρι στην καρδιά, ήταν μία κίνηση αυτοχειρίας, αν λάβει υπόψη κανείς τα όσα ακολουθήσαν περι φλερτ δύο κρατών;**

—Η ουσία των θέσεων και των απόψεων του ΑΚΕΛ στο Κυπριακό έχει δικαιωθεί πλήρως. Είχαμε επισημάνει τον κίνδυνο να μετατραπεί ο κύριος Αναστασιάδης σε «πρόεδρο της διχοτόμησης» από τον χειμώνα του 2017. Δυστυχώς, οι χειρισμοί Αναστασιάδη – Συναγερμού στο Κυπριακό δικαιώνουν αυτή την εκτίμηση. Για να αντιμετωπιστεί η απαράδεκτη τουρκική προκλητικότητα χρειάζεται εμμονή σε απαράβατες αρχές. Η πρόωπη των δύο κρατών είναι πρόδοσις.

—**Δρομολογιά, Τζιοβάνης, ΣΑΙΠΑ. Νομιμοποιείται συνεπώς το ΑΚΕΛ να μιλάει για πθικό πλεονέκτημα;**

—Είναι ένα πράγμα να σε αγγίζει η διαφθορά και είναι άλλο πράγμα

Οποιοι δεν κατανοεί ότι αυτή τη στιγμή προτεραιότητα είναι μια ιστορική μάχη για τον τόπο και σκέφτεται την προσωπική του πορεία, είναι ανάξιος για οποιαδήποτε ηγετική θέση, λέει ο Χρ. Χριστοφίδης κληθείς να απαντήσει αν τον ενδιαφέρει η γ.γ. του ΑΚΕΛ.

να γεννάς τη διαφθορά. Η διαφθορά έχει δυστυχώς αγγίξει όλους τους πολιτικούς χώρους. Αλλά τα τελευταία χρόνια Αναστασιάδης – Συναγερμός είναι οι δημιουργοί της. Δείτε «χρυσά διαβατήρια», «Συνεργατισμό», «Σειχέλλες». Αν το Υπουργικό Συμβούλιο έκανε τίμια και σωστά τη δουλειά του κανένας δεν θα έκλεβε από τον κυπριακό λαό. Αντίθετα, οι πρώτοι που έτρεξαν να εκμεταλλευτούν τα «χρυσά διαβατήρια» ήταν ο πρόεδρος, το μισό Υπουργικό Συμβούλιο και η ηγεσία του Συναγερμού.

—**Σε προηγούμενη συνέντευξή σας επικρίνατε τα ψηφοδέλτια**

σουπερμάρκετ άλλων κομμάτων. Αλήθεια το ΑΚΕΛ δεν έχει κολλήσει μέχρι σήμερα συνήθειες «αστικών κομμάτων» με υποψήφιους κράττες;

—Όσοι στεγάζονται στα ψηφοδέλτια του ΑΚΕΛ πρέπει να συμφωνούν με τις βασικές αρχές και πολιτικές του κόμματος. Στα ψηφοδέλτια ΔΗΣΥ υπάρχουν άνθρωποι με άκρως αντίθετες θέσεις, π.χ. στο Κυπριακό. Στα ψηφοδέλτια των Οικολόγων π.χ. υπάρχουν άνθρωποι που διατείνονται ότι υποστηρίζουν φανατικά λύση ΔΔΟ, ενώ επίσημα το κόμμα διαφωνεί με την Ομοσπονδία. Υπάρχουν συν-

δασμοί που δεν έχουμε ιδέα τι εκφράζουν, ποιες είναι οι θέσεις τους στα μεγάλα ζητήματα του τόπου. Αυτό δεν είναι σεβασμός προς τον ψηφοφόρο.

—**Σε αυτή την πρωτόγνωρη φθορά της κυβέρνησης του ΔΗΣΥ, το ΑΚΕΛ απέτυχε να κεφαλαιοποιήσει αν λάβουμε υπόψη τις δημοσκοπήσεις...**

—Η μόνη «δημοσκοπήσιμη» που μετρά είναι αυτή της κάλπης στις 30 Μαΐου. Το κύριο αυτή τη στιγμή είναι να δημιουργηθούν συνθήκες για μια προοδευτική αλλαγή που τόσο έχει ανάγκη ο τόπος. Το κύριο είναι να προστατευτούν οι πολίτες από τον αυταρχισμό και την ασυδοσία της κυβέρνησης Αναστασιάδη – Συναγερμού. Κάθε ψήφος στο ΑΚΕΛ είναι βήμα για την Αλλαγή.

—**Ίσως να είναι καιρός για ανανέωση; Και προτού πείτε πως η ανανέωση στο ΑΚΕΛ είναι συνεχής όπως όλοι, σας θυμίζουμε πως αυτή η συνεχής ανανέωση δεν αποτυπώνεται στις δημοσκοπήσεις...**

—Όντως η ανανέωση για να έχει σημασία πρέπει να είναι μια συνεχής διαδικασία. Στο Συνέδριο του ΑΚΕΛ μετά τις εκλογές αναμένονται αλλαγές προς την κατεύθυνση ανανέωσης των σωμάτων του κόμματος.

—**Θα σας ενδιέφερε η Γενική Γραμματεία του ΑΚΕΛ;**

—Οποιαδήποτε συζήτηση γύρω από αυτά τα ζητήματα αυτή τη στιγμή αποπροσανατολίζει από τον κύριο στόχο που είναι η ανανέωση της ελπίδας για την πατρίδα μας και τους πολίτες, μέσα από ένα νικηφόρο αποτέλεσμα στις βουλευτικές εκλογές. Όποιοι δεν κατανοεί ότι αυτή τη στιγμή προτεραιότητα είναι μια ιστορική μάχη για τον τόπο και σκέφτεται την προσωπική του πορεία, είναι ανάξιος για οποιαδήποτε ηγετική θέση.

—**Τι καθόρισε την ενασχόλησή σας με την πολιτική;**

—Όταν τέλειωσα το πρώτο μου πτυχίο και το πρώτο μου μεταπτυχιακό και ήρθε αμέσως ο διορισμός μου στην κλίμακα Α8. Αποφάσισα να τον απορρίψω και να εργαστώ στην ΕΔΟΝ για 350 λίρες τον μήνα. Αποφάσισα να ακολουθήσω τον «ανφορικό δρόμο» που αναφέρει ο Καζαντζάκης και τον «μακρύ δρόμο» που αναφέρει ο Καβάφης.

—**Ποια ήταν μέχρι σήμερα η δυσκολότερη στιγμή στην πολιτική σας πορεία;**

—Όταν έπρεπε να δώσουμε μάχες για ζητήματα που δεν είχαμε καμιά προσωπική ευθύνη, ζητήματα τρομερά δύσκολα και πολλοί δυστυχώς κρύβονταν. Στα δύσκολα δείχνει ο καθένας μας τον χαρακτήρα του. Όπως υπογράμμισε ο Καβάφης στις «Θερμοπύλες» όταν γνωρίζεις εκ των προτέρων το αποτέλεσμα, ότι οι Μήδοι τελικά θα διαβούν, η αντίσταση έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία.

—**Σε ποιο βιβλίο επανέρχεστε;**

—Στη «Λέσχη» του Στρατή Τσίρκα, «τα Άπαντα» του Καβάφη, και στο «Επιλεγμένα Έργα» που συνοψίζει τα σημαντικότερα κείμενα του Καρλ Μαρξ. Στη «Λέσχη» οι αγώνες και θυσίες της Αριστεράς, αλλά και το «ανθρώπινο» που την κατατρέπει στον Καβάφη μια στάση ζωής, το φιλοσοφικό και πολιτικό υπόβαθρο στον Μαρξ.

—**Ποια ήταν η τελευταία θεατρική παράσταση που παρακολούθησατε;**

—«Οι φάλαινες τον Αύγουστο». Μια σπάνια συνύπαρξη θρύλου του κυπριακού θεάτρου όπως ο Μπεμπεδέλν, η Σαντορινιαίου, ο Καυκαριδής.

—**Ποια θα είναι η πρώτη σας πολιτική πράξη στο ενδεχόμενο εκλογής σας;**

—Θα πάω στο πατρικό μου στο Συνοικισμό Στρόβολος 2. Το να μην ξεκνάς από πού έρχεσαι και προς τα πού βαδίζεις, είναι καθοριστική πολιτική πράξη.

Αμερικανικό «μαστιγίο και καρότο» στην Αγκυρα

Η στάση και οι προτεραιότητες της Αθήνας

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Να ισορροπήσει ανάμεσα σε δύο γραμμές διαχείρισης της ευρισκόμενης σε κατάσταση παρατεταμένης εσωτερικής αναταραχής Τουρκίας του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, επιχειρεί η Αθήνα. Από τη μια πλευρά οι Αμερικανοί ακολουθούν τακτική «καρότου και μαστιγίου», με το δεύτερο να βρίσκεται σε πολύ πιο προφανή θέση, λόγω της συνεχιζόμενης προσπάθειας της Αγκυρας να μην κάνει τίποτε άλλο, πέρα από επιχειρήσεις δημοσίων σχέσεων με ελάχιστο ουσιαστικό βάθος.

Από την άλλη πλευρά οι Ευρωπαίοι, για μια σειρά από λόγους που συνδέονται και με τις πολιτικές εξελίξεις στο εσωτερικό μεγάλων χωρών (Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία) έχουν μια μάλλον αμφιταλαντευόμενη και γενικά διστακτική στάση έναντι της Τουρκίας. Από την Αθήνα διατηρούνται ιδιαίτερα χαμηλοί τόνοι στη συνειδητή προσπάθεια που κάνει η Αγκυρα ώστε να διαχωρίσει την Ελλάδα ως «μοναδικό πρόβλημα» στις σχέσεις με τον περίγυρό της, κάτι που έγινε σαφές σε μια σειρά από κινήσεις.

Ο κ. Ερντογάν παρουσίασε την Ελλάδα ως «προκλητικό» παράγοντα στο τηλεφώνημα που είχε με την καγκελάριο Αγκελα Μέρκελ, χρησιμοποιώντας, μάλιστα, γλώσσα προσαρμοσμένη στις ανησυχίες του γερμανικού κοινού για το μεταναστευτικό. Εν συνεχεία, στο πλαίσιο των πιέσεων της Αγκυρας προς το Κάιρο για ομαλοποίηση των σχέσεων και μετά τη απογοητευτική (για την Τουρκία) αποτελέσματα του πρώτου γύρου τουρκαιογυπτιακών διερευνητικών επαφών, ο κ. Ερντογάν ουσιαστικά κατηγόρησε τον Αμπντέλ Φατάχ αλ Σισί ότι «θυσιάζει» την πιθανή επαναπροσέγγιση των δύο χωρών «για χάρη των Ελλήνων».

Την ίδια στιγμή, με επιχειρήσεις προώθησης ακραίων θέσεων για το μειονοτικό ζήτημα, ο Γαβρούζ Σελίμ Κιράν, ένα κομματικό στέλεχος που βρέθηκε λόγω προώθησης στο ΑΚΡ στη θέση του υφυ-

πουργού Εξωτερικών, έκανε περιοδεία στη Βόρεια Ελλάδα, φθάνοντας να μιλήσει ακόμα και για «τουρκική μειονότητα» Θεσσαλονίκης. Ο κ. Κιράν, βέβαια, απέφυγε να σχολιάσει ότι η συντριπτική πλειονότητα της οποιας τουρκικής παρουσίας στη Θεσσαλονίκη προέκυψε τα τελευταία χρόνια, λόγω του κυνηγιού που εξαπέλυσε η κυβέρνηση Ερντογάν από το 2016 και έπειτα σε όποιον θεωρούσε αντικαθεστωτικό. Εκτιμάται ότι η «ανεπίσημη» επίσκεψη του κ. Κιράν στη Θεσσαλονίκη και στη Θράκη, με περιεχόμενο τη μειονότητα και τα οθωμανικά μνημεία, στοιχεία τα οποία ανήκουν στη σταθερή ατζέντα του Λευκού Παλατιού, δεν ήταν τίποτε άλλο παρά μια αποστολή με σκοπό να απαντηθεί εσωτερικά το πρόβλημα που δημιουργήσε στην Αγκυρα η συνέντευξη Τύπου των υπουργών Εξωτερικών Μεβλούτ Τσαβούσογλου και Νίκου Δένδια προ περίπου τριών εβδομάδων, ιδίως καθώς αντιμετώπιστηκε ως επικοινωνιακή ήττα της κυβέρνησης από το σύνολο της αντιπολίτευσης, η οποία, πάντως, κινείται σε εξίσου εθνικιστικούς τόνους.

Η προσπάθεια αποκοπής της Ελλάδας από τους παραδοσιακούς συμμάχους της σε NATO και Ε.Ε., αλλά και η επιχειρούμενη δημιουργία προσκομιμάτων στις νέες συνεργασίες της Αθήνας στην ευρύτερη περιοχή, από το Ισραήλ και την Αίγυπτο μέχρι τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ) και τη Σαουδική Αραβία, είναι μια ακόμη τακτική που η Αθήνα επισημαίνει προκειμένου να αναδείξει τον καθολικό χαρακτήρα των τουρκικών κινήσεων. Βέβαια, αν οι προσπάθειες αυτές έχουν αποτέλεσμα στο επόμενο χρονικό διάστημα είναι εξαιρετικά αμφίβολο, καθώς η Τουρκία σε όλες τις περιπτώσεις, είτε μέσω των Αδελφών Μουσουλμάνων, είτε μέσω άλλων εξτρεμιστικών οργανώσεων, ουσιαστικά υποστηρίζει την ανατροπή των καθεστώτων και τα οποία υποτίθεται ότι επιθυμεί να συνδιαλλαγεί προκειμένου να εξομαλύνει τις σχέσεις της.

Εκτιμάται ότι η «ανεπίσημη» επίσκεψη του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών Σελίμ Κιράν στη Θεσσαλονίκη και στη Θράκη, με ατζέντα τη μειονότητα και τα οθωμανικά μνημεία, δεν ήταν τίποτε άλλο παρά μια αποστολή με σκοπό να απαντηθεί εσωτερικά το πρόβλημα που δημιούργησε στην Αγκυρα η συνέντευξη Τύπου των υπουργών Εξωτερικών Μεβλούτ Τσαβούσογλου και Νίκου Δένδια προ περίπου τριών εβδομάδων.

Στην κυβέρνηση και στο υπουργείο Εξωτερικών είναι πάντα προετοιμασμένοι και για το χειρότερο σενάριο, ιδιαίτερα αν η κατάσταση στο εσωτερικό της Τουρκίας επιβαρυνθεί περισσότερο.

Σε κάθε περίπτωση, όλες αυτές οι κινήσεις υπαγορεύονται από την ανάγκη της Τουρκίας να βρει ξανά διαύλους οικονομικής συνεργασίας που έχει διακόψει τα προηγούμενα χρόνια με τα καθεστώτα της περιοχής. Η οικονομική κρίση έχει στοιχίσει πολιτικά στον κ. Ερντογάν και οι πολεμικές περικοπές της Αγκυρας εκτός των συνόρων της βαραίνουν στον προϋπολογισμό.

Σε Ε.Ε. και NATO

Ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας θα συμμετάσχει τη Δευτέρα στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της Ε.Ε. και θα επαναλάβει τις θέσεις της Αθήνας για το ζήτημα της Τουρκίας. Ουσιαστικά, βέβαια, οι Ευρωπαίοι θα συζητήσουν ξανά για την Τουρκία στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που θα

Η συνάντηση και οι φρεγάτες

Ενδεικτικές της διστακτικότητας των Ευρωπαίων ήταν και οι επαφές που είχε ο υπουργός Εθνικής Αμυνας Νίκος Παναγιωτόπουλος στις Βρυξέλλες την περασμένη Πέμπτη, στο πλαίσιο της υπουργικής συνόδου της Ε.Ε. Ο κ. Παναγιωτόπουλος συναντήθηκε με τη Γερμανίδα ομόλογό του Ανεγκρετ Κραμ Κάρνερμπαουερ, η οποία, σύμφωνα με πληροφορίες, του μετέφερε την ανησυχία του Βερολίνου για την επιδεινούμενη οικονομική κατάσταση της Τουρκίας. Οι ίδιες πηγές ανέφεραν ότι η κ. Κάρνερμπαουερ ζήτησε από τον κ. Παναγιωτόπουλο να διατηρηθούν ανοικτοί οι διάλογοι επικοινωνίας με την Αγκυρα, ιδιαίτερα σε μια τόσο δύσκολη συγκυρία. Η κ. Κάρνερμπαουερ αναφέρθηκε ακόμα στην πρόταση που έχει καταθέσει η Γερμανία για το πρόγραμμα φρεγατών του Πολεμι-

κού Ναυτικού, επισημαίνοντας βεβαίως ότι πρόκειται για μια απόφαση της Ελλάδας. Το ζήτημα των φρεγατών θα έχει εξελίξεις εντός του Μαΐου, με τις οριστικές, πολιτικές πια αποφάσεις να μεταφέρονται το αργότερο τον Ιούνιο, σύμφωνα τουλάχιστον με όσα μεταδίδουν διάφορες πηγές από το υπουργείο Εθνικής Αμυνας αλλά και την κυβέρνηση. Με βάση την υφιστάμενη κατάσταση, πάντως, η διατήρηση αυτών των προθεσμιών μοιάζει δύσκολη. Επιπλέον, η κυβέρνηση επιθυμεί ταχύτερα βήματα και στον τομέα των αμυντικών βιομηχανιών. Ο κ. Παναγιωτόπουλος θα ενημερώσει την αρμόδια επιτροπή για τα επόμενα βήματα σε αυτό τον τομέα, μεθαύριο Τρίτη. Είναι γνωστή η βούληση της κυβέρνησης να αναζητήσει στρατηγικό επενδυτή, με σκοπό και τη μεταφορά τεχνολογίας.

διαεχθεί στις 24-25 Ιουνίου. Στην πραγματικότητα τα ζητήματα της Τουρκίας και της γεωπολιτικής γενικότερα, που ενδέχεται να συζητηθούν τότε, θα επηρεαστούν από μια άλλη Σύνοδο Κορυφής, αυτή

του NATO, που θα πραγματοποιηθεί δέκα ημέρες νωρίτερα στις Βρυξέλλες με τη φυσική παρουσία του προέδρου των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν.

Η πορεία που θα έχει η συνάν-

τηση του κ. Μπάιντεν με τον κ. Ερντογάν και, κυρίως, οι υποχωρήσεις που ο Τούρκος πρόεδρος προτίθεται να κάνει, θα σηματοδοτήσουν και αν υπάρχει περιθώριο για βελτίωση των σχέσεων της Αγκυρας όχι μόνο με την Ουάσινγκτον, αλλά και με την Ε.Ε. Μέχρι αυτή τη στιγμή, πάντως, τα σήματα που εκπέμπονται από την Ουάσινγκτον δεν συνηγορούν υπέρ της καλάρωσης των πιέσεων στην Αγκυρα, αλλά μάλλον προς την αντίθετη κατεύθυνση. Γι' αυτούς τους λόγους και, όχι μόνον, στην Αθήνα επενδύουν περισσότερο στο τι μπορεί να κάνει ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης στις Βρυξέλλες κατά τη Σύνοδο του NATO και, κυρίως, αν θα πραγματοποιηθεί ένα τετ α τετ με τον κ. Μπάιντεν που θα επιβεβαιώνει το θετικό κλίμα της τηλεφωνικής συνομιλίας του περασμένου Μαρτίου.

Ανεξαρτήτως του τι τελικά θα γίνει τον Ιούνιο στις Βρυξέλλες, σε αυτές τις πολύ σημαντικές συνεδριάσεις των δύο βασικών πολυμερών οργανισμών στους οποίους συμμετέχει η Ελλάδα, στην κυβέρνηση και στο υπουργείο Εξωτερικών είναι πάντα προετοιμασμένοι και για το χειρότερο σενάριο, ιδιαίτερα αν η κατάσταση στο εσωτερικό της Τουρκίας επιβαρυνθεί περισσότερο.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΜΑΡΙΟΥ ΗΛΙΑΔΗ**

Ηπανδημία της διαφθοράς

Η κυπριακή κοινωνία βρέθηκε τα τελευταία χρόνια αντιμέτωπη με το φαινόμενο της διαφθοράς όσο ποτέ άλλοτε στο παρελθόν. Και ενώ κανείς δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι διαφθορά δεν υπήρχε και παλαιότερα, όλοι αναγνωρίζουμε πως το φαινόμενο πήρε πρόσφατα διαστάσεις που απειλούν με εκθεμλίωση τον ίδιο τον κοινωνικό ιστό της κυπριακής ζωής. Η διαφθορά στον τόπο μας κατατρώει πια τη σάρκα της κοινωνίας και το δικαίωμα όλων μας σε μια αξιοπρεπή ζωή.

Προτού ασχοληθεί κανείς με το φαινόμενο και τους τύπους τρόπων αντιμετώπισης σε τοπικό επίπεδο αξίζει πιστεύω να κοιτάξει γύρω του για να δει τι συμβαίνει σε άλλες χώρες και ιδιαίτερα στις χώρες της Ε.Ε. που αποτελούν την ευρύτερη μας οικογένεια. Για να μη μιλήσουμε για τις αφρικανικές χώρες και πολλές από τις ασιατικές όπου η διαφθορά είναι φαινόμενο σε μεγάλο βαθμό μη διαχειρίσιμο πια. Υπάρχει μήπως και στις χώρες της Ε.Ε. το ίδιο φαινόμενο και σε ποια έκταση;

Σε πολλές από τις χώρες αυτές και ιδιαίτερα τις λιγότερο αναπτυγμένες όπως είναι η Βουλγαρία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Κροατία, Μάλτα καθώς και η δική μας χώρα το φαινόμενο έχει κατά γενική ομολογία πάρει διαστάσεις εκρηκτικές. Σε αυτές πρέπει να προστεθούν και οι πιο εμφανώς «παραβατικές» χώρες Πολωνία και Ουγγαρία οι οποίες ανθίστανται σε κάθε έλεγχο από πλευράς Ε.Ε. ως προς τον βαθμό συμμόρφωσής τους στις αρχές και αξίες του κράτους Δικαίου περιλαμβανομένης της ανάγκης καταπολέμησης της διαφθοράς, πάνω στο οποίο οικοδομήθηκε η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση. Αλλά και χώρες με μεγαλύτερη παράδοση και πιο ώριμους ελεγκτικούς και εποπτικούς θεσμούς φαίνεται να μην εξαιρούνται του κανόνα. Στην Ελλάδα (περίπτωση πρώην υπουργού Τσοχατζόπουλου), τη Γαλλία (περίπτωση πρώην προέδρου Νικολά Σαρκοζί), την Ιταλία και σε αυτή ακόμη τη Γερμανία η διαφθορά φαίνεται να έχει διαπεράσει βαθιά το κοινωνικό

σώμα. Γιατί πώς αλλιώς να εξηγήσει κανείς τα πρόσφατα σκάνδαλα στη Γερμανία της Wirecard, το σκάνδαλο της Deutsche Bank και παλαιότερα αυτό της Siemens καθώς και το χειρότερο από όλα τα σκάνδαλα της σύγχρονης εποχής όπου η ναυαρχίδα της γερμανικής αυτοκινητοβιομηχανίας Volkswagen, με σκοπό τη μεγιστοποίηση των κερδών της, εν γνώσει της δηλητηρίαζε χιλιάδες/εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον πλανήτη εγκαθιστώντας στα αυτοκίνητα της λογισμικό που εξέπεμπε δηλητηριώδεις ρύπους κατά τη λειτουργία τους. Θα συμφωνείτε επίσης μαζί μου ότι τέτοιο γχείρημα μόνο ασύλληπτα διεφθαρμένες συνειδήσεις ανθρώπων μπορούν να το μολήσουν.

Τα πιο πάνω μαρτυρούν πως το φαινόμενο της διαφθοράς, το φαινόμενο των διαβρωμένων ανθρώπων συνειδήσεων, είναι πλέον διάχυτο σε όλο τον κόσμο. Δεν φαίνεται να υπάρχει κοινωνία που κατάφερε να εξαλείψει το φαινόμενο. Υπάρχουν ωστόσο κοινωνίες

που πέτυχαν να το περιορίσουν σε βαθμό που να μην συνιστά απειλή για τις ίδιες και το μέλλον τους (Σκανδιναβικές χώρες, Καναδάς, Νέα Ζηλανδία, Σιγκαπούρη κ.α.).

Όλα τα πιο πάνω γράφονται όχι για να ακυρώσουν ή να περιορίσουν τις ενοχές που πρέπει να αισθανόμαστε μετά τα σκάνδαλα διαφθοράς των «χρυσών διαβατηρίων», τις φυλακίσεις πρώην Υπουργών, δημάρχων, Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα και βουλευτών μας, αλλά για να αποδειχθεί η πανδημική διάσταση που έχει προσλάβει το φαινόμενο τα τελευταία χρόνια. Η υποχρέωση που έχουμε ως χώρα να λάβουμε μέτρα πρόληψης και καταστολής του φαινομένου είναι χωρίς αμφιβολία πέρα από πειστική.

Σε πρακτικό επίπεδο πιστεύω πως αξίζει να μελετηθούν τα πιο κάτω μέτρα προς αντιμετώπιση του φαινομένου.

Να προτείνουμε ως Κύπρος, χώρα μέλος του σκληρού πυρήνα της Ε.Ε. που σέβεται τον εαυτό

της, την ιστορία και τη πολιτισμό της, όπως η Ένωση εισαγάγει και λειτουργήσει εποπτικό θεσμό για επιτήρηση των χωρών/μελών της ως προς τα επίπεδα της διαφθοράς σε αυτά. Χώρες μέλη της Ένωσης που παρουσιάζουν εξαιρετικά ψηλά επίπεδα διαφθοράς και συστηματικά αρνούνται να λάβουν ικανοποιητικά μέτρα αντιμετώπισης του φαινομένου να μην δικαιούνται να λάβουν και αξιοποιήσουν κονδύλια βοήθειας και ανάκαμψης που σήμερα τόσο γενναϊόδωρα προσφέρει η Ε.Ε.

Στο επίπεδο της Κύπρου θα μπορούσαμε να εισαγάγουμε σύστημα αυστηρών κυρώσεων σε βάρος ανθρώπων, οργανισμών και φορέων που εμπλέκονται σε τέτοιου είδους σκάνδαλα.

Η γνώση και η εμπειρία διεθνών και Ευρωπαϊκών θεσμών στο θέμα όπως το Transparency International, το Cyprus Integrity Forum, η έκθεση Greco κ.ά. μπορούν να αποδειχθούν ιδιαίτερα χρήσιμα στη διαμόρφωση της κυπριακής πολιτικής αντιμετώπισης του φαι-

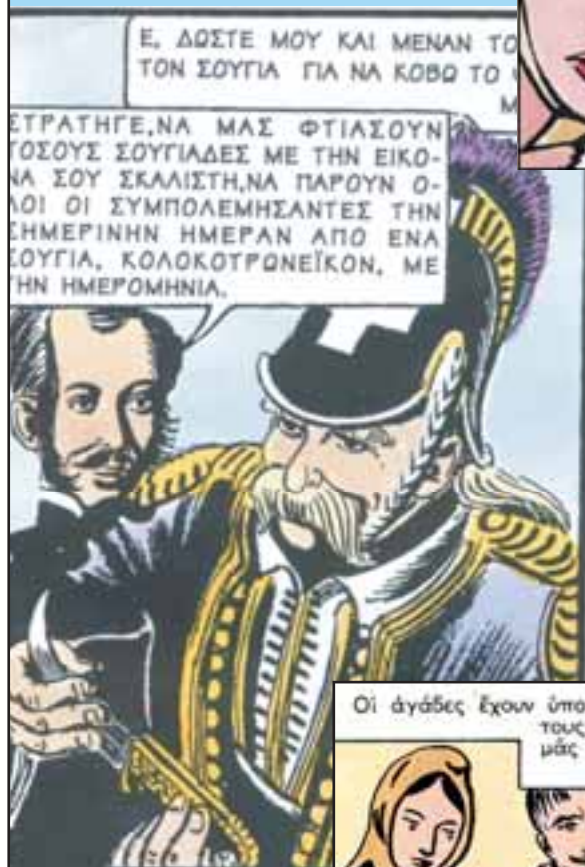
νομένου. Η Δικαστική εξουσία της Κύπρου, κατά τεκμήριο η πιο διάφθορη και ανεξάρτητη, θα μπορούσε να συνδράμει επίσης με ουσιαστικό τρόπο την όλη προσπάθεια.

Σε πιο μακροχρόνια προοπτική θα μπορούσε να εισαχθεί στα σχολεία όλων των βαθμίδων, με στόχο τις νεότερες γενιές των ανθρώπων, αγωγή που να στοχεύει στην κατά το δυνατό ανεξάρτησή τους από το δέλεαρ, τη βουλιμική πια διάθεση των ανθρώπων για εύκολο και γρήγορο πλουτισμό με οποιονδήποτε τρόπο.

Καταληκτικά αξίζει πιστεύω το Εθνικό Συμβούλιο της χώρας, ο θεσμός που κατά τεκμήριο εκπροσωπεί το οργανωμένο πολιτικό φάσμα της κοινωνίας μας να ασχοληθεί σοβαρά με το θέμα και να διαμορφώσει τον οδικό χάρτη εξόδου από την άλλη εφιαλτική πανδημία της εποχής μας, την πανδημία της διαφθοράς.

Ο κ. Μάριος Ηλιάδης είναι πρώην υπουργός.

Λήστε εσείς και τα παιδιά σας
τις ιστορίες των ηρώων του 1821
παρέα με τα συλλεκτικά κόμικς

16/5
ΝΕΑ
ΣΕΙΡΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κάθε Κυριακή
με νέες ιστορίες που
δεν πρέπει να λείπουν
από κανένα σπίτι

Ελεγχος πράσινου διαβατηρίου πριν από την άφιξη στην Ελλάδα

Ο σχεδιασμός της κυβέρνησης για το άνοιγμα του τουρισμού από το Σάββατο

Του Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ

Στην τελική ευθεία μπαίνει η προετοιμασία της χώρας για την έναρξη, από το προσεχές Σάββατο, της νέας τουριστικής περιόδου με «φόντο» τον κορωνοϊό, με την κυβέρνηση να έχει αποφασίσει να ενσωματώσει το πράσινο διαβατήριο εντός του PLF που καλούνται να συμπληρώσουν όσοι επισκέπτονται την Ελλάδα δύο εβδομάδες πριν από την άφιξη τους στη χώρα.

Συγκεκριμένα, στη δήλωση PLF του ταξιδιώτη, για το αεροδρόμιο προέλευσης, τον τόπο και τη διάρκεια παραμονής του στην Ελλάδα, θα προστίθενται τα στοιχεία του πράσινου διαβατηρίου: θα πιστοποιείται, δηλαδή, εάν έχει υποβληθεί σε εμβολιασμό, εάν έχει νοσήσει από κορωνοϊό τουλάχιστον είκοσι ημέρες πριν από την έλευσή του στη χώρα ή εάν διαθέτει αρνητικό τεστ PCR ή αντιγόνου. Η λογική της κυβέρνησης ο έλεγχος του πράσινου διαβατηρίου—που αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή από την 1η Ιουνίου—να γίνεται πριν ο ταξιδιώτης μπει στο αεροπλάνο ή στο αυτοκίνητο για την Ελλάδα είναι να μη δημιουργείται περιττή φυσική ή ψηφιακή γραφειοκρατία και η διαδικασία του ταξιδιού να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο «αόρατη». Παράλληλα, «μετατοπιζοντας» χρονικά τον έλεγχο των ψηφιακών πιστοποιητικών στο επίπεδο προ της αναχώρησης για το ταξίδι προς την Ελλάδα, καθίσταται δυνατή η αποφυγή του συνωστισμού των εισερχόμενων τουριστών στα αεροδρόμια κατά την άφιξη. Έτσι, προκειμένου να διασφαλιστεί η εγκυρότητα των πράσινων διαβατηρίων θα υπάρχει στο PLF μηχανισμός πιστοποίησης τόσο για τα προσεχόμενα από ευρωπαϊκές όσο και από τρίτες χώρες. Υπενθυμίζεται πως στο πρόγραμμα Green Pass μετέχουν:

Γαλλία, Μάλτα, Ισλανδία, Ολλανδία, Σουηδία, Εσθονία, Λιθουανία, Κροατία, Βουλγαρία, Ελλάδα, Σλοβενία, Γερμανία, Τσεχία, Ρουμανία, Κύπρος, Ισπανία, Λε-

Προκειμένου να διασφαλιστεί η εγκυρότητα των πράσινων διαβατηρίων, θα υπάρχει μηχανισμός πιστοποίησης για τα προσεχόμενα τόσο από ευρωπαϊκές όσο και από τρίτες χώρες.

Μεγάλο στοίχημα οι εμβολιασμοί, ειδικά στα νησιά, όπου αναμένεται μεγάλος όγκος τουριστών ενώ οι υγειονομικές υποδομές είναι περιορισμένες.

τονία, Αυστρία, Ιταλία, Πορτογαλία, Πολωνία, Δανία, Ουγγαρία, Λουξεμβούργο, Φινλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία, Ιρλανδία, Σλοβακία, Βέλγιο. Επίσης, η Ελλάδα θα δέχεται τουρίστες από τη Ρωσία και την Κίνα, αλλά και γενικότερα επισκέπτες που θα έχουν εμβολιαστεί με το ρωσικό ή το κινεζικό «Ελευθερία», όπου οι ψηφιακές «επιταγές» μόνο τα τέσσερα που αξιοποιούνται στον δυτικό κόσμο και γίνονται στην Ελλάδα, δηλαδή τα Pfizer, Moderna, AstraZeneca και Johnson & Johnson.

Η επιτυχής διαχείριση του πράσινου διαβατηρίου εντάσσεται στον ευρύτερο σχεδιασμό της κυβέρνησης για το άνοιγμα του τουρισμού από το επόμενο Σάββατο. Όπως αναφέρουν κυβερνητικά στελέχη, κρίσιμο για το εγχείρημα είναι

- Ο,τι ανοίγει να μην ξανακλείνει.
- Να διασφαλιστεί επαρκής υγειονομική επιτήρηση. Να γίνεται δηλαδή έγκαιρος εντοπισμός των κρουσμάτων και να αντιμετωπίζονται τυχόν συρροές.
- Να προχωρήσει η καμπάνια του εμβολιασμού και να χτιστεί το συντομότερο δυνατόν το ζητούμενο τείχος ανοσίας, κυρίως στις πιο ευπαθείς ομάδες.
- Να θωρακιστούν, επίσης μέσω του εμβολιασμού, τα νησιά, όπου θα συνυπάρχει μεγάλος όγκος τουριστών, αλλά και περιορισμένες νοσοκομειακές δομές.

Μεγάλο στοίχημα αποτελεί για την κυβέρνηση να έχει ολοκληρωθεί ο εμβολιασμός 4,5 εκατ. πολιτών μέχρι τα τέλη Ιουνίου. Και

τούτο, καθώς μπορεί ο τουρισμός να ανοίγει τις πύλες του άμεσα, αλλά οι μαζικές αφίξεις αναμένονται τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, όταν θα έχουν προχωρήσει τα εμβολιαστικά προγράμματα και στις χώρες προέλευσης. «Όπλο» για την Ελλάδα στην επιτάχυνση του εμβολιαστικού προγράμματος αποτελεί η αναμενόμενη έλευση 1,2 εκατ. δόσεων εμβολίων της Johnson & Johnson, καθώς είναι μονής δόσης.

Το ίδιο διάστημα, «στοίχημα» αποτελεί να διευθετηθούν οι κανόνες που θα θέτουν στους πολίτες τους που επισκέπτονται την Ελλάδα οι χώρες προέλευσης. Είναι προφανές ότι τυχόν πολυήμερες καραντίνες κατά την επιστροφή από τις διακοπές στην Ελλάδα θα αποτελούν ισχυρό αντικίνητρο για την άφιξη στη χώρα μας. Υπό το ανωτέρω πρίσμα, υπάρχουν σκέψεις οι επισκέπτες να υποβάλλονται σε τεστ κορωνοϊού πριν από την αναχώρηση. Όμως, προκειμένου να προωθηθεί μια τέτοια φόρμουλα, θα πρέπει να αποφασιστεί ποιος θα καλύπτει το σχετικό κόστος. Εάν δηλαδή θα εντάσσεται στο «πακέτο» που θα πληρώνει ο τουρίστας ή ένα μέρος θα καλύπτει το ξενοδοχείο στο οποίο θα διαμένει ή ακόμη και το κράτος. Επίσης, ζητούμενο αποτελεί ο διαθεσιμότητα του απαιτούμενου αριθμού των τεστ. Η Αθήνα αναμένει κατά τη φετινή καλοκαιρινή περίοδο περί τα 15 εκατομμύρια τουρίστες. Ενώ, παράλληλα, θα πρέπει να διασφαλιστεί πως θα υπάρχει επάρκεια και στα τεστ που διενεργούνται σε ημερήσια βάση στον ελληνικό πληθυσμό.

Σε κάθε περίπτωση, στο Μέγαρο Μαξίμου επικρατεί συγκρατημένη αισιοδοξία—με βάση και τα στοιχεία των τελευταίων τριών εβδομάδων— πως η φετινή τουριστική περίοδος θα έχει θετικό πρόσημο. Ειδικότερα εκτιμάται πως οι αφίξεις θα φθάσουν το 50% εκείνων του 2019, δηλαδή προ κορωνοϊού, και θα είναι διπλάσιες σε σχέση με πέρυσι το καλοκαίρι.

Η εξίσωση των εκλογών και ο ανασχηματισμός

Σενάρια στο τραπέζι του Μαξίμου

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Μπορεί να έχουμε πρόωρες εκλογές το φθινόπωρο; Το τελευταίο διάστημα τα σχετικά σενάρια έχουν επανέλθει, με το Μέγαρο Μαξίμου ωστόσο να διαψεύδει κατηγορηματικά ότι υπάρχει τέτοιο ενδεχόμενο. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός μάλιστα έχει δηλώσει επανειλημμένως πως δεν υπάρχει τέτοιο ενδεχόμενο, καθώς θέλει να κριθεί στο τέλος της θητείας του για όσα έχει κάνει εν συνόλω και όχι μόνο για τη διαχείριση κρίσεων που γίνεται τους τελευταίους 15 μήνες.

Στο παρασκήνιο ωστόσο υπάρχουν φωνές που τάσσονται υπέρ ενός εκλογικού αιφνιδιασμού, με συγκεκριμένα επιχειρήματα. Όσοι είναι υπέρ των πρόωγων εκλογών λένε ότι το τέλος του φετινού καλοκαιριού θα είναι σίγουρα καλύτερο από το περυσινό και η διαφορά που καταγράφεται σήμερα στις δημοσκοπήσεις μπορεί να έχει διευρυνθεί. Όπως σημειώνουν, η κυβέρνηση έδειξε πρωτοφανή αντοχή σε σχέση με άλλες δυτικές κυβερνήσεις που κατέρρευσαν λόγω της πανδημίας και συγκράτησε τα ποσοστά της ακόμα και τη χειρότερη περίοδο, εν μέσω παρατεταμένου lockdown, αβεβαιότητας σε όλα τα επίπεδα και εκτεταμένων κοινωνικών κόπων. Οι υποστηρικτές των πρόωγων εκλογών λένε ότι αυτή η κυβερνητική αντοχή δύσκολα μπορεί να κρατήσει και το 2022, καθώς η επιστροφή στην κανονικότητα και η απομάκρυνση του φόβου για τον κορωνοϊό, που συσπειρώσε τους Έλληνες πολίτες γύρω από τη Ν.Δ., θα μειώσουν τη διαφορά μεταξύ πρώτου και δεύτερου κόμματος.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Σεπτέμβριος, που παραδοσιακά είναι ένας μήνας πολιτικά βολικός, καθώς έχει γίνει το καλοκαιρινό «ταμείο» και οι πολίτες είναι πιο χαλαροί και σκέφτονται τα δεδομένα της νέας σεζόν που θα ξεκινήσει, θεωρείται από πολλούς ένα καλό χρονικό σημείο για κάλπες.

Από την επιχειρηματολογία για τον χρόνο των εκλογών δεν μπορεί να λείπει η εκτίμηση της κατάστασης του αντιπάλου. Οι υποστηρικτές των πρόωγων εκλογών τον Σεπτέμβριο λένε πως ο Αλέξης Τσίπρας, δύο χρόνια μετά την ήττα του, καταγράφει ποσοστά μικρότερα του 2019 και δείχνει πως δεν μπορεί να διεκδικήσει την εξουσία. Μία νέα ήττα θα επιφέρει καιρό πλήγμα και μεγάλο πολιτικό πρόβλημα στην αξιωματική αντιπολίτευση.

Υπάρχει άλλο ένα «κρυφό» πλεονέκτημα που χρησιμοποιούν οι υποστηρικτές των πρόωγων. Το ΚΙΝΑΛ αυτή τη στιγμή αποτελεί μια δεξαμενή για τη Ν.Δ., καθώς σε όλες τις μυστικές δημοσκοπήσεις οι ψηφοφόροι του κόμματος ηλικίας 60 ετών και πάνω φαίνεται να αποτελούν δυνητικά ψηφοφόρους της Ν.Δ. Ο αριθμός δεν είναι μι-

κρός, καθώς η πλειονότητα των 457.000 που ψήφισαν ΚΙΝΑΛ το 2019 είναι μεγαλύτερης ηλικίας. Αυτή η κρυφή δεξαμενή κανείς δεν ξέρει αν θα συνεχίσει να κοιτάζει θετικά τη Ν.Δ. μετά τις εσωκομματικές εκλογές του ΚΙΝΑΛ τον Νοέμβριο, οι οποίες—ανεξαρτήτως ποιος θα εκλεγεί αρχηγός— θα δώσουν την αίσθηση «νέας αρχής» στο μικρό κόμμα της Κεντροαριστεράς.

Τα αντεπιχειρήματα

Εξίσου πάντως ισχυρά είναι και τα επιχειρήματα εκείνων που λένε ότι για εθνικές εκλο-

Το πιθανότερο αυτή τη στιγμή για το τρέχον έτος είναι ένας ανασχηματισμός. Πολλοί λένε πως μπορεί να γίνει τέλος Αυγούστου πριν από τη ΔΕΘ, που θα σηματοδοτεί το κυβερνητικό restart.

γές θα συζητήσουμε από τον Σεπτέμβριο του 2022 και μετά. Το πρώτο επιχείρημα είναι πως ο ίδιος ο πρωθυπουργός έχει δείξει μια θεσμικότητα την οποία δεν μπορεί να αναρτήσει με πρόωγη προσφυγή στις κάλπες.

Το δεύτερο επιχείρημα είναι ότι η κατάσταση της χώρας από το επόμενο έτος θα είναι πολύ καλύτερη, καθώς θα έχουμε αφήσει οριστικά πίσω την πανδημία και θα έχουν αρχίσει να διαφαινονται οι πρώτες αλλαγές σε πεδία όπως οι επενδύσεις, η οικονομία, οι μεταρρυθμίσεις, που σκεπάστηκαν λόγω της υγειονομικής κρίσης.

Το τρίτο επιχείρημα, προσθέτουν, είναι ότι εάν πάμε σε χαλαροί και σκέφτονται τα δεδομένα της νέας σεζόν που θα ξεκινήσει, θεωρείται από πολλούς ένα καλό χρονικό σημείο για κάλπες.

Τέλος, υπάρχει και ένας κρυφός κίνδυνος: η ψήφος ανοχής στο πρώτο κόμμα, καθώς είναι βέβαιο πως στις πρώτες εκλογές των μικρότερα κόμματα θα πάρουν μεγαλύτερα ποσοστά και δεν θα θέλουν τις επαναληπτικές όπου η πώλωση θα τα συνθλίψει.

Με δεδομένα τα παραπάνω, το πιθανότερο σενάριο αυτή τη στιγμή για το τρέχον έτος είναι ένας ανασχηματισμός. Πολλοί λένε πως μπορεί να γίνει τέλος Αυγούστου πριν από τη ΔΕΘ, που θα σηματοδοτεί το κυβερνητικό restart. Εάν όμως επικρατήσει η τάση για εκλογές του χρόνου, τότε δεν αποκλείεται να δούμε ανασχηματισμό προς τα τέλη του έτους, ώστε η κυβέρνηση να μπει πιο ετοιμοπόλεμη και πιο φρέσκια για εκλογική αναμέτρηση στο 2022.

ΑΠΟΨΗ

Η επόμενη πρόκληση

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗ*

Η πανδημία αποτελεί μια παγκόσμια πρόκληση πολλαπλών επιπέδων: υγειονομική, οικονομική, κοινωνική, τεχνολογική. Εκ των πραγμάτων, η ανταπόκριση σε αυτήν έστρεψε αναλόγως τους ανθρώπινους και υλικούς πόρους της χώρας. Ταυτόχρονα, ανέδειξε πινακίδες και εκδοχές της παρίδας μας που μας ξεχώρισαν διεθνώς. Έχει επιωθεί πολλές φορές, και αποδεικνύεται καθημερινά, ότι η πανδημία κατέστησε την εκκρεμότητα του ψηφιακού μετασχηματισμού αναγκαία. Το ελληνικό κράτος έπρεπε να συνεχίσει να λειτουργεί σε ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες και να εξυπηρετεί από απόσταση και με ασφάλεια πολίτες και επιχειρήσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο, επιταχύνουμε την υλοποίηση του gov.gr, της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης του Δημοσίου, αρχικά με 501 ψηφιακές υπηρεσίες. Πλέον, έχουμε υπερβεί τον αριθμό των 1.150 ψηφιακών υπηρεσιών, ενώ εντός του 2020 έλαβαν χώρα 94 εκατομμύρια ψηφιακές συναλλαγές. Πολίτες, επαγγελματίες και επιχειρήσεις διαθέτουν πλέον μια σειρά από ψηφιακά εργαλεία στα χέρια τους, όπως έκδοση εξουσιοδοτήσεων και πιστώσεων δήλων, άυλη συνταγογράφηση, τηλεδιασκέψεις με δημόσιες υπηρεσίες, πλατφόρμα για συναλλαγές με το Κτηματολόγιο, που αποδεικνύουν ότι με μικρές καθημερινές παρεμβάσεις το κράτος μπορεί να αλλάξει.

Η προοπτική των παρεμβάσεων της επόμενης περιόδου στοχεύει στη νέα γενιά που θα κληθεί τα επόμενα χρόνια να πάρει τη χώρα στα χέρια της.

Ταυτόχρονα, προκρίναμε τον σχεδιασμό ενός συστήματος εμβολιασμών πλήρως ψηφιακού και πρωτίστως πλήρως λειτουργικού. Από το κλείσιμο των ραντεβού των πολιτών έως την έκδοση της βεβαίωσης εμβολιασμού, δεν παρατηρήθηκαν οι αρρυθμίες που συναντά κάποιος σε άλλες χώρες, ακόμα και σε εκείνες που μέχρι σήμερα νοούνταν ως ψηφιακά πιο προηγμένες από τη δική μας. Σε πρώτο επίπεδο, η συνεισφορά του ψηφιακού μετασχηματισμού στην καμπάνια του εμβολιασμού είναι προφανής, κι αυτό αποτυπώνεται στο ότι η διαδικασία ολοκληρώνεται χωρίς καμία ταλαιπωρία για τους πολίτες, ενώ η εμβολιαστική αλυσίδα λειτουργεί απολύτως εύρυθμα. Υπάρχει, όμως, και μια βαθύτερη—και ίσως ακόμα πιο ουσιαστική—συμβολή. Η επιχείρηση «Ελευθερία», όπου οι ψηφιακές τεχνολογίες συναντούν τη γνώση και το χαμόγελο των στελεχών του Συστήματος Υγείας, συμπυκνώνει ένα μήνυμα προς τους πολίτες: ότι έτσι αντιλαμβανόμαστε τον ρόλο του κράτους εν έτει 2021. Και ότι

το μήνυμα αυτό επικοινωνείται όχι απλώς με ρητορική, αλλά με πράξη στο πεδίο, προοικονομώντας σειρά παρεμβάσεων και μεταρρυθμίσεων οι οποίες θα ακολουθήσουν.

Διανύουμε πλέον το χρονικό εκείνο ορόσημο το οποίο ο πρωθυπουργός χαρακτήρισε ως «τελευταίο μίλι» της πανδημίας. Την εβδομάδα που πέρασε, καταφέραμε να υπερβούμε το κατώφλι των 100.000 εμβολιασμών σε ημερήσια βάση. Ήδη, τέσσερα εκατομμύρια πολίτες είτε έχουν εμβολιαστεί είτε έχουν προγραμματίσει τα ραντεβού τους μέσα από την πλατφόρμα emvolio.gov.gr, οριοθετώντας το αναγκαίο «τείχος ανοσίας» για τη μετάβαση στην κανονικότητα.

Το βλέμμα νομοτελεϊακά στρέφεται στην επόμενη ημέρα. Η κυβέρνηση έχει καταρτίσει ένα ιδιαίτερα φιλόδοξο πλάνο έργων και ενεργειών για το προσεχές χρονικό διάστημα, που κωδικοποιείται στο σχέδιο «Ελλάδα 2.0». Η προσέγγιση περιλαμβάνει σειρά παρεμβάσεων και επενδύσεων σε πολλαπλούς τομείς, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην πράσινη και στην ψηφιακή μετάβαση, με την τελευταία να συνιστά πάνω από το 20% του συνολικού πακέτου του Ταμείου Ανάκαμψης. Ειδικά τα ψηφιακά έργα τα οποία έχουν προγραμματιστεί για τα επόμενα χρόνια, στο πλαίσιο ενός ιδιαίτερα πυκνού χρονοδιαγράμματος, οριοθετούν μια μεγάλη ποιοτική αλλαγή. Μια αλλαγή που αφορά όχι μόνο

την οριστική επίλυση των δεκάδων εκκρεμοτήτων που παρελθόντος και την κάλυψη του όποιου χάσματος ενίστα μες χωρίς από άλλα κράτη, αλλά και την ανάπτυξη τεχνολογίας και συγκριτικών πλεονεκτημάτων, σε τομείς που ακουμπούν την τέταρτη βιομηχανική επανάσταση, η οποία είναι ήδη προ των πυλών. Και αυτό, έχουμε κάθε δυνατότητα να το επιτύχουμε.

Η μεγάλη πρόκληση της επόμενης ημέρας δεν είναι μια πρόκληση αμιγώς τεχνική. Είναι μια πρόκληση βαθιά πολιτική. Επείτα από μια δεκαετία οικονομικής κρίσης και διανύοντας τον δεύτερο χρόνο πανδημίας, εν αντιθέσει με τα περισσότερα κράτη τα οποία διεκδικούν την ανάκαμψη των οικονομικών τους, ως χώρα καλούμαστε να επιτύχουμε κάτι διακριτό: τον μετασχηματισμό κράτους και οικονομίας. Η προοπτική των παρεμβάσεων της επόμενης περιόδου στοχεύει ειδικά στις νέες Ελληνίδες και στους νέους Έλληνες. Σε εκείνους, δηλαδή, οι οποίοι θα κληθούν τα επόμενα χρόνια να πάρουν τη χώρα στα χέρια τους. Η αποστολή και το χρέος μας είναι να εφοδιαστούν με τα κατάλληλα εργαλεία, απελευθερώνοντας όλες τις δυνατότητες αυτού του τόπου. Δυνατότητες οι οποίες, εντέλει, τους ανήκουν και αντανακλώνται στα πρόσωπά τους.

* Ο κ. Κυριάκος Πιερρακάκης είναι υπουργός Επικρατείας και Ψηφιακής Διακυβέρνησης.

Όσοι εντός της Ν.Δ. απορρίπτουν την ιδέα περί εκλογών εντός του 2021 υπογραμμίζουν πως ο ίδιος ο πρωθυπουργός έχει δείξει μια θεσμικότητα την οποία δεν μπορεί να αναρτήσει με πρόωγη προσφυγή στις κάλπες.

Νέο «Σχέδιο Μάρσαλ» για την πανδημία

Ο Ινδός καθηγητής στο MIT και κάτοχος Νομπελ Οικονομικών 2019 Αμπιτζιτ Μπάνερτζι μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον **ΗΛΙΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ**

Το έργο του Αμπιτζιτ Μπάνερτζι δεν περιλαμβάνει μεγαλεπήβολα μοντέλα για το ΑΕΠ ή για το διεθνές εμπόριο. Ο Ινδός καθηγητής Οικονομικών στο MIT και κάτοχος του Νομπελ Οικονομικών 2019, από κοινού με την Εσθερ Ντιφλό και τον Μάικλ Κρέμερ, αντίθετα με τους περισσότερους οικονομολόγους ασχολείται κυρίως με την έρευνα πεδίου. Το J-PAL, ο οργανισμός τον οποίο ο Μπάνερτζι και η Ντιφλό ίδρυσαν και διευθύνουν από το 2003, έχει πραγματοποιήσει μέχρι σήμερα περίπου 1.100 εμπειρικές έρευνες σε 90 χώρες.

Τα ερωτήματα στα οποία απαντούν αυτές οι έρευνες μοιάζουν κάπως έτσι: πόσοι περισσότεροι θα εμβολιάσουν τα παιδιά τους στις ανατολικές επαρχίες της Ινδίας αν μαζί με τον εμβολιασμό πάρουν δώρο ένα κιλό φακές; Για να απαντηθούν με επιστημονικό τρόπο παρόμοιες ερωτήσεις χρειάζονται δεδομένα, τα οποία συνήθως τα συλλέγουν εκατοντάδες ερευνητές. Οργάνουν ολόκληρες περιοχές, βρίσκουν τα νοικοκυριά ή τα πρόσωπα στα οποία στοχεύει το κάθε πρόγραμμα και συμπληρώνουν επιτόπου εκτενή ερωτηματολόγια. Τα μέτρα περιορισμού της κίνησης λόγω της πανδημίας την περυσινή άνοιξη διατάραξαν αυτή τη δραστηριότητα σε πολλές χώρες. «Δεν θα έλεγα ότι η πανδημία μάς άφησε ανεπρόεστους. Στην πορεία βρήκαμε κάποιες λύσεις, όπως οι τηλεφωνικές συνεντεύξεις», λέει ο Αμπιτζιτ Μπάνερτζι από το παρθέρο του Zoom.

Βρίσκεται στην Προβηγκία όπου εργάζεται το τελευταίο διάστημα, και εξηγεί με τη ζωνρή φωνή του ότι «οι τηλεφωνικές έρευνες βέβαια μας έφεραν νέα προβλήματα. Για παράδειγμα, μπορεί ο άνθρωπος που μας ενδιαφέρει σε ένα νοικοκυριό να είναι η ηλικιωμένη γυναίκα και αυτή να μην έχει δικό της τηλέφωνο, αλλά να έχει ο εγγονός της. Πρέπει τότε να βρούμε τον εγγονό και εκείνος να θέλει και να μπορεί να μας δώσει να μιλήσουμε στη γιαγιά».

Η Ευρώπη

Τον τελευταίο, επεισοδιακό χρόνο ο κ. Μπάνερτζι ζει στη Γαλλία. Μαζί με την Ντιφλό, επίσης καθηγήτρια στο MIT, με την οποία είναι παντρεμένος από το 2015, δίνουν διαδικτυακές διαλέξεις σε όλο τον κόσμο για την προώθηση του βιβλίου τους «Καλά οικονομικά για δύσκολους καιρούς» (κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Επίκεντρο). Η άφιξη του κ. Μπάνερτζι στην Ευρώπη, λίγους μήνες μετά την απονομή του Νομπελ, συνέπεσε περίπου με το ξέσπασμα της πανδημίας. Επομένως, ο 60χρονος καθηγητής είχε την ευκαιρία να παρακολουθήσει με μεγαλύτερη προσοχή τα μέτρα που έλαβαν οι ευρωπαϊκές χώρες για την οικονομία τους.

«Νομίζω ότι η Ευρώπη τα πήγε πολύ καλά στην οικονομική διαχείριση της πανδημίας», σχολιάζει. «Η βασική πολιτική των περισσότερων χωρών, δηλαδή η επιδίωξη της εργασίας στη διάρκεια της κρίσης, που φαίνεται απλή και σχετικά προστατευτική απέναντι στους ανθρώπους. Επιπλέον, στον βαθμό που γνωρίζω ιδιότητες μικρών επιχειρήσεων στη Γαλλία, φαίνεται να είναι ευχαριστημένοι.

“

Οι πλούσιες χώρες δαπάνησαν περίπου 20% του ΑΕΠ σε πακέτα στήριξης. Η Ινδία ξόδεψε μεταξύ 2% και 5%. Χωρίς επιπλέον στήριξη, θα δούμε μια πολύ σημαντική αύξηση της παγκόσμιας φτώχειας.

“

Η πανδημία είναι πλέον ανεξέλεγκτη στην Ινδία. Η Βραζιλία ζει μια καταστροφή. Η Ινδονησία δεν πάει καλά. Ανησυχώ για τα ψυχολογικά σημάδια που θα αφήσει αυτή η κατάσταση.

Λένε ότι με αυτόν τον τρόπο δεν χρειάστηκε να απολύσουν εργαζομένους. Το μακροοικονομικό σοκ θα ήταν πολύ ισχυρό εάν υπήρχε μαζική απώλεια θέσεων εργασίας. Αντίθετα, στις ΗΠΑ η επιπλέον οικονομική βοήθεια δόθηκε σε όσους έχασαν τη δουλειά τους, ένα λιγότερο αποτελεσματικό μέτρο που ίσως λειτουργεί και ως κίνητρο για απολύσεις».

Ασφαλώς, δεν τα βρήκε όλα σωστά αυτό το διάστημα στην Ευρώπη. Η κριτική του καθηγητή Μπάνερτζι εστιάζεται περισσότερο σε άλλες πτυχές της διαχείρισης της πανδημίας, πέρα από την οικονομική: «Η αρχή της πανδημίας ήταν μια έκπληξη για όλους και δεν μπορείς να κατηγορήσεις κανέναν ότι δεν αντέδρασε επαρκώς. Ομως αργότερα, ορισμένες κυβερνήσεις έχασαν σε αξιοπιστία. Για παράδειγμα, η διαχείριση της πανδημίας στη Γαλλία ήταν στην καλύτερη περίπτωση ανομοιογενής και επομένως η κυβέρνηση αντιμετωπίζεται πλέον συχνά με κυνισμό. Επίσης, δεν διασφαλίστηκε η έγκαιρη προμήθεια αρκετών εμβολίων από την Ε.Ε. Τα λάθη αυτά δημιουργούν απογοήτευση και απονομοποιούν τις κυβερνήσεις. Νομίζω ότι, στον βαθμό που η αξιοπιστία της κυβέρνησης είναι σημαντική, αυτό θα έχει συνέπειες».

Η εμπιστοσύνη

Επιστρέφει στο θέμα της αξιοπιστίας των κυβερνήσεων και της εμπιστοσύνης των πολιτών, σε διάφορα σημεία της συζήτησης. Τις ίδιες ημέρες οι τραγικές ειδήσεις από την πατρίδα του, την Ινδία, κάνουν τον γύρο του κόσμου. Η χώρα της Νότιας Ασίας αποτελεί πλέον το επίκεντρο της πανδημίας παγκοσμίως. Τα κρούσματα αυξάνονται ασταμάτητα και τα αποθέματα οξυγόνου εξαντλούνται σε πολλές περιοχές της χώρας.

«**Εχουμε** βάλει στόχους που εστιάζουν περισσότερο στο ΑΕΠ παρά στην ευημερία, πρέπει πάντα να “πίσουμε” κάποιον στόχο ανάπτυξης. Σίγουρα χάθηκε μεγάλο μέρος του ΑΕΠ με την πανδημία. Ίσως όμως το πλήγμα να είναι ακόμη μεγαλύτερο, αν υπάρξει και αύξηση των ανισοτήτων», λέει ο κ. Μπάνερτζι.

«Η πανδημία είναι πλέον ανεξέλεγκτη στην Ινδία... Ομως δεν είναι μόνον η Ινδία. Το Μπανγκλαντές και το Πακιστάν κινούνται στην ίδια κατεύθυνση. Η Βραζιλία ζει μια καταστροφή. Η Ινδονησία δεν πάει καλά. Πρόκειται για τεράστιες και πολυπληθείς περιοχές του κόσμου. Ανησυχώ για τα ψυχολογικά σημάδια που θα αφήσει αυτή η κατάσταση», παρατηρεί ο κ. Μπάνερτζι.

Αμέσως μετά, δίνει ένα διαφορετικό παράδειγμα: «Πέρυσι την άνοιξη, όταν έγινε το lockdown στην Ινδία, εκατομμύρια εσωτερικοί μεταναστες που ταξίδευαν από τα χωριά στις πόλεις για να δουλέψουν ενημερώθηκαν για το κλείσιμο της οικονομίας μόλις τέσσερις ώρες πριν. Είχαν φτάσει στις πόλεις όταν συνειδητοποίησαν ότι έμειναν χωρίς δουλειά και χωρίς χρήματα – βασικά λιμοκτονούσαν. Πολλοί από αυτούς επέστρεψαν

στα χωριά τους περπατώντας χιλιόμετρα.

»Φέτος θυμούνται τι συνέβη πέρυσι και φοβούνται να φύγουν ξανά για δουλειά. Πολλοί έφτασαν στις πόλεις και πάλι αναγκάστηκαν να επιστρέψουν με ασφυκτικά γεμάτα τρένα, κάτι που, φυσικά, θα μεταφέρει τον ίσο στα χωριά. Αυτή η κατάσταση δημιουργεί ένα είδος οικονομικού πανικού σε εκατομμύρια ανθρώπους, οι οποίοι δεν θα ξαναβρουν εύκολα το κουράγιο να φύγουν για την πόλη, να δουλέψουν στα εργοστάσια ή να ανοίξουν ένα μαγαζί».

Τον Δεκέμβριο, ο καθηγητής μαζί με την Ντιφλό και με τον κοινωνικό οικονομολόγο και κέρσοπο του κυβερνητικού κόμματος στη Γαλλία, Ερβέρ Μπερβίλ, δημοσίευσαν ένα άρθρο στην εφημερίδα Le Monde. Ζητούσαν από τις πλούσιες χώρες να στηρίξουν τον αναπτυσσόμενο κόσμο με ένα «νέο Σχέδιο Μάρσαλ»,

προκειμένου να επουλωθούν οι οικονομικές πληγές της πανδημίας.

«Οι αναπτυσσόμενες χώρες ξόδεψαν πολύ λιγότερα χρήματα για να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές συνέπειες της πανδημίας», λέει ο κ. Μπάνερτζι, σχολιάζοντας την κατάσταση που διαμορφώνεται. «Οι πλούσιες χώρες ξόδεψαν περίπου 20% του ΑΕΠ σε πακέτα στήριξης. Η Ινδία, σύμφωνα με διαφορετικές εκτιμήσεις, δαπάνησε μεταξύ 2% και 5%. Οι φτωχότερες χώρες ξόδεψαν 2%. Χωρίς επιπλέον στήριξη, θα δούμε μια πολύ σημαντική αύξηση της παγκόσμιας φτώχειας».

Ο γρίφος της ανάκαμψης

Πώς μπορεί όμως ο κόσμος να επανέλθει στην ανάπτυξη ύστερα από ένα τόσο μεγάλο σοκ, όπως αυτό της πανδημίας; «Αν τελειώσει η πανδημία σε αυτή τη φάση – κάτι όχι εντελώς βέβαιο, λόγω των μεταλλάξεων, κ.λπ. – το

διεθνές οικονομικό σύστημα δεν βγαίνει βαθιά αλλαγμένο», εκτιμά ο καθηγητής. «Επιπλέον, η διοίκηση του Μπάντεν είναι, σε γενικές γραμμές, λιγότερο πρόθυμη να αφήσει την παγκόσμια οικονομική τάξη να καταρρεύσει. Εχουμε χάσει μερικά τρισεκατομμύρια δολάρια, αλλά και πάλι, είναι σαν να γυρίσαμε πίσω στο 2018. Δεν ήταν μια υπέροχη χρονιά, αλλά, συνολικά, η παγκόσμια οικονομία αναπτυσσόταν. Αν δεν υπάρχουν πιο βαθιές αλλαγές που σχετίζονται με την εμπιστοσύνη και την αξιοπιστία των κυβερνήσεων, τότε μπορούμε να το ξεπεράσουμε».

Ωστόσο, το 2020 πολλές χώρες του κόσμου «έγραψαν» αρνητικούς ρυθμούς μεγέθυνσης του ΑΕΠ που παραπέμπουν σε πλώριο σοκ. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η μείωση ήταν κατά 7,4%. Σαν να μην έφτανε αυτό, οι περισσότερες προβλέψεις για την ανάκαμψη το 2021 δεν προμηνύουν γρήγορη ανάκτηση του χαμένου εδάφους. Είναι τα «μερικά τρισεκατομμύρια δολάρια» που χάθηκαν τόσο μικρό ποσό;

Ο Αμπιτζιτ Μπάνερτζι δεν μοιάζει να συμμερίζεται το άγχος των αριθμών: «Νομίζω ότι μερικά προβλήματα τα έχουμε δημιουργήσει μόνοι μας», λέει σκωπτικά. «Εχουμε βάλει στόχους που εστιάζουν περισσότερο στο ΑΕΠ παρά στην ευημερία, πρέπει πάντα να “πίσουμε” κάποιον στόχο ανάπτυξης. Σίγουρα χάθηκε μεγάλο μέρος του ΑΕΠ με την πανδημία. Ίσως όμως το πλήγμα να είναι ακόμη μεγαλύτερο, αν υπάρξει και αύξηση των ανισοτήτων. Από την άλλη πλευρά, ίσως μεγάλο μέρος της απώλειας να έχει σχέση με την κατανάλωση και όχι με την παραγωγή. Θέλω να πω ότι το ΑΕΠ έχει σημασία, αλλά δεν γνωρίζω επαρκώς τι σημαίνει ποσοτικά. Αν η Ευρώπη είχε 10% λιγότερο ΑΕΠ, πόσο λιγότερο θα ευημερούσε; Αυτό δεν μπορώ να το πω».

Οικονομολόγοι... υδραυλικοί

Η επιφυλακτικότητα του Αμπιτζιτ Μπάνερτζι απέναντι στο ΑΕΠ ως μοναδικό μέτρο της ευημερίας είναι μάλλον συνεπής προς το έργο του στο πεδίο των οικονομικών. Η προσέγγισή του είναι συνήθως αρκετά πιο ταπεινή. Μία από τις πλέον συζητημένες αναφορές στα «Καλά οικονομικά για δύσκολους καιρούς» (μεταξύ όσων δυσανασκέπασαν με αυτήν ήταν και ο Γιάννης Βαρουφάκης...) παρομοιάζει τους οικονομολόγους με τους υδραυλικούς. «Οι οικονομολόγοι μοιάζουμε με τους υδραυλικούς», γράφουν οι συγγραφείς και εξηγούν: «Λύνουμε προβλήματα με έναν συνδυασμό διαισθητικής βασιμότητας στην εμπειρία, εικασιών με βάση την εμπειρία μας και καθαρό πειραματισμού».

Ο πειραματισμός είναι ίσως το βασικό συστατικό της ερευνητικής εργασίας του Αμπιτζιτ Μπάνερτζι. Ως βασική μέθοδο χρησιμοποιεί κατά κόρον τις τυχαίοιπόμενες ελεγχόμενες δοκιμές (εν συντομία RCTs), την ίδια μέθοδο με την οποία συνήθως δοκιμάζονται τα εμβόλια και τα φάρμακα πριν κυκλοφορήσουν στην αγορά. Ασφαλώς, στα οικονομικά η μέθοδος αυτή δεν χρησιμοποιείται για να αξιολογήσει ιατρικές θεραπείες, αλλά κατά πόσον διάφορα μέτρα πολιτικής –π.χ. κίνητρα ή αλλαγές στις διαδικασίες– έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Η συνδρομή των «κουτσομπόληδων» στην αύξηση των εμβολιασμών

Πώς όμως λειτουργούν στην πράξη αυτά τα πειράματα; «Φαίνεται ότι ένας από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους να κάνεις κάποιον να εμβολιαστεί είναι να δώσεις τις απαραίτητες πληροφορίες σε αυτούς που ονομάζουμε “κόμβους πληροφοριών”, θα λέγαμε στους κουτσομπόληδες», λέει ο καθηγητής καθώς αναφέρεται στα αποτελέσματα ενός πειράματος, το οποίο σχεδίασε από κοινού με εννέα ακόμη ακαδημαϊκούς και πραγματοποιήθηκε στην

Είναι σημαντικό να σκεφτούμε νέους τρόπους για να κάνουμε τους ανθρώπους να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους, να μην ταξιδεύουν, να φορούν μάσκες κ.λπ.

Ινδία το 2017. Τα ευρήματα της μελέτης, που δημοσιεύθηκαν στο τέλοσ Απριλίου, είναι αρκετά επικαιρα υπό το φως της πανδημίας.

«Η ιδέα ήταν πολύ απλή: πηγαίνουμε στο χωριό και ρωτάμε “ποιοι είναι οι άνθρωποι που νομίζετε ότι είναι οι influencers, οι κουτσομπόληδες, εκείνοι που θα διαδώσουν πληροφορίες;”. Μετά πηγαίνουμε σε όσους μας υπέδειξαν και τους λέμε ότι “θα γίνει εμβολιασμός εκείνη την ημέρα και αν μπορείτε παρα-

καλώ διαδώστε το”. Και το έκαναν! Είδαμε σημαντικές αυξήσεις στα ποσοστά εμβολιασμού. Είναι εντυπωσιακό το πόση σημασία έχει να επιλέξεις το σωστό άτομο. Εάν δεν επιλέξεις τον σωστό κουτσομπόλη και απλώς επιλέξεις τυχαία κάποιον από το χωριό, είναι σχεδόν το ίδιο με το να μην κάνεις τίποτα».

Η διαχείριση της πανδημίας οπουδήποτε στον κόσμο έχει άλλωστε μεγάλη σχέση με την ανθρώπινη συμπεριφορά. Οι Αρχές κάθε

χώρας προσπαθούν συνεχώς να ενθαρρύνουν τις συμπεριφορές που συνδέονται με την ανάσχεση του ιού και να αποθαρρύνουν όσες ευνοούν τη μετάδοσή του. «Αυτές τις ημέρες μελετάμε τα αποτελέσματα κάποιων παρεμβάσεων στις ΗΠΑ και στην Ινδία, κυρίως επικοινωνιακών, που έγιναν στη διάρκεια της πανδημίας. Το γενικό συμπέρασμα από αυτά τα πειράματα είναι ότι οι άνθρωποι ανταποκρίνονται», λέει ο καθηγητής.

«Παρά το γεγονός ότι κυκλοφορούν τόσο πολλές πληροφορίες, φαίνεται ότι δεν είναι όλοι επαρκώς ενημερωμένοι και επομένως έχει νόημα η ενημέρωση. Κρύβεται μεγάλη αξία στο να σκεφτούμε νέους τρόπους για να κάνουμε τους ανθρώπους να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους, να μην ταξιδεύουν, να φορούν μάσκες κ.λπ. Υπάρχουν ακόμη και ενδείξεις ότι οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να μειώσουν και τις μολύνσεις», καταλήγει.

Θρίαμβος - σοκ της Ισπανίδας Τραμπ

Τα μηνύματα των περιφερειακών εκλογών της Μαδρίτης – Υπό πίεση ο σοσιαλιστής πρωθυπουργός Πέδρο Σάντσεθ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Η τύχη το έφερε έτσι ώστε οι τελικές συγκεντρώσεις των κομμάτων ενόψει των πρόωρων εκλογών της περασμένης Τρίτης για το τοπικό Κοινοβούλιο της Μαδρίτης να διεξαχθούν την Κυριακή 2 Μαΐου, μια σημαδιακή ημερομηνία για τη χώρα. Στις 2 Μαΐου του 1808 ξεκίνησε η μεγάλη εξέγερση των Μαδριλένων εναντίον των γαλλικών στρατευμάτων που είχαν καταλάβει τη χώρα τους – μια εξέγερση που βάφτηκε στο αίμα και απαθανατίστηκε από δύο εξόχους πίνακες του Γκόγια, τους οποίους μπορεί να θαυμάσει κανείς στο μουσείο του Πράδο. Μπροστά σε εκατοντάδες οπαδούς του συντηρητικού Λαϊκού Κόμματος (PP) που ανέμιζαν ισπανικές σημαίες, η απερχόμενη κυβερνήτρια Ισαμπέλ Ντίαθ Αγιούσο έβγαλε την πολεμική κραυγή της: «τότε και τώρα, υπερασπιζόμαστε την ίδια υπόθεση, την Ισπανία και την ελευθερία». Μόνο ο εχθρός έχει αλλάξει: Τότε ήταν ο Ναπολέων, τώρα είναι ο σοσιαλιστής πρωθυπουργός Πέδρο Σάντσεθ και οι αριστεροί συνοδοιπόροι του Podemos.

«Ελευθερία» ήταν το λακωνικό σύνθημα που επέλεξε για την προεκλογική εκστρατεία της η 42χρονη Αγιούσο, εκπρόσωπος της σκληρής Δεξιάς, στην οποία οι αντίπαλοί της και μεγάλο μέρος του διεθνούς Τύπου χάρισαν την προσωνυμία «Ισπανίδα Τραμπ». Στην πορεία, το κεντρικό μοτίβο της πήρε τη δικαστική μορφή «Ελευθερία ή σοσιαλισμός», για να μετεξελιχθεί περαιτέρω σε «Ελευθερία ή κομμουνισμός» από τη στιγμή που ο ιδρυτής του Podemos, Πάμπλο Ιγκλέσιαν, ανακοίνωσε την απροσδόκητη απόφαση του να παραιτηθεί από το αξίωμα του αντιπροέδρου της κυβέρνησης Σάντσεθ για να κατέβει υποψήφιος κυβερνήτης της Μαδρίτης. Σπώνοντας το γάντι που είχε πετάξει η Αγιούσο, ο Ιγκλέσιαν έριξε το σύνθημα «Ελευθερία ή φασισμός», επικαλούμενος τη συνεργασία της με το ακροδεξιό φιλοφρανκικό κόμμα Vox. Μάλιστα, το Podemos, αλλά και (σε

Η Ισαμπέλ Ντίαθ Αγιούσο ενώ ψηφίζει στις πρόωρες εκλογές της περασμένης Τρίτης για το τοπικό Κοινοβούλιο της Μαδρίτης.

Πανωλεθρία για τους σοσιαλιστές, περιθωριοποίηση των κεντροδεξιών Ciudadanos και τέλος εποχής για το αριστερό Podemos με την απόσυρση του Πάμπλο Ιγκλέσιαν από την ηγεσία.

πρότερους τόνους) το σοσιαλιστικό κόμμα PSOE του Σάντσεθ κάλεσαν τους πολίτες να δώσουν τη «μάχη της Μαδρίτης», παραπέμποντας στον αγώνα της Δημοκρατίας εναντίον του Φράνκο, στον ισπανικό εμφύλιο.

Μπορεί η πρωτοφανής πώληση να οδήγησε μαζικά στις κάλπες τους ψηφοφόρους, σε πείσμα της

πανδημίας (αύξηση της συμμετοχής κατά 12 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με τις εκλογές του 2019), αλλά εκείνος που ωφελήθηκε δεν ήταν η Αριστερά, όπως προσδοκούσαν οι ηγεσίες της. Η Αγιούσο κέρδισε πανηγυρικά τη μάχη της Μαδρίτης με ποσοστό 44,7%, διπλάσιο από εκείνο του 2019. Ο θρίαμβός της ήταν τονωτική ένεση για την αμφισβητούμενη, σε εθνικό επίπεδο, ηγεμονία του PP στον ευρύτερο συντηρητικό χώρο: ύστερα από σειρά πτώων, οι κεντροδεξιοί Ciudadanos υπέστησαν συντριπτικό πλήγμα στη Μαδρίτη, υποχωρώντας από το 19,5% στο 3,6% και έμειναν εκτός τοπικού Κοινοβουλίου, αντιμετωπίζοντας υπαρκτά, πλέον, διλήμματα. Παράλληλα, η Αγιούσο φρέναρε τη μέχρι πρότινος εκθετική μεγέθυνση του Vox, το οποίο περιορίστηκε στο 9,1%, ενώ είχε

αποσπάσει το 15% των Μαδριλένων ψηφοφόρων στις βουλευτικές εκλογές του 2019.

Για τους σοσιαλιστές, το εκλογικό αποτέλεσμα ήταν ένα πραγματικό σοκ. Περιέμεναν την ήττα, όχι όμως μια πανωλεθρία τέτοιων διαστάσεων. Ο υποψήφιος του PSOE, Ανχελ Γκομπιόλντο, ο οποίος είχε βγει πρώτος στη μάχη του 2019, ήρθε αυτή τη φορά στην τρίτη θέση με ποσοστό μόλις 16,8% (απόλυτα 10,5 μονάδων), πίσω και από την αριστερή Μόνικα Γκαρθία του συνδυασμού Mas Madrid, ο οποίος προήλθε από διάσπαση του Podemos. Οι τελευταίοι ανέβασαν κατά τι το ποσοστό τους (7,2% από 5,6%), αλλά αυτό δεν εμπόδισε τον Ιγκλέσιαν να ανακοινώσει ότι εγκαταλείπει την ενεργό πολιτική, αναλαμβάνοντας την ευθύνη για το «τραγικό», όπως το χαρακτήρισε, αποτέλεσμα και παραδίδοντας

τη σκυτάλη στη δημοφιλέστερη υπουργό Εργασίας του κόμματος, Γιολάντα Ντίαθ.

Στις πρώτες επικίνδυνες δηλώσεις της, η Αγιούσο έριξε το σύνθημα «από την Πουέρτα ντελ Σολ στο Μονκλόα» (δηλαδή, από την περιφερειακή αρχή της Μαδρίτης στο πρωθυπουργικό μέγαρο), θεωρώντας ότι ήρθε η αρχή του τέλους για τον Σάντσεθ και ότι η Μαδρίτη μπορεί να γίνει τραμπολίνο για την εκτόξευση του PP (ίσως και της ίδιας προσωπικά) στην εξουσία. Θα ήταν πρόωρο να προεξοφλήσει κανείς κάτι τέτοιο.

Η Μαδρίτη, η πιο πλούσια από τις 17 αυτόνομες περιφέρειες της χώρας, κυβερνάται επί 26 συναπτά έτη από τη Δεξιά και δεν αποτελεί το πιο αντιπροσωπευτικό πολιτικό βαρόμετρο σε πανεθνικό επίπεδο. Αυτό δεν σημαίνει, όμως, ότι η αναμέτρηση της Τρίτης δεν

έστειλε σοβαρά πολιτικά μηνύματα, η εμπέδωση των οποίων ξεπερνά τα ισπανικά σύνορα.

Βασικός παράγοντας που διόγκωσε τη δημοφιλία της Αγιούσο ήταν το γεγονός ότι, ως κυβερνήτρια, αρνήθηκε να λάβει σκληρά περιοριστικά μέτρα για τον κορωνοϊό, παρά τις συστάσεις των επισημομένων και τον μεγάλο αριθμό κρουσμάτων, θέτοντας σε πρώτη μοίρα την οικονομία. Σε μια μεγαλούπολη που αποτελεί κόμβο των μεταφορών και όπου ο επισιτισμός και η τουριστική βιομηχανία έχουν μεγάλο ειδικό βάρος, η Αγιούσο έγινε η προστάτις-αγία των εν λόγω κλάδων. Παράλληλα, η δραστηκή περικοπή των φόρων (άλλη μία ομοιότητα με τον Τραμπ) της επέτρεψε να προσεταιριστεί μαζικά τη μεσαία τάξη, παρά τις δικαιολογημένες κριτικές που υπέστη για τη συρρίκνωση των δαπανών που προορίζονται για υγεία, παιδεία και άλλες δημόσιες υπηρεσίες. Τέλος, η άκρως επιθετική ρητορική της εναντίον των μεταναστών –τους οποίους κατηγορήσε και την εξαίπωση της πανδημίας– συνέβαλε στον επαναπατρισμό ψήφων από το Vox στο PP. Δεν είναι περίεργο που ακροδεξιοί και άλλοι τραμπικοί, όπως ο ηγέτης της ιταλικής Λέγκα Ματέο Σαλβίνι, πανηγύρισαν δεόντως τον εκλογικό της θρίαμβο.

Είναι αλήθεια ότι ο Πέδρο Σάντσεθ δεν αντιμετωπίζει άμεσο κίνδυνο ανατροπής, καθώς έχει μπροστά του ακόμη δύο χρόνια κυβερνητικής θητείας. Ωστόσο, η κυβερνώσα παράταξη της Ισπανίας θα χρειαστεί να προχωρήσει σε σοβαρές αναπροσαρμογές εάν δεν θέλει να παγιωθούν οι αρνητικές, για την ευρύτερη Αριστερά-Κεντροαριστερά, τάσεις. Σε κάθε περίπτωση, η εξαέρωση του Podemos, δύο πολύ διαφορετικών, ιδεολογικά, κομμάτων που γεννήθηκαν στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης και των «Αγανακτισμένων» με φιλοδοξία ανατροπής του παραδοσιακού δικομματισμού, μάλλον δείχνει ότι ένας ολόκληρος κύκλος της ισπανικής πολιτικής ζωής βγαίνει προς την ολοκλήρωσή του.

«Σούπερ Πέμπτη» για τον Βρετανό πρωθυπουργό

Νίκες των Τόρις στις τοπικές εκλογές

Οι Βρετανοί Συντηρητικοί εξασφάλισαν σημαντική νίκη στο πλαίσιο μιας επαναληπτικής αναμέτρησης στη μεταβιομηχανική πόλη του Χάρτλπουλ μετά περίπου μισό αιώνα. Το κυβερνών κόμμα του Μπόρις Τζόνσον κατάφερε να παρουσιαστεί ως κόμμα της αλλαγής, παρόλο που κυβερνά το Ηνωμένο Βασίλειο τα 11 τελευταία χρόνια, και να αποσπάσει έδρες σε παραδοσιακά προπύργια των Εργατικών τις τελευταίες δεκαετίες. Επιπλέον, οι Τόρις σημείωσαν σοβαρά εκλογικά κέρδη σε πολλά τοπικά συμβούλια στην Αγγλία. «Τα πρώτα αποτελέσματα είναι πολύ ενθαρρυντικά», σχολίασε την επαύριον της εκλογικής «σούπερ Πέμπτης» ο Τζόνσον. Περίπου 50 εκατ. ψηφοφόροι συμμετείχαν σε μια σειρά αναμετρήσεων, πολλές εκ των οποίων είχαν αναβληθεί για ένα χρόνο λόγω της πανδημίας στη Βρετανία, που πλήρωσε από τους βαρύτερους «φόρους αίματος» στην Ευρώπη.

Στο Χάρτλπουλ, μία από τις φτωχότερες πόλεις της Αγγλίας, η Συντηρητική υποψήφια Τζιλ Μόρτιμερ εξελέγη με 52% έναντι 29% του Πολ Ουίλιαμς εκ μέρους των Εργατικών. «Είναι ένα πραγματικά ιστορικό αποτέλεσμα», είπε η νικήτρια.

Ερώτημα παρέμενε αν η νίκη τις Του Εθνικού Κόμματος Σκωτίας

(SNP), πρωθυπουργός της Σκωτίας, Νικόλα Στέρτζον, πρόκειται να προωθήσει τη διενέργεια ενός δεύτερου δημοψηφίσματος μετά τη διαφανόμενη νίκη του κόμματός της. Η ίδια έχει διαμνύσει, πάντως, ότι πρώτα θα αντιμετωπίσει την πανδημία και την οικονομική ανάκαμψη. Η Σκωτία αποτελεί τμήμα του Ηνωμένου Βασιλείου από το 1707 και το ζήτημα της ανεξαρτησίας της φάνηκε να διευθετείται μετά το δημοψήφισμα του 2014, όταν οι ψηφοφόροι απέρριψαν την απόσχιση με ποσοστό 55% έναντι 45%. Ωστόσο, η απόφαση της Βρετανίας να εγκαταλείψει την Ευρωπαϊκή Ένωση αντιβαίνει στις επιθυμίες της πλειοψηφίας των Σκωτσέζων. Το 62% ψήφισε υπέρ της παραμονής στην Ε.Ε., ενώ, αντίθετα, η πλειοψηφία Αγγλων και Ουαλλών τάχθηκε υπέρ του Βρεξίτ το 2016. Αυτό αναπτέρωσε τον ηθικό των Σκωτσέζων εθνικιστών που επιθυμούν την ανεξαρτησία της χώρας.

Πολιτικοί αναλυτές αποδίδουν την επικράτηση των Τόρις στις αναμετρήσεις της περασμένης Πέμπτης στο μονοπώλιο που έχει το κόμμα στις ψήφους των υπέρμαχων του Βρεξίτ, ενώ, αντίθετα, το στρατόπεδο των οπαδών της παραμονής στην Ευρώπη έχει διασπαστεί μεταξύ Εργατικών, Πρα-

Στο Χάρτλπουλ, μία από τις φτωχότερες πόλεις της Αγγλίας, η Συντηρητική υποψήφια Τζιλ Μόρτιμερ (στη φωτ. με τον Μπόρις Τζόνσον, που έσπευσε να τη συγχαρεί) εξελέγη με 52% έναντι 29% του υποψηφίου των Εργατικών, οι οποίοι «κατείχαν» την πόλη από το 1974!

Ζητούμενο αν οι Σκωτσέζοι θα προκηρύξουν νέο δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία τους, καθώς η απόφαση της Βρετανίας να εγκαταλείψει την Ε.Ε. αντιβαίνει στις επιθυμίες της πλειοψηφίας τους.

σίνων και Φιλελευθέρων, με τους δύο τελευταίους σχηματισμούς να κερδίζουν έδαφος στις τοπικές εκλογές. Παράλληλα, οι Συντηρητικοί κεφαλαιοποίησαν εκλογικά την επιτυχημένη εκστρατεία εμβολιασμού έπειτα από έναν αρχικό τραγικό απολογισμό νεκρών στην πανδημία, απόρροια κυρίως

της καθυστέρησης του Τζόνσον να επιβάλει lockdown, στο όνομα της προστασίας της οικονομίας. «Οι Τόρις τα πήκαν καλά επειδή επικεντρώθηκαν στις προτεραιότητες των πολιτών», διακήρυξε ο Βρετανός πρωθυπουργός.

Ωστόσο, λίγες μέρες πριν από τις εκλογές, η εικόνα για την κυβέρνηση του και τον ίδιο προσωπικά ήταν πολύ διαφορετική. Μόλις την περασμένη εβδομάδα ξεκίνησε ανεξάρτητη έρευνα γύρω από τη χρηματοδότηση στη νήσο Τζέρσεϊ της πρωθυπουργικής κατοικίας στο νούμερο 10 της Ντάουνινγκ Στρίτ. Οι εργασίες стоίχισαν 58.000 στερλίνες και καλύφθηκαν από αδήλωτες πηγές δωρητών. Μάλιστα κάποια ΜΜΕ στη Βρετανία κάνουν λόγο για τριπλάσιο κόστος. Θεωρητικά το μέγιστο ποσό για ετήσιες επισκευές στην πρωθυπουργική κατοικία είναι 30.000

στερλίνες, ενώ οιαδήποτε δωρεά άνω των 500 λιρών σε Βρετανούς βουλευτές πρέπει να δηλώνεται εντός 28 ημερών.

Παρά την αλγεινή εντύπωση που προκάλεσαν οι αποκαλύψεις, ο Τζόνσον κατάφερε να βγει αλώβητος εκλογικά από την υπόθεση. Σε αυτό βοήθησε και η εθνικιστική στάση του στο ζήτημα της κρίσης με τη Γαλλία για το καθεστώς αλιείας στη Μάγκη, μετά την απειλή των Γάλλων ότι θα διακόψουν την ηλεκτροδότηση στη νήσο Τζέρσεϊ αν δεν αποκατασταθούν τα δικαιώματα των ψαράδων της χώρας. Επί έξι ώρες οι Γάλλοι ψαράδες πραγματοποίησαν παράσταση διαμαρτυρίας και η απάντηση της Βρετανίας έδειξε ότι το Λονδίνο δεν έχει καμία πρόθεση αποκλιμάκωσης. Δύο πλοία του βασιλικού ναυτικού εστάλησαν για περιπολίες στην περιοχή.

REUTERS, BBC

Αμφισβήτηση του Στάρμερ

Η δεινή ήττα των Εργατικών την Πέμπτη πυροδότησε πάραυτα πιέσεις από την αριστερή πτέρυγα του κόμματος στον ηγέτη του, σερ Κιρ Στάρμερ, να αλλάξει ρότα. Για να γίνει αντιληπτό το μέγεθος της καταστροφικής εμφάνισης της αξιωματικής αντιπλητείας, είναι μόλις η τέταρτη φορά μεταπολεμικά που μια κυβέρνηση κερδίζει έδρα από την αντιπλητεία σε επαναληπτικές εκλογές. Εκτός από τη βαριά απώλεια της έδρας στο Χάρτλπουλ, την οποία κατείχαν οι Εργατικοί από το 1974, εξίσου απογοητευτικό ήταν τα αποτελέσματα και σε άλλες τοπικές εκλογές. Ο Στάρμερ προσπάθησε να ακολουθήσει μια πιο κεντρική πολιτική σε σχέση με τον προκατόχο του Τζέρεμι Κόρμπιν, αλλά ούτε αυτή η στρατηγική αποδίδει καρπούς, αποδεικνύοντας ότι η κρίση στους κόλπους των Εργατικών είναι πολύ βαθύτερη και προφανώς ξεκινάει από την εποχή των «Νέων Εργατικών» υπό τον πρώην πρωθυπουργό Τόνι Μπλερ. Κατηγορώντας τον Στάρμερ για έλλειψη σοσιαλιστικών πρωτοβουλιών, στελέχη της αριστερής πτέρυγας υπενθύμισαν ότι υπό την ηγεσία Κόρμπιν η ίδια έδρα κατακτήθηκε δύο φορές από το κόμμα.

Ιστορική στροφή του Τζο Μπάιντεν

Ο Αμερικανός πρόεδρος ζητεί την άρση των πατεντών και την ελεύθερη χρήση της τεχνολογίας των εμβολίων για την COVID-19

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Το μεσημέρι της Τετάρτης, ώρα ανατολικής ακτής, συνέβη κάτι ιστορικό. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ προσχώρησε στην άποψη ότι, σε καιρό πανδημίας, η προστασία των μονοπωλίων έρχεται σε δεύτερη μοίρα. Σε μια θεαματική απομάκρυνση από την πάγια πολιτική της χώρας, η Αμερικανίδα εκπρόσωπος Εμπορίου, Κάθριν Τάι, ανακοίνωσε ότι η κυβέρνηση Μπάιντεν θα υποστηρίξει την ελεύθερη χρήση της διανοητικής ιδιοκτησίας (πατέντες, μέθοδοι παραγωγής κ.λπ.) για τα εμβόλια του κορωνοϊού. Η κίνηση πανηγυρίστηκε σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της Γης, ενώ προξένησε αμηχανία στην έδρα της ευρωπαϊκής φαρμακοβιομηχανίας, όπως φάνηκε από τις απορριπτικές δηλώσεις της εκπροσώπου Τύπου της Γερμανίδας καγκελαρίου Μέρκελ.

Το σύνολο της διεθνούς κοινότητας, με βασικότερες εξαιρέσεις τη Γερμανία, την Ελβετία, τη Βρετανία και την Ιαπωνία, συμφωνεί με την άρση της ισχύος των πατεντών για τα εμβόλια του κορωνοϊού. Ακόμη και στη Βραζιλία του Μπολσονάρο, την ημέρα που οι νεκροί έφθασαν τις 400.000, η Γερουσία ψήφισε να αρθούν οι πατέντες των εμβολίων. Το διακύβευμα πλέον είναι πόσο πλατιά ή πόσο περιορισμένη θα είναι η απελευθέρωση των πατεντών και αν θα γίνει αρκετά γρήγορα ή αν ο πλανήτης θα πρέπει να περιμένει την πιθανή αντικατάσταση των Χριστιανοδημοκρατών από τους Πρασίνους στην καγκελαρία της Γερμανίας, στα τέλη Σεπτεμβρίου.

Η μάχη θα δοθεί σε πρώτη φάση στο εσωτερικό του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, όπου οι αποφάσεις ειθίσαι να λαμβάνονται με ομοφωνία. Η συμφωνία TRIPS του ΠΟΕ για τη διανοητική ιδιοκτησία προβλέπει οριζόντια αναστολή ισχύος των πατεντών (waiver) σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης. Δύσκολα μπορεί κανείς να φανταστεί τι εννοούσαν οι συντάκτες της συμφωνίας ως έκτακτη ανάγκη, αν όχι αυτό που συμβαίνει τώρα.

Το βασικό επιχείρημα όσων υποστηρίζουν ότι η απελευθέρωση των πατεντών δεν θα αλλάξει τίποτα («θεατρική κίνηση» την αποκάλεσε η φαρμακοβιομηχανία) είναι ότι δεν λύνει το άμεσο πρόβλημα. Πράγματι, το πιο άμεσο θα ήταν να διατεθούν

Εργαστήριο της BioNTech στο Μάρμπουργκ, όπου παράγονται εμβόλια κατά του κορωνοϊού. Η πρόταση Μπάιντεν ενόχλησε κάποιες φαρμακοβιομηχανίες.

Με βασικότερες εξαιρέσεις τη Γερμανία, την Ελβετία, τη Βρετανία και την Ιαπωνία, η πλειοψηφία των χωρών συμφωνεί.

στις φτωχές χώρες τα περισσότερα εμβολία που έχουν αποθηκεύσει ή παραγγείλει οι πλούσιες χώρες. Επίσης, να αυξηθεί η παραγωγή από όσες εταιρείες κατέχουν ήδη τις πατέντες, την τεχνολογία και τις γραμμές παραγωγής και δεν χρειάζεται να ξεκινήσουν από το μηδέν. Και οι δύο αυτές προτάσεις είναι εύλογες, αλλά εντελώς ανεπαρκείς. Αν οι ΗΠΑ δωρίσουν άμεσα τα 30 εκατομμύρια δόσεις AstraZeneca που τους περισσεύουν, θα είναι μια ευπρόσδεκτη σταγόνα στον ωκεανό του παγκόσμιου πληθυσμού των 7 δισεκατομμυρίων, από τα οποία έχει εμβολιαστεί μόλις το

ένα δισεκατομμύριο. Η Pfizer, η BioNTech (που κλείνει χωριστές συμφωνίες για το ίδιο εμβόλιο), η Moderna, η Johnson & Johnson και η AstraZeneca ανακοινώνουν διαρκώς αυξήσεις της παραγωγής τους, αλλά παρ' όλα αυτά δεν προβλέπεται να υπάρχουν αρκετά εμβόλια για την κάλυψη του παγκόσμιου πληθυσμού έως το 2024. Τι είδους μεταλλάξεις θα έχουν παρατηρηθεί έως τότε και αν τα εμβόλια θα τις καλύπτουν ή αν θα χρειάζονται νέοι γύροι εμβολιασμών για όλους, είναι κάτι που θα προτιμούσαμε να μη μάθουμε.

Η παράμετρος «χρόνος»

Εξάλλου, το επιχείρημα του χρόνου είναι σχετικό. Αν τα αιτήματα για κοινή χρήση πατεντών και τεχνολογίας μέσα από το αποθετήριο της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (C-TAP, γνωστό και ως πρωτοβουλία της Κόστα Ρίκα) είχαν ικανοποιηθεί από τότε που διατυπώθηκαν, πριν από ένα χρόνο, σήμερα δεκάδες εταιρείες σε όλο τον κόσμο θα ήταν σε θέση να παρασκευάσουν εμβόλια. Η

φαρμακοβιομηχανία προτιμά να μην κοιτάζει πίσω και να μιλάει για το σήμερα, επισημαίνοντας ότι αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν άλλες εταιρείες οι οποίες να είναι σε θέση να χειριστούν την τεχνολογία αιχμής mRNA και να προχωρήσουν σε μαζική παραγωγή.

Ο λόγος, όμως, που δεν υπάρχουν τέτοιες εταιρείες είναι γιατί οι κάτοχοι της τεχνολογίας την κρατούν ως επτασφράγιστο μυστικό. Εδώ, συνεπώς, θα φανεί εάν η κυβέρνηση Μπάιντεν έχει αποφασίσει σοβαρά να διευρύνει την πρόσβαση στα εμβόλια ή όχι. Μαζί με την άρση των πατεντών (άρση των νομικών εμποδίων) πρέπει να αρθούν και τα τεχνικά εμπόδια, δηλαδή να μεταφερθεί τεχνολογία στους νέους παίκτες που θα μπουρ στη μάχη της παραγωγής. Η αμερικανική κυβέρνηση έχει τον τρόπο να υποχρεώσει τις εταιρείες να το πράξουν, αρχίζοντας από τη Moderna και την Johnson & Johnson, τα εμβόλια των οποίων παρήχθησαν με χρηματοδοτήσεις του αμερικανικού δημοσίου. Από τη στιγμή που θα αρθούν

τα νομικά και τεχνικά εμπόδια, οι ειδικοί εκτιμούν πως η παραγωγή εμβολίων θα χρειαστεί 3 με 4 μήνες. Η εκτίμηση ανήκει μεταξύ άλλων στον πρώην επικεφαλής του χημικού τμήματος της Moderna, Σουχαίμπ Σιντικί.

Αλλά εμπόδια περιλαμβάνουν τη σπάνι πρώτων υλών και το κόστος των επενδύσεων. Ίσως όμως οι καλύτεροι εμπόδιο είναι η πολιτική επιρροή των κατεστημένων παίκτων. Οι Pfizer/BioNTech αναμένουν ότι το 2021 ο τζίρος από το εμβόλιο του κορωνοϊού θα ανέλθει σε 26 δισεκατομμύρια δολάρια, με ποσοστό κέρδους λίγο μικρότερο από το 30%. Για τη Moderna, ο φετινός τζίρος υπολογίζεται στα 19 δισ. δολάρια. Αν δεν αλλάξει τίποτα, το 2022 προβλέπεται ακόμη καλύτερο. Αν, αντιθέτως, υποχρεωθούν να απελευθερώσουν πατέντες και τεχνολογία, θα αποζημιωθούν αλλά όχι με τέτοια ποσά. Ίσως, πίσω από όλες τις προειδοποιήσεις για την αποτυχία του επιχειρήματος άρσης των πατεντών να κρύβεται η ανησυχία μήπως αυτό πετύχει.

Η περίπτωση του Sputnik

Την ίδια στιγμή που οι δυτικές εταιρείες προσπαθούν με νύχια και με δόντια να προφυλάξουν τις πατέντες τους, το ρωσικό επενδυτικό ταμείο RDIF, που διαχειρίζεται τα δικαιώματα παραγωγής του εμβολίου Sputnik, το διαθέτει με πολύ απλές διαδικασίες σε εργοστάσια σε όλο τον κόσμο. Μέχρι στιγμή, το RDIF έχει κλείσει συμφωνίες με είκοσι εταιρείες σε δέκα χώρες. Ο διευθυντής μιας από τις εταιρείες αυτές, της ινδικής Virchow Biotech, περιέγραψε ότι από την αρχή ως το τέλος, η διαδικασία χρειάστηκε έξι μήνες και απαιτούσε από την πλευρά του επένδυση 11 εκατομμυρίων δολαρίων. Το εργοστάσιο προϋπήρχε, όπως εξάλλου προϋπήρχαν δεκάδες εργοστάσια και γραμμές παραγωγής στον ανεπτυγμένο και στον αναπτυσσόμενο κόσμο, που προσπαθούν, με τη βοήθεια και των κυβερνήσεών τους, να ασχοληθούν με την παραγωγή εμβολίων. Μια εικόνα του πόσες και ποιες είναι οι εταιρείες αυτές δίνει μεγαλύτερο εμπόδιο είναι η πολιτική επιρροή των κατεστημένων παίκτων. Οι Pfizer/BioNTech αναμένουν ότι το 2021 ο τζίρος από το εμβόλιο του κορωνοϊού θα ανέλθει σε 26 δισεκατομμύρια δολάρια, με ποσοστό κέρδους λίγο μικρότερο από το 30%. Για τη Moderna, ο φετινός τζίρος υπολογίζεται στα 19 δισ. δολάρια. Αν δεν αλλάξει τίποτα, το 2022 προβλέπεται ακόμη καλύτερο. Αν, αντιθέτως, υποχρεωθούν να απελευθερώσουν πατέντες και τεχνολογία, θα αποζημιωθούν αλλά όχι με τέτοια ποσά. Ίσως, πίσω από όλες τις προειδοποιήσεις για την αποτυχία του επιχειρήματος άρσης των πατεντών να κρύβεται η ανησυχία μήπως αυτό πετύχει.

Κρυφοκοιτάζοντας τη γέννηση του σύμπαντος

Φιλόδοξο πρόγραμμα στις Ανδεις ευελπιστεί να εντοπίσει φωτόνια από το Μπιγκ Μπανγκ και τις πρώτες στιγμές του κόσμου

Στον δρόμο προς το υψίπεδο του Αλτο Τσορίγιο σε ύψος 4.900 μέτρων στην οροσειρά των Ανδεων της Αργεντινής, βρίσκονται τα εξαρτήματα του τηλεσκοπίου Qubic, το οποίο μόλις συναρμολογήθηκε, θα ριχτεί διεισδυτική ματιά στα βάθη του σύμπαντος. Σε απόσταση μόλις δέκα χιλιομέτρων από το φαίσειο Τούζγκλε, το Qubic θα έχει την ικανότητα να «δει» πιο μακριά από ποτέ άλλοτε στο σύμπαν—και τον χρόνο—εντοπίζοντας τον σχηματισμό των πρώτων άστρων και την εκπομπή του πρώτου φωτός τη στιγμή του Μπιγκ Μπανγκ, πριν από 13,8 δισ. χρόνια, σύμφωνα με δημοσίευμα της εφημερίδας Le Monde.

Στόχος της ερευνητικής ομάδας είναι η καταγραφή του φαινομένου του «πληθωρισμού», το οποίο μένει να αποδειχθεί. Σε κλάσμα δευτερολέπτου, υποστηρίζει η θεωρητική φυσική, το σύμπαν διευρύνθηκε από το μέγεθος ενός ατόμου, στη σημερινή του έκταση. «Η βίαιη αυτή μετάβαση είναι υπεύθυνη για την πεπλατυσμένη μορφή του σύμπαντος», λέει ο ερευνητής του Ινστιτούτου CNRS, Ζαν-Κριστόφ Αμιλτόν, υπεύθυνος του προγράμματος Qubic. Κανείς δεν κατάφερε, όμως, μέχρι στιγμής να αποδείξει ότι το φαινόμενο του πληθωρισμού συνέβη πραγματικά. Το 2014, ομάδα Αμερικανών αστρονόμων πίστεψε

ότι κατέγραψε τη μνημειώδη αυτή έκρηξη από τηλεσκόπιο στην Ανταρκτική, για να διαψευσθεί τελικά. Οι άτυχοι Αμερικανοί αστροφυσικοί φαντάζονταν ήδη τους εαυτούς τους στη Στοκχόλμη να παραλαμβάνουν βραβείο Νομπελ. Το σήμα που είχαν καταγράψει, όμως, δεν προερχόταν από τα βάθη του Διαστήματος, αλλά από αστρική σκόνη του ίδιου μας του γαλαξία.

Τουλάχιστον πέντε επιστημονικές ομάδες, στη Χιλή, στην Ια-

Στόχος της ερευνητικής ομάδας είναι η καταγραφή του φαινομένου του «πληθωρισμού», το οποίο δεν έχει αποδειχθεί ακόμη.

πωνία και στην Ανταρκτική, εργάζονται με στόχο την καταγραφή του φαινομένου του πληθωρισμού. Πριν από τη στιγμή εκείνη, κανένας ίκνος φωτός, ραδιοκύματος ή φωτόνιο δεν είχε απελευθερωθεί στο σύμπαν. «Μόνο τα κύματα της βαρύτητας παραμορφώνουν τον χωροχρόνο και επιτρέπουν στο αρχέγονο σύμπαν να αναπνεύσει», λέει ο δρ Αμιλτόν. Οι ερευνητές

Το τηλεσκόπιο Qubic θα έχει την ικανότητα να «δει» πιο μακριά από ποτέ άλλοτε στο σύμπαν και τον χρόνο, εντοπίζοντας τον σχηματισμό των πρώτων άστρων και την εκπομπή του πρώτου φωτός τη στιγμή του Μπιγκ Μπανγκ, πριν από 13,8 δισ. χρόνια.

αναζητούν συγκεκριμένα φωτόνια, τα οποία απελευθερώθηκαν τη στιγμή του πληθωρισμού και διατηρούν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά σε ό,τι αφορά το ηλεκτρικό φορτίο. Στον τομέα αυτό, η κοινή προσπάθεια Γαλλίας, Ιταλίας και Αργεντινής του προγράμματος Qubic διαθέτει αναμφισβήτητο πλεονέκτημα χάρη σε καινοτόμο σύστημα αισθητήρων θερμότη-

τας, ικανών να ξεχωρίζουν τα αρχέγονα φωτόνια και το ιδιότυπο ηλεκτρικό τους φορτίο. «Η ηλεκτρική πόλωση δεν εντοπίζεται αποτελεσματικά από τους φασματογράφους, παρά τα τεχνάσματα που χρησιμοποιούν οι επιστήμονες. Πιστεύω ότι έχουμε τη λύση εδώ στο πρόγραμμα Qubic», αναφέρει ο δρ Αμιλτόν. Στην Αργεντινή, πύργος ύψους 50 μέτρων που

θα κατασκευασθεί στο Αλτο Τσορίγιο, θα επιτρέψει τη ρύθμιση του τηλεσκοπίου και των αισθητήρων του, εξαλείφοντας τις πιθανότητες εσφαλμένων παρατηρήσεων. Οι επιστήμονες αξιοποιούν επίσης μετρήσεις μετεωρολογικών δορυφόρων, που απελευθερώθηκαν στη γήινη ατμόσφαιρα το 2000, τις οποίες συνδύασαν με τα δεδομένα του δορυφόρου Πλανκ (2009-2013), ο πρώτος που κατέγραψε την ύπαρξη αρχέγονων φωτονίων, χωρίς όμως να μπορέσει να διαπιστώσει τις μοναδικές τους ηλεκτρικές ιδιότητες.

Τον Ιανουάριο του 2021, η διεθνής ομάδα σημείωσε σημαντική επιτυχία, χάρη στην έρευνα νεαρού μεταπτυχιακού φοιτητή από το 2016. Το τηλεσκόπιο Qubic δεν ήταν ικανό να «βλέπει» ταυτόχρονα μία ή δύο πηγές ακτινοβολίας, αλλά περισσότερες από δέκα, περιορίζοντας δραστηρικά τις πιθανότητες εσφαλμένων παρατηρήσεων. Το Qubic αποδείχθηκε ικανό να ξεχωρίσει μεταξύ της ακτινοβολίας αστρικής σκόνης και μεγάλων αστρικών όγκων, όπως αυτοί που παρήχθησαν τη στιγμή του πληθωρισμού. «Η ιστορία του Qubic περιέχει πολύ πόνο. Πολλές φορές μου ζητήθηκε να εγκαταλείψω, ενώ η διεθνής συνεργασία απειλήθηκε με ναυάγιο το 2015. Βρεθήκαμε αναγκασμένοι να καταφύγουμε σε ιδι-

οκατασκευές και να ζητιανεύουμε διαρκώς κεφάλαια για τον προϋπολογισμό μας που έφθανε τα 4 εκατ. ευρώ», λέει ο δρ Αμιλτόν. Αρχικά το πρόγραμμα είχε σχεδιασθεί για την Αργεντινή, ο ουρανός της οποίας διαθέτει λιγότερη υγρασία από αυτή της ερήμου. Το τηλεσκόπιο πρόκειται να τοποθετηθεί κοντά στην ιταλογαλλική επιστημονική βάση της Κονκόντσια. Η δυσκολία κατασκευής αξιόπιστης ηλεκτρικής παροχής, αναγκάστηκε για την ψύξη του τηλεσκοπίου στους -273 βαθμούς Κελσίου, έκανε τη γαλλική πλευρά να διατάξει. «Ευτυχώς, οι Ιταλοί δεν διέκοψαν τη χρηματοδότηση του προγράμματος, παρά την απόφασή μας να μετακομίσουμε στην Αργεντινή», σημειώνει ο Αμιλτόν, που επαίνει την πίστη των συναδέλφων του στα Πανεπιστήμια της Ρώμης και του Μιλάνου. Πολλές χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά, ένα μικρό ολοκαίνουργιο κτίριο ετοιμάζεται να φιλοξενήσει την πρώτη—περιορισμένη—εκδοχή του Qubic, εν αναμονή των υπόλοιπων εξαρτημάτων, που θα έχουν συναρμολογηθεί στο υψίπεδο του Αλτο Τσορίγιο μέσα στα επόμενα τέσσερα χρόνια. Το τηλεσκόπιο Qubic θα μας επιτρέψει να κρυφοκοιτάξουμε δισεκατομμύρια χρόνια στο παρελθόν του σύμπαντος.

REUTERS

Το σήκωσε μετά από 11 χρόνια

Η Ομόνοια στέφθηκε πρωταθλήτρια ξανά μετά το 2010 και πανηγυρίζει το 21ο της ιστορίας της

ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΓΩΡΓΗ

Όλα έπαιξαν τον ρόλο τους για την κατάκτηση του τίτλου για τη σεζόν 2020-21 από την Ομόνοια. Τόσο σε αγωνιστικό και τεχνικό επίπεδο όσο και σε οργανωτικό – διοικητικό. Το τελευταίο αφορά φυσικά και το οικονομικό. Η παρουσία του Σταύρου Παπασαύρου αποδεικνύεται καταλυτική για τη δημοφιλέστερη ομάδα του τόπου. Όλοι αυτοί ήταν καθοριστικοί παράγοντες για να στεφθούν πρωταθλήτες οι «πράσινοι» μετά από 11 χρόνια. Εννοείται ότι εξετάζοντας κανείς την Ομόνοια της τρέχουσας σεζόν δεν αρκείται να παραθέσει ως επίτευγμα μόνο το πρωτάθλημα αλλά και το μέγα επίσης επίτευγμα που λέγεται πρόκριση σε όμιλο του Γιουρόπα Λιγκ. Κάτι που έγινε για πρώτη φορά στην ιστορία της. Υπενθυμίζεται ότι η Ομόνοια και πέρυσι ήταν στην 1η θέση, (σε ισοβαθμία με την Ανόρθωση), μέχρι την οριστική διακοπή του πρωταθλήματος, ωστόσο, δεν ανακηρύχθηκε πρωταθλήτρια καμία ομάδα.

Μπεργκ, ο αναμορφωτής

Εξετάζουμε τους αγωνιστικούς λόγους της φετινής επιτυχίας, της μεγαλύτερης στην ιστορία του συλλόγου. Αρχίζουμε την ανάλυση... δικαιωματικά από τον Χένινγκ Μπεργκ. Ο αναμορφωτής της Ομόνοιας ετοιμάζεται να καθίσει για Τρίτη συνεχής σεζόν στο τιμόνι φέρων ως παράσημα στη θητεία του μια κατάκτηση πρωταθλήματος, μια κατάκτηση πρώτης θέσης στο πρωτάθλημα που σταμάτησε λόγω πανδημίας και μια πρόκριση σε ευρωπαϊκό όμιλο για πρώτη φορά στην ιστορία της Ομόνοιας.

Ο Χένινγκ Μπεργκ δημιούργησε μια ομάδα με ταυτότητα. Μια ομάδα που βρήκε την παλιά της αϊγλή και ξανάκανε τον κόμο της περήφανο. Έφτιαξε μια καλοκουρδισμένη μηχανή η οποία ήξερε πώς να αναχαιτίσει τους αντιπάλους αλλά και πώς να βγει ιδανικά στο transition. Η γραντένια άμυνα, η καλή διαχείριση και η ικανότητα να τα καταφέρνει να φέρνει σε πέρας την αποστολή της ακόμη και όταν το ματς στραβώνει ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά της. Ανεκτίμητη η συμβολή του και στη προώθηση των νεαρών παικτών. Οι Λοϊζός Λοϊζού, Μαρίνος Τζιωνής, Ανδρόνικος Κακουλλής που μπήκαν στην ομάδα σε συνθήκες πρωταθλητισμού έχουν όλα τα φόντα να λάμψουν. Εδώ ακριβώς είναι η μαγκιά του Νορβηγού. Τους έριξε στη φωτιά. Αλλά δεν κάρκιναν...

Φαμπιάνο: Κήπερ κλάσης

Τεράστια η συμβολή του κήπερ Φαμπιάνο Ριμπέιρο. Στους πλείστους αγώνες είχε τη δικιά του μεγάλη στιγμή. Και το γεγονός ότι η Ομόνοια κράτησε ανέπαφη την εστία της σε πολλά παιχνίδια οφείλεται σε μεγάλο βαθμό

Ο Χένινγκ Μπεργκ εφτίαξε μια καλοκουρδισμένη μηχανή η οποία ήξερε πώς να αναχαιτίσει τους αντιπάλους αλλά και πώς να βγει ιδανικά στο transition.

Τεράστια η συμβολή του κήπερ Φαμπιάνο Ριμπέιρο, ο οποίος κατέγραψε 20 παιχνίδια χωρίς να δεχθεί γκολ.

και σε αυτόν. Ο κορυφαίος τερματοφύλακας κατέγραψε 20 παιχνίδια χωρίς να δεχθεί γκολ, καταρρίπτοντας το ρεκόρ του το οποίο κρατούσε από την περίοδο 2014-15 όταν έπαιζε στην Πόρτο.

Αποκορύφωμα βέβαια οι αποκρούσεις πέναλτι στο ιστορικό ματς με τον Ερυθρό Αστέρα στο ΓΣΠ όπου η Ομόνοια με το αποτέλεσμα (1-1 στην παράταση, 4-2 στα πέναλτι) πέρασε στα πλείοφ του Τσάμπιονς Λιγκ και παράλληλα σε όμιλο του Γιουρόπα Λιγκ. Υπενθυμίζεται ότι ο Φαμπιάνο κράτησε ανέπαφη εστία και σε 3 παιχνίδια στα προκριματικά του Τσάμπιονς Λιγκ, ενάντια σε Αραράτ, Λέγκια και Ολυμπιακό! Δεν είναι όμως μόνο ο Φαμπιάνο που... ευθύνεται για την εξαιρετική επίδοση της άμυνας της Ομόνοιας. Το γεγονός ότι η εστία παραβιάστηκε

16 φορές σε σύνολο 35 αγώνων αντανακλά στο επίπεδο όλης της άμυνας, αλλά και όλης της αμυντικής λειτουργίας της ομάδας. Η αμυντική συμπεριφορά της ομάδας ήταν σχεδόν υποδειγματική και αποτέλεσε σοβαρή αιτία της επιτυχίας.

Ο Τόμας Χούμποτσον που άρχισε ως δεξιός μπακ και μετατοπίστηκε στο κέντρο της άμυνας δίπλα στον Μικαέλ Λούφντερ δημιούργησαν ένα τείχος, ο Λανγκ ήταν επίσης σταθερότατος, ενώ ο Αμπντουλαχί Σέχου, ο οποίος έδωσε μεγάλη βοήθεια ενώ στα τελευταία ματς έκανε και προωθήσεις. Στον assist man (Γιαν Λέτζιακς) θα αναφερθούμε μετά. Η Ομόνοια έχοντας μακράν την κορυφαία άμυνα του πρωταθλήματος επιβεβαίωσε την... ποδοσφαιρική ρήση ότι η «άμυνα δίνει τίτλους».

Τα ματς με απαραβίαστη εστία
 Τα ματς πρωταθλήματος που η Ομόνοια δεν δέχθηκε γκολ είναι μέχρι στιγμής τα εξής:

30.8.20	Ομόνοια-Καρμιώτισσα	1-0
4.10.20	Ομόνοια-ΑΕΛ	3-0
25.10.20	Ομόνοια-ΕΝΠ	0-0
8.11.20	Ομόνοια-Δόξα	0-0

30.11.20	Ομόνοια-Ερμής	0-0
7.12.20	ΑΠΟΕΛ-Ομόνοια	0-3
22.12.20	Ομόνοια-Ανόρθωση	3-0
3.1.21	ΑΕΚ-Ομόνοια	0-3
13.1.21	Απόλλωνας-Ομόνοια	0-0
16.1.21	Ομόνοια-Εθνικός	2-0
23.1.20	ΕΝΠ-Ομόνοια	0-1
5.2.20	Δόξα-Ομόνοια	0-3
9.2.20	Ομόνοια-Νέα Σαλαμίνα	2-0
13.2.20	Ερμής-Ομόνοια	0-2
20.2.21	Ομόνοια-ΑΠΟΕΛ	1-0
28.2.21	Ολυμπιακός-Ομόνοια	0-1
6.3.21	Ομόνοια-Ανόρθωση	0-0
18.3.21	Ομόνοια-ΑΕΚ	0-0
11.4.21	Ομόνοια-Ολυμπιακός	2-0
19.4.21	Ανόρθωση-Ομόνοια	0-2
4.5.21	ΑΕΚ-Ομόνοια	0-1

Οι ασίστ του Λέτζιακς

Ποδοσφαιριστής που είχε τεράστια προφουρά στη φετινή κατάκτηση ήταν ο Γιαν Λέτζιακς που με τις εμφανίσεις του ήταν ο ορισμός του σύγχρονου αριστερού μπακ χαφ. Γρήγορος, ακούρατος, με δυνατά πόδια και καλή αίσθηση του χώρου ανεβοκατέβαινε συνεχώς και επέφερε ζημιές στον κάθε αντίπαλο με τα ακριβή και καιρία σερβιρίσματα προς τους συμπαίκτες του.

Οι ασίστ του στο πρωτάθλημα: ασίστ στο ματς με τον Εθνικό (1-2), ασίστ στο ματς με την Καρμιώτισσα (1-5), 2 ασίστ στο ματς με την Ανόρθωση (3-0), ασίστ στο ματς με την ΑΕΚ (0-3), ασίστ στο ματς με τον Απόλλωνα (2-1), ασίστ στο ματς με την ΑΕΛ (1-1), ασίστ στο ματς με τη Δόξα (0-3), 2 ασίστ στο ματς με τη Σαλαμίνα (2-0), ασίστ στο ματς με Ερμύ (2-0), ασίστ στο ματς με ΑΠΟΕΛ (1-0)

Φέρτε της ντέρμπι

Η εξαιρετική παρουσία της ομάδας στα ντέρμπι αποτελεί άλλο ένα σοβαρό λόγο για την επιτυχία. Σε 17 ντέρμπι στο φετινό πρωτάθλημα έχει χάσει μόνο ένα (ούσα και σε 11 ντέρμπι αήττητη από πέρυσι) ενώ δεν έχει χάσει ντέρμπι εντός έδρας. Η ικανότητα διαχείρισης των μεγάλων παιχνιδιών σαφώς και αποτελεί μεγάλο «συν» για μια ομάδα με πρωταγωνιστικούς στόχους.

3η αγ.	Ανόρθωση - Ομόνοια	1-1
4η αγ.	Ομόνοια - ΑΕΚ	2-1
5η αγ.	Απόλλωνας - Ομόνοια	0-0
6η αγ.	Ομόνοια - ΑΕΛ	3-0
13η αγ.	ΑΠΟΕΛ-Ομόνοια	0-3
16η αγ.	Ομόνοια-Ανόρθωση	3-0
17η αγ.	ΑΕΚ-Ομόνοια	0-3
18η αγ.	Ομόνοια - Απόλλωνας	2-1
19η αγ.	ΑΕΛ-Ομόνοια	1-1
26η αγ.	Ομόνοια-ΑΠΟΕΛ	1-0
28η αγ.	Ομόνοια-Ανόρθωση	0-0
29η αγ.	ΑΕΛ-Ομόνοια	1-2
30η αγ.	Ομόνοια-ΑΕΚ	1-0
31η αγ.	Απόλλωνας-Ομόνοια	1-0
33η αγ.	Ανόρθωση-Ομόνοια	0-2
34η αγ.	Ομόνοια-ΑΕΛ	2-1
35η αγ.	ΑΕΚ-Ομόνοια	0-1

ΑΠΟΨΕΙΣ

Οι ξένοι δεν μπορούν

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Μας έχουν δώσει την ευκαιρία να βιώσουμε στην αυθεντία τους συναρπαστικές καταστάσεις που σου προσφέρει το ποδόσφαιρο ως ανταγωνιστικό παιχνίδι. Μας έμαθαν πώς χρησιμοποιείται η τεχνολογία κατά τη διάρκεια ενός ματς και ότι απλά είναι ένα εποπτικό όργανο στην προσπάθεια που γίνεται για να αποδοθούν όσο γίνεται τα σωστά σφυρίγματα. Στην τελική, μας έχουν δείξει πώς εφαρμόζεται στην πράξη η κλισιέ ποδοσφαιρική φράση «ο άρχοντας του αγώνα» εννοώντας δηλαδή τον διατητή. Κάποιοι εξ αυτών ήταν όντως επιβλητικοί στον αγωνιστικό χώρο, αθλητές υψηλού επιπέδου, πνευματικά και σωματικά έτοιμοι να ελέγξουν το κάθε τι που εκτυλίσσεται εντός και εκτός αγωνιστικού χώρου. Αναβιώσαμε στα τελευταία ματς, συναισθηματικά όπως η αγωνία, η χαρά, η λύπη, η έκπληξη που τόσο μας έλειψαν τα τελευταία χρόνια παρακολουθώντας κυπριακό ποδόσφαιρο. Επί τούτου, ο ερχομός τους κυρίως μας βοήθησε να απαλλαγούμε από την τοξικότητα του ποδοσφαίρου όπως εμείς το έχουμε διαμορφώσει... και στο μέτρο του δυνατού εννοείται.

Γιατί οι ξένοι διατητές, να μην μπορεί να σεβαστούν και να προστατεύσουν θεμελιώδεις αρχές του παιχνιδιού, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ελέγξουν την επιλογή τραγουδιού που θα πει με το πέρας ενός ματς και πόσο ενοχλεί τον αντίπαλο. Ούτε και να αποτρέψουν τον καθένα που κάνοντας δηλώσεις πάνει στο στόμα του με μια αβάσταχτη ελαφρότητα την ιστορία μεγάλων σωματείων. Ούτε και να αποτρέψουν τον κάθε διακεκριμένο-ελεγχόμενο λόγω «κάρτας οπαδού» θεατή να σκορπάει κατάρες στους αντιπάλους του. Πόσο μάλλον δε να επηρεάσουν το περιεχόμενο μιας επίσημης ανακοίνωσης η οποία εμπεριέχει τόνους φανατίλας και εκθρόνισης κατά του αντιπάλου. Σε καμία περίπτωση, οι ξένοι δεν έχουν καμία ισχύ, στο να καθορίσουν την κουβέντα μεταξύ δύο οπαδών, μήπως και δεν καταλήξουν στο σύνθετο δίλημμα Μακάριος ή Γρίβας. Με τη σφουρίχτρα τους μπορεί να διδάξαν στους γηγενείς διατητές πώς ελέγχεται ένα παιχνίδι, δεν έχουν όμως την δυνατότητα να μάθουν στους φιλάθλους να σέβονται τον αντίπαλο ή και την ίδια τους την ομάδα.

Με τη σφουρίχτρα τους οι ξένοι βοηθούν ούτως ώστε να καταλήξουμε σ' ένα από τα τρία αποτελέσματα, δεν μπορούν όμως να μας διαπαιδαγωγήσουν μήπως και κατανοήσουμε ότι στο ποδόσφαιρο υπάρχει η νίκη, η ήττα και η ισοπαλία και ανάλογα με την προσπάθεια που κάνει ο καθένας αξίζει το χειροκρότημα ή όχι.

Δεν έτυχε, πέτυχε!

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝ**

Η Ομόνοια σπκώνει απόψε στον ουρανό της Λευκωσίας, τον 21ο τίτλο πρωταθλήτη στην ιστορία της. Δίκαιη επικράτηση, η οποία αποκτά μεγαλύτερη σημασία, γιατί επιτεύχθηκε μόλις μία αγωνιστική πριν το τέλος και μετά από μια διεκδίκηση του τίτλου, υψηλού ανταγωνισμού και επιπέδου. Απόλυτα σωστή και η εκτίμηση για την πιο επιτυχημένη χρονιά στην ιστορία του συλλόγου, γιατί ξόρκισε δύο... κατάρες, επιστρέφοντας στην κορυφή μετά από έντεκα χρόνια, εκπληρώνοντας παράλληλα και το στόχο μιας συμμετοχής σε ευρωπαϊκό όμιλο.

Όλα αυτά, από μια ομάδα, η οποία πριν από τρία χρόνια απλά δήλωνε συμμετοχή στον πρώτο όμιλο της δεύτερης φάσης, μη μπορώντας να διαδραματίσει καν τον ρόλο του ρυθμιστή. Από μια ομάδα η οποία είχε μείνει πολύ πίσω και σε όλα τα επίπεδα, καθαρά αγωνιστικά και μη, από τις άλλες μεγάλες δυνάμεις του χώρου. Τυχαίο που απόψε η Ομόνοια επιστρέφει και επίσημα στην κορυφή του κυπριακού ποδοσφαίρου; Κάθε άλλο. Η φετινή (διπλή) επιτυχία της Ομόνοιας, αποδεικνύει για άλλη μια φορά, πως στο ποδόσφαιρο τυχαία μπορεί να έρθει μια νίκη ή μια σειρά έστω λίγων θετικών αποτελεσμάτων. Σ' έναν ποδοσφαιρικό όμως μαραθώνιο 36 αγωνιστικών, η τύχη δεν μπορεί από μόνη της να καθορίσει τον νικητή. Πολύ περισσότερο, αν υπολογισθεί και η περσινή πρωταγωνιστική πορεία, μέχρι εκεί τουλάχιστον που σταμάτησε το πρωτάθλημα.

Για την Ομόνοια δεν έτυχε μια καλή φετινή χρονιά και ούτε της... βγήκαν απλά κάποιες συγκυρίες. Η Ομόνοια δεν υπερτέρησε γιατί απλά δεν βγήκε το πλάνο σε κάποιους από τους ανταγωνιστές. Δεν μπορεί να ισχύει κάτι τέτοιο, όταν τρεις αγωνιστικές πριν το τέλος τρεις ομάδες σχεδόν από την ίδια ευθεία διεκδικούσαν τον τίτλο και ένα ακόμη γκολ στη Λεμεσό την περασμένη Τρίτη, θα μας προετοιμάζε τώρα για τελικό πρωταθλήματος αήριο στο ΓΣΠ.

Σαφώς και σημαντικό ρόλο διαδραματίζει το οικονομικό. Και η Ομόνοια των τριών τελευταίων χρόνων, διαθέτει αυτό το πλεονέκτημα. Από μόνο του, ωστόσο, το ψηλό μπάτζετ δεν αρκεί. Στην Ομόνοια, άλλωστε και το γνωρίζουν και τους έχει στοιχίσει τα προηγουμένα χρόνια. Απλά τα πράγματα. Για την Ομόνοια η κατάκτηση του φετινού τίτλου δεν έτυχε, για την Ομόνοια η μεθοδική προσπάθεια πέτυχε, γιατί πέρα από λεφτά, υπήρχε οργάνωση, πλάνο, επιλέχθηκαν οι κατάλληλοι για να το υλοποιήσουν και κυρίως υπήρχε υπομονή, ειδικά μετά το στραπάτο στο πρώτο χρόνο ζωής της ποδοσφαιρικής εταιρείας...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
0,44%

Χ.Α.
-1,46%

Dow Jones
2,48%

Nasdaq
-1,31%

Nikkei
0,86%

Dax
0,28%

FTSE 100
1,62%

Κ. ΛΑΓΚΑΡΝΙΤ
Προς έκδοση
«πράσινων»
ομολόγων
225 δισ. ευρώ
Σελ. 11

Πετρέλαιο
2,37%

€/€
0,38%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Επιχειρήσεις: Η επόμενη μέρα μετά την πανδημία

Η πανδημία έριξε βαριά τη σκιά της στις οικονομίες διεθνώς, μη εξαιρουμένης και της κυπριακής. Στο αφιέρωμα της «Κ» για τις επιχειρήσεις, ειδικό διαφόρων κλάδων που επηρεάστηκαν άμεσα, μεταφέρουν τις απόψεις τους για το πώς θα πρέπει να αντιμετωπισθεί η επόμενη ημέρα. Σελ. 5-9

TAMEIO ANAKAMΨΗΣ

Πυρετός στην Ελλάδα για τα 12,7 δισ. ευρώ

Τις συμφωνίες με τις τράπεζες που θα «τρέξουν» τα δάνεια των 12,7 δισ. ευρώ του Ταμείου Ανάκαμψης για τις ιδιωτικές επενδύσεις προετοιμάζει τώρα το οικονομικό επιτελείο της Ελλάδας. Παράλληλα δρομολογεί και τα υπόλοιπα έργα, που αφορούν την κοινωνία, την πληροφορική κ.α. Σελ. 10

ΕΛΛΑΔΑ

Ενδιαφέρον για βίλες με ενοίκιο 3.000 τον μήνα

Τα πρώτα σημάδια ενδιαφέροντος από ψηφιακούς νομάδες για εγκατάστασή τους στην Ελλάδα έχουν αρχίσει να καταγράφουν στελέχη της αγοράς ακινήτων. Η ζήτηση επικεντρώνεται στο παραλιακό μέτωπο και για βίλες, η ενοίκιαση των οποίων κοστίζει από 2.000 έως 3.000 ευρώ το μήνα. Σελ. 12

Πλήρωναν με visa για το διαβατήριο

Οι τρύπες, ο ελλιπής έλεγχος των τραπεζών και η τυφλή εμπιστοσύνη του υπουργείου

Οι τρύπες του προγράμματος για τις πολιτογραφήσεις διαπιστώνονται και στο ενδιάμεσο πόρισμα της ερευνητικής επιτροπής. Παρά το ότι στα κριτήρια του προγράμματος υπήρχε υποχρέωση όπως η πληρωμή της επένδυσης διε-

νεργείται μέσω εμβάσματος σε κυπριακό τραπεζικό ίδρυμα στο όνομα του πωλητή ή της εταιρείας του πωλητή, ορισμένοι έβρισκαν τρόπο να το παρακάμπτουν. Πληρωμές για επενδύσεις σε ακίνητα γίνονταν από πιστωτικές κάρτες

(visa), από τραπεζικό δανεισμό και από επιταγές από τράπεζα επί κυπριακού εδάφους και αυτά να θεωρούνταν εμβάσματα που προήλθαν από το εξωτερικό. Συμφωνά με την έκθεση, το αρμόδιο υπουργείο δεν εξέταζε την πηγή

των κεφαλαίων που χρησιμοποιούνταν στις επενδύσεις, βασιζόμενο στο ότι εφόσον τα κεφάλαια προήλθαν ή κατατέθηκαν σε κάποιο πιστωτικό ίδρυμα, είχε γίνει ο νενομισμένος έλεγχος από τις τράπεζες. Υπάρχουν επίσης πε-

ριπτώσεις στις οποίες το ήμισυ της συναλλαγής χρηματοδοτήθηκε με τραπεζικό δανεισμό, και άλλες κατά τις οποίες το μεγαλύτερο μέρος της πληρωμής έγινε με έκδοση επιταγών από τράπεζα στην Κύπρο. Σελ. 3

Αναβαθμίζεται το τουριστικό μοντέλο σε χώρες της Ευρώπης

Με τον δραματικό αντίκτυπο της στον τουρισμό, η πανδημία αποτελεί μείζονα πρόκληση αλλά και ευκαιρία, καθώς δίνει το έναυσμα για αναβάθμιση του τουριστικού μοντέλου στους δημοφιλέστερους προορισμούς της Ευρώπης. Οι χώρες του ευρωπαϊκού Νότου προβληματίζονται για τη βιωσιμότητα του φθηνού προϊόντος. Στην Ιταλία η κυβέρνηση απαγόρευσε στα μεγάλα κρουαζιερόπλοια να αγκυροβολούν στη Βενετία. Η Ισπανία επιχειρεί να απεξαρτηθεί από τον μαζικό τουρισμό, επενδύοντας 3,4 δισ. ευρώ για τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών υποδομών της. Σελ. 11

Ροή αφίξεων από Βρετανία και Ρωσία θα φέρει ο Ιούνιος

Δηλώσεις του Σ. Περγίου

Από τα μέσα Ιουνίου και μετά αναμένεται να ξεκινήσει ουσιαστική ροή τουρισμού, με περισσότερα και πιο μαζικά πακέτα από τους διοργανωτές ταξιδίων εκτιμά ο υφυπουργός Τουρισμού Σάββας Περγίος. Αναμένεται εκτόξευση αφίξεων από τη Βρετανία και τη Ρωσία. Αναφέρει επίσης ότι φέτος η Κύπρος έχει ανοίξει για 65 αγορές έναντι 14 την περσινή περίοδο, αυτό μεταφράζεται σε αυξημένες αφίξεις. Σελ. 4

Αυξήθηκαν οι καταθέσεις τον Μάρτιο

Ξεπέρασαν τα 270 εκατ.

Οι συνολικές καταθέσεις τον Μάρτιο 2021 κατέγραψαν καθαρή αύξηση 270,2 εκατ., σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής έφτασε στο 1,7%, με το υπόλοιπο των καταθέσεων τον Μάρτιο 2021 να φτάνει τα 48,4 δισ. ευρώ. Σελ. 3

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Τουρκική οικονομία σε μια σταθερά καθοδική πορεία

Όταν το Σεπτέμβριο του 2020 καταγράψαμε τις αρνητικές επιδόσεις της άλλοτε ραγδαία αναπτυσσόμενης Τουρκικής οικονομίας, θεωρούσαμε ότι η οικονομική πολιτική της χώρας βρισκόταν σε αδιέξοδο.

Σχεδόν ένα χρόνο μετά, ο συνδυασμός των επιπτώσεων της πανδημίας με τη συνεχιζόμενη, και ιδεολογικά προωθούμενη, πολιτική του προέδρου Ερντογάν έχει εμβαθύνει περαιτέρω το αρνητικό αποτύπωμα. Όσον αφορά την πανδημία, η κατακόρυφη μείωση του τουρισμού έχει δημιουργήσει δυσαναπλήρωτο συναλλαγματικό κενό, αναγκάζοντας την κυβέρνηση να προβεί πρόσφατα σε αυστηρό κλείσιμο, προσδοκώντας να διασώσει την καλοκαιρινή περίοδο. Το βαθύτερο πρό-

βλημα, ωστόσο, οφείλεται στην πολιτικοποίηση της οικονομικής πολιτικής. Πιο συγκεκριμένα, βασική επιδίωξη της κυβέρνησης είναι η διατήρηση των επιτοκίων σε χαμηλά επίπεδα σε μία, μάλλον απέλπιδα, προσπάθεια να τονώσει την ανάπτυξη. Αυτό θα ήταν αποτυχεστικό εάν ο πληθωρισμός βρισκόταν σε χαμηλά επίπεδα, όχι όμως στην περίπτωση της Τουρκίας, όπου η αύξηση των τιμών καλπάζει με διψήφιο αριθμό. Προσφέροντας φθινό κρήμα στις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, ο πληθωρισμός στην ουσία διαβρώνει την αγοραστική αξία της Τουρκικής λίρας.

Η πρόσφατη κίνηση του προέδρου Ερντογάν να προβεί στην τέταρτη αλλαγή του Τούρκου κεντρικού τραπεζίτη, μέσα σε δύο

χρόνια, είναι ενδεικτική των προθέσεων του. Σε αντίθεση με τους προκατόχους του, οι οποίοι ξόδεψαν περισσότερα από \$100 δισ. σε συναλλαγματικές παρεμβάσεις, ο μέχρι πρόσφατα κεντρικός τραπεζίτης Αγκιμπαλ, ήταν ο μόνος που συγκράτησε τη διολίσθηση της λίρας, αυξάνοντας το κόστος δανεισμού τρεις φορές. Η τρίτη και γενναιότερη αύξηση σηματοδότησε την απογοηψία του.

Η πραγματικότητα είναι ζοφερή: ο πληθωρισμός έχει ξεπεράσει το 16%, η λίρα υποχώρησε κατά 30% το 2020, το δημόσιο χρέος συνεχίζει να αυξάνεται, ενώ τα συναλλαγματικά διαθέσιμα έχουν περιοριστεί σε περίπου \$15 δισ. Η πλειοψηφία του χρέους του δημοσίου είναι σε δολάρια, όπως επίσης και το χρέος των μεγάλων

τουρκικών επιχειρήσεων, οι οποίες καταφεύγουν σε μαζικές αναδιαρθρώσεις, πζώντας ακόμη περισσότερο τους ισολογισμούς των τραπεζών σε καίρο πανδημίας. Καθόλου τυχαία, η καθαρή θέση εισροών/εκροών ξένου κεφαλαίου είναι αρνητική, ενώ οι διεθνείς οίκοι πιστοληπτικής αξιολόγησης υποβάθμισαν επανειλημμένα το τουρκικό χρέος.

Η κατάσταση είναι εξαιρετικά δύσκολη. Παρόλο που η Τουρκία εξακολουθεί να είναι μια από τις μεγαλύτερες αγορές παγκοσμίως, βρίσκεται στη δίνη αδιάκοπων αρνητικών εξελίξεων που δεν επιτρέπουν εφρυσμασμό. Οι πρόσφατες επιβαρυντικές εξελίξεις στην τοπική αγορά κρυσταλλοποιούνται, αλλά και η επικείμενη εκδίκαση του σκανδάλου της Halk-

bank, καταδεικνύουν την ύπαρξη εποπτικής ανεπάρκειας και συντείνουν στη δημιουργία αρνητικού κλίματος.

Σύντομα, η τουρκική κυβέρνηση θα πρέπει να επιχειρήσει για ακόμη μία φορά αλλαγή οικονομικής πλεύσης. Όσον αφορά τις γειτονικές χώρες, περιλαμβανομένης και της Κύπρου, η έλλειψη οικονομικής, αλλά και πολιτικής σταθερότητας, δεν αποτελεί καλό σιωνό ενώ ιδιαίτερα αρνητικές είναι οι επιπτώσεις για την τουρκοκυπριακή οικονομία.

Ο κ. Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών.

Ο κ. Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,46%	0,06%
Γερμανία	-0,23%	0,02%
Γαλλία	0,16%	0,05%
Ιταλία	0,92%	0,05%
Ισπανία	0,45%	0,04%
Ιρλανδία	0,20%	0,08%
Ελλάδα	0,95%	0,05%
Ην. Βασίλειο	0,79%	0,02%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

10^η Έρευνα της PwC για τους CEOs στην Κύπρο

Οι προκλήσεις μιας δεκαετίας. Οι ευκαιρίες της επόμενης.

Η έκθεση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα μας www.pwc.com.cy/ceo-survey

Διαβατήρια μέσω visas, δανείων και επιταγών

Οι τρύπες του συστήματος, ο ελλιπής έλεγχος των τραπεζών και η τυφλή εμπιστοσύνη του Υπ. Οικονομικών

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Αν μη τι άλλο, εκτός από επιτυχημένοι επενδυτές, μπορεί ευκόλως να χαρακτηριστούν αρκετοί από αυτούς που αγόρασαν κυπριακό διαβατήριο μέσω του προγράμματος των πολιτογραφησέων, ευρηματικοί. Και αυτό, διότι πληρωμές για επενδύσεις σε ακίνητα γίνονταν από πιστωτικές κάρτες (visa), από τραπεζικό δανεισμό, ή ακόμα και από επιταγές από τράπεζα επί κυπριακού εδάφους και αυτά να θεωρούνταν ως εμβάσματα που προήλθαν από το εξωτερικό. Εμβαθύνοντας στην ενδιάμεση έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής για τα διαβατήρια βάσει μαρτυριών, προκύπτουν αρκετές αδυναμίες του πλαισίου από το οποίο παραχωρούνταν κυπριακά διαβατήρια στους επενδυτές του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος (ΚΕΠ). Παρά το ότι τουλάχιστον από το 2014 και μετά, μέσα στα κριτήρια του προγράμματος υπήρχε υποχρέωση όπως η πληρωμή της επένδυσης διενεργείται μέσω εμβάσματος σε κυπριακό τραπεζικό ίδρυμα στο όνομα του πωλητή ή της εταιρείας του πωλητή.

Χαρακτηριστικό το παράδειγμα μαρτυρίας του κ. Κυριάκου Κακούρη, Οικονομικού Διευθυντή της Διεύθυνσης Διεθνών Χρηματοδοτικών Οργανισμών και Οικονομικής Διαχείρισης Κεντρικής Κυβέρνησης ο οποίος ανέφερε περίπτωση όπου αναίτι ο επενδυτής να διατηρεί μια κατοικία των 500.000 ευρώ, αυτοί αποδέχτηκαν δυο κατοικίες συνολικής αξίας 500.000 ευρώ, καθώς επίσης και το γεγονός ότι τις πληρωμές από πιστωτικές κάρτες τις θεωρούσαν ως εμβάσματα που προήλθαν από το εξωτερικό. Ανέφερε ότι δεν εξετάζαν το από που προήλθαν τα χρήματα αλλά μόνο το ότι προήλθαν από το εξωτερικό, καθώς εξήγησε ότι το κριτήριο ξεκάρφα ανέφερε έμβασμα από το εξωτερικό και όχι ποιος αποστέλλει το έμβασμα.

Ειδικά αναφορά γίνεται από την Επιτροπή για την πηγή των κεφαλαίων αυτών των επενδύσεων που φανερώνει την χρησιμοποίηση «visa» για να επιτευχθεί μία συναλλαγή. Σύμφωνα με την ενδιάμεση έκθεση το Υπουργείο Εσωτερικών, το Υπουργείο Οικονομικών δεν εξέταζε την πηγή των κεφαλαίων που χρησιμοποιούνταν στις επενδύσεις, βασιζόμενοι και αυτό (όπως όλες οι άλλες Υπηρεσίες) στο γεγονός ότι εφόσον τα κεφάλαια προήλθαν ή κατατέθηκαν σε κάποιο πιστωτικό ίδρυμα, είχε γίνει ο νομιμοποιημένος έλεγχος δέουσας

επιμέλειας από τις τράπεζες. Η πληρωμή τεραστίων ποσών με πιστωτικές κάρτες για παράδειγμα, που θα έπρεπε να εκληφθεί ως ύποπτα συναλλαγές και να εξεταστεί περαιτέρω, θεωρήθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών ως κανονικό έμβασμα και γίνονταν αποδεκτά. Για παράδειγμα, για συγκεκριμένη επένδυση (πολιτογράφηση του 2017), η πληρωμή έγινε μέσω ηλεκτρονικού συστήματος είπραξης. Προσκομιόταν οι σχετικές αποδείξεις και αντίγραφο της κάρτας που φαίνεται να είναι κάρτα visa. Ουσιαστικά έγιναν τμηματικές πληρωμές μέσω πιστωτικής κάρτας με μέγιστο ποσό τα ένα συγκεκριμένο X ποσό κάθε φορά σε δύο

Τα τραπεζικά εμβάσματα που σχετιζόνταν με το ΚΕΠ το 2018 αποτελούσαν ποσοστό 1,64% σε σύνολο 56 δισ. ευρώ, το 2019 1,55% από σύνολο 56 δισ. ευρώ, ενώ το 2020 0,88% σε σύνολο 47 δισ. ευρώ.

διαφορετικές ημερομηνίες, το οποίο είναι ένας πολύ ανορθόδοξος τρόπος πληρωμής και θα έπρεπε να προβληματίσει. Η θέση ήταν ότι εφόσον υπήρχε έμβασμα το οποίο κατατέθηκε ή εμβάστηκε σε κυπριακή τράπεζα, θεωρούσαν ότι τηρούνταν τα κριτήρια. Επίσης, το Υπουργείο Οικονομικών δεν έλεγχε από ποιον γίνονταν η πληρωμή, διότι σύμφωνα με το Υπουργείο το κριτήριο έκανε αναφορά για έμβασμα από το εξωτερικό, αλλά δεν καθόριζε ποιος θα το έκανε. Επομένως, σε διάφορες περιπτώσεις έγιναν δεκτά και εμβάσματα από άλλα μέλη της οικογένειας του επενδυτή και άλλα πρόσωπα αντί απευθείας από τον ίδιο. Η πρακτική αυτή δεν επηρέαζε τον έλεγχο συμμόρφωσης με τα κριτήρια, ωστόσο ήγειρε επιπλέον θέματα δέουσας επιμέλειας της πηγής των χρημάτων, που δε φαίνεται να εξετάζονταν. Το Υπουργείο Οικονομικών έλεγχε κατά πόσον υπήρχε έμβασμα, αλλά όχι την προέλευσή του και ούτε είχε τα μέσα για να το ελέγξει.

Και άλλοι τρόποι

Παράλληλα, ακόμα μια αδυναμία για την οποία δεν έγινε αναφορά ούτε από το Υπουργείο Εσωτερικών,

Τα εμβάσματα των διαβατηρίων είναι γύρω στο 1% του συνόλου μόνο των εμβασμάτων, όπως προκύπτει από τη μαρτυρία του κ. Ηροδότου στην Ερευνητική Επιτροπή για τα διαβατήρια.

αλλά και ούτε από το Υπουργείο Οικονομικών, ήταν πως, όπως αναφέρεται και στην επιστολή του παρόχου ημερ. 2015, μόνο μερικά εκατομμύρια ευρώ από το συνολικό ποσό της επένδυσης προήλθαν από ίδια κεφάλαια του ομίλου στο πλαίσιο μιας συλλογικής επένδυσης. Στην ενδιάμεση έκθεση, σημειώνεται ότι, ενώ το συνολικό τίμημα τμηματικών ευρώ, περίπου το ήμισυ της συναλλαγής χρηματοδοτήθηκε με τραπεζικό δανεισμό. Με βάση τα πιο πάνω, η επένδυση δεν καλύφθηκε εξ ολοκλήρου με έμβασμα από το εξωτερικό (ως πρόνοια του σχεδίου).

Όμως από ό,τι αποδεικνύεται, οι «ευρηματικοί» επενδυτές είχαν βρει και άλλους τρόπους για να παρακάμψουν τους ελέγχους και αυτό ήταν οι επιταγές. Παράδειγμα που υπάρχει στην πολυσελίδη ενδιάμεση έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής για τα διαβατήρια, για αγορά δύο από τα συνολικά ακίνητα μίας επένδυσης, το μεγαλύτερο μέρος της πληρωμής έγινε με έκδοση επιταγών από Τράπεζα στην Κύπρο και όχι με έμβασμα από το εξωτερικό. Και προφανώς δεν υπήρχουν αποδείξεις ότι τα εν λόγω ποσά προήλθαν από το εξωτερικό.

Ελεγχος από την Κεντρική και πρόστιμα

Σύμφωνα με τη μαρτυρία του κ. Κωνσταντίνου Ηροδότου, του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (ΚΤΚ), στην ερευνητική επιτροπή για τα διαβατήρια, αναφορικά με τους ελέγχους που διενεργούσε η ΚΤΚ στο Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα, η ΚΤΚ δεν ήταν μέρος του προγράμματος ούτε θεσμικά ούτε διαδικαστικά. Για σκοπούς σύγκρισης ανέφερε ότι τα τραπεζικά εμβάσματα που σχετιζόνταν με το ΚΕΠ το 2018 αποτελούσαν ποσοστό 1,64% σε σύνολο 56 δισεκατομμυρίων ευρώ, το 2019 1,55% από σύνολο 74 δισεκατομμυρίων ευρώ, ενώ το 2020 0,88% σε σύνολο 47 δισεκατομμυρίων ευρώ.

«Τα εμβάσματα των διαβατηρίων είναι γύρω στο 1% του συνόλου μόνο των εμβασμάτων», δήλωσε ο κ. Ηροδότος στην Επιτροπή, ενώ έκανε και ειδική αναφορά στους ελέγχους και στα πρόστιμα που επιβλήθηκαν σε τράπεζες από το 2008 μέχρι και το 2020. Βάσει των στοιχείων της ΚΤΚ, από το 2008 μέχρι το 2013, έγιναν συνολικά 75 επιτόπιοι έλεγχοι σε τράπεζες και άλλες

υπόχρεες οντότητες και 58 από αυτά είναι στα πιστωτικά ιδρύματα, υποβλήθηκε διοικητικό πρόστιμο σε 9 ιδρύματα, συνολικού ύψους 574.000 ευρώ αποστάλθηκαν 36 προειδοποιητικές επιστολές.

Μεταξύ το 2014 και το 2020, έγιναν συνολικά 68 επιτόπιοι έλεγχοι, εκ των οποίων οι 52 είχαν συγκεκριμένους στόχους, για έρευνα φακέλων πελατών υψηλού κινδύνου, ΠΕΠ, λογαριασμούς

πελατών «client accounts» και στα IBUs.

Βάσει των ελέγχων από το 2014 μέχρι και το 2020, περισσότεροι από 3.000 φακέλοι πελατών πέρασαν από δειγματοληπτικό έλεγχο και επιβλήθηκαν διοικητικά πρόστιμα σε 11 ιδρύματα. Για την περίοδο 2014 – 2020 η ΚΤΚ προχώρησε σε επιβολή διοικητικών προστίμων σε 11 πιστωτικά ιδρύματα, συνολικού ύψους 8,3 εκατ. ευρώ.

Κάτω από το μαξιλάρι οι καταθέσεις το 2020

Το υπόλοιπο τον Μάρτιο 2021 έφτασε τα 48,4 δισ. ευρώ και πολύ κοντά στις καταθέσεις του Δεκεμβρίου του 2019

Η πανδημία του κορωνοϊού έφερε μεγάλες αυξομειώσεις στις καταθέσεις. Οι συνολικές καταθέσεις τον Μάρτιο 2021 κατέγραψαν καθαρή αύξηση 270,2 εκατ., σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο του 2021. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής έφτασε στο 1,7%, με το υπόλοιπο των καταθέσεων τον Μάρτιο 2021 να φτάνει τα 48,4 δισεκατομμύρια ευρώ και πολύ κοντά στις καταθέσεις του Δεκεμβρίου του 2019, που ήταν στα 48,7 δισεκατομμύρια ευρώ. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2020 παρατηρούνταν μεγάλες αυξομειώσεις στις καταθέσεις και το χαμηλότερο επίπεδο τους ήταν τον Ιούλιο του 2020 που άγγιξαν τα 47,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Το υψηλότερο δε, εντός του 2020, ήταν το Δεκέμβριο. Εκείνος ο μήνας εξάλλου παραδοσιακά είναι και ο μήνας που παρατηρούνται οι περισσότερες καταθέσεις λόγω των «δώρων» που καταβάλλονται από κράτος και εργοδότες. Όσον αφορά τους μήνες του 2020, τον Ιανουάριο οι καταθέσεις έφτασαν τα 48,5 δισ. ευρώ, τον Φεβρουάριο 48,4 δισ. ευρώ, ενώ το Μάρτιο μειώθηκαν κατά

450 εκατ. ευρώ και έφτασαν στα 47,9 δισ. ευρώ. Τον Απρίλιο κρατήθηκαν στα 47,9 δισ. επίσης, ενώ τον Μάιο μειώθηκαν περαιτέρω στα 47,7 δισ. ευρώ. Τον Ιούνιο, που άνοιξε η Κύπρος από το πρώτο lockdown, παρατηρήθηκε μικρή αύξηση

Οι συνολικές καταθέσεις τον Μάρτιο 2021 κατέγραψαν καθαρή αύξηση 270,2 εκατ., σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο του 2021.

στα 47,8 δισ. ευρώ, ενώ τον Ιούλιο όπως προαναφέρθηκε ήταν το χαμηλότερο τους σημείο. Από εκεί και πέρα, τον Αύγουστο υπήρξε από τα 47,5 δισ. καταθέσεων του Ιουλίου μια αύξηση 300 εκατ. ευρώ, φτάνοντας στα 47,9 δισ. ευρώ. Το Σεπτέμβριο οι καταθέσεις αυξήθηκαν στα 48 δισ. ευρώ, ενώ μόλις άρ-

χιζε η αβεβαιότητα ξανά με την έλευση του δεύτερου κύματος της πανδημίας μειώθηκαν τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο στα 47,9 δισ. ευρώ. Το Δεκέμβριο του 2020 οι καταθέσεις έσπασαν ξανά το φράγμα των 48 δισ., συγκεκριμένα στα 48,2 δισ. ευρώ. Με την έλευση του τρίτου «lockdown», οι συνολικές καταθέσεις τον Ιανουάριο 2021 κατέγραψαν καθαρή μείωση 349,3 εκατ., σε σύγκριση με καθαρή αύξηση 362,6 εκ. τον Δεκέμβριο 2020.

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής έφτασε στο 0,2%, παραμένοντας σταθερός σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο 2020. Το υπόλοιπο των καταθέσεων τον Ιανουάριο 2021 έφθασε στα 47,9 δισ. Οι συνολικές καταθέσεις τον Φεβρουάριο 2021 κατέγραψαν καθαρή μείωση 92,4 εκατ., σε σύγκριση με καθαρή μείωση 349,3 εκατ. τον Ιανουάριο 2021. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής έφτασε στο 0,2%, παραμένοντας σταθερός σε σύγκριση με τον Ιανουάριο 2021. Το υπόλοιπο των καταθέσεων τον Φεβρουάριο 2021 έφθασε στα 47,9 δισ. ευρώ.

Με την έλευση του τρίτου «lockdown», οι συνολικές καταθέσεις τον Ιανουάριο 2021 κατέγραψαν καθαρή μείωση 349,3 εκατ., σε σύγκριση με καθαρή αύξηση 362,6 εκ. τον Δεκέμβριο 2020.

Από Ιούνιο θα δούμε Ρώσους και Βρετανούς

Τέλος του Μάη αναμένεται να ξεκαθαρίσει η βρετανική αγορά, ξεκινούν και ναυλωμένες πτήσεις από Ρωσία

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Της τελευταίας στιγμής θα είναι φέτος οι τουριστικές κρατήσεις και στην βάση της κατάταξης των χωρών τόσο του ECDC όσο και της Βρετανίας. Έτσι λοιπόν μπορεί η Κύπρος να μπει αρχικά στην πορτοκαλί κατηγορία για τους Βρετανούς, ωστόσο, αυτό δεν θεωρείται ότι θα είναι απαγορευτικό για να ξεκινήσουν τα ταξίδια έστω και με τους αριθμούς να είναι συγκρατημένους. Εκφράζεται, ωστόσο, αισιοδοξία ότι από την επόμενη κιόλας αξιολόγηση, η οποία αναμένεται τέλος Μαΐου, η Κύπρος θα καταφέρει να μπει στην πράσινη κατηγορία. Αυτό συνεπάγεται με εκτόξευση των ταξιδιωτικών αφίξεων, από τα μέσα Ιουνίου και μετά. Τότε εκτιμάται ότι θα έχει αρθεί και η απαγόρευση για τις ναυλωμένες πτήσεις από την Ρωσία, κάτι που έχει συγκρατήσει τις αφίξεις των Ρώσων μέχρι στιγ-

Μπορεί η Κύπρος να μην είναι στην πράσινη κατηγορία από τις 17 του Μάη για την Βρετανία, ωστόσο, εκφράζεται αισιοδοξία ότι αυτό θα γίνει στην επαναξιολόγηση των χωρών σε τρεις βδομάδες.

μής σε χαμηλά επίπεδα. Σκιαγραφώντας το σκηνικό του τουρισμού για τους επόμενους μήνες ο υφυπουργός Τουρισμού Σάββας Περγίος έδωσε την χρονική στιγμή κατά την οποία εκτιμάται ότι θα ξεκινήσει η ουσιαστική ροή τουρισμού, με περισσότερα και πιο μαζικά πακέτα από τους διοργανωτές ταξιδιών- τα μέσα Ιουνίου.

Σύντομα «πράσινη»

Μπορεί η ανακίνηση της βρετανικής κυβέρνησης της Παρασκευής για την πράσινη λίστα των χωρών να μην συμπεριλάμβανε την Κύπρο, ωστόσο οι τουριστικοί φορείς της Κύπρου επιλέγουν να βλέπουν το ποτήρι μισογεμάτο. Εκφράζεται λοιπόν μια αισιοδοξία ότι είναι θέμα χρόνου να πηδήσει η Κύπρος από την πορτοκαλί κατηγορία, στην λίστα των ασφαλών προρισμών. Εξαιρετικά σημαντική εξέλιξη θεωρεί το Υφυπουργείο και οι τουριστικοί φορείς στην Κύπρο το γεγονός ότι από τις 17 Μαΐου αίρεται η απαγόρευση των ταξιδιών στο εξωτερικό για διακοπές. «Αυτό ενισχύει το ότι ακόμα και στην πορτοκαλί κατηγορία να είμαστε, ναι θα είναι μειωμένες

Κακή εξέλιξη για την Κύπρο θα θεωρηθεί αν η Βρετανία στις αξιολογήσεις της τοποθετήσει την Κύπρο στην πορτοκαλί κατηγορία και ανταγωνιστικά νησιά στην πράσινη κατηγορία.

αφίξεις αλλά δεν θα είναι μηδενικές και αυτό είναι μια αρχή», σημειώνει ο κ. Περγίος. Επιπλέον, όπως ανέφερε ο κ. Περγίος, θεωρητικά σε τρεις εβδομάδες οπότε και αναμένεται η επόμενη αξιολόγηση, εκτιμάται ότι η επιδημιολογική εικόνα της Κύπρου θα είναι βελτιωμένη. Ενδεχομένως δε να αλλάξει κατηγορία και στον κατάλογο του ECDC, εξέλιξη η οποία θα ξεκλειδώσει τις στρόφιγγες του τουρισμού. Ωστόσο, ξεκαθαρίζεται ότι οι εκτιμήσεις έχουν την βάση τους σε θεωρητικό επίπεδο, καθώς μπορεί τα επιδημιολογικά δεδομένα της χώρας να βελτιώνονται, όμως οι εξελίξεις στον τομέα της πανδημίας είναι απρόβλεπτες.

Η πορτοκαλί κατηγορία δεν θεωρείται κατ' ανάγκη κακή εξέλιξη από την στιγμή που βρίσκονται στην ίδια κατηγορία ανταγωνιστικές μας χώρες, σημειώνει ο Υφυπουργός. Θεωρείται δεδομένο ότι τουλάχιστον μέχρι τις αρχές Ιουνίου οι πρώτοι Βρετανοί που θα επισκεφτούν την Κύπρο θα είναι στην ηλικιακή ομάδα των συνταξιούχων οι οποίοι δεν θα πιέζονται χρονικά να επιστρέψουν στην εργασία τους, λόγω της δεκαήμερης

καραντίνας που επιβάλλεται στο σπίτι μετά από ταξίδι σε πορτοκαλί προορισμό. Υπάρχει και η δυνατότητα εξόδου από την καραντίνα με αρνητικό τεστ στις πέντε μέρες του αυτοπεριορισμού.

Καλύτερα από πέρσι

Πάντως μέχρι στιγμής φαίνεται ότι υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον σε σχέση με πέρσι για διακοπές στην Κύπρο, τόσο από τις επισκέψεις στην σελίδα του Visit Cyprus όσο και από τις αναζητήσεις στο Google για την Κύπρο, από χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Πολωνία και η Ουκρανία, οι χώρες του Κόλπου και ο Λίβανος. Από την εξίσωση λείπει φυσικά το αν τελικά θα προχωρήσουν σε κρατήσεις, ενώ ξεκάθαρη εικόνα θα πρέπει να αναμένεται περί τα τέλη Μαΐου. Ωστόσο, εκτιμάται ότι αυτό το καλοκαίρι θα υπάρξει αυξημένη τουριστική κίνηση σε σχέση με πέρσι.

Εξηγώντας τους λόγους ο Υφυπουργός αναφέρθηκε στον ρόλο του εμβολίου, το οποίο έχει βελτιώσει την ψυχολογία του κόσμου και την διάθεση για ταξίδια. Αλλά και πρακτικά, το γεγονός ότι φέτος

η Κύπρος έχει ανοίξει για 65 αγορές έναντι 14 την περσινή περίοδο, αυτό μεταφράζεται σε αυξημένες αφίξεις, πάντα σε σχέση με το 2020.

Ο πικ μήνας

Η παράταση της έναρξης της τουριστικής περιόδου σημαίνει και μετακίνηση της περιόδου αιχμής. Έτσι, λοιπόν, ο πικ μήνας της φετινής σεζόν αναμένεται να είναι πέραν του Αυγούστου, ο Σεπτέμβριος, κατά τον οποίο εκτιμάται ότι θα ξεπεραστεί η κίνηση του Ιούλη. Είναι αξιοσημείωτο επίσης ότι πιθανόν λόγω κορωνοϊού να πετύχουμε αυτό που δεν έχουμε καταφέρει τόσο καιρό: την επέκταση της τουριστικής περιόδου και την μείωση της εποχικότητας του τουρισμού. Τα μηνύματα που φτάνουν από αεροπορικές εταιρείες και διοργανωτές ταξιδιών προς το Υφυπουργείο Τουρισμού είναι ότι οποιαδήποτε καθυστέρηση στην εκκίνηση του τουρισμού φέτος, πιθανότατα να σημαίνει ανάλογη επέκταση της τουριστικής περιόδου τουλάχιστον μέχρι τον Νοέμβριο. «Για χώρες όπως η Κύπρος που έχουν τον καλό καιρό να υποδεχτούν τουρι-

σμό και πιο αργά πιθανόν ο κορωνοϊός να μας ανοίξει τις πόρτες για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου», σχολιάζει ο κ. Περγίος. Από εκεί και έπειτα η διοργάνωση του χριστουγεννιάτικου χωριού στο Τρόδος και των γύρω κοινοτήτων θεωρείται ότι θα δημιουργήσει μια φυσική προέκταση για τον χειμερινό τουρισμό της προηγούμενης περιόδου.

Διακίνηση εντός Κύπρου

Εξαιρετικά θετική εξέλιξη για τον τουρισμό, η άρση των περιορισμών στην διακίνηση και η χρήση των sms, κάτι που στοίχισε στην εικόνα της Κύπρου το προηγούμενο διάστημα, ιδιαίτερα δε την περίοδο του Lockdown τις τελευταίες δύο εβδομάδες. Πλέον οι τουρίστες, θα διακινούνται ελεύθερα σε όλους τους χώρους με την προσκόμιση του Cyprus Flight Pass σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή, το οποίο ήδη χρησιμοποιούν για την εισοδό τους στο νησί. Πρόκειται για απόφαση η οποία προκάλεσε ανακούφιση σε ταξιδιωτικά γραφεία και αεροπορικές εταιρείες και έδωσε τέλος στην αβεβαιότητα των τελευταίων ημε-

Επιστρέφουν οι Κύπριοι

Στα θετικά και η επιστροφή των Κυπρίων στα ξενοδοχεία, μετά την πολύμηνη απαγόρευση ένεκα των περιοριστικών μέτρων. Εκτιμάται μάλιστα ότι οι κρατήσεις του εγχώριου τουρισμού θα είναι αυξημένες και λόγω της ψυχολογίας και της ανάγκης για διακοπές, αλλά αναμένεται ότι θα ενισχυθούν και από το σχέδιο επιδότησης διακοπών εγχώριου τουρισμού, το οποίο παρατείνεται μέχρι τον Νοέμβριο. Η νέα περίοδος του προγράμματος ξεκινά από τον Ιούνιο και καλύπτει και το τρίμηνο του Αγίου Πνεύματος. Εξαιρούνται οι μήνες Ιούλιος και Αύγουστος, ωστόσο επαναρχίζει τον Σεπτέμβριο. Στο πλαίσιο του σχεδίου, το Υφυπουργείο Τουρισμού θα καλύπτει το 35% της διανυκτέρευσης με ελάχιστη τιμή διανυκτέρευσης τα 60 ευρώ. Υπενθυμίζεται ότι για τη διαμονή στα ξενοδοχεία είναι απαραίτητη η προσκόμιση αποδεικτικού εμβολιασμού, PCR ή Rapid test 72 ωρών και αποδεικτικό νόσησης με τον ιό τους τελευταίους έξι μήνες, προϋποθέσεις που περιλαμβάνονται στο corona pass.

ρών, οι οποίες περιγράφονται ως εξαιρετικά δύσκολες για την διαχείριση της εικόνας της Κύπρου. Πλέον, με αυτή την απόφαση, κλείνουν και οι τελευταίες λεπτομέρειες όσον αφορά την διακίνηση των ξένων επισκεπτών στην Κύπρο η οποία κλειδώνει και επίσημα με το επικρατούμενο πρωτόκολλο προορισμού.

Πακέτο κινήτρων 8 εκατ.

Ιδιαίτερη ώθηση στο τουριστικό ρεύμα προς την Κύπρο εκτιμάται ότι θα δώσει και το πακέτο κινήτρων ύψους οκτώ εκατ. ευρώ το οποίο έλαβε έγκριση κατά το τελευταίο Υπουργικό Συμβούλιο. Πρόκειται για σχέδιο το οποίο έχει ήδη εγκριθεί από την ΕΕ και τίθεται σε ισχύ την 1η Ιουνίου με διάρκεια τεσσάρων μηνών, μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου. Προϋπόθεση για τους οργανωτές ταξιδιών είναι ότι θα φέρουν τουλάχιστον 7 χιλιάδες διανυκτερεύσεις σε νόμιμα καταλύματα της Δημοκρατίας. Η χρηματοδότηση αυξάνεται βαθμιαία αναλόγως της αύξησης στον αριθμό των διανυκτερεύσεων ενώ με αριθμό χαμηλότερο του ορίου, δεν θα καταβάλλεται.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των HOLGER SCHMIEDING και KALLUM PICKERING*

Η ανοδική πορεία έχει ξεκινήσει για την οικονομία της Ευρωζώνης

Στο αποκορύφωμα του πρώτου κύματος της πανδημίας πριν από 13 μήνες, προβλέψαμε ότι οι προηγμένες οικονομίες της Ευρωζώνης θα εμφανίζαν ανάκαμψη υπό τη μορφή του λατινικού γράμματος V, επιστρέφοντας στα προ πανδημικά τους επίπεδα στις αρχές του 2022. Παρά τις πολλές εκπλήξεις στο μεσοδιάστημα, φαίνεται πως η Ευρωζώνη βρίσκεται σε καλό δρόμο να το επιτύχει και ίσως και να υπερβεί τις εκτιμήσεις μας τον επόμενο χρόνο.

Οι δυσάρεστες εκπλήξεις ήταν οι εξής: α) πριν από ένα χρόνο και συγκεκριμένα το δεύτερο τρίμηνο του 2020, η οικονομία της Ευρωζώνης υποχώρησε περισσότερο από ό, τι αρχικά περιμέναμε, β) επιστρέφοντας στα προ πανδημικά τους επίπεδα, που έπληξε τον προηγμένο κόσμο τον Νοέμβριο και γ) το σημαντικότερο όλων είναι πως δεν είχαμε προβλέψει ότι η εξάπλωση μιας πιο μεταδοτικής

Η θεαματικότερη έκπληξη όλων ήταν η ταχεία ανάκαμψη της Ευρωζώνης το τρίτο τρίμηνο του 2020.

μετάλλαξης του ιού θα προσβάλει μεγάλο μέρος της Ευρώπης, υποκρώνοντας την σε περιορισμένη καραντίνα πέρσι τον Νοέμβριο και έως ακόμη και τον Απρίλιο φέτος.

Ως αποτέλεσμα, η οικονομία της Ευρωζώνης περιήλθε σε διπλή ύφεση. Η Γαλλία κατόρθωσε να εξέλθει με καλύτερο πρόσημο από τη φάση αυτή και ανάπτυξη 0,4% σε τριμηνιαία βάση το πρώτο τρίμηνο, ενώ η Ιταλία και η Ισπανία ξεπέρασαν την κρίση κάπως ελαφρά με υστέρηση -0,4% και -0,5% αντιστοίχως. Εντούτοις, η Γερμανία υπέστη συρρίκνωση 1,7% το τρίτο

Παρά τις πολλές εκπλήξεις στο μεσοδιάστημα, φαίνεται πως η Ευρωζώνη βρίσκεται σε καλό δρόμο να το επιτύχει και ίσως και να υπερβεί τις εκτιμήσεις μας τον επόμενο χρόνο.

τρίμηνο, αφού την τελευταία τριμηνία του 2020 είχε ανάπτυξη 0,5%. Εκτιμούμε πως ο παγετός τον Φεβρουάριο αφαιρέσε τουλάχιστον 0,3% από το γερμανικό ΑΕΠ του πρώτου τριμήνου. Αυτή η απώλεια θα αποκατασταθεί με την έλευση της άνοιξης. Επιπλέον, υπάρχουν και ευχάριστες εκπλήξεις όπως: α) τους τελευταίους 13 μήνες η οικονομική πολιτική, β) η παγκόσμια μεταποίηση και γ) η γρήγορη επαναφορά μετά το πρώτο κύμα της πανδημίας που ξεπέρασε τις αρκετά αισιόδοξες προσδοκίες μας.

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής της Ευρωζώνης αντέδρασαν σχεδόν εναρμονισμένοι με τις εκτιμήσεις μας, διατηρώντας σταθερά τα πραγματικά διαθέσιμα εισοδήματα των νοικοκυριών το 2020 (πάντως, δεν περιμέναμε να αυξηθούν οι ΗΠΑ τα διαθέσιμα εισοδήματά τους κατά 5,8% το 2020 μέσω πρωτοφανών δημοσίων δαπανών).

Η εμπιστοσύνη των βιομηχανιών της Ευρωζώνης σημείωσε εντυπωσιακή άνοδο στις 10,7 μονάδες τον Απρίλιο από τις ήδη υψηλές 2,1 μονάδες του Μαρτίου και πολύ παραπάνω από τον μετά το 1999 μέσο όρο των -4,2 μονάδων. Η θεαματικότερη έκπληξη όλων ήταν η ταχεία ανάκαμψη της Ευρωζώνης το τρίτο τρίμηνο του 2020, όταν η οικονομία κάλυψε σχεδόν εξ ολοκλήρου την πρωτοφανή βουτιά του 11,6% σε τριμηνιαία βάση στο πραγματικό ΑΕΠ το δεύτερο τρίμηνο.

Η ανάπτυξη βρισκόταν μόλις 4,2% χαμηλότερα από τα προ πανδημίας επίπεδα. Η ανοδική πορεία έχει ξεκινήσει πλέον και αναμένουμε ρωμάλα αναθέρμανσης οικονομικής δραστηριότητας από τον Μάιο και μετά, ανεξαρτήτως των όποιων κινδύνων.

* Ο κ. Holger Schmieding και Kallum Pickering είναι οικονομολόγοι της επενδυτικής Berenberg Bank.

Επιχειρήσεις: η επόμενη μέρα μετά την πανδημία

Οι μεγάλες προκλήσεις σε βιομηχανία, τουρισμό και χρηματοπιστωτικό τομέα

Τον τελευταίο χρόνο τίποτα στη ζωή μας δεν θυμίζει την καθημερινή μας «κανονικότητα». Η πανδημία του κορωνοϊού διαφοροποίησε καθημερινές συνήθειες, κατέστρεψε αναγκαία την κοινωνική αποστασιοποίηση, κρατώντας μας μακριά από αγαπημένα πρόσωπα και ρίχνοντας βαριά τη σκιά της πάνω από τις οικονομίες διεθνώς, μη εξαιρουμένης και της κυπριακής. Μεγάλο πλήγμα δέχθηκε η τουριστική βιομηχανία, η οποία διαχρονικά λειτούργησε ως βασικός πυλώνας οικονομικής ανάπτυξης για την κυπριακή οικονομία, σήμερα μετρά βαθιές πληγές και τραύματα από την πανδημία, αφού η μείωση αφίξεων και εσόδων είναι δραματική. Σίγουρα η επόμενη μέρα της πανδημίας θα είναι πολύ δύσκολη για τις επιχειρήσεις. Οι πολλές πληγές και τα μεγάλα προβλήματα που επέφερε η πανδημία δεν μπορούν να ξεπεραστούν αμέσως μόλις περάσει ο υγειονομικός κίνδυνος του ιού. Υπάρχουν επιχειρήσεις που είναι εκτός λειτουργίας εδώ και ένα χρόνο, άλλες είναι υπό αναστολή εργασιών και άλλες

ανοιγοκλείνουν ανάλογα με τα ιατρικά πρωτόκολλα. Τα ίδια ισχύουν και για πολλούς εργαζόμενους, άλλοι εργάζονται με τηλεργασία και άλλοι καθόλου. Η αβεβαιότητα αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη πρόκληση που σήμερα αντιμετωπίζει η παγκόσμια οικονομία, η κυπριακή και ο χρηματοπιστωτικός τομέας. Το εμπόδιο δημιουργεί την αισιοδοξία ότι μέσα στο 2021 η επιστροφή στην κανονικότητα μπορεί να είναι εφικτή. Η επούλωση των πληγών που θα αφήσει η περιπέτεια του κορωνοϊού με τα σωστά και αναγκαία μέτρα στην οικονομία, αποτελούν τον βασικό στόχο για να μπούμε σε ράγες ανάπτυξης. Πρέπει να διαχειριστούμε και να σχεδιάσουμε βάσει και των εμπειριών που έχουν αποκτηθεί, με λογική και εμπειρογνώμοσυνη προς όφελος των επόμενων γενιών του τόπου. Στο αφιέρωμα της «Κ» για τις επιχειρήσεις, ειδικοί διαφόρων κλάδων που επηρεάστηκαν άμεσα από την πανδημία, μεταφέρουν τις απόψεις τους για το πώς θα πρέπει να αντιμετωπισθεί η επόμενη ημέρα.

Βρετανοί και οι Ισραηλινοί διοργανωτές ταξιδιών, βάζουν ήδη επιπλέον αεροπορικές θέσεις προς χώρες που τους έδωσαν το μήνυμα ότι απρόσκοπτα θα δέχονται τους εμβολιασμένους ταξιδιώτες αυτών των χωρών.

Το restart της τουριστικής βιομηχανίας πλησιάζει

Του ΑΚΗ ΚΕΛΕΠΕΣΙΗ

Το βαρύ πλήγμα που δέχεται ο τουρισμός από την πανδημία Covid-19 είναι καταστροφικό και ίσως είναι το μεγαλύτερο στη σύγχρονη ιστορία της τουριστικής βιομηχανίας. Δισεκατομμύρια ευρώ χάθηκαν και ταυτόχρονα εκατομμύρια θέσεις εργασίας εξανεμίστηκαν και η ανάκαμψη της τουριστικής βιομηχανίας φαίνεται ιδιαίτερα δύσκολη, παρά το γεγονός ότι διαθέτει δυνατά και γρήγορα αντανάκλαστα. Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση με την Covid-19 και τα αποτρεπτικά υγειονομικά πρωτόκολλα που εκδίδουν οι χώρες για τα ταξίδια με τους περιορισμούς, τα τεστ και τις καραντίνες, τα πράγματα γίνονται δυσκολότερα. Σε

Οι αριθμοί αποτυπώνουν το συντριπτικό πλήγμα που δέχτηκε ο τουρισμός. Αποτυπώνουν όμως και την επιθυμία του κόσμου να ταξιδέψει ξανά. Ο εμβολιασμός και το πράσινο διαβατήριο θα φέρουν ανάκαμψη στα ταξίδια.

αυτή τη δεδομένη στιγμή κρατάμε δύο θετικά στοιχεία στα χέρια μας, όσον αφορά την έναρξη των ταξιδιών αναψυχής στους αμέσως

επόμενους μήνες και ειδικότερα για την καλοκαιρινή περίοδο, όπου θα σημάνει ταυτόχρονα και το restart της τουριστικής βιομηχανίας. Το πρώτο βασικό στοιχείο είναι η επιθυμία του κόσμου να ταξιδέψει κάτι που φαίνεται μέσα από όλες τις σχετικές έρευνες που έγιναν. Το δεύτερο στοιχείο έχει να κάνει με τους εμβολιασμούς και το πράσινο διαβατήριο το οποίο θα φέρει άμεση ανάκαμψη στα ταξίδια, αφού οι συγκεκριμένοι άνθρωποι θα ταξιδεύουν πλέον απρόσκοπτα χωρίς άλλες διαδικασίες όπως τεστ και καραντίνες, αλλά κυρίως χωρίς να κινδυνεύουν από την Covid-19.

Είμαστε λοιπόν αισιόδοξοι ότι το δεύτερο εξάμηνο του '21 τα ταξίδια αναψυχής θα αρχίσουν να ανακάμπτουν και προς αυτή

την κατεύθυνση στράφηκαν ήδη οι Βρετανοί και οι Ισραηλινοί διοργανωτές ταξιδιών, βάζοντας επιπλέον αεροπορικές θέσεις προς χώρες που τους έδωσαν το μήνυμα ότι απρόσκοπτα θα δέχονται τους εμβολιασμένους ταξιδιώτες αυτών των χωρών. Παράλληλα και εμείς οι Κύπριοι διοργανωτές ταξιδιών ετοιμαζόμαστε για τη μεγάλη έξοδο των Κυπρίων προς Ελλάδα, καθώς και σε κάποιους δημοφιλείς προορισμούς στην Ευρώπη, με έναρξη των ταξιδιών από το τρίτο μερο του Αγίου Πνεύματος το τελευταίο δεκαήμερο του Ιουνίου.

Ο κ. Ακης Κελεπέσιης είναι εκτελεστικός πρόεδρος Top Kinisis Travel, επίτιμος πρόεδρος ACTA, πρώην πρόεδρος ECTAA

Deloitte.

ΠΙΕΡΗΣ ΜΑΡΚΟΥ

Το στοίχημα δεν είναι μόνο κατά πόσο θα εξέλθουμε από την αβεβαιότητα αλλά πώς και πότε θα τα καταφέρουμε

Με τη διεύθυνση των εμβολιασμών και τη σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων κατά της πανδημίας, το μεγάλο στοίχημα εστιάζεται στο αύριο της οικονομίας. Οι μεγάλες απώλειες που προκάλεσε η πανδημία στο ΑΕΠ όλων των χωρών, δημιουργεί ερωτηματικά αλλά και προκλήσεις στο πώς θα κατορθώσουν να ανακτήσουν το χαμένο έδαφος.

Η Κύπρος με ύφεση της τάξης του 5-6% και απώλειες στο ΑΕΠ της γύρω στο 1.2 δισ. ευρώ, εστιάζει κι αυτή την προσοχή της στην επόμενη μέρα της πανδημίας και ειδικότερα στη δημιουργία των προϋποθέσεων για επιστροφή στην κανονικότητα της οικονομικής δραστηριότητας. Στο κάδρο των μεγάλων προβλημάτων που θα αντιμετωπίσουμε ως χώρα και ως οικονομία είναι σίγουρα οι δημοσιονομικές ανισορροπίες, η ανεργία, η έλλειψη ρευστότητας χρήματος σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, η μείωση του επιχειρείν και άλλα.

Μαγικές συνταγές για ξεπέρασμα όλων αυτών των προβλημάτων δεν υπάρχουν. Κανένας δεν μπορεί δια μαγείας να εξαφανίσει τις πολλές πληγές και τις μεγάλες στρεβλώσεις που μας επέφερε η πανδημία. Για να επιτευχθεί ο στόχος της επιτυχούς επιστροφής στην ομαλότητα απαιτείται στρατηγικός σχεδιασμός και πρόγραμμα που θα καλύπτει κενά και αδυναμίες, θα προσφέρει κίνητρα για

Πιέρης Μάρκου, Επικεφαλής Φορολογικών και Νομικών Υπηρεσιών και Επερχόμενος Ανώτατος Εκτελεστικός Διευθυντής της Deloitte στην Κύπρο.

ανάπτυξη και θα δημιουργεί δυναμικές για το μέλλον. Στο πλαίσιο ενός τέτοιου σχεδιασμού, οφείλουμε να συγκρατήσουμε τα έξοδά μας στον δημόσιο τομέα, μειώνοντας τις αχρείαστες και μη παραγωγικές δαπάνες, περιορίζοντας τη γραφειοκρατία και προχωρώντας σε ριζικές θεσμικές και άλλες μεταρρυθμίσεις. Ακόμα, θα πρέπει να δοθούν φορολογικά και άλλα κίνητρα τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στα νοικοκυριά για να μπορέσουν να επαναδραστηριοποιηθούν και να εξασφαλίσουν την απαιτούμενη βάση για συνέχιση των εργασιών τους.

Την ίδια ώρα είναι απαραίτητο

να διευρύνουμε και να εμβαθύνουμε τον ψηφιακό μετασχηματισμό του κράτους και της οικονομίας, αξιοποιώντας τα όσα θετικά διδαχθήκαμε τον τελευταίο χρόνο με την πανδημία. Ο τομέας της τεχνολογίας τα επόμενα χρόνια θα διαδραματίσει πρωτεύοντα ρόλο στην εξέλιξη όλων των οικονομικών και η Κύπρος δεν θα πρέπει να μείνει εκτός της ψηφιακής επανάστασης.

Πέραν τούτων, είναι ανάγκη να στηρίξουμε και τους παραδοσιακούς τομείς της οικονομίας, οι οποίοι μπορούν να μας αποφέρουν γρήγορα «φρέσκο» χρήμα στην Κύπρο. Αναφέρομαι στους τομείς του τουρισμού και των ακινήτων, οι οποίοι αποδεδειγμένα αντιδρούν εύκολα και αποτελεσματικά σε περιόδους κρίσης και δημιουργούν νέα εισοδήματα στην οικονομία. Μαζί μ' αυτά είναι η ανάγκη για βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η στήριξη των εξαγωγών και η προώθηση των νέων τομέων, οικονομικής δράσης, όπως είναι η έρευνα, η καινοτομία, η πράσινη και η γαλάζια ανάπτυξη, η αειφορία και άλλοι.

Το στοίχημα, λοιπόν δεν είναι μόνο κατά πόσο θα εξέλθουμε από την αβεβαιότητα που δημιουργήσε η πανδημία, αλλά πώς και πότε θα τα καταφέρουμε. Ο μόνος δρόμος για να έχουν επιτυχή κατάληξη οι προσπάθειές μας είναι να κινηθούμε προγραμματισμένα και συντονισμένα. Τόσο η κυβερ-

“**Άμεση ανασύνταξη δυνάμεων με δομημένο και στοχευμένο τρόπο για ανασυγκρότηση της οικονομικής δραστηριότητας.**

νηση και η βουλή όσο και οι παραγωγικές τάξεις, θα πρέπει να μπούμε σε μια λογική άμεσης ανασύνταξης δυνάμεων με δομημένο και στοχευμένο τρόπο. Οι ασυντόνιστες και αποσπασματικές κινήσεις δεν θα μας βοηθήσουν.

Και αυτό, γιατί το εύρος των προβλημάτων είναι μεγάλο και διασπαρμένο σ' όλο το μήκος και πλάτος της οικονομίας.

Πιστεύουμε πως αν η κυβέρνηση καταστρώσει ένα επινοητικό και ευέλικτο σχέδιο ανασυγκρότησης και όλοι οι συντελεστές της οικονομίας το αγκαλιάσουμε, η Κύπρος θα βγει από την κρίση πολύ γρήγορα αλλά κυρίως με ανοικτές προοπτικές για το μέλλον. Αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματά μας, κυνηγώντας τις νέες ευκαιρίες και κινούμενοι με προγραμματισμένο τρόπο, μπορούμε να αφήσουμε πίσω μας και αυτή την κρίση.

Σίγουρα, η προσπάθεια που θα απαιτηθεί θα είναι πολύ μεγάλη

γιατί μεγάλες είναι και οι ζημιές της πανδημίας. Όμως, με την ευελιξία και τον δυναμισμό που διακρίνει τον Κύπριο επιχειρηματία και απλό πολίτη, μπορούμε να υπερβούμε αδιέξοδα και να διέλθουμε από συμπληγάδες. Φτάνει το κράτος να ανταποκριθεί στις ευθύνες του, είτε αυτές αφορούν την υγειονομική διαχείριση (έγκαιρος εμβολιασμός των πολιτών), είτε την επιλογή των σωστών και αποτελεσματικών μέτρων υποβοήθησης της οικονομίας.

Προσωπικά, δλώνω αισιόδοξος ότι και αυτή τη φορά θα τα καταφέρουμε. Η επόμενη μέρα της πανδημίας θα βρει την Κύπρο σε θέση που θα εγγυάται την ανάπτυξη και την πρόοδο.

Η πανδημία άλλαξε οριστικά τον τουρισμό που γνωρίζαμε

Του **ΦΙΛΟΚΥΠΡΟΥ ΡΟΥΣΟΥΝΙΔΗ**

Νέα δεδομένα διαμορφώνουν τον τρόπο που επιλέγεται ένας προορισμός, την οργάνωση του ταξιδιού και τις προτεραιότητες όσων ταξιδεύουν. Στη μετά Covid εποχή ο κυπριακός τουρισμός πρέπει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις και να διαμορφώσει το νέο branding της χώρας.

Τον τελευταίο χρόνο τίποτα στη ζωή μας δεν θυμίζει την καθημερινή μας «κανονικότητα». Η πανδημία του κορωνοϊού διαφοροποίησε καθημερινές συνήθειες, κατέστησε αναγκαία την κοινωνική αποστασιοποίηση, κρατώντας μας μακριά από αγαπημένα πρόσωπα και ρίχνοντας βαριά τη σκιά της πάνω από τις οικονομίες διεθνώς, μη εξαιρουμένης και της κυπριακής. Ειδικά η τουριστική βιομηχανία, που διαχρονικά λειτουργούσε ως βασικός πυλώνας οικονομικής ανάπτυξης για την κυπριακή οικονομία, σήμερα μετρά βαθιές πληγές και τραύματα από την πανδημία, αφού η μείωση αφίξεων και εσόδων είναι δραματική.

Φέτος ο τουρισμός στο νησί μας επέστρεψε στη δεκαετία του '80, σαράντα ολόκληρα χρόνια πίσω! Η πανδημία της Covid-19, όχι μόνο ανέκοψε την ανοδική πορεία της τουριστικής «ατμοσφαιρικής» αλλά απειλεί να την καθλώσει σε «χαμηλές πιπύσεις» και για τα επόμενα 3-4 χρόνια. Για τη χρονιά που έφυγε όλοι συμφωνούν ότι ο τουρισμός κλήθηκε εν μέσω πανδημίας να δώσει έναν πρωτοφανή αγώνα επιβίωσης, καθώς ουσιαστικά χάθηκε το 85% των εσόδων του. Το 2021 για την τουριστική βιομηχανία ξεκίνησε με συγκρατημένη αισιοδοξία, δεδομένης της έναρξης των εμβολιασμών. Εντούτοις και η φετινή σεζόν θα είναι εξίσου εξαιρετικά δύσκολη για τον τουρισμό. Η πανδημία επιμένει, η τουριστική περίοδος όπως όλα δείχνουν θα αργήσει να ανοίξει, ενώ το διάστημα μέχρι τον Ιούνιο θεωρείται ολοκληρωτικά χαμένο.

Πολλές από τις χώρες που αποτελούν τις κύριες αγορές μας παραμένουν κλειστές και χωρίς προοπτική ανοίγματος στο άμεσο μέλλον. Αυτό δημιουργεί αρνητική ψυχολογία στους επικείμενους ταξιδιώτες να προγραμματίσουν τις διακοπές τους, πόσο μάλλον όταν υπουργοί τουρισμού της χώρας τους τούς προτρέπουν να μην προβαίνουν σε κρατήσεις για να μην χάσουν τα χρήματα τους. Είναι βεβαίως λογικό να επικρατεί αυτή η ανασφάλεια σε όλο τον κόσμο, που με την σειρά της δημιουργεί

Ο ταξιδιώτης μόλις του δοθεί η ευκαιρία, θέλει πρώτιστα να νοιώσει ασφάλεια στον τόπο προορισμού του, απολαμβάνοντας τα βασικά και τις ανέσεις του.

Η πανδημία δεν πρέπει να μας αποπροσανατολίσει από το μεγάλο μας στόχο που είναι το rebranding της Κύπρου και η αναβάθμιση του κυπριακού τουριστικού προϊόντος.

μια αναβλητικότητα στη διάθεση οργάνωσης διακοπών. Βλέπουμε τις κρατήσεις να είναι αρκετά πίσω σε σχέση με το άνοιγμα της σεζόν, οπότε στο τρίτο τρίμηνο του έτους περιμένουμε ότι θα δοθεί μια ώθηση στην τουριστική εισροή με την προσέλευση τουριστών από τις κύριες αγορές μας καθώς θα υπάρχουν διακρατικές συμφωνίες, θα έχει μια εμβολιαστεί το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού και σε συνδυασμό με τις κλιματολογικές συνθήκες που θα επικρατούν θα αποτρέπεται η μετάδοση του ιού.

Κατά συνέπεια η έναρξη της καλοκαιρινής τουριστικής σεζόν θα έχει μια σημαντική καθυστέρηση, αλλά ευελπιστούμε ότι θα επιμκυνθεί το τέλος της. Στην προσπάθεια ανάκτησης των εσόδων

του τουρισμού θα συμβάλει η υγειονομική κατάσταση της χώρας μας, σε συνδυασμό με την αντίστοιχη των άλλων χωρών από όπου θέλουμε να προσελκύσουμε πελάτες. Δεν είναι λοιπόν εύκολο να μιλήσουμε για ποσοστά, όσο δεν γνωρίζουμε πώς θα κινηθεί η υγεία σε παγκόσμια κλίμακα. Ο κόσμος έχει την επιθυμία να ταξιδέψει και θα το κάνει μόλις του δοθεί η ευκαιρία. Υπάρχει μια κούραση από τον εγκλεισμό και μια δυσφορία που δεν μπορεί να μετακινηθεί όπου και όπως θέλει. Τα μηνύματα αισιοδοξίας που λαμβάνουμε από τους τουριστικούς εταίρους και συμβαλλόμενους φορείς, το αποδεικνύουν με το παραπάνω. Όλα θα εξαρτηθούν από τις εξελίξεις που θα έχουμε στο άμεσο μέλλον, καθώς ζούμε σε μια δύσκολη συγκυρία όπου καθημερινά μεταβάλλεται και δεν είναι προβλέψιμη. Ο κλάδος του τουρισμού οφείλει να βρίσκεται σε ετοιμότητα για να αντιμετωπίσει όλα τα ενδεχόμενα σενάρια, αλλά και να διατηρεί την αισιοδοξία του χρίζοντας ένα μέλλον που θα έχει την δυναμική να τον απογειώσει και πάλι!

Το 2021 είναι πυρετώδης η προσπάθεια επανεκκίνησης του τουριστικού τομέα για την επίτευξη των καλύτερων δυνατών αποτελεσμάτων, προτάσσοντας εκ νέου τον ήλιο και τη θάλασσα. Νέα δεδομένα διαμορφώνουν τον τρόπο που επιλέγεται πλέον ένας προορισμός. Ο ταξιδιώτης θέλει πρώτιστα να νοιώσει ασφάλεια στον τόπο προορισμού του, απολαμβάνοντας τα βασικά και τις ανέσεις του. Παρόλο που οι επόμενοι μήνες προδιαγράφονται πολύ δύσκολοι, εντούτοις η πανδημία δεν πρέπει να μας αποπροσανατολίσει από το μεγάλο μας στόχο που είναι το rebranding της Κύπρου και η αναβάθμιση του κυπριακού τουριστικού προϊόντος. Για πολλά χρόνια ο ήλιος και η θάλασσα ήταν τα μοναδικά μας όπλα και σε αυτά πρέπει να επιστρέψουμε για αρχή.

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ άλλοτε, καλούμαστε σε ένα έντονο ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον να επενδύσουμε περισσότερο στην ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουμε και στην αυθεντικότητα του brand της Κύπρου, προσμετρώντας το γεγονός ότι ο σύγχρονος επισκέπτης αντιμετωπίζει πλέον τις διακοπές ως ολιστική εμπειρία και συνυπολογίζει όλες τις εμπειρίες και εντυπώσεις που προσλαμβάνει από τον χώρο που επισκέπτεται. Το επίπεδο των υπηρεσιών και της εξυπηρέτησης, αλλά και την ποιότητα του καταλύματος που θα μείνει, της ταξιδιωτικής ή του χώρου διασκέδασης που θα επισκεφθεί. Ειδικά σε αυτές τις

συνθήκες που βιώνουμε, επιβάλλεται να επισπεύσουμε τη διαμόρφωση του νέου branding της Κύπρου και να επικεντρωθούμε στην:

- Ανάδειξη της Κύπρου ως ολόκληρου τουριστικού προορισμού.
- Περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας των ξενοδοχειακών μονάδων και του τουριστικού προϊόντος που προσφέρουμε.
- Ενίσχυση του πτητικού προγράμματος προς την Κύπρο, με τη συμπερίληψη πτήσεων από υποσχομένους προορισμούς.
- Ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού με εξειδικευμένα προϊόντα και υπηρεσίες και ανάδειξη της κυπριακής γαστρονομίας, των προϊόντων και της κουλτούρας του τόπου, αφού χρειάζεται «περισσότερη Κύπρος στο προϊόν μας».
- Αξιοποίηση των εργαλείων

Η επόμενη μέρα της τουριστικής και ξενοδοχειακής βιομηχανίας θα έχει οριζόντα τετραετίας, μετά από σκληρή δουλειά και προσπάθεια για να επιστρέψουμε στα επίπεδα του 2019.

Αλλαγές αναμένονται και στις ταξιδιωτικές τάσεις της φετινής χρονιάς, οι οποίες σύμφωνα με τους τουριστικούς παράγοντες θα είναι δύο και αντίθετες μεταξύ τους. Από τη μια θα υπάρχουν εκείνοι που μπορούν να υποστηρίξουν οικονομικά το μεμονωμένο ταξίδι, την περιήγηση στη φύση και τη διαμονή σε μικρότερες ξενοδοχειακές μονάδες. Από την άλλη, οι οικονομικές συνθήκες των Ευρωπαίων θα είναι δύσκολες, οπότε θα αναζητηθούν φθηνότεροι προορισμοί διακοπών. Επί τούτου του μαζικού μοντέλου (οικονομική αεροπορική θέση και ξενοδοχειακή κλίση), θα είναι σίγουρα στις πρώτες θέσεις επιλογής των Ευρωπαίων. Επιπρόσθετα, πρέπει και οι ξενοδοχειακές μονάδες να επιβιώσουν λαμβάνοντας «οξυγόνο» από τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία και από την ψήφισή των κρατικών εγγυήσεων. Η επόμενη μέρα της τουριστικής και ξενοδοχειακής βιομηχανίας θα έχει οριζόντα τετραετίας, μετά από σκληρή δουλειά και προσπάθεια για να επιστρέψουμε στα επίπεδα του 2019.

Ο κ. Φιλόκυπρος Ρουσούνιδης είναι γενικός διευθυντής του Παγκύπριου Συνδέσμου Ξενοδόχων.

Τα υπέρ και τα κατά της ιδέας για διαβατήρια εμβολιασμού

Του **MAX FISHER**

Τα εγκεκριμένα εμβόλια αφορούν κυρίως χώρες που είναι αρκετά πλούσιες για να τα αγοράσουν ή να τα παράγουν. Οι φτωχότεροι μπορεί να μείνουν εκτός της διαδικασίας για δύο ή τρία χρόνια. Ο διαχωρισμός του κόσμου μεταξύ εμβολιασμένων και μη, γείρει πολιτικά και ηθικά ζητήματα.

Η ιδέα για τα διαβατήρια εμβολιασμού, τις κάρτες που θα εκδίδονται από τις εθνικές κυβερνήσεις ή τα σήματα στα smartphones που θα δηλώνουν ότι ο κάτοχός τους έχει εμβολιαστεί κατά του κορωνοϊού έχει ήδη προκαλέσει κραυγές διαμαρτυρίας περί τυραννίας στη Βρετανία, διαμαρτυρίες στη Δανία, ψηφιακή παραπληροφόρηση στις ΗΠΑ και γεωπολιτική διαμάχη εντός της Ε.Ε. Στόχος της πρότασης είναι να επιτραπεί στις οικογένειες να επανεκτιμηθούν, να επανεκτιμηθούν οι οικονομίες και οι εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι που έχουν εμβολιαστεί να επιστρέψουν σε ένα βαθμό κανονικότητας, κι όλα αυτά χωρίς να εξαπλωθεί περαιτέρω ο ιός. Σύμφωνα με μια εκδοχή, ενδέχεται να επιτραπεί στους κομιστές των εν λόγω διαβατηρίων ή καρτών να ταξιδεύουν διεθνώς. Σύμφωνα με μια άλλη, θα επιτραπεί η είσοδος των κα-

Η χορήγηση ειδικών δικαιωμάτων για τους εμβολιασμένους, με επιβολή αυστηρότερων περιορισμών στους μη εμβολιασμένους, κινδυνεύει να οξύνει τις ήδη επικίνδυνες κοινωνικές ανισότητες.

τόχων τους σε ορισμένους χώρους, όπως γυμναστήρια, χώροι συναυλιών και εστιατόρια.

Ενώ τα διαβατήρια εμβολιασμού εξακολουθούν να αποτελούν ιδέα προς συζήτηση στα περισσότερα κράτη, το Ισραήλ έγινε η πρώτη χώρα που κυκλοφόρησε το δικό της μέσα στον Μάρτιο, αξιοποιώντας το υψηλό ποσοστό εμβολιασμού. Αρκετές ευρωπαϊκές χώρες σκέφτονται να ακολουθήσουν. Ο πρόεδρος Μπίαντεν ζήτησε από τις ομοσπονδιακές υπηρεσίες των ΗΠΑ να διερευνήσουν επιλογές και ορισμένες αεροπορικές εταιρείες και βιομηχανίες που εξαρτώνται από τον τουρισμό αναμένεται να τις απαιτήσουν.

Ο διαχωρισμός του κόσμου μεταξύ εμβολιασμένων και μη, γείρει

Το Ισραήλ έγινε η πρώτη χώρα που κυκλοφόρησε διαβατήριο εμβολιασμού, αξιοποιώντας το υψηλό ποσοστό εμβολιασμού που έχει επίτευξη.

πολιτικά και ηθικά ζητήματα. Τα εμβόλια ανέρχονται σε συντριπτικά ποσοστά σε πλούσιες χώρες και προνομιακές ομάδες. Η χορήγηση ειδικών δικαιωμάτων για τους εμβολιασμένους, με παράλληλη επιβολή αυστηρότερων περιορισμών στους μη εμβολιασμένους, κινδυνεύει να οξύνει τις ήδη επικίνδυνες κοινωνικές ανισότητες. «Τα διαβατήρια εμβολιασμού υπόσχονται

έναν τρόπο να επιστρέψουμε σε μια πιο φυσιολογική κοινωνική και οικονομική ζωή», έγραψαν οι Νικόλ Χασούν και Αντερς Χέριλτζ, οι οποίοι μελετούν τη δεοντολογία στη δημόσια υγεία. Ωστόσο, με τα εμβόλια να καταναλώνονται άμεσα ανά φυλή, τάξη και εθνικότητα, «δεν είναι προφανές ότι δικαιολογείται ηθικά η ύπαρξή τους». Ειδικά προνόμια για τους εμβολιασμένους,

θα ευνοούσαν τους πληθυσμούς που εμβολιασθηκαν σε υψηλότερα ποσοστά.

Στις δυτικές χώρες, αυτές οι κοινωνίες τείνουν να είναι λευκές και εύπορες. Αυτό δημιουργεί μια δυσάρεστη εικόνα: οι λευκοί επαγγελματίες θα έχουν δυσανάλογα υψηλή πρόσβαση σε καταστήματα, γήπεδα και εστιατόρια, σε σχέση με τους έγχρωμους και τα μέλη των λαϊκών τάξεων. Εάν οι χώροι εργασίας απαιτούν απόδειξη εμβολιασμού, θα μπορούσε επίσης να επηρεαστεί και η απασχόληση. Επειτα υπάρχει και το θέμα της επιβολής. «Έχουμε ήδη δει, με τα μέτρα και το lockdown, δυσανάλογα ποσοστά ελέγχου νέων ανθρώπων μειονοτήτων», δήλωσε η Χαλιμά Μπεγκούμ, διευθύντρια του ινστιτούτου για θέματα φυλετικής ισότητας Runnymede Trust, αναφερόμενη σε αστυνομικούς ελέγχους και πρόστιμα. «Έτσι, μπορείτε να δείτε ποιος είναι πιο πιθανό να ελεγχθεί και επειδή δεν έχει το διαβατήριο να του απαγορευτεί η πρόσβαση». Κατά τη Ρενέ Ντιρέστα, ειδικό παραπληροφόρησης του Παρατηρητηρίου Διαδικτύου του Στάνφορντ, «ο διάλογος της Ε.Ε. γύρω από τα διαβατήρια έχει φτάσει στις κοινωνίες των αμφισβητιών του εμβολιασμού στις ΗΠΑ, τροφοδοτώντας θεωρίες συνωμοσιών».

που προσφέρουν το διαδικτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να προσελκύσουμε επισκέπτες.

• Προώθηση εκείνων των μεταρρυθμίσεων που θα καταστήσουν τη χώρα μας ακόμη πιο φιλική για επισκέπτες και επενδυτές.

Οι δράσεις του αρμόδιου υπουργείου Τουρισμού αφορούν αρχικά το μάρκετινγκ και την προβολή με την υλοποίηση της μεγαλύτερης ψηφιακής διαφημιστικής εκστρατείας που έγινε ποτέ στην Κύπρο, την αλλαγή της εικόνας της χώρας στο εξωτερικό με νέο υλικό και λογότυπο που θα συνάδουν με τις σύγχρονες τουριστικές τάσεις και διενέργεια καμπάνιας ευσυνειδησίας των μόνιμα διαμενόντων της Κύπρου, για τις ομορφίες του νησιού και την ανάγκη να το κρατάμε καθαρό. Επίσης, χρειάζεται η βελτίωση των υποδομών και ενίσχυση ειδικών μορφών τουρισμού, με υλοποίηση στην πράξη των διαφόρων σχεδίων κινήτρων που συστάθηκαν το 2020, ολοκλήρωση του συστήματος διαχείρισης φήμης της τουριστικής Κύπρου και ολοκλήρωση σημαντικών νομοθεσιών που αφορούν τα κέντρα αναψυχής, τα ταξιδιωτικά γραφεία, τα θεματικά πάρκα, τους κατασκηνωτικούς χώρους, κ.ά.

Αλλαγές αναμένονται και στις ταξιδιωτικές τάσεις της φετινής χρονιάς, οι οποίες σύμφωνα με τους τουριστικούς παράγοντες θα είναι δύο και αντίθετες μεταξύ τους. Από τη μια θα υπάρχουν εκείνοι που μπορούν να υποστηρίξουν οικονομικά το μεμονωμένο ταξίδι, την περιήγηση στη φύση και τη διαμονή σε μικρότερες ξενοδοχειακές μονάδες. Από την άλλη, οι οικονομικές συνθήκες των Ευρωπαίων θα είναι δύσκολες, οπότε θα αναζητηθούν φθηνότεροι προορισμοί διακοπών. Επί τούτου του μαζικού μοντέλου (οικονομική αεροπορική θέση και ξενοδοχειακή κλίση), θα είναι σίγουρα στις πρώτες θέσεις επιλογής των Ευρωπαίων. Επιπρόσθετα, πρέπει και οι ξενοδοχειακές μονάδες να επιβιώσουν λαμβάνοντας «οξυγόνο» από τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία και από την ψήφισή των κρατικών εγγυήσεων. Η επόμενη μέρα της τουριστικής και ξενοδοχειακής βιομηχανίας θα έχει οριζόντα τετραετίας, μετά από σκληρή δουλειά και προσπάθεια για να επιστρέψουμε στα επίπεδα του 2019.

Ο κ. Φιλόκυπρος Ρουσούνιδης είναι γενικός διευθυντής του Παγκύπριου Συνδέσμου Ξενοδόχων.

Ο Max Fisher είναι δημοσιογράφος και αρθρογράφος της εφημερίδας The New York Times.

Η πανδημία συγκλόνισε τον κλάδο του λιανεμπορίου

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΟΥΡΣΑΡΗΣ

Η πανδημία άλλαξε για πάντα το λιανεμπόριο. Μετά το τέλος της περιπέτειας του κορωνοϊού τίποτα δεν θα είναι το ίδιο καθώς άλλαξε τόσο ο τρόπος λειτουργίας της αγοράς όσο και ο τρόπος που ψωνίζουμε. Χρειαζόμαστε ολοκληρωμένο σχεδιασμό της επόμενης ημέρας.

Η εμφάνιση της υγειονομικής κρίσης από την πανδημία Covid-19 στις αρχές του 2020, εξελίχθηκε και σε οικονομική κρίση για όλους σχεδόν τους οικονομικούς κλάδους και δραστηριότητες. Οι τομείς του εμπορίου, της εστίασης, της εκπαίδευσης, του τουρισμού, των υπηρεσιών, των εκδηλώσεων και του πολιτισμού υπέστησαν βαρύτατο πλήγμα. Καταγράφεται όχι μόνο στασιμότητα και ζημιές αλλά και κλείσιμο επιχειρήσεων, ενώ αναμένεται σύμφωνα με τα δεδομένα που υπάρχουν σήμερα ότι αριθμός επιχειρήσεων θα κλείσουν εντός των επόμενων μηνών, απόρροια της πανδημίας.

Υπολογίζεται ότι κατά μέσο όρο ένα 10% των επιχειρήσεων έβαλαν οριστικό λουκέτο ενώ παράλληλα αυξήθηκε το ποσοστό ανεργίας και συρρικνώθηκε το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Το γεγονός ότι εν μέσω πανδημίας κανείς δεν μπορεί ακόμα να υπολογίσει το εύρος, το βάθος και τον χρόνο διάρκειας των συνεπειών της οικονομικής κρίσης, ενισχύει το κλίμα αβεβαιότητας που επιδεινώνει ακόμη περισσότερο την όλη κατάσταση. Για την προστασία της υγείας και την αντιμετώπιση της πανδημίας λήφθηκαν πρωτόγνωρα μέτρα, όπως επαναλαμβανόμενα lockdowns, διατάγματα που στην ουσία στερούσαν βασικά δικαιώματα, αυστηρά πρωτόκολλα, επιβολή προστίμων και άλλα, τα οποία έχουμε βιώσει όλοι στην καθημερινότητα μας.

Η Γ.Σ Παγκύπριος Οργανώσεως Βιοτεχνών Επαγγελματιών Κατα-

Το χάσμα που χωρίζει τις μικρές από τις μεγάλες επιχειρήσεις συνεχώς αυξάνεται.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα πρέπει να επενδύσουν σε τεχνολογίες που θα τους επιτρέψουν να λειτουργήσουν καλύτερα, διασφαλίζοντας την επαφή τους με τον καταναλωτή.

στηματάρχων (ΠΟΒΕΚ), με αισθημα ευθύνης στήριξε και συνέβαλε στην καθολική προσπάθεια αποτελεσματικότητας των μέτρων για αντιμετώπιση του θανατηφόρου ιού και προστασία της υγείας των συμπολιτών μας. Από την άλλη όμως

τα οικονομικά μέτρα και σχέδια του κράτους, αν και σε κάποιο βαθμό έχουν μετριάσει τις αρνητικές συνέπειες, δεν ήταν επαρκή για ουσιαστική στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Δεν κατάφεραν να ανακαταστήσουν τον ιό που εμφανίζεται πλέον ως «θανατηφόρος» και για τις επιχειρήσεις. Δεν είναι αποδεκτό από τη μια οι επιχειρήσεις να δέχονται συνεχώς κτυπήματα, να φορτώνονται τις οικονομικές συνέπειες και από την άλλη η πολιτεία να παρακολουθεί χωρίς ουσιαστική παρέμβαση. Η Γ.Σ. ΠΟΒΕΚ υπέβαλε, στήριξε και συνεχίζει να αγωνίζεται για την υιοθέτηση των πιο κάτω μέτρων που θα δώσουν προοπτική στις επιχειρήσεις και την οικονομία:

- Αναστολή των εξώσεων αλλά και των εκποιήσεων

- Επιδότηση με παράλληλη μείωση των ενοικίων
- Στοχευμένη αναστολή των δόσεων
- Απευθείας στήριξη των επιχειρήσεων
- Χρηματοδότηση-παροχή ρευστότητας
- Ολοκληρωμένο σχεδιασμό της επόμενης ημέρας, ο οποίος παρεμπιπτόντως δεν έχει ακόμα αρχίσει.

Γνωρίζουμε ότι το κλειδί που θα διασφαλίσει την έξοδο από την πανδημία είναι το εμβόλιο. Στη περίπτωση των επιχειρήσεων και της οικονομίας «εμβόλιο» μπορεί να χαρακτηρισθεί ο απαραίτητος χρόνος ανάκαμψης, σε συνδυασμό με συγκεκριμένα μέτρα στήριξης. Τα θετικά που έχουν προκύψει μέσα από την όλη διαδικασία με την πανδημία είναι συγκεκριμένα και αφο-

ρούν κυρίως στην αύξηση των πωλήσεων μέσω διαδικτύου, στην τηλεργασία, στην τηλεεκπαίδευση, στις ηλεκτρονικές πληρωμές και άλλα παρόμοια, τα οποία όμως έχουν ως κοινό άξονα τον «ψηφιακό μετασχηματισμό» του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Το πρόβλημα που εντοπίζεται σε αυτή την όχι κατ' ανάγκη κακή μετεξέλιξη, είναι καταρχήν η απότομη και ενδεχομένως «βίαιη» αλλαγή στην οποία θα πρέπει να προχωρήσουν και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Αλλαγή στον μέχρι σήμερα χαρακτήρα που είχαν, ο οποίος ήταν ανθρωποκεντρικός με τη σχέση πωλητή-καταναλωτή να είναι η ουσία στις μεταξύ τους συναλλαγές. Κατά δεύτερον το πρόβλημα επεκτείνεται, δεδομένου ότι αναδεικνύεται ουσιαστικά η ψηφιακή

υστέρηση σε θέματα εμπορίου που αντιμετωπίζουν οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις κυρίως, εάν όχι στην ολότητα τους στην καταπληκτική πλειοψηφία τους. Την ίδια στιγμή το χάσμα που τις χωρίζει από τις μεγάλες επιχειρήσεις συνεχώς αυξάνεται.

Είναι προφανές ότι όλες οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις έχουν ήδη κληθεί να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της μετά Covid-19 εποχής. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι, ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η πρόκληση της εναρμόνισης με τα δεδομένα της εποχής θα είναι μεγάλη και ιδιαίτερα επίπονη, αφού θα πρέπει να μπορούν επενδύσουν σε τεχνολογίες οι οποίες θα τους επιτρέψουν να λειτουργήσουν καλύτερα, διασφαλίζοντας την επαφή τους με τον καταναλωτή.

Μεσούσης της οικονομικής κρίσης, απόρροια της πανδημίας, είναι λογικό ότι η απαίτηση για στήριξη των επιχειρήσεων αυτών πάει προς την πολιτεία. Είναι ευθύνη και υποχρέωση του κράτους και της πολιτείας να δημιουργήσουν τις συνθήκες για επιβίωση των επιχειρήσεων και ανάκαμψη της οικονομίας, στήριζοντας ως πρώτο βήμα την ένταξη των επιχειρήσεων στη «νέα αγορά», την ψηφιακή αναβάθμιση τους και γενικότερα την επιβίωση τους στην «4η Βιομηχανική Επανάσταση». Θα πρέπει πάνω σε όλα αυτά να κτίσουμε και να μπορέσουμε να δώσουμε ώθηση στην οικονομία, αντιστρέφοντας το κλίμα που υπάρχει σήμερα.

Συμπερασματικά και δίνοντας ένα αισιόδοξο μήνυμα, πιστεύουμε ότι και αυτή η κρίση θα ξεπεραστεί. Είμαστε μια μικρή και ευέλικτη οικονομία με υψηλά επίπεδα εργατικότητας, γνώσης, επαγγελματισμού, παραγωγικότητας και ανταγωνισμού.

Ο κ. Στέφανος Κουρσάρης είναι γενικός γραμματέας της Γ.Σ ΠΟΒΕΚ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Με ψηφιακές λύσεις και σε ισχυρή θέση στηρίζει τους πελάτες της

Διανύοντας μια από τις δυσκολότερες και πιο αβέβαιες περιόδους όλων των εποχών, η Ελληνική Τράπεζα επιδεικνύει παραδειγματική σταθερότητα και παραμένει σε πλεονεκτική θέση, έτοιμη να στηρίζει τους πελάτες της και την ανάκαμψη της οικονομίας.

Οι πρωτόγνωρες καταστάσεις που βιώνουμε δεν αποτελούν αφορμή. Εδώ και χρόνια η Ελληνική Τράπεζα, στα πλαίσια της πελατοκεντρικής της στρατηγικής, δηλώνει παρών στις ανάγκες των πελατών της προσφέροντας λύσεις, επιλογές, προϊόντα αλλά και εξυπηρέτηση στα μέτρα του καθενός, και όπως προστάζουν οι συνθήκες. Με ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια 22,35% και πλεονάζουσα ρευστότητα, με τον δείκτη κάλυψης ρευστότητας στο 477% συνεχίζει να στηρίζει τους βιώσιμους πελάτες, επιχειρήσεις και νοικοκυριά και να χρηματοδοτεί την ανάκαμψη της οικονομίας. Αρκεί να σημειωθεί ότι το 2020 ήταν μία χρονιά με ρεκόρ δανεισμού για την Ελληνική Τράπεζα, καθώς το σύνολο των νέων χορηγήσεων ξεπέρασε το 1 δισεκατομμύριο ευρώ.

Κινητήρια δύναμη για αυτή την άνοδο ήταν τα νοικοκυριά. Το 1/3 του συνολικού νέου δανεισμού της περασμένης χρονιάς προήλθε από το λιανικό τμήμα, καθώς το κρατικό σχέδιο επιδότησης επιστοκίων επίσηυσε τα πλάνα πολλών αγοραστών για απόκτηση πρώτης κατοικίας. Όσον αφορά τον δανεισμό σε επιχειρήσεις, η Ελληνική Τράπεζα εμπλέκεται σε μεγάλοι μεγέθους

χρηματοδοτήσεις που σχετίζονται με έργα υποδομής και στον ταχέως αναπτυσσόμενο τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Γενικότερα η Τράπεζα επικεντρώνεται σε τομείς με σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης όπως οι τομείς της Υγείας, της Εκπαίδευσης, των Μεταφορών και Αποθήκευσης, της Βιομηχανίας, του Τουρισμού και της Εστίασης, καθώς και της Πληροφορικής.

Ψηφιακή μετεξέλιξη

Επενδύοντας συνειδητά στα εναλλακτικά της κανάλια, η Ελληνική Τράπεζα δημιούργησε την απαραίτητη υποδομή ώστε σήμερα να μπορεί να ανταποκριθεί πλήρως στις απαιτήσεις της νέας πραγματικότητας. Προσφέρει απλές και πιο οικονομικές επιλογές με στόχο πάντα την καλύτερη και γρηγορότερη εξυπηρέτηση των πελατών της. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ελληνική έγινε η πρώτη τράπεζα στην Κύπρο που έδωσε τη δυνατότητα στους πελάτες της να εγγραφούν διαδικτυακά στα ψηφιακά της κανάλια (www.hellenicbank.com/connect) χωρίς να επισκεφτούν κάποιο κατάστημα, αλλά και να εκδώσουν χρεωστική κάρτα με ένα τηλεφώνημα στο 8000 9999.

Ως αποτέλεσμα, κατά τη διάρκεια του 2020 περισσότεροι από 70.000 πελάτες εγγράφηκαν επιτυχώς στα ψηφιακά κανάλια της Ελληνικής Τράπεζας, η χρήση των οποίων αυξήθηκε πέραν του 35% σε ετήσια βάση. Επίσης, το 2020 εκδόθηκαν περισσότερες από 91.000 χρεωστικές κάρτες, με αυτούς τους πελάτες να απο-

“ Το Contact Pay, στο νέο Mobile App της Ελληνικής Τράπεζας, κάνει τις καθημερινές συναλλαγές με το κινητό τόσο απλές όσο η αποστολή ενός μηνύματος. ”

κτούν πρόσβαση σε μια πολύ πιο εύκολη, γρήγορα και ασφαλή εξυπηρέτηση από όπου και αν βρίσκονται.

Contact Pay

Ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία στη διάθεση των πελατών είναι το Contact Pay στο αναβαθμισμένο Hellenic Bank Mobile App, το οποίο κάνει τις καθη-

μεταφέρουν δωρεάν μέχρι €1000 σε χώρες της Ευρώπης (SEPA), να μάθουν και να εκτυπώσουν το IBAN τους, να πληρώσουν λογαριασμούς κοινής ωφελείας, να ανακτήσουν το PIN του ή να παγοποιήσουν προσωρινά την κάρτα τους, να παραγγείλουν βιβλιόφια επιταγών, να αιτηθούν τη δημιουργία λογαριασμών, δάνειων και ασφαλιστικών προϊόντων κ.ά.

24/7 ATM και εξοικείωση με τα εναλλακτικά κανάλια

Το ευρύ δίκτυο ATM νέας γενιάς της Ελληνικής Τράπεζας καλύπτει πέραν του 80% του όγκου των

τραπεζικών συναλλαγών, παρέχοντας εξυπηρέτηση 24/7. Οι επιχειρηματικοί πελάτες έχουν τη δυνατότητα κατάθεσης πολλαπλών επιταγών μέσω των ATM ή δωρεάν υπηρεσία συλλογής επιταγών (courier) από τα γραφεία τους. Επίσης, υπάρχει η δυνατότητα κατάθεσης μεγάλων ποσών στις «in lobby ATM» και 11 μηχανές Cash 360 coin σε επιλεγμένα καταστήματα σε όλη την Κύπρο.

Στο μεταξύ, με στόχο την αποσυμφόρηση των ταμείων και την άρτια εξυπηρέτηση των πελατών, συνεχίζεται η εκπαίδευση των πελατών με τα ψηφιακά κανάλια εξυπηρέτησης. Στα Connect Corners εντός των καταστημάτων οι πελάτες μπορούν να εκπαιδευτούν στη χρήση των ψηφιακών καναλιών για τη δική τους ταχύτερη και ασφαλέστερη εξυπηρέτηση, ελαχιστοποιώντας την ανάγκη να επισκεφθούν κάποιο κατάστημα.

Το Χρηματιστήριο πολύτιμο εργαλείο για την επιστροφή στην ανάπτυξη

Του ΜΑΡΙΝΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ

Το ΧΑΚ είναι έτοιμο να ηγηθεί της προσπάθειας για την επούλωση των πληγών που αφήνει πίσω της η πανδημία, στηρίζοντας την κυπριακή επιχειρηματικότητα.

Λαμβάνοντας υπόψιν το νέο σκηνικό που διαμορφώθηκε και τις δυσμενείς συνθήκες που προέκυψαν τόσο διεθνώς, όσο ειδικότερα και στην Κύπρο κυρίως λόγω των αρνητικών επιπτώσεων της πανδημίας Covid-19, καθίσταται πλέον ως επιτακτική αναγκαιότητα η ανάπτυξη της χρηματιστηριακής αγοράς στην Κύπρο σε ακόμη πιο αποτελεσματική βάση, η οποία να συνεισφέρει ουσιαστικά στην ευρύτερη προσπάθεια για προσέλκυση νέων επενδύσεων, καθώς και στην επιχειρηματική και οικονομική ανάπτυξη. Κι αυτό σε μία περίοδο όπου οι πλεί-

Η προοπτική της εταιρικής ανάπτυξης μέσω του ΧΑΚ είναι ακόμη πιο επίκαιρη, σε μία περίοδο που αναζητείται το καταλληλότερο μοντέλο για την ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας.

στες εταιρείες από διάφορους κλάδους επιχειρηματικής δραστηριοποίησης παρουσιάζουν σημαντικές δυσκολίες και έχουν επηρεαστεί τα οικονομικά δεδομένα τους, ενώ και οι βραχυπρόθεσμες τουλάχιστον προοπτικές τους δεν είναι ευκρινείς.

Το Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ) συνιστά ένα βασικότατο εργαλείο άντλησης νέων κεφαλαίων και συνεπώς διοχέτευσης ρευστότητας στις πιο παραγωγικές επενδύσεις και επιβάλλεται να αναπτχθεί περαιτέρω και να χρησιμοποιηθεί αναλόγως από τις εταιρείες και τους επενδυτές. Η προοπτική της εταιρικής ανάπτυξης μέσω του ΧΑΚ προσδιορίζεται ως ακόμη πιο επίκαιρη, σε μία περίοδο που αναζητείται το καταλληλότερο μοντέλο για την ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας, όπου πρόσθετα από τους υφιστάμενους παραδοσιακούς τομείς της οικονομίας μας, το επιχειρείν της χώρας καλείται να εστιάσει και σε νέους υγιείς τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Είναι δε εκ των ων ουκ άνευ, ότι οποί-

Αυτή την περίοδο υλοποιείται απόφαση του υπουργικού συμβουλίου και εντός του 2022 προβλέπεται να ολοκληρωθεί η αποκρτικοποίηση του ΧΑΚ.

οδήποτε νέο επενδυτικό πλαίσιο τεθεί στο μέλλον σε εφαρμογή θα πρέπει να χαρακτηρίζεται πρώτιστα από διαφανείς διαδικασίες, αποτελεσματικότητα και απολογισμό, υπερβαίνοντας τα γνωστά προβλήματα που είχαν παρουσιαστεί στο παρελθόν. Η αξιοποίηση του ΧΑΚ στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να συμβάλει με ουσιαστικό τρόπο στην επίτευξη του στόχου αυτού. Η Κύπρος, που έχει θέσει ως πάγιο στόχο της να διαδραματίσει και ως κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο χρηματοοικονομικό τομέα ένα σημαντικό περιφερειακό ρόλο, χρειάζεται οπωσδήποτε να διαθέτει μία αποτελεσματική και ανεπτυγμένη χρηματιστηριακή αγορά που να μπορεί να συνεισφέρει στην επιχειρηματική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Το ΧΑΚ είναι συνεπώς έτοιμο για να ηγηθεί της προσπάθειας προς επούλωση των πληγών που αφήνει πίσω της η πανδημία, στηρίζοντας την κυπριακή επιχειρηματικότητα. Στο πλαίσιο αυτό, το Χρηματιστήριο ανέλαβε ήδη σειρά

πρωτοβουλιών σ' ένα πολυεπίπεδο πλαίσιο. Μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι στις αρχές Φεβρουαρίου με πρωτοβουλία του, συντόνισε σύσκεψη οικονομικών φορέων σχετικά με τα θέματα προσέλκυσης επενδύσεων και εισαγωγής αναπτυξιακών κινήτρων. Ακολούθως ορίστηκε ειδική ad-hoc Επιτροπή που επεξεργάζεται την περίοδο αυτή πλαίσιο εισηγήσεων - κινήτρων για την ανάπτυξη. Πρόσφατα το ΧΑΚ συμμετείχε σε διευρυμένη σύσκεψη που συγκάλεσε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας για την επανεκκίνηση της οικονομίας και ακολούθως υπέβαλε εκτενές υπόμνημα του προς την κυβέρνηση με συγκεκριμένες εισηγήσεις. Επιπλέον, εντατικοποιεί την ενημερωτική εκστρατεία του για παράθεση των αγορών και πλεονεκτημάτων που προσφέρονται μέσω του ΧΑΚ. Ταυτόχρονα, γίνεται συντονισμός και με τα μέλη του ΧΑΚ και τις εισηγμένες εταιρείες, για την ανάπτυξη του θεσμού. Πρόσθετα, προωθούνται σειρά άλλων αναπτυξιακών δράσεων, μεταξύ αυτών και ο στρατηγικός σχεδια-

σμός του ΧΑΚ σε συνεργασία με το υπουργείο Οικονομικών για την αποκρτικοποίηση του Χρηματιστηρίου.

Από το Χρηματιστήριο προσφέρεται σήμερα ένα ευρύ φάσμα αγορών, προϊόντων και υπηρεσιών, προς εξυπηρέτηση αντιστοιχών στρατηγικών - εταιρικών επιλογών σε ανταγωνιστικό κόστος και με ευελιξία. Εξετάζει διαρκώς νέες επιχειρηματικές ανάγκες ως αυτές προκύπτουν, καθώς και την εκάστοτε διεθνή πρακτική, προσπαθώντας να προσαρμόζεται ανάλογα. Επιπλέον, αξιοποιώντας τις υποδομές και την τεχνολογία, προσφέρει στις εταιρείες - επενδυτές μια σειρά υπηρεσιών, πέραν των χαρακτηριστικών ως παραδοσιακών του. Έχει επίσης επενδύσει στο μετοχικό κεφάλαιο του Χρηματιστηρίου Ενέργειας της Ελλάδας και εξετάζει επιλογές για την περαιτέρω δραστηριοποίηση του, στον σημαντικό τομέα της ενέργειας.

Μέσω του ΧΑΚ παρέχονται ορισμένα σημαντικά χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματα, που θεωρώ ότι

είναι χρήσιμο να αναφερθούν:

- Το ΧΑΚ λειτουργεί μέσα σ' ένα επαρκές κανονιστικό πλαίσιο βάσει των ευρωπαϊκών προτύπων και οδηγίων και εποπτεύεται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, με ακρογωνιαίο λίθο λειτουργίας του την πλήρη διαφάνεια.
- Οι εταιρείες υποχρεούνται πριν και κατά τη διάρκεια εισαγωγής τους στο ΧΑΚ σε διαφάνεια και σε διαρκή πληροφόρηση των επενδυτών.
- Το ΧΑΚ παρέχει καθημερινά μηχανισμό διαμόρφωσης των τιμών των εισηγμένων αξιών, καθώς και δυνατότητα εισόδου και εξόδου των επενδυτών στην αγορά.
- Οι εισηγμένες εταιρείες (υποχρεωτικά στη ρυθμιζόμενη αγορά του ΧΑΚ αναλόγως της κατηγοριοποίησης τους) εφαρμόζουν τον κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης.
- Μέσω της εισαγωγής στο ΧΑΚ

Το ΧΑΚ μπορεί να συνεισφέρει αποτελεσματικά για σκοπούς βελτιστής αξιοποίησης πόρων του σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ε.Ε. με διαφάνεια και απολογισμό.

παρέχεται αναγνωρισιμότητα, κύρος, καταξίωση και προστιθέμενη αξία στις εισηγμένες εταιρείες.

Για την απόκτηση εισηγμένων αξιών στο ΧΑΚ, οι επενδυτές ελέγχονται από πιστοποιημένα μέλη και θεματοφύλακες του ΧΑΚ, οι οποίοι υποχρεούνται να εφαρμόζουν πλήρως όλες τις πρόνοιες ελέγχου προέλευσης χρημάτων προς επένδυση («AML»), καθώς και της γνώσης του πελάτη («KYC»).

Το Χρηματιστήριο προβαίνει σε διάφορες ενέργειες για την προσέλκυση νέων εταιρειών που θα προσδώσουν αυξημένο επενδυτικό ενδιαφέρον. Θεωρούμε ότι θα πρέπει να διευρυνθεί το προσφερόμενο προϊόν του ΧΑΚ με την εισαγωγή νέων εταιρειών αξιολογού μεγέθους, ικανοποιητικής κερδοφορίας και μερισματικής απόδοσης, οι οποίες δεν είναι σήμερα εισηγμένες στο Χρηματιστήριο και συνεπώς οι αγορές του να καταστούν ακόμη πιο ελκυστικές για τους επιχειρηματίες και τους επενδυτές. Στο πλαίσιο αυτό καταβάλλονται στοχευμένες προσπάθειες, ώστε:

• Να αναπτυχθεί η αγορά κρατικών ομολόγων μέσω της εισαγωγής τους στο ΧΑΚ.

• Να συμπληρωθεί πλήρως το φορολογικό καθεστώς για την αγορά εταιρικών ομολόγων, ώστε να δοθεί ώθηση για να αναπτυχθεί και στην Κύπρο αυτή η σημαντική αγορά διεθνώς.

• Να δοθούν φορολογικά κίνητρα για την εισαγωγή νέων εταιρειών στο ΧΑΚ και για την προσέλκυση νέων επενδύσεων (το ΧΑΚ υπέβαλε ήδη σχετικές εισηγήσεις).

• Να μπορεί να διαδραματίσει το ΧΑΚ ακόμη πιο κομβικό ρόλο στην επανεκκίνηση της οικονομίας, σε συνάρτηση με την αξιοποίηση πόρων που αντιστοιχούν στην Κύπρο από το σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) της Ε.Ε. Το Χρηματιστήριο μπορεί να συνεισφέρει αποτελεσματικά για σκοπούς βελτιστής αξιοποίησης πόρων του σχεδίου αυτού, με διαφάνεια και απολογισμό.

Αναφορικά με την αποκρτικοποίηση του ΧΑΚ, σημειώνεται ότι αυτή την περίοδο υλοποιείται σχετική απόφαση του υπουργικού συμβουλίου και εντός του 2022 προβλέπεται να ολοκληρωθεί η ουσιαστικότητα αυτή εξέλιξη για το ΧΑΚ. Σκοπός είναι η εξεύρεση ενός στρατηγικού επενδυτή - γνωσμένου χρηματιστηρίου του εξωτερικού, που θα προσδώσει προστιθέμενη αξία στο ΧΑΚ, ώστε να αναπτυχθεί περαιτέρω ο χρηματιστηριακός θεσμός. Μέσω αυτής της αλλαγής θα αποκτηθεί πιο διευρυνμένη ευελιξία, τεχνολογία και προσαρμοστικότητα στις εκάστοτε μεταβαλλόμενες συνθήκες, λειτουργώντας στη βάση ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων.

Το ΧΑΚ προσαρμόζει διαρκώς τις αγορές, προίοντα και υπηρεσίες του, για να εξυπηρετεί τις διαρκώς μεταβαλλόμενες επιχειρηματικές - επενδυτικές ανάγκες. Χρειάζεται την αναγκαία στήριξη από την πολιτεία και τους επιχειρηματικούς φορείς, ώστε να ενταχθεί στο χάρτη του οικονομικού σχεδιασμού - ανάπτυξης κατά τα προσεχή χρόνια, αποκτώντας περίοπτη θέση σ' αυτόν, ως ισχυρή παγκοσμίως. Αυτό το όραμα θα πρέπει να καταστεί πλέον ένας σημαντικός εθνικός στόχος, που θα ώθησει αναμφίβολα στην επιτυχία της προσπάθειας για επαναφορά στην οικονομική κανονικότητα, στη σταθερότητα και στην εκ νέου ανάπτυξη της οικονομίας.

Ο κ. Μαρίνος Χριστοδουλίδης είναι πρόεδρος του ΧΑΚ.

Σχέδιο δράσης με στοχευμένες κινήσεις για την επόμενη μέρα

Του ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ Ε. ΑΓΚΑΣΤΙΝΙΩΤΗ

Το εμβόλιο δημιουργεί την αισιοδοξία ότι μέσα στο 2021 η επιστροφή στην κανονικότητα μπορεί να είναι εφικτή. Η επούλωση των πληγών που θα αφήσει η περιπέτεια του κορωνοϊού με τα σωστά και αναγκαία μέτρα στην οικονομία, αποτελούν τον βασικό στόχο για να μπούμε σε ράγες ανάπτυξης.

Σίγουρα η επόμενη μέρα της πανδημίας θα είναι πολύ δύσκολη για τις επιχειρήσεις. Οι πολλές πληγές και τα μέγιστα προβλήματα που επέφερε η πανδημία δεν μπορούν να ξεπεραστούν αμέσως μόλις περάσει ο υγειονομικός κίνδυνος του ιού. Υπάρχουν επιχειρήσεις που είναι εκτός λειτουργίας εδώ και ένα χρόνο, άλλες είναι υπό αναστολή εργασιών και άλλες ανοικοκλείνουν ανάλογα με τα ιατρικά πρωτόκολλα. Τα ίδια ισχύουν και για πολλούς εργαζόμενους, άλλοι εργάζονται με τηλεργασία και άλλοι καθόλου. Όλα αυτά σημαίνουν ότι το επιχειρηματικό περιβάλλον είναι ναρκωτικό και οι επιχειρήσεις εκτεθειμένες και τα εισοδήματα όλων μειωμένα ή ανύπαρκα για πολλούς μήνες. Αν δεν μεσολαβούσαν τα προγράμματα στήριξης και τα ειδικά σχέδια της κυβέρνησης, για τα οποία το Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (ΚΕΒΕ) διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο, ίσως σήμερα να μιλούσαμε για πλήρη διά-

λυση του οικονομικού ιστού της χώρας.

Αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε σε μια άλλη φάση, όπου οι προκλήσεις μπροστά μας είναι μεγάλες. Τώρα, θα πρέπει να σχεδιάσουμε την επόμενη μέρα, να εξέλθουμε της κρίσης και να δημιουργήσουμε τις προοπτικές για ανάπτυξη. Κατά τη γνώμη του ΚΕΒΕ για να πετύχουμε τον στόχο της ανασύνταξης θα πρέπει να κινηθούμε σε δύο κατευθύνσεις. Η πρώτη αφορά τον πλήρη υγειονομικό έλεγχο της πανδημίας που θα επιτευχθεί με τη διεύθυνση και την επιτάχυνση του εμβολιαστικού προγράμματος

Μόνο αν κινηθούμε συντονισμένα και με πρόγραμμα θα καταφέρουμε να ξεπεράσουμε την κρίση. Μόνο αν συνεργαστούμε όλοι μαζί θα μπορέσουμε να αλλάξουμε τα δεδομένα.

και την πιστή τήρηση των υγειονομικών μέτρων και περιορισμών. Η δεύτερη αφορά τη λήψη των σωστών και αναγκαίων μέτρων στην οικονομία, ώστε να επανέλθουμε στην κανονικότητα.

Επικεντρώνόμενοι στο μέρος που αφορά την οικονομία, πιστεύουμε ότι πέραν των πακέτων

Η επόμενη μέρα δεν θα είναι εύκολη. Πρώτη προτεραιότητα είναι η συνεχιζόμενη στήριξη επιχειρήσεων και εργαζομένων.

στήριξης που βρίσκονται σε εφαρμογή, η κυβέρνηση θα πρέπει να εκπονήσει ένα έκτακτο σχέδιο δράσης που να καλύπτει όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Το σχέδιο αυτό πρέπει να περιλαμβάνει τόσο εξοικονομήσεις δαπανών για το κράτος, όσο και στοχευμένες κινήσεις προς

την οικονομία. Ειδικότερα, το ΚΕΒΕ εισηγείται:

- Άμεση ψήφιση του σχεδίου παραχώρησης κρατικών εγγυήσεων για παροχή της αναγκαίας ρευστότητας στις επιχειρήσεις.
- Διασφάλιση της αποτελεσματικής και αποδοτικής λειτουργίας της κρατικής μηχανής η οποία, με

εξαιρέσει κάποια τμήματα της, υπολείπεται σοβαρά.

Μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των κονδυλίων του ταμείου Ανάκαμψης και Αυθεντικότητας στους τομείς της πράσινης ανάπτυξης και του ψηφιακού μετασχηματισμού.

• Άμεσο περιορισμό των μη παραγωγικών δαπανών του κράτους και αύξηση των δημοσίων επενδύσεων για έργα ανάπτυξης.

• Άμεση προώθηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων.

• Πάταξη της γραφειοκρατίας, τουλάχιστον στους τομείς που έχουν σχέσεις με την ανάπτυξη.

• Παροχή φορολογικών και άλλων κινήτρων για την επιχειρηματικότητα.

• Τόνωση των παραδοσιακών τομέων της οικονομίας (πχ. τουρισμός, ακίνητα), που αποδεδειγμένα δημιουργούν γρήγορα νέα εισοδήματα.

• Προώθηση των νέων τομέων της οικονομίας, όπως είναι η έρευνα, η καινοτομία, η υγεία, η εκπαίδευση.

Επιπροσθέτως, το σχέδιο αυτό πρέπει να έχει ειδικές πρόνοιες για εμπλουτισμό του τουριστικού μας προϊόντος, ενίσχυση των εξαγωγών, προώθηση των ξένων επενδύσεων και προώθηση της οικονομικής διπλωματίας.

Μόνο αν κινηθούμε πάνω σ' αυτές τις γραμμές, θα μπορέσουμε έγκαιρα και αποτελεσματικά να

διέλθουμε από τις συμπληγάδες της κρίσης. Μόνο αν κινηθούμε συντονισμένα και με πρόγραμμα θα καταφέρουμε να ξεπεράσουμε την κρίση και να μπούμε σε ράγες ανάπτυξης. Μόνο, αν συνεργαστούμε όλοι μαζί θα μπορέσουμε να αλλάξουμε τα δεδομένα. Η επόμενη μέρα της πανδημίας δεν θα είναι εύκολη. Χρειάζεται προσπάθεια, εμπνευσση και τόλμη. Οφείλουμε να αναλάβουμε πρωτοβουλίες και να σπκώσουμε τα μανίκια πάνω.

Το ΚΕΒΕ, το οποίο πάντα πρωταγωνιστεί στις προσπάθειες ανασύνταξης της οικονομίας, καλεί όλους σε συστράτευση και συγχρονισμό για να μπορέσουμε να κερδίσουμε κι αυτό το στοίχημα. Πρέπει όλοι να βάλουμε τους ώμους μας από κάτω για να δημιουργήσουμε τις προοπτικές ανάκαμψης και ανάπτυξης. Ως πρόεδρος της μεγαλύτερης επιχειρηματικής οργάνωσης της Κύπρου, δηλώνω ευθαρσώς ότι ο επιχειρηματικός κόσμος θα πράξει και πάλι το καθήκον του. Θα σηκώσει γη και ουρανό για να επανέλθει η οικονομική ανάπτυξη στον τόπο. Αναμένουμε και από όλους τους άλλους φορείς να συγχρονιστούν και να συστρατευθούν μαζί μας. Η επόμενη μέρα της πανδημίας πρέπει να βρει την Κύπρο δυνατή και ισχυρή για να μπορέσει να υπάρξει η κλίμακα για το μέλλον.

Ο κ. Χριστόδουλος Ε. Αγκαστινιώτης είναι πρόεδρος του ΚΕΒΕ.

Συνεργασία και ψηφιοποίηση οι απαντήσεις στις προκλήσεις

Του ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΜΜΑ

Η αβεβαιότητα αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη πρόκληση που σήμερα αντιμετωπίζει η παγκόσμια οικονομία, η κυπριακή και ο χρηματοπιστωτικός τομέας. Πρέπει να διαχειριστούμε και να σχεδιάσουμε βάσει και των εμπειριών που έχουν αποκτηθεί, με λογική και εμπειρογνώμοσύνη προς όφελος των επόμενων γενιών του τόπου.

Υπό το πρίσμα της πανδημίας και προσεγγίζοντας το κεφάλαιο των προκλήσεων και των προοπτικών για τον τραπεζικό τομέα της χώρας μας, έχουμε δύο βασικά σημεία για το κάθε πεδίο το οποίο εξετάζουμε. Πρώτον, το κυριότερο μάθημα που μας έχει δώσει η πανδημία είναι πως δεν υπάρχει κανένα περιθώριο για ασφαλείς εκτιμήσεις ούτε σε επίπεδο επιδημιολογικών δεδομένων και ακόμη περισσότερο για το πώς η οικονομία μπορεί να κινηθεί κατά τους επόμενους μήνες. Η οξεία κατάσταση αβεβαιότητας αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη πρόκληση που σήμερα αντιμετωπίζει η παγκόσμια οικονομία, η κυπριακή και συνεπώς ο χρηματοπιστωτικός τομέας.

Ταυτόχρονα, οι τελευταίοι 12 μήνες έχουν εκτοξεύσει τη χρήση ψηφιακών μέσων, τεχνολογιών και λύσεων τόσο από τους πολίτες, όσο και από το δημόσιο και τις επιχειρήσεις. Αυτή η τάση, η οποία στη συνέχεια έγινε κατάκτηση για την κοινωνία μας, αποτελεί τη μεγαλύτερη προοπτική για ακόμη περισσότερες ψηφιακές επιλογές, οι οποίες θα διευρύνουν την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και τις προοπτικές ανάπτυξης της.

Από την πολύμηνη περιπέτεια μας στην πανδημία υπάρχουν και κάποια ειδικά πεδία τα οποία σε μια ανάλυση είναι καλό να συνηγορούνται, προκειμένου οι εκτιμήσεις μας να είναι ακριβείς στον

Για τον τραπεζικό κλάδο η διαχείριση των επιπτώσεων στον τουρισμό και οι συνδεδεμένοι με αυτόν κλάδοι είναι μια πολύ βασική πρόκληση.

Με ψηφιακά αναβαθμισμένη τη χώρα αποκομίζουμε πολύ σημαντικά οφέλη στο επίπεδο της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Για τον τραπεζικό κλάδο ειδικότερα, μια πολύ βασική πρόκληση που δημιουργείται αφορά τη διαχείριση των επιπτώσεων της πανδημίας, κυρίως σε σχέση με σημαντικούς για την οικονομία τομείς όπως ο τουρισμός και συνδεδεμένοι με αυτόν κλάδοι. Η επιβράδυνση στην οικονομική δραστηριότητα από

τα μέτρα για περιορισμό της εξάπλωσης του κορωνοϊού, επιδρά αρνητικά στις θέσεις εργασίας, πιθανώς στις απολαβές του εργατικού δυναμικού και στη διάθεση ή και τη δυνατότητα -πλέον- για κατανάλωση, μεγάλες αγορές ή επενδύσεις από επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Την ίδια ώρα, οι τράπεζες κλούνται να χειριστούν όγκο μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) που για χρόνια υφίστανται στον εγχώριο χρηματοπιστωτικό κλάδο. Στα θετικά βέβαια εντάσσεται η καταρχήν εικόνα που προκύπτει από το τέλος του μορατόριουμ δόσεων δανείων, μια εικόνα που αφήνει θετικά μηνύματα για το μέλλον αφού οι πλείστοι δανειολήπτες έχουν επανέλθει σε τροχιά αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους. Ταυτόχρονα, η καλή εικόνα που

εκ πρώτης βλέπουμε στις δανειακές συμβάσεις που τέθηκαν υπό τις πρόνοιες του σχετικού νόμου και τον ρόλο που διαδραμάτισαν οι τράπεζες σε αυτή την κρίση, ως βασικός κρίκος στην αλυσίδα των παραγόντων αποκλιμάκωσης της κρίσης και όχι επιδείνωσής της.

Εκτός των προαναφερθεισών συνθηκών και παραμέτρων, βρισκόμαστε και σε μια περίοδο η οποία ενέχει άλλες, ειδικές προκλήσεις. Οι βουλευτικές εκλογές του ερχόμενου Μαΐου και σαφώς η προεκλογική περίοδος που διανύουμε, αποτελούν συγκυρίες οι οποίες ωθούν κομμάτι του πολιτικού διαλόγου προς λαϊκίστικες προσεγγίσεις, οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και κατ'επέκταση τις προοπτικές της κυπριακής οι-

νομίας. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο συχνά αναφερόμαστε στην ανάγκη για επικράτηση της νηφαλιότητας και στην ψήφιση νομοθεσιών, τροπολογιών ή άλλων ρυθμίσεων, οι οποίες να μη δημιουργούν ανταγωνιστικά μειονεκτήματα ή άλλες δυσκολίες στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα σε σχέση με το τι επικρατεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σαφώς, οι προκλήσεις αποτελούν κομμάτι της κανονικότητας για την οικονομία και τις τράπεζες ειδικότερα. Αυτό που έχει σημασία είναι να πετυχαίνουμε να τις αντιμετωπίσουμε και να επαναπροσδιορίσουμε την κατεύθυνσή μας προς την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία. Βέβαια, για να σχεδιάσουμε το μέλλον θα πρέπει πρώτα να διαπιστώσουμε όσα έχουμε επιτύχει τους τε-

λευταίους μήνες και μάλιστα σε μια περίοδο με μεγάλες δυσκολίες, απότοκα της πανδημίας. Πολύ από παράδειγμα αποτελεί η ραγδαία ψηφιακή προσαρμογή την οποία ευρύτερα η κυπριακή κοινωνία εφαρμόζει. Η χώρα μας κατάφερε σε μεγάλο βαθμό να αξιοποιήσει τεχνολογικές και ψηφιακές λύσεις για εργασία, επικοινωνία, εξασφάλιση διαφόρων υπηρεσιών και πληροφόρησης, ή ακόμη και για παροχή εκπαίδευσης ή και υπηρεσιών υγείας. Για να έχουν όμως ουσιαστικό αποτέλεσμα τα επιτεύγματα του τελευταίου χρόνου, επιβάλλεται να συνεχίσουμε την προσπάθεια για να καταστήσουμε ψηφιακά αναβαθμισμένη τη χώρα, η οποία μπορεί να αποκομίσει πολύ σημαντικά οφέλη στο επίπεδο της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

Για το τέλος έχω κρατήσει ένα σημείο, το οποίο αν και εκφεύγει της οικονομικής ανάλυσης είναι ιδιαίτερος σημαντικός και αφορά στη λειτουργία όλων μας εντός πνεύματος σύνεψης, συνεργασίας, αλληλοκατανόησης και στα πλαίσια ουσιαστικού και συνεπώς παραγωγικού διαλόγου. Με αυτό το πνεύμα σήμερα καλούμαστε να συζητήσουμε και να διαμορφώσουμε νομοθετικές ρυθμίσεις που θα διευρύνουν τις προοπτικές ανάπτυξης της χώρας μας. Η παραγωγή πολιτικής είναι επιθυμητό να εστιάζει άμεσα στα χρόνια που ακολουθούν και ακόμη περισσότερο στο μέλλον που πρέπει να διαχειριστούμε και να σχεδιάσουμε, βάσει και των εμπειριών που έχουν αποκτηθεί, με λογική και εμπειρογνώμοσύνη προς όφελος των επόμενων γενιών του τόπου. Δεν υπάρχει πλέον καμία δικαιολογία για επανάληψη λαθών.

Ο κ. Μιχάλης Καμμάς είναι γενικός διευθυντής του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου.

LANITIS GROUP

Εγρήγορη και ευελιξία στον επιχειρηματικό σχεδιασμό

Ο επιχειρηματικός κόσμος σε όλο τον πλανήτη είναι αναγκασμένος να λειτουργεί σε μία κατάσταση πρωτόγνωρη και σε μία νέα και ρευστή καθημερινότητα που τα δεδομένα μεταβάλλονται συνεχώς. Βρισκόμαστε όλοι σε στάση αναμονής αλλά ταυτόχρονα και εγρήγορης, σχετικά με το ποιος θα είναι οι συνθήκες στο άμεσο και μεσοπρόθεσμο μέλλον και πώς θα πρέπει να δράσουμε.

Στον Όμιλο Λανίτη, από τις πρώτες μέρες εκδήλωσης του ιού και της μετεξέλιξής του αργότερα σε πανδημία, τοποθετήσαμε στην κορυφή των προτεραιοτήτων μας την υγεία και την ασφάλεια του προσωπικού και των οικογενειών τους, των συνεργατών και των πελατών μας. Παράλληλα, προσπαθήσαμε να διαχειριστούμε την επιχειρηματική και επενδυτική δραστηριότητα του Ομίλου μέσα σε ένα νέο, δυσμενές και ρευστό οικονομικό περιβάλλον. Από την πρώτη στιγμή είμαστε σε συνεχή εγρήγορη, παρακολούθησες και μετρώντας το πραγματικό μέγεθος της άμεσης αλλά και έμμεσης οικονομικής επίδρασης της πανδημίας. Στη συνέχεια ξεκινήσαμε το σχεδιασμό της διαχείρισής και της αναπροσαρμογής των επιχειρηματικών μας πλάνων. Ένας σχεδιασμός ο οποίος αναγκαστικά αναπροσαρμόζεται συνεχώς, αφού οι ρευστές συνθήκες του οικονο-

Πλάτων Ε. Λανίτης, Πρόεδρος του Ομίλου Λανίτη.

μικού περιβάλλοντος είναι το κύριο χαρακτηριστικό της εποχής. Σε αυτή την ιδιαίτερη στιγμή εστιάζουμε επίσης την προσοχή και τις προσπάθειές μας, στη διατήρηση και ενίσχυση της διαχρονικής εμπιστοσύνης που έχουν προς τον Όμιλο οι ξένοι επενδυτές και οι συνεργάτες μας.

Οι Κύπριοι επιχειρηματίες αποδείξαμε πολλές φορές στο πρόσφατο παρελθόν, ότι με σκληρή και σωστή δουλειά, σύνεψη και όραμα τα καταφέρνουμε. Επομένως και αυτή τη φορά, εφαρμόζοντας στρατηγικές που τη χαρακτηρίζουν η εγρήγορη, η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα, θα δουλέψουμε ξανά για να συν-

Αριστερά: Το Trilogy Seafront στη Λεμεσό.
Κάτω αριστερά: Φωτοβολταϊκό πάρκο από τη Lanitis Energy.
Κάτω: Ένα από τα εστιατόρια της Carob Mill Restaurants στη Λεμεσό και το Olympic Lagoon Resort στην Πάφο.

δράσουμε και εμείς στην επαναφορά της οικονομίας του τόπου μας σε πορεία ανάπτυξης.

Διαχρονικά πρωταγωνιστές στην κυπριακή οικονομία και κοινωνία

Ο Όμιλος Λανίτη ιδρύθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα και αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς επιχειρηματικούς οργανισμούς στην Κύπρο. Βασισμένο στις αξίες του -αξιοπιστία, ακεραιότητα, ποιότητα, κοινωνική προσφορά- ο Όμιλος διαχρονικά έχει πρωτοποριακό ρόλο στους τομείς που δραστηριοποιείται, συμμετέχοντας ενεργά τόσο στην οικονομική όσο και στη κοινωνική ζωή της χώρας. Δραστηριοποιείται σε διάφο-

ρους επιχειρηματικούς τομείς όπως τις κατασκευές (Cybarco Contracting), την ανάπτυξη γης και ακινήτων (Cybarco Development), τις αναπτύξεις γκολφ και μαρινών (Lanitis Farm, Limassol Greens, Limassol Marina) τις τουριστικές και ταξιδιωτικές επιχειρήσεις και την ξενοδοχειακή βιομηχανία (Amathus Public, Amathus Corporation), την ψυχαγωγία και τα εστιάτοια (Lanitis Entertainment, Carob Mill Restaurants, Fasouri Watermania Waterpark), το εμπόριο και τις εισαγωγές πρώτων υλών (Lanitis Electrics, Lanitis Aristophanous, Lanitis Gas), τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Lanitis Energy, Conercon) κ.ά.

Η Lanitis E.C. Holdings Ltd είναι επενδυτική εταιρεία η οποία λειτουργεί σαν τη μητρική εταιρεία του Ομίλου. Διαθέτει ένα διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο επενδύσεων μέσω θυγατρικών και συνδεδεμένων εταιρειών. Ο κύριος ρόλος της περιλαμβάνει τον σχεδιασμό της επενδυτικής στρατηγικής του Ομίλου, τη διαμόρφωση των διαδικασιών και τον συντονισμό δραστηριοτήτων των εταιρειών του και ιδιαίτερα στους τομείς της στρατηγικής, των χρηματοοικονομικών, της επικοινωνίας και του ανθρώπινου δυναμικού. Ο Όμιλος είναι επίσης γνωστός για την ανθρωπιστική και κοι-

νωνική προσφορά του, κυρίως στους τομείς του πολιτισμού, της παιδείας και της υγείας.

Ίδρυμα Ευαγόρα & Κάθλην Λανίτη

Μη κερδοσκοπικός οργανισμός που ιδρύθηκε το 2001 με σκοπό τη διατήρηση της μνήμης του Ευαγόρα και της Κάθλην Λανίτη και τη συνέχιση της κοινωνικής τους προσφοράς. Το Ίδρυμα οργανώνει και επιχορηγεί εκπαιδευτικές πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες, οι οποίες προβάλλουν τα ανθρώπινα επιτεύγματα. Αποτελεί τον θεσμό μέσω του οποίου εκφράζεται η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη των εταιρειών του Ομίλου Λανίτη.

Στον... πυρετό του Ταμείου Ανάκαμψης το οικονομικό επιτελείο

Επαφές με τράπεζες και επενδυτές, ποια έργα «τρέχουν» και ποια δρομολογούνται

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Τις συμφωνίες με τις τράπεζες που θα «τρέξουν» τα δάνεια των 12,7 δισ. ευρώ του Ταμείου Ανάκαμψης για τις ιδιωτικές επενδύσεις προετοιμάζει τώρα το επιτελείο του αρμόδιου αναπληρωτή υπουργού Οικονομικών Θεόδωρου Σκυλακάκη, ενώ παράλληλα δρομολογεί τα επόμενα έργα που θα εντάξει στο Ταμείο και αφορά την Κοινωνία της Πληροφορίας, το κτηματολόγιο και τα προγράμματα του υπουργείου Μετανάστευσης.

Για τα δάνεια του Ταμείου, ο κ. Σκυλακάκης έχει ήδη υπογράψει συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και τον αντιπρόεδρο της Κρίστιαν Κέτελ Τόμσεν. Η ΕΤΕπ, με βάση τη συμφωνία αυτή, θα αναλάβει τη διαχείριση επενδύσεων ύψους 5 δισ. ευρώ, που αντιστοιχεί σε περίπου 2,5 δισ. ευρώ δάνεια. Θα ακολουθήσουν, σύμφωνα με πηγές από το υπουργείο Οικονομικών, ανάλογες συμφωνίες με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (EBRD), καθώς και με τις τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες.

Μεγάλο ενδιαφέρον

Το επενδυτικό ενδιαφέρον είναι μεγάλο, μεταδίδουν από την κυβέρνηση. Είναι ενδεικτικό ότι ο κ. Σκυλακάκης είχε προχθές διαδικτυακή ενημερωτική συνάντηση με εκπροσώπους περίπου 40 γαλλικών επιχειρήσεων, την οποία οργάνωσε η ομοσπονδία εργοδοτών Γαλλίας (MEDEF) για να ενημερωθούν σχετικά με τις δυνατότητες επενδύσεων που

Τα επόμενα έργα που θα ενταχθούν στο Ταμείο Ανάκαμψης αφορούν την Κοινωνία της Πληροφορίας, το κτηματολόγιο και τα προγράμματα του υπουργείου Μετανάστευσης.

Προετοιμάζονται οι συμφωνίες με τις τράπεζες για τα δάνεια των 12,7 δισ. για τις ιδιωτικές επενδύσεις.

υπάρχουν. Ανάλογες συναντήσεις έχουν γίνει και με άλλες χώρες, με πρωτοβουλία των πρεσβειών. Εκτός από τις ιδιωτικές επενδύσεις, που θα δανειοδοτηθούν, υπάρχει προοπτική επενδυτικής συμμετοχής μέσω ΣΔΙΤ,

αλλά και ανάληψης προμηθειών εκ μέρους ιδιωτών. Ο κ. Σκυλακάκης έκανε ειδική αναφορά στα κίνητρα που δίνει η κυβέρνηση για την αναστροφή του brain drain (μειωμένη φορολογία στο 50% για 7 χρόνια), κάτι που μπορεί να βοηθήσει στην προσέλκυση ικανών στελεχών από τις επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται να επενδύσουν εδώ. Τα κίνητρα ισχύουν και για ξένους, εφόσον μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία εδώ.

Μια ακόμη εκκρεμότητα προκειμένου να υλοποιηθούν τα σχέδια για τα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης είναι να

προσδιοριστούν λεπτομερώς τα κριτήρια επιλεξιμότητας των επενδύσεων: από τα 5 κριτήρια έχουν ήδη προσδιοριστεί αυτά που αφορούν την ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση και απομένουν αυτά για την εξωστρέφεια, την έρευνα και ανάπτυξη και τις εξαγωγές και συγχωνεύσεις.

Σε ό,τι αφορά τα έργα και τις μεταρρυθμίσεις που θα επιχορηγηθούν από τα 18,2 δισ. ευρώ των επιδοτήσεων του Ταμείου Ανάκαμψης, η προκηρηματοδότηση με εθνικούς πόρους έχει ξεκινήσει και τα πρώτα που πήραν σειρά είναι τα tablets των μαθητών, το «Εξοικονομώ» και τα προγράμματα κατάρτισης. Στη συνέχεια, όπως αναφέρουν οι πληροφορίες, ετοιμάζονται τα έργα του κτηματολογίου, της Κοινωνίας της Πληροφορίας και του υπουργείου Μετανάστευσης.

Όλα αυτά προϋποθέτουν ένα επιτελείο που θα δουλεύει και προς το παρόν η ειδική υπηρεσία συντονισμού του Ταμείου Ανάκαμψης υπό τον κ. Νίκο Μαντζούφα αριθμεί 14 από τα προβλεπόμενα 40 άτομα, με μετατάξεις από άλλες υπηρεσίες του Δημοσίου.

Εντός των επόμενων 10 ημερών θα προκηρυχθούν οι περίπου 20 θέσεις που προβλέπονται για υπαλλήλους προερχόμενους από τον ιδιωτικό τομέα, ενώ θα συνεχιστεί και η στελέχωση και από το Δημόσιο.

Επίσης, ετοιμάζεται το πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης που θα στηρίξει το Ταμείο και θα λειτουργεί σαν σύστημα project management.

Ξεκινούν οι αιτήσεις για την επιδότηση της εστίασης

Την επόμενη Δευτέρα 10 Μαΐου αναμένεται να ενεργοποιηθεί η πλατφόρμα υποβολής αιτήσεων των επιχειρήσεων εστίασης, στο πρόγραμμα επιδοτήσής τους για κεφάλαια που αφορούν την αγορά πρώτων υλών για την επανεκκίνησή τους.

Το συνολικό ποσό ανέρχεται στα 330 εκατ. ευρώ και σύμφωνα με εκπροσώπους της κυβέρνησης, αναμένεται να ενισχυθεί μία στις δύο (περίπου 34.000) επιχειρήσεις του κλάδου. Σύμφωνα με δημοσιογραφικές πληροφορίες, το μέτρο αφορά όλες τις επιχειρήσεις, ακόμα και αυτές που δραστηριοποιούνται με τη μέθοδο της δικαιόχρησης.

Το μέγιστο ποσό ενίσχυσης έχει οριστεί στο 7% του συνολικού τζίρου του 2019, ενώ δεν θα μπορεί να ξεπερνάει τις 100.000 ευρώ και το συνολικό ποσό θα είναι μη επιστρεπτέο και ακατάσχετο.

Δικαίωμα ένταξης και χρηματοδότησης θα έχουν οι επιχειρήσεις που:

- Παρουσιάζουν μείωση επίσηου τζίρου 2020 σε σχέση με το 2019 μεγαλύτερο ή ίσο του 30%.
 - Είναι υπόχρεες σε υποβολή περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ.
 - Συστάθηκαν εντός του 2019 και για την πώση του τζίρου υπολογίζεται ίσος αριθμός ημερών λειτουργίας.
 - Έκαναν έναρξη το 2019 αλλά δεν είχαν έσοδα μέσα στη χρονιά, θα μπαίνουν αυτόματα στη δράση.
 - Άνοιξαν το 2020, θα μπαίνουν αυτόματα στη δράση.
- Οι αιτήσεις θα υποβληθούν μέσα από το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) του υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων στη διεύ-

Ανοίγει τη Δευτέρα η πλατφόρμα υποβολής των αιτήσεων.

θνωση www.ependyseis.gr και θα γίνονται δεκτές μέχρι τις 31 Ιουλίου 2021, με τις πρώτες εκταμιεύσεις να αναμένονται, εφόσον η πλατφόρμα ανοίξει την επόμενη Δευτέρα, στα τέλη Μαΐου.

Να σημειωθεί ότι το ποσό της επιδότησης για κάθε επιχείρηση δεν θα μπορεί να υπερβεί το 70% του αθροίσματος των ποσών των κωδικών 361, 363 και 364 των περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ του 2021. Επίσης, δεν μπορεί να υπερβεί το 100% του αθροίσματος των ποσών που αναγράφονται στον κωδικό 367 των περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ του 2021.

Ο έλεγχος

Τέλος, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να αναλώσουν την επιχορήγηση μέχρι 31-12-2021. Ο έλεγχος θα γίνει με βάση τις περιοδικές δηλώσεις ΦΠΑ του 2021 και τα δηλωθέντα έξοδα.

Η Ελλάδα ηγείται της κούρσας για την αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Με θερμά λόγια μιλάει ο Βέρνερ Χόγιερ, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, για το ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Η Ελλάδα πρόσφατα υπέγραψε μνημόνιο συνεργασίας με την ΕΤΕπ για τη διαχείριση 5 δισ. ευρώ από τους πόρους που αιτείται με το σχέδιο «Ελλάδα 2.0» από το Recovery and Resilience Facility (RRF).

«Είμαστε ιδιαίτερα ευτυχείς και υπερήφανοι που θα συμμετάσχουμε στο "Ελλάδα 2.0"», δήλωσε στην «Κ» ο κ. Χόγιερ. «Η ελληνική κυβέρνηση έχει κάνει δύο πολύ σημαντικά βήματα. Πρώτον, θέλουν ισχυρή εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στην υλοποίηση του σχεδίου – και σε αυτό μπορούμε σίγουρα να φανούμε χρήσιμοι. Αλλωστε είναι κάτι που κάνουμε στην Ελλάδα εδώ και χρόνια – ήμασταν εκεί πριν από την κρίση, παραμείναμε κατά τη διάρ-

Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, Βέρνερ Χόγιερ, μιλάει στην «Κ» για το φιλόδοξο σχέδιο της Ε.Ε.

κεια της κρίσης και πέρσι είχαμε μια χρονιά ρεκόρ όσον αφορά το ύψος χρηματοδότησης».

Δεύτερον, προσθέτει, «και επίσης πολύ σημαντικό: θα εκταμιευθούν τεράστια ποσά από τον κοινοτικό προϋπολογισμό προς τα κράτη-μέλη. Είναι ζωτικής τα κριτήρια αυτά να δαπανηθούν συνετά. Η ελληνική κυβέρνηση το κατοικεί αυτό – γι' αυτό βασίζεται στις ειδικές μας γνώσεις, ώστε να διασφαλίσει ότι θα γίνουν οι σωστές επενδύσεις. Κι αυτό το θεωρούμε εξαιρετικά ενθαρρυντικό». Ο πρόεδρος της τράπεζας λέει ότι η Ελλάδα «ηγείται της κούρσας»

Είναι πολύ σημαντικό τα χρήματα αυτά να δαπανηθούν συνετά, τονίζει ο κ. Χόγιερ.

για την αξιοποίηση των πόρων του RRF, αλλά αναφέρει ότι κι άλλα κράτη-μέλη έχουν ζητήσει τη συνδρομή της ΕΤΕπ στη διαχείριση των πόρων αυτών. Όπως εξηγεί ο Ζαν-Κριστιάν Λαλού, επικεφαλής δανειοδότησης της τράπεζας, η Αθήνα ενδια-

φέρεται ειδικότερα για την τεχνολογία της ΕΤΕπ στην ανάπτυξη χρηματοοικονομικών εργαλείων: «Μιλάμε για χρήση μέρους αυτών των κονδυλίων για τη δημιουργία επενδυτικών οχημάτων, είτε μέσω μετοχικών κεφαλαίων είτε μέσω πιστώσεων, σε θεματικά

πεδία όπως η πράσινη οικονομία, επενδύσεις σε καινοτόμες επιχειρήσεις κ.ο.κ.». Η ΕΤΕπ, σημειώνει, ήδη συζητάει με την ελληνική πλευρά τα συγκεκριμένα εγχειρήματα επί των οποίων θα συνεργαστούν.

Ο κ. Χόγιερ και τα άλλα υψηλόβαθμα στελέχη της τράπεζας, κατά τα άλλα, μίλησαν για την πρόοδο που έχει επιτελεστεί στις εγκρίσεις συμβάσεων στο πλαίσιο του Πανευρωπαϊκού Ταμείου Εγγυήσεων (EGF), που ήταν εκ των τριών πυλώνων της αρχικής ευρωπαϊκής απάντησης στην οικονομική κρίση πέρσι τον Απρίλιο. Υπομνημίζεται ότι στόχος του EGF ήταν η μόχλευση εθνικών εγγυήσεων αξίας 25 δισ. ευρώ για την κινητοποίηση χρηματοδότησης αξίας 200 δισ. ευρώ μέσω τραπεζών και επενδυτικών funds, κυρίως προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με υψηλή θεμελιώδη ποιοτική αξία και που βρέθηκαν σε δυσχερή θέση εξαιτίας της πανδημίας.

Συνολικά, από τον περασμένο

Οκτώβριο έχουν εγκριθεί συμβάσεις αξίας 11,7 δισ. ευρώ – το 48% των 24,4 δισ. σε εθνικές εγγυήσεις που έχουν δοθεί από 22 κράτη-μέλη.

Η εκτίμηση της ΕΤΕπ, βάσει πρότερης εμπειρίας (και ειδικά του Σχεδίου Γιούνκερ), είναι ότι το ποσό αυτό θα μεταφραστεί σε χρηματοδότηση αξίας 93,9 δισ. ευρώ. Οι συμβάσεις για τις οποίες έχουν μπει οι τελικές υπογραφές έχουν φτάσει τα 2,1 δισ. ευρώ, ποσό που εκτιμάται ότι θα φτάσει τα 5,8 δισ. στο τέλος Ιουνίου και τα 12,2 δισ. στο τέλος του καλοκαιριού. Από τις μεγαλύτερες συμβάσεις που έχουν υπογραφεί έως σήμερα είναι με την Εθνική Τράπεζα, αξίας 1,085 δισ. ευρώ.

Όπως ανέφερε ο κ. Λαλού, βάσει του προσωρινού πλαισίου (που θεσμοθετήθηκε εξαιτίας της πανδημίας) για τις κρατικές ενισχύσεις, θα πρέπει έως το τέλος του 2021 να έχουν κλείσει οι συμβάσεις για περίπου το 60% των 24,4 δισ. ευρώ (15 δισ. ευρώ).

Ανάγκη ριζικών αλλαγών στην επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση

Ελλειψη αξιοπιστίας στην πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων, ανορθολογική επιλογή ειδικοτήτων και εκπαιδευτών, καθώς και παρωχημένες ειδικότητες και οδηγούς κατάρτισης, διαπιστώνει μεταξύ άλλων έκθεση του IOBE για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Ενόψει της μεγάλης μεταρρύθμισης που ετοιμάζει το υπουργείο Εργασίας, το ίδρυμα σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ προχώρησε στη διενέργεια μελέτης με αντικείμενο τη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας και ανταποδοτικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK). Η μελέτη επικεντρώνεται στη διασύνδεση των προγραμμάτων EEK με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και στην ποιοτική αξιολόγησή τους κατά την τελευταία δεκαετία

στην Ελλάδα, και διαπιστώνει ότι εξαιτίας όλων των παραπάνω παθογενειών και αρρυθμιών, η Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά στην κατάρτιση των κωρών-μελών της Ε.Ε. όσον αφορά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, τόσο σε όρους ανεργίας των νέων και των μακροχρόνια ανέργων όσο και σε όρους ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής ενσωμάτωσης ευάλωτων και ευαίσθητων ομάδων. Σε αυτή την εικόνα, σύμφωνα με ένα από τα συμπεράσματα της μελέτης, συνεισφέρει και το σημαντικό έλλειμμα δεξιοτήτων στο ανθρώπινο δυναμικό της χώρας, όπως καταγράφεται στους σχετικούς δείκτες, λόγω των μειωμένων επιπέδων ανάπτυξης και ενεργοποίησης δεξιοτήτων και της χαμηλής αντιστοιχίας δεξιοτήτων με την αγορά εργασίας.

Ανορθολογική επιλογή ειδικοτήτων και εκπαιδευτών, καθώς και παρωχημένες ειδικότητες και οδηγούς κατάρτισης, διαπιστώνει μεταξύ άλλων έκθεση του IOBE.

Αναλυτικά, στους λόγους της υστέρησης της Ελλάδας συγκαταλέγονται οι αρρυθμίες στην οργάνωση της EEK, η έλλειψη αξιοπιστίας στην πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων, η

ανορθολογική επιλογή ειδικοτήτων και εκπαιδευτών, η ύπαρξη παρωχημένων ειδικοτήτων και οδηγών κατάρτισης, η απουσία συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό της EEK, η απουσία δομών EEK μεταγυμνασιακού επιπέδου και οι αλληλοεπικαλύψεις μεταξύ των δομών και εκπαιδευτικών διαδρομών, καθώς και ο κατακεραματισμός και η έλλειψη συντονισμού.

Για να είναι αποτελεσματική, η EEK πρέπει, όπως επισημαίνουν οι μελετητές, να ανταποκρίνεται στις νέες ανάγκες και προκλήσεις της σύγχρονης οικονομίας και κοινωνίας, και για αυτόν τον λόγο έχει αναπτυχθεί ένα σύνολο από πολιτικές και πρωτοβουλίες που στοχεύουν στον εκσυγχρονισμό και στην αποτελεσματική λειτουργία

της, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ε.Ε.

Στη μελέτη ξεκαθαρίζεται ότι η EEK και ειδικά η μαθητεία αποτελούν κεντρικούς πυλώνες της νέας δέσμης μέτρων της Ε.Ε. για την απασχόληση των νέων. Πολύ σημαντική είναι η προτεινόμενη σύσταση για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων που προορίζονται για τη στήριξη των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Σημαντική επίσης είναι η διερεύνηση των παραγόντων που προσδιορίζουν την απόδοση των επενδύσεων σε EEK και των βέλτιστων πρακτικών που αναπτύσσονται διεθνώς, ιδιαίτερα ως προς τη διασύνδεση της χρηματοδότησης προγραμμάτων και δομών με τα

αποτελέσματα που επιτυγχάνουν στην πράξη. Σύμφωνα με τον διοικητή του ΟΑΕΔ Σπύρο Πρωτοψάλτη, ο οργανισμός ήδη κινείται στην κατεύθυνση αποτελεσματικότερης αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων, υλοποιώντας καινοτόμα προγράμματα και στοχευμένες δράσεις σε τομείς αιχμής και σε ειδικότητες υψηλής ζήτησης. Ο γενικός διευθυντής του IOBE Νίκος Βέττας αναφέρθηκε στην αναγκαία αλλαγή του παραγωγικού υποδείγματος, στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας και στον διπλό ψηφιακό και περιβαλλοντικό μετασχηματισμό, που καθιστούν την κατάρτιση και επανακατάρτιση εργαζομένων κομβικούς παράγοντες για το μέλλον της ελληνικής οικονομίας.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Προς αλλαγή μοντέλου ο τουρισμός στην Ευρώπη

Προβληματισμός στις χώρες του Νότου για την ανάπτυξη του κλάδου

Με τον δραματικό αντίκτυπο της στον τουρισμό, τον κλάδο που επλήγη περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον παγκοσμίως, η πανδημία αποτελεί μείζονα πρόκληση αλλά και ευκαιρία, καθώς δίνει το έναυσμα για μια αναθεώρηση και αναβάθμιση του τουριστικού μοντέλου στους δημοφιλέστερους προορισμούς της Ευρώπης. Οι χώρες του ευρωπαϊκού Νότου που προσελκύουν εκατομμύρια τουρίστες κάθε χρόνο αλλά και εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό –Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία αλλά και Γαλλία– προβληματίζονται για τη βιωσιμότητα του φθηνού προϊόντος. Το κίνητρο είναι ισχυρό καθώς το 2019, τελευταία τουριστική σεζόν πριν από την πανδημία, οι τουρίστες που επισκέφθηκαν την Ευρώπη δαπάνησαν συνολικά 619 δισ. δολάρια σύμφωνα με το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ταξιδιών και Τουρισμού. Στη διάρκεια του περασμένου έτους, όμως, οι τουριστικές δαπάνες μειώθηκαν κατά 64% σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο έτος, ενώ χάθηκαν 3,6 εκατ. θέσεις εργασίας στον κλάδο, που αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 10% του εργατικού δυναμικού.

Όπως επισημαίνει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, κα-

νείς δεν θεωρεί ότι επικείται το οριστικό τέλος του τουρισμού της παραλίας, των φθηνών αεροπορικών εισιτηρίων με νυκτερινές πτήσεις και των πακέτων που περιλαμβάνουν ξενοδοχείο με διατροφή ούτε των μεμονωμένων ταξιδιωτών που έχουν τη δυνατότητα να νοικιάσουν μια έπαυλη. Όλοι αντιλαμβάνονται, όμως, πως μετά την πανδημία η τουριστική ανάπτυξη θα έρθει από αλλού. Θέτουν έτσι στόχο τον ποιοτικό τουρισμό και μετατοπίζουν το κέντρο βάρους του κλάδου από τον μεγάλο αριθμό τουριστών σε εκείνους με μεγάλο βαλάντιο που έχουν δυνατότητες για πολυτελή διαμονή και υψηλότερες δαπάνες. Το ερώτημα είναι κατά πόσον η πανδημία έχει αλλάξει τον τουρισμό ριζικά.

Μιλώντας στη βρετανική εφημερίδα ο υπουργός Τουρισμού, Χάρντ Θεοχάρης, τονίζει πως η κυβέρνηση δεν ενθαρρύνει πλέον τις επενδύσεις στο παραδοσιακό μοντέλο του τουρισμού της παραλίας, καθώς «δεν είναι βέβαιο πως μπορεί να συνεχίσει αλώβητο». Επιπλέον εκτιμά ότι μόνον για τα επόμενα 2-3 χρόνια πως θα υπάρχει αυξημένη ζήτηση για ταξίδια με αποστάσεις ανάμεσα στους επιβάτες, ενώ θα δημιουργηθεί «τουλάχιστον

Στην Ιταλία η κυβέρνηση Μάριο Ντράγκι έχει δεσμευθεί να δώσει έμφαση στη βιωσιμότητα του τουριστικού τομέα στη χώρα και σχεδιάζει να εκμεταλλευθεί τα κονδύλια από το Ταμείο Ανάκαμψης για να το επιτύχει. Στις αρχές Απριλίου απαγόρευσε στα μεγάλα κρουαζιερόπλοια να αγκυροβολούν στη Βενετία.

Η Ισπανία επιχειρεί να απεξαρτηθεί από τον μαζικό τουρισμό, επενδύοντας 3,4 δισ. ευρώ για τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών υποδομών της μέσα σε χρονοδιάγραμμα τριετίας.

μία γενιά» ταξιδιωτών που θα δίνει μεγαλύτερη έμφαση σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας. Όπως τονίζει, άλλωστε, ο ακριβός τουρισμός και η διαμονή πολυτελείας ανακάμπτουν πολύ ταχύτερα από τον μαζικό τουρισμό μετά την κρίση και αυτή τη στιγμή διαπιστώνει πως «φέτος έχει υπερβεί τα επίπεδα του 2019».

Στην Ιταλία η κυβέρνηση Μάριο Ντράγκι έχει δεσμευθεί να δώσει έμφαση στη βιωσιμότητα του τουριστικού τομέα στη χώρα και σχεδιάζει να εκμεταλλευθεί τα κονδύλια από το Ταμείο Ανάκαμψης για να το επιτύχει. Στις αρχές Απριλίου η κυβέρνηση Ντράγκι απαγόρευσε στα μεγάλα κρουαζιερόπλοια να αγκυροβολούν στη Βενετία. Ανταποκρίθηκε, έτσι, και στο αίτημα πολλών οργανώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος που θεωρούν ότι τα κρουαζιερόπλοια μολύνουν τα νερά.

Την πιο δυναμική προσέγγιση στο θέμα φαίνεται, όμως, πως έχει υιοθετήσει η Ισπανία που επιχειρεί να απεξαρτηθεί από τον μαζικό τουρισμό. Σχεδιάζει, έτσι, να δαπανήσει 3,4 δισ. ευρώ από τα κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης για τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών υποδομών της μέσα σε χρονοδιάγραμμα τριετίας. Στόχος της

είναι να προσελκύσει πιο πολλούς τουρίστες από την Ασία, περισσότερους επισκέπτες του λεγόμενου πολιτισμικού τουρισμού όπως είναι οι ενθουσιώδεις οπαδοί συγκεκριμένων ταινιών οι οποίοι θέλουν να επισκεφτούν τις τοποθεσίες στις οποίες έγιναν τα γυρίσματα των φιλμ και των τηλεοπτικών σειρών.

Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας άνοιξε τον περασμένο μήνα ένα πολυτελές ξενοδοχείο της, το πρώτο στην ιστορία της, έπειτα από έργα αποκατάστασης τριών ετών που κόστισαν 100 εκατ. ευρώ. Πρόκειται για το Ritz της Μαδρίτης, ένα ιστορικό ξενοδοχείο που υπάρχει από το 1910, οπότε αποφάσισε την ανέγερσή του ο τότε βασιλιάς Αλφόνσος.

Μιλώντας στους F.T., ο Γκρεγκ Λίντελ, γενικός διευθυντής του ιστορικού ξενοδοχείου επισημαίνει πως «ο κόσμος ανυπομονεί να αρχίσει να ταξιδεύει ξανά και δια-

πιστώνουμε μεγάλη ζήτηση». Σύμφωνα με τον Άλαν Φρεντς, διευθύνοντα σύμβουλο της online Thomas Cook, που επιβίωσε μετά τη συντριβή του ιστορικού τουριστικού ομίλου, «σήμερα οι άνθρωποι ενδιαφέρονται περισσότερο για μια ταξιδιωτική εμπειρία ενδιαφέρουσα που θα την κάνουν κάθε δύο με τρία χρόνια παρά για το καθιερωμένο ταξίδάκι του καλοκαιριού στον ήλιο».

Και η εταιρεία του στοχεύει πράγματι «όχι μόνον στις διακοπές για τον ήλιο και την παραλία αλλά σε αυτές που συνδυάζουν τους ελκυστικούς προορισμούς με ενδιαφέρουσες δραστηριότητες». Εν ολίγοις, η βιομηχανία του τουρισμού, ζωτικής σημασίας για το σύνολο της Ευρώπης και προπαντός για τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου, αντιμετωπίζει μια μείζονα πρόκληση που ενδεχομένως θα οδηγήσει στον μετασχηματισμό της.

Η αντιπολίτευση κατηγορεί τον Ερντογάν για λεηλασία της τουρκικής περιουσίας

Οι εκτεταμένες ιδιωτικοποιήσεις τουρκικών επιχειρήσεων που έχουν λάβει χώρα στη διάρκεια των 19 ετών της θητείας Ερντογάν στο τιμόνι της Τουρκίας βρίσκονται στο στόχαστρο του αντιπολιτευόμενου Δημοκρατικού Λαϊκού Κόμματος. Μέλη της αντιπολίτευσης κατηγορούν τον Τούρκο πρόεδρο ότι έχει ξεπουλήσει τα κρατικά της χώρας, λεηλάτησε τα ακίνητά της και τις μονάδες παραγωγής, ακόμη και τις ιδιοκτησίες ιδιωτών.

Όπως προκύπτει από σχετικό ρεπορτάζ της ειδησεογραφικής ιστοσελίδας Ahval, από το 1986, οπότε άρχισε στην Τουρκία η διαδικασία των ιδιωτικοποιήσεων, συνολικά η αξία των περιουσιακών στοιχείων, μετοχών ή επιχειρήσεων της χώρας που εκποιήθηκαν έχει φτάσει στα 70 δισ. δολάρια. Από αυτά, όμως, τα 62,3 δισ. δολάρια έχουν προέλθει από περιουσιακά στοιχεία που πουλήθηκαν στη διάρκεια των 19 ετών που ηγείται της χώρας ο Ταγίπ

Στη διάρκεια των 19 ετών που ηγείται της χώρας πουλήθηκαν περιουσιακά στοιχεία αξίας 62,3 δισ. δολ.

Ερντογάν. Σε ό,τι αφορά μάλιστα τις μετοχές που βρίσκονταν στην κατοχή του τουρκικού δημοσίου, η ιστοσελίδα επικαλείται στοιχεία της Αρχής Ιδιωτικοποιήσεων του τουρκικού υπουργείου Οικονομικών (ΟΙΒ) και επισημαίνει τα εξής: η αξία όσων μετοχών πουλήθηκαν έφτασε στα 46 δισ. δολάρια. Τα 39 δισ. από αυτά προήλθαν στη διάρκεια των δύο δεκαετιών οπότε βρίσκεται στην εξουσία το κυβερνών Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης.

Σύμφωνα πάντα με την ΟΙΒ, από το 1986 και μέχρι το τρέχον έτος έχουν πουληθεί συνολικά 3.000 ακίνητα που ανήκαν

Ρεπορτάζ της τουρκικής ειδησεογραφικής ιστοσελίδας Ahval χαρακτηρίζει τον Τούρκο πρόεδρο, με αρκετή ειρωνεία, «τον καλύτερο μεσίτη του κόσμου».

σε τουρκικές επιχειρήσεις. Το κυβερνών κόμμα του Ταγίπ Ερντογάν ήταν αυτό που επέβλεψε την πώληση περιουσιακών στοιχείων της τουρκικής ένωσης εργοστασίων επεξεργασίας ζάχα-

ρης (Turksekер), της τουρκικής ένωσης διανομικών ηλεκτρικών ενέργειας (TEDAS) και της τουρκικής εταιρείας πετροχημικών (PETKIM). Η Ahval επικαλείται επίσης την τουρκική ειδησεογρα-

φική ιστοσελίδα Duvar news site σύμφωνα με την οποία ο Τεκίν Μπινγκιόλ, βουλευτής του Λαϊκού Κόμματος, χαρακτηρίζει «λεηλασία και λαφυραγωγία εργοστασίων και περιουσιακών στοιχείων της χώρας και των πολιτών της» το σημαντικό κύμα των ιδιωτικοποιήσεων που έχουν γίνει επί Ερντογάν. Ο εν λόγω βουλευτής υπενθυμίζει μάλιστα παλαιότερη δήλωση του Ερντογάν, που επιχειρώντας να αντικρούσει την κριτική της αντιπολίτευσης, παρουσίαζε εαυτόν ως επιτυχημένο πολιτικό που κατορθώνει «να πουλήσει» τη χώρα του με τη μεταφορική έννοια του ρημάτων, βέβαια, δηλαδή να την πλάσαρει επιτυχώς στους επενδυτές. Ο Μπινγκιόλ αφίνει, άλλωστε, αιχμές κατά της νομιμότητας της διαδικασίας των ιδιωτικοποιήσεων, καθώς υπογραμμίζει πως το κόμμα του «δεν είναι κατά των νόμων και διαφανών ιδιωτικοποιήσεων αλλά κατά της λεηλασίας της δημόσιας περιουσίας που ανήκει στα 83 εκατ. των Τούρκων

και όχι σε έναν άνθρωπο ή μία ομάδα ανθρώπων». Τα στοιχεία τείνουν, πάντως, να δικαιώσουν την αντιπολίτευση που, όπως τονίζει η Ahval, χαρακτηρίζει τον Τούρκο πρόεδρο, με αρκετή ειρωνεία, «τον καλύτερο μεσίτη του κόσμου». Γιατί στη διάρκεια των 16 ετών από την αρχή της πολιτικής ιδιωτικοποιήσεων και μέχρις ότου αναλάβει την εξουσία ο Ερντογάν, η αξία τους ανήλθε μόλις σε 8 δισ. δολάρια. Σημειωτέον ότι οι ιδιωτικοποιήσεις έχουν συνεχιστεί ακόμη και στη διάρκεια της πανδημίας. Σύμφωνα με στοιχεία της Διεύθυνσης Εθνικής Ακίνητης Περιουσίας, στη διάρκεια του περασμένου έτους πραγματοποιήθηκαν 8.300 δημοπρασίες ακινήτων και πουλήθηκαν 5.780 ακίνητα συνολικής έκτασης 17 εκατ. τετραγωνικών μέτρων. Επίσης, η κυβέρνηση Ερντογάν έδωσε περίπου εντολή για την πώληση 10.851 ακινήτων που ανήκουν στο τουρκικό δημόσιο σε 68 επαρχίες σε όλη την επικράτεια της Τουρκίας.

«Πράσινα» ομόλογα 225 δισ. ευρώ δρομολογεί η Ε.Ε.

Την ανάγκη να αναπτύξει η Ευρώπη μία «πράσινη» ένωση κεφαλαιαγορών ώστε να υπάρχουν κεφάλαια για την υλοποίηση βιώσιμων επενδύσεων και να αποτελέσει αυτή τόπος επιλογής για τους επενδυτές που εκδίδουν «πράσινα» ομόλογα, επεσήμανε η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Κριστίν Λαγκάρντ, σε χθεσινή ομιλία της. Όπως μεταδίδει το Reuters, η Ε.Ε. στοχεύει να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στη στροφή προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, δρομολογώντας την έκδοση «πράσινων» ομολόγων ύψους 225 δισ. ευρώ στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης. Ωστόσο, οι αγορές της Ευρώπης εξακολουθούν να μην είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένες. «Η «πράσινη» ένωση κεφαλαιαγορών δεν μας παρέχει μόνο μία τρομερή ευκαιρία να κάνουμε κάτι καθαρά ευρωπαϊκό που θα έχει άμεσο αντίκτυπο, αλλά και τη δυνατότητα να μετασχηματίσει συνολικά την Ε.Ε.»

Την ανάγκη να αναπτύξει η Ευρώπη μία «πράσινη» ένωση κεφαλαιαγορών, ώστε να υπάρχουν κεφάλαια για την υλοποίηση βιώσιμων επενδύσεων, επεσήμανε η Κριστίν Λαγκάρντ.

ανέφερε χαρακτηριστικά η κ. Λαγκάρντ. Παράλληλα, τόνισε πως οι «πράσινες» αγορές θα διευκολύνουν την πρόσβαση όλων των χωρών στα κεφάλαια που έχουν ανάγκη προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τον οικονομικό τους μετασχηματισμό. Κάτι τέτοιο θα οδηγήσει στην περαιτέρω σύγκλιση των χωρών της

Ευρώπης, δίνοντας τη δυνατότητα να αντλήσουν κεφάλαια περιοχές που αυτή την στιγμή καθυστερούν να μεταβούν σε μία πιο βιώσιμη οικονομία. Για να επιτευχθεί αυτή η ένωση κεφαλαιαγορών, η Ευρώπη θα πρέπει να υποχρεώνει τις εταιρείες να αποκαλύπτουν στοιχεία για τη βιωσιμότητά τους και να υπάρχει η κατάλληλη ευρωπαϊκή εποπτεία «πράσινων» χρηματοπιστωτικών προϊόντων με ευρωπαϊκή σφραγίδα σημειώσε η κ. Λαγκάρντ. Η ίδια προσέθεσε επίσης πως στην Ε.Ε. θα πρέπει να υπάρξει εναρμόιση ως προς τη φορολογία των επενδύσεων, καθώς και τους εθνικούς κανόνες που σχετίζονται με θέματα φερεγγυότητας. Όπως ανέφερε κατά τη διάρκεια της ομιλίας της, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους αγοραστές «πράσινων» ομολόγων, γεγονός που οφείλεται στο άφθονο χαρτοφυλάκιο τίτλων που κατέχει.

Μάλιστα, το 60% του συνόλου των «πράσινων» ομολόγων υψηλής εξασφάλισης εκδόθηκε πέρυσι στην Ευρώπη. Επίσης, τόνισε, πως η συγκεκριμένη αγορά αυξάνεται ταχύτατα, καθώς ο όγκος των «πράσινων» ομολόγων που εκδόθηκαν στην Ευρώπη από το 2015 οκταπλασιάστηκε. Μιλώντας και για τα κριτήρια ESG (περιβάλλον, κοινωνία, εταιρική διακυβέρνηση), η κ. Λαγκάρντ, επεσήμανε ότι οι επενδύσεις με βάση τα κριτήρια αυτά είναι περισσότερο συγκεντρωμένες στην Ευρώπη. Τα υπό διαχείριση κεφάλαια των funds που επενδύουν βάσει των επιδόσεων των εταιρειών σε αυτούς τους τομείς τριπλασιάστηκαν από το 2015, ενώ πάνω από τα μισά επενδυτικά funds που επενδύουν σε ομόλογα έχουν έδρα τους την Ευρώπη. Τέλος, μεταξύ άλλων, είπε πως το ευρώ καταλαμβάνει την πρώτη θέση ως παγκόσμιο νόμισμα για την «πράσινη» οικονομία.

«Η «πράσινη» ένωση κεφαλαιαγορών έχει τη δυνατότητα να μετασχηματίσει συνολικά την Ε.Ε.», επεσήμανε η πρόεδρος της ΕΚΤ.

Αυξήθηκαν κατά 3,5% οι τιμές πώλησης κατοικιών το α' τρίμηνο

Συνεχίστηκε και κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου η ανοδική τάση στις τιμές πώλησης κατοικιών, δείγμα της προσδοκίας των πωλητών ότι η πανδημία δεν πρόκειται να έχει αρνητική επίδραση στις αξίες και στη ζήτηση, η οποία εκτιμούν ότι θα επιστρέψει δριμύτερη μόλις αποκατασταθεί η ομαλότητα στην οικονομία. Σύμφωνα με τον δείκτη SPI Index (Spitogatos Property Index) που επιμελείται το δίκτυο ηλεκτρονικών αγγελιών Spitogatos, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021 η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης στο σύνολο της χώρας ανήλθε σε 1.600 ευρώ/τ.μ., από 1.545

κατά 7,9% σε ετήσια βάση σημειώνουν τα δυτικά προάστια της Αττικής, με τη μέση τιμή να ανέρχεται πλέον σε 1.373 ευρώ/τ.μ. (από 1.273 ευρώ/τ.μ.), ενώ στα βόρεια προάστια η αύξηση άγγιξε το 5,7%, σε 2.373 ευρώ/τ.μ. Η μόνη διόρθωση εντοπίζεται στο κέντρο της Αθήνας, όπου η μέση ζητούμενη τιμή υποχώρησε ελαφρώς κατά 1,1%, σε 1.553 ευρώ/τ.μ. από 1.571 ευρώ/τ.μ.

Τα ενοίκια

Όσον αφορά τις τιμές των ενοικίων, η εικόνα είναι πιο σύνθετη, καθώς σε άλλες περιοχές προκύπτει αύξηση και σε άλλες μείωση των ζητούμενων ενοικίων. Σε πανελλαδικό επίπεδο προκύπτει αύξηση κατά 0,5%, σε 7,41 ευρώ/τ.μ. κατά μέσον όρο (από 7,37 ευρώ/τ.μ. πριν από ένα χρόνο). Η μεγαλύτερη άνοδος εντοπίζεται στα δυτικά προάστια με 10,9%, όπου το μέσο ενοίκιο διαμορφώνεται σήμερα σε 6,9 ευρώ/τ.μ., ενώ αύξηση κατά 10,8% καταγράφεται και στα προάστια του Πειραιά, με τις τιμές να αγγίζουν τα 6,67 ευρώ/τ.μ. αντί για 6 ευρώ/τ.μ.

Αντιθέτως, πτώση κατά 13,1% σημειώνεται στο υπόλοιπο του Νομού Θεσσαλονίκης. Αντιστοίχως, Αττική, μείωση κατά 6,1% καταγράφουν σε ετήσια βάση και οι τιμές των ενοικίων στο κέντρο της Αθήνας, υποχωρώντας στα 8,86 ευρώ/τ.μ., από 9,44 ευρώ/τ.μ. πριν από ένα χρόνο. Μείωση κατά 5,6%, σε 10 ευρώ/τ.μ., παρατηρείται και στις ζητούμενες τιμές ενοικιασίων κατοικιών στα νότια προάστια της Αττικής. Αμφότερες οι περιοχές (κέντρο και νότια προάστια) υφίστανται τις απώλειες αυτές λόγω της απουσίας ξένων επισκεπτών κατά τη διάρκεια του τελευταίου 12μήνου.

Τη μεγαλύτερη ετήσια άνοδο καταγράφουν τα προάστια του Πειραιά με 9,7% και μέση τιμή 1.250 ευρώ/τ.μ.

ευρώ/τ.μ. κατά το αντίστοιχο περυσινό διάστημα, μια αύξηση της τάξεως του 3,5%.

Υπενθυμίζεται ότι κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2020 η αύξηση των τιμών σε ετήσια βάση είχε διαμορφωθεί σε 2,7%, δείγμα της περαιτέρω ενίσχυσης της αισιοδοξίας στην αγορά ακινήτων. Αντιστοίχως, κατά τους πρώτους τρεις μήνες του 2021 καταγράφεται και επιτάχυνση των τιμών κατά 2,5% σε σχέση με το τέταρτο τρίμηνο, όταν η τριμηνιαία μεταβολή είχε περιοριστεί σε 0,9%. Καθίσταται λοιπόν σαφές ότι ο ρυθμός ανόδου των τιμών έχει επιταχυνθεί εκ νέου. Τη μεγαλύτερη ετήσια αύξηση καταγράφουν τα προάστια του Πειραιά με 9,7% και μέση τιμή 1.250 ευρώ/τ.μ. Αύξηση

Σύμφωνα με τον δείκτη SPI Index (Spitogatos Property Index), κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021 η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης στο σύνολο της χώρας ανήλθε σε 1.600 ευρώ/τ.μ., από 1.545 ευρώ/τ.μ. κατά το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

Ψηφιακοί νομάδες ψάχνουν για κατοικία στην Ελλάδα

Μέχρι στιγμής, πρόκειται για στελέχη επιχειρήσεων από Ισλανδία και Σουηδία

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Τα πρώτα σημάδια ενδιαφέροντος από ψηφιακούς νομάδες για την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα έχουν αρχίσει να καταγράφουν στελέχη της αγοράς ακινήτων το τελευταίο διάστημα. Παρότι ακόμα η σχετική ζήτηση είναι διερευνητική και ανεπίσημη (δηλαδή μέσω γνωριμιών με ανθρώπους στην Ελλάδα), είναι σαφές ότι η χώρα διαθέτει τις προϋποθέσεις να διεκδικήσει με επιτυχία ένα σημαντικό μερίδιο από την «πίτα» των ψηφιακών νομάδων, δηλαδή ανθρώπων μεσαίων και υψηλών εισοδημάτων, οι οποίοι ενδιαφέρονται να μισθώσουν ένα ακίνητο, από το οποίο να μπορούν να εργάζονται απομακρυσμένα. Στελέχη του κλάδου επισημαίνουν ότι μέχρι στιγμής, η ζήτηση αυτή αφορά κυρίως βίλες στην Αττική Ριβιέρα, ωστόσο όσο μεγαλώνει το ενδιαφέρον, θα αρχίσει να καταγράφεται ενδιαφέρον και για άλλες περιοχές, που να προσφέρουν και πιο προστά ακίνητα. «Έχουμε ήδη γίνει αποδέκτες ζήτησης από ανθρώπους που εντάσσονται στην κατηγορία των ψηφιακών νομάδων. Μέχρι στιγμής, πρόκειται για στελέχη επιχειρήσεων από την Ισλανδία και τη Σουηδία, οι οποίοι ενδιαφέρονται να μετεγκατασταθούν στην Ελλάδα για περίοδο από έξι μήνες μέχρι και ένα χρόνο. Ενδιαφέρονται για βίλες που κοστίζουν 2.000 έως 3.000 ευρώ/μήνα. Ωστόσο, είναι σαφές ότι πρόκειται είτε για ανώτερη στελέχη επιχειρήσεων, ή για ελεύθερους επαγγελματίες», σημειώνει στην «Κ», ο κ. Νάσος Γαβαλάς, επικεφαλής της Mint, εταιρείας διαχείρισης ακινήτων μέσω πλατφορμών βραχυχρόνιας μίσθωσης. Σύμφωνα με τον ίδιο, πρόκειται για ανθρώπους που είναι εξοικειωμένοι με το να εργάζονται από τρίτη χώρα, καθώς μέχρι πρόσφατα διέμεναν στην Ισπανία, που είναι μια μεγάλη αγορά για τη συγκεκριμένη κατηγορία εργαζομένων. Πλέον, ένα μέρος των ανθρώπων έχει αρχίσει να εξετάζει την επιλογή της Ελλάδας, η οποία είναι και πιο προσίτη από οικονομικής πλευράς, ιδίως αν υπολογιστούν οι προδιαγραφές που προσφέρουν τα εδώ ακίνητα σε σχέση με το κόστος τους. «Αρχίζει και η Ελλάδα να μπαίνει στον χάρτη των ψηφιακών νομάδων», σημειώνει ο κ. Γαβαλάς.

Στελέχη επιχειρήσεων από το εξωτερικό διερευνούν τη δυνατότητα μετεγκατάστασης στην Ελλάδα για περίοδο από έξι μήνες μέχρι και ένα χρόνο. Ενδιαφέρονται για βίλες που κοστίζουν 2.000 έως 3.000 ευρώ τον μήνα.

Ασφαλώς, η σταδιακή προσέλευση των ψηφιακών νομάδων αναμένεται να επιδράσει καταλυτικά και στην αγορά βραχυχρόνιων μισθώσεων, καθώς θα επιτρέψει σε μία σειρά από επαγγελματίες να διεκδικούν το αντικείμενό τους και να μεταφέρουν ένα μέρος του αποθέματος των ακινήτων που διαχειρίζονται προς τη συγκεκριμένη αγορά. Ουσιαστικά δηλαδή, ορισμένα ακίνητα θα αξιοποιούνται μέσω μισοπρόθεσμων μισθώσεων, διάρκειας από έξι έως 12 μήνες, αντί για το υφιστάμενο μοντέλο της εκμίσθωσης του κάθε διαμερίσματος ως τουριστικού καταλύματος, με την τιμή να διαμορφώνεται ανά διανυκτέρευση.

Σημειώτουν ότι και η ίδια η Airbnb έχει περιγράψει τη διεύρυνση αυτή του μοντέλου λειτουργίας της, ήδη από τα πρώτα στάδια της πανδημίας. Συγκεκριμένα, ο αμερικανικός κολοσσός έκανε λόγο για σταδιακή στροφή και προς μισθώσεις μεγαλύτερης διάρκειας, προκειμένου να καλυφθούν και οι ανάγκες ενός διαφορετικού κοινού από το αμιγώς τουριστικό. Με τον τρόπο αυτό, θα μειωθεί και το ρίσκο από τυχόν μεταπτώσεις στον τουριστικό κλάδο, αλλά και θα ενισχυθούν τα έσοδα των ιδιοκτητών/επενδυτών, καθώς θα μπορέσουν να απευθυνθούν σε μια νέα, πολυπληθής ομάδα δυνητικών επισκεπτών. Για τον σκοπό αυτό, η ίδια η Airbnb δρομολογεί τον εμπλουτισμό των υπηρεσιών της, ώστε να παράσχει στους ιδιο-

Μεγάλα οφέλη

Σύμφωνα με μελέτη του «MIT Enterprise Forum», εάν η Ελλάδα κατορθώσει να προσελκύσει 100.000 ψηφιακούς νομάδες σε ετήσια βάση, με μία μέση παραμονή έξι μηνών, το οικονομικό όφελος θα ξεπερνούσε το 1,6 δισ. ευρώ, ποσό που είναι αντίστοιχο των εσόδων που εισρέουν στην Ελλάδα από μία εβδομάδα παραμονής 2,5 εκατ. τουριστών. Υπολογίζεται ότι πριν από την πανδημία, τουλάχιστον τέσσερα εκατ. εργαζομένων απασχολούνταν απομακρυσμένα σε τρίτη χώρα, σε σχέση με την έδρα του εργοδότη

τους. Μετά την πανδημία, υπολογίζεται ότι ο αριθμός αυτός θα αυξηθεί ακόμα και σε 1 δισ. μέχρι το 2035, αποτελώντας μια πολύ σημαντική τάση σε παγκόσμιο επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό και προκειμένου η σχετική προσπάθεια να γίνει συντεταγμένα, προγραμματίζονται και νομοθετικές ρυθμίσεις από το υπουργείο Εξωτερικών, σε συνεργασία με το υπ. Μετανάστευσης. Συγκεκριμένα, σχεδιάζεται να εκδοθεί μια νέα «ψηφιακή βίζα», διάρκειας ενός έτους, με δυνατότητα επέκτασης για δύο ακόμα χρόνια.

κτήτες και τη δυνατότητα να προωθούν ακίνητα για μισθώσεις μεγαλύτερης διάρκειας.

Όπως σημειώνουν στελέχη της αγοράς ακινήτων, η εξέλιξη αυτή θα εμπλουτίσει σημαντικά και τη λίστα των περιοχών ενδιαφέροντος για τους ξένους. Μέχρι σήμερα, με δεδομένο ότι το κοινό που αξιοποιεί τις βραχυχρόνιες μισθώσεις είναι τουρίστες, στην «πρώτη γραμμή» της ζήτησης βρίσκονται περιοχές εντός ή πέριξ του εμπορικού τριγώνου του κέντρου της Αθήνας (π.χ. Κουκάκι, Μοναστηράκι, Πλάκα, Γκάζι, Ψυρρή, Νέος Κόσμος, Μεταξουργείο, Κεραμεικός, πλ. Αττικής), δηλαδή πλησίον των τουριστικών αξιοθεατών, ή εναλλακτικά σημεία στα νότια προάστια της Αττικής, πλησίον

του παράκτιου μετώπου. Με τη διεύρυνση της «δεξαμενής» των ξένων επισκεπτών, θα ενισχυθεί και η λίστα των περιοχών ζήτησης, με την ένταξη περιοχών που διαθέτουν ποιοτικά διαμερίσματα σύγχρονων προδιαγραφών, όπως π.χ. τα βόρεια και τα ανατολικά προάστια. Ουσιαστικά, δηλαδή, παρέχονται οι προϋποθέσεις για το άνοιγμα μιας εντελώς νέας αγοράς στον τομέα των ενοικιασίων. Το κατά πόσον αυτή θα τροφοδοτηθεί με μια σταθερή και ικανή ροή επισκεπτών να πυροδοτήσουν περισσότερες επενδύσεις στην αγορά κατοικίας, θα εξαρτηθεί από το πόσο σωστά θα οργανωθεί το άνοιγμα της χώρας προς το εξωτερικό και τα κίνητρα που ενδεχομένως να παρασχεθούν.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Σήματα ζωής Απριλίου

Θα τολμήσω να κάνω μια πρόβλεψη: η αγορά των ακινήτων σιγοβράζει και με την επικείμενη άρση όλων των περιορισμών θα ακολουθήσει ένα σημαντικό ξέσπασμα. Στα μέσα αυτού του έτους, δηλαδή περί τα τέλη Ιουνίου με μέσα Ιουλίου, αναμένεται η χώρα μας – μαζί με όλα τα καλά και τα κακά της – να έχει αποκτήσει σημαντική αντίσταση στην εξάπλωση του ιού λόγω της εξέλιξης του εμβολιαστικού προγράμματος και του συνόλου των ατόμων που έχουν νοσήσει. Αυτό θα άρει σταδιακά όλους τους περιορισμούς και η οικονομία θα επανέλθει σε συνθήκες πλήρους λειτουργίας μπαίνοντας σε κατάσταση ανεβάσματος στροφών.

Στο μεταξύ θα έχει ληξει η προεκλογική περίοδος των βουλευτικών εκλογών, τα αποτελέσματα της οποίας εύχομαι να παραρτίσουν αρκετές φωνές αρνητισμού κατά την επόμενη προεκλογική περίοδο που ακολουθεί καπιά και που αφορά τις δημοκρατικές/δημοτικές εκλογές.

Ενδέχεται το Κυπριακό να βάλει το λιθαράκι του στην καταστολή

του πολιτικού παράγοντα από την οικονομική εξίσωση.

Γιατί όμως ισχυρίζομαι πως η αγορά των ακινήτων σιγοβράζει;

Η απάντηση στηρίζεται στην εικόνα που έχουμε ενόπιόν μας για τις συναλλαγές του Απριλίου. Και για να δούμε τι σημαίνει ο φετινός Απρίλιος, δεν θα τον συγκρίνουμε με τον περυσινό για να πούμε ότι οι συναλλαγές φέτος εξαπλάσιάζονταν σε σχέση με πέρσι, αφού ο περυσινός Απρίλιος ήταν σε συνθήκες πλήρους lockdown. Θα τον συγκρίνουμε με τον Απρίλιο του 2019 όταν ο κόσμος μας ήταν πιο... ανέμελος.

Φέτος λοιπόν, ο Απρίλιος κατέγραψε 1.374 συναλλαγές σε παγκύπρια βάση. Τον Απρίλιο του 2019 σημειώθηκαν 1.211 συναλλαγές. Άρα σε επίπεδο αριθμού συναλλαγών ο φετινός Απρίλιος σημείωσε παγκύπρια αύξηση 13,5%.

Τι εκτόπισμα είχαν αυτές οι συναλλαγές;

Αν δούμε την «αξία συναλλαγών» ή τον «όγκο συναλλαγών», όπου για τους σκοπούς της παρούσας ανάλυσης αυτός ορίζεται ως ο μέσος όρος μεταξύ των δηλωνόμενων τι-

Το γεγονός ότι ο Απρίλιος επέδειξε πολύ καλά σημεία αντίστασης σε συνδυασμό με το γεγονός ότι κοντεύουμε να βάλουμε την πανδημία πίσω μας, το μέλλον της αγοράς αποκτά έντονο ενδιαφέρον.

μών πώλησης και των αντίστοιχων εκτιμήσεων του Κτηματολογίου για σκοπούς εισπραχθέν μεταβιβαστικών τελών, τον φετινό Απρίλιο αντάλλαξαν χέρια ακίνητα συνολικής αξίας πέραν των €233 εκ. Τον Απρίλιο του 2019 αντάλλαξαν χέρια ακίνητα συνολικής αξίας πέραν των €283 εκ. Δηλαδή φέτος υπήρξε μια μείωση στη συνολική αξία συναλλαγών της τάξης του 17,7%.

Κάποιοι μπορούμε να δούμε αυτή την μείωση ως έντονα αρνητικό στοιχείο και άλλοι όχι τόσο. Αν

λάβει κάποιος υπόψη το τι μεσολάβησε μεταξύ Απριλίου του 2019 και Απριλίου του 2021, νομίζω πως καταλήγει στο συμπέρασμα πως τα πράγματα θα μπορούσαν να είναι πολύ χειρότερα. Υπενθυμίζω πως μεσολάβησαν έντονα και παρατεταμένα κτυπήματα όπως διεθνής διασυρμός της χώρας μας, κατάρρευση του ΚΕΠΙ, πανδημία με επανειλημμένα lockdown, εκμνημόσυτος του τουρισμού και των αφίξεων γενικά, μείωση της οικονομικής δραστηριότητας, έντονοι πολιτικοί διαζυγισμοί, κίνδυνος μη ψήφιστος προϋπολογισμού, οικονομική αβεβαιότητα, κρίση θεσμών του κράτους, κοινωνική κόπωση κ.λπ. Πάμε τώρα να δούμε πώς κινήθηκαν οι επαρχίες μέσα στην πιο πάνω γενική εικόνα του Απριλίου.

Η Λευκωσία φέτος κατέγραψε 450 συναλλαγές συνολικής αξίας περίπου €67,5 εκ. Τον Απρίλιο του 2019 είχε καταγράψει 321 συναλλαγές συνολικής αξίας σχεδόν €65 εκ. Άρα η Λευκωσία φέτος τον Απρίλιο είναι βελτιωμένη σε σχέση με τον Απρίλιο του 2019 παρόλα τα κακά που μεσολάβησαν.

Η Λεμεσός φέτος κατέγραψε 405 συναλλαγές συνολικής αξίας περίπου €80,3εκ. Τον Απρίλιο του 2019 είχε καταγράψει 364 συναλλαγές συνολικής αξίας σχεδόν €97,4εκ. Δεδομένης της κατάστασης που μεσολάβησε το έλλειμμα των €17 εκ σε αξία συναλλαγών δεν είναι τόσο συνταρακτικό αν αναλογιστούμε πως ο αριθμός συναλλαγών είναι αυξημένος κατά 11,3%.

Η Λάρνακα φέτος κατέγραψε 229 συναλλαγές συνολικής αξίας περίπου €35,8εκ. Τον Απρίλιο του 2019 είχε καταγράψει 213 συναλλαγές συνολικής αξίας σχεδόν €34,5εκ. Η Λάρνακα είναι ελαφρώς βελτιωμένη σε όλα αυτόν τον Απρίλιο σε σχέση με τον αντίστοιχο του 2019.

Η Αμμόχωστος φέτος κατέγραψε 85 συναλλαγές συνολικής αξίας περίπου €17,4εκ. Τον Απρίλιο του 2019 είχε καταγράψει 71 συναλλαγές συνολικής αξίας σχεδόν €28,3εκ. Η Αμμόχωστος είναι σχεδόν 20% βελτιωμένη σε αριθμό συναλλαγών αλλά αισθητά μειωμένη σε αξία συναλλαγών (38,5%). Ειδικά η Αμμόχωστος όμως, θα ξαναμπει στο ραν-

τάρ επενδύσεων το ερχόμενο καλοκαίρι.

Η Πάφος φέτος κατέγραψε 205 συναλλαγές συνολικής αξίας περίπου €32,2εκ. Τον Απρίλιο του 2019 είχε καταγράψει 242 συναλλαγές συνολικής αξίας σχεδόν €58εκ. Η Πάφος κατέγραψε γενική πτώση σε σχέση με το 2019, δηλαδή 15,3% μείωση στον αριθμό συναλλαγών και 44,5% μείωση στην αξία συναλλαγών.

Παρόλο που δεν το αναλύουμε εδώ, σε επίπεδο τετράμηνου, η κατάσταση εξακολουθεί να μην είναι καλή αφού βλέπουμε μια συνολική συρρίκνωση του τομέα που φιλοτράφεται στην υπόλοιπη οικονομία. Όμως, το γεγονός ότι ο Απρίλιος επέδειξε πολύ καλά σημεία αντίστασης σε συνδυασμό με το γεγονός ότι κοντεύουμε στο σημείο να βάλουμε την πανδημία πίσω μας με το άνοιγμα της οικονομίας, το μέλλον της αγοράς αποκτά έντονο ενδιαφέρον.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Άσε το κακό να μπει

Πrolάβαμε και διαβάσαμε την αποσυρμένη – πλέον – πολυσυζητημένη βιογραφία του Φίλιπ Ροθ από τον Μπλέικ Μπέιλι

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Μεταξύ της βιογραφίας του Φίλιπ Ροθ που έγραψε ο Μπλέικ Μπέιλι και των μυθιστορημάτων του Φίλιπ Ροθ, προτιμήστε τα μυθιστορήματά του. Η προτροπή αυτή δεν έχει αποκλειστικά αισθητική βάση. Απλώς δεν υπάρχει επιλογή αυτήν τη στιγμή: η βιογραφία αποσύρθηκε με το που κυκλοφόρησε στην Αμερική.

Αιτία ήταν οι καταγγελίες για σεξουαλική βία, που «έσκασαν» εις βάρος του Μπέιλι ένα μόλις μήνα μετά την έκδοσή. Ο βιογράφος βρέθηκε από το ζενίθ στο ναδίρ. Η βιογραφία σκαρφάλωνε ιλιγγιωδώς στις λίστες των ευπαλίων, ο ίδιος ο Μπέιλι είχε γίνει περιζήτητος, όταν δύο γυναίκες τον κατήγγειλαν για βιασμό, ενώ παλιές του μαθήτριες έκαναν λόγο για «ανάρμοστη» συμπεριφορά εκ μέρους του.

Ο Μπέιλι έχει αρνηθεί τα πάντα. Δεν υπάρχει, έως αυτήν τη στιγμή, νομική υπόσταση σε αυτές τις κατηγορίες, ωστόσο στη σημερινή Αμερική δεν έχει σημασία: ο εκδοτικός οίκος απέσυρε την έκδοση, ακύρωσε κάθε εκστρατεία προώθησης του βιβλίου, αποσύροντας και τις

Επαγγελματικά, αυτήν τη στιγμή ο βιογράφος του Φίλιπ Ροθ είναι σαν να μην υπήρξε ποτέ.

προηγούμενες τρεις καταξιωμένες βιογραφίες του. Την ίδια στιγμή, διέκοψε κάθε σχέση μαζί του και ο ατζέντης του. Επαγγελματικά, αυτήν τη στιγμή ο Μπλέικ Μπέιλι είναι σαν να μην υπήρξε ποτέ.

Ενας περιφερειακός εκδοτικός οίκος στην Αμερική προσφέρθηκε να εκδώσει το βιβλίο, σε ένδειξη διαμαρτυρίας κατά της «πρωτοφανούς λογοκρισίας». Κάποιοι σχολιαστές στην Αμερική επιμένουν πως «το βιβλίο δεν φταίει», πως ο εκδοτικός οίκος θα μπορούσε να συνεχίσει την κυκλοφορία προσφέροντας τα έσοδα σε θύματα σεξουαλικής κακοποίησης ή ότι αφού κυκλοφορεί ο «Αγών μου» του Χίτλερ ή βιβλία του Νόρμαν Μέιλερ, ο οποίος μαχαίρωσε τη γυναίκα του, προς τι αυτή η ισοπεδωτική πολιτική;

Μολονότι ουδείς έχει υπερασπιστεί ευθέως την πολιτική του εκδοτικού οίκου, την ίδια στιγμή κανένας σημαντικός διανοούμενος στην Αμερική δεν τολμάει να υπερασπιστεί, αν όχι τον Μπέιλι, τουλάχιστον το δικαίωμα της βιογραφίας να κυκλοφορεί.

Ισα ίσα, κάποιοι θεωρούν πως μετά τις πρόσφατες αποκαλύψεις, «όλα κουμπώνουν» αρμονικά για το #MeToo: το ότι το 2012 ο Ροθ επέλεξε τον Μπέιλι ως βιογράφο του, αφού ο τελευταίος προσέφερε αυτοβούλως τις «υπηρεσίες» του στον πρώτο, εξηγεί τώρα τα πάντα. Θυμίζουμε ότι ο Ροθ είχε κατηγορηθεί για μισογυνισμό τη δεκαετία του '70 από τις φεμινίστριες. Το 1998 είχε κατηγορηθεί από τη δεύτερη γυναίκα του, την ηθοποιό Κλερ Μπλουμ, για συμπεριφορές άγρια χειριστικές, για κατά συρροή απιστίες κ.ά., χωρίς τη συχνή κριτική ότι στο έργο του οι γυναίκες οι χαρακτήρες είναι το αποτέλεσμα μιας φαλλοκρατικής αντίληψης. Αρα, λένε, αυτό έθελξε τον Μπέιλι. (Ειρωνεία: ένα από τα αιτήματα του Ροθ, ο οποίος πέθανε τέτοιες μέρες το 2018, ήταν ο βιογράφος να εξαλείψει τη φήμη του ως «μισογύν»...)

Αυτό εξηγεί επίσης, σε κάποιους, γιατί ο Μπέιλι επιμένει να περιγρά-

Όταν ζήτησα διά ζώσης από τον Φίλιπ Ροθ μια συμβουλή προς νέους συγγραφείς, εκείνος απάντησε ξερά: «Δουλειά». «Και ένα σκονί για να κρεμαστείς μετά», κατέληξε και με παραμέρισε βαριεστημένα.

φει εξαντλητικά τις (αμέτρητες) ερωτικές περιπέτειες του Ροθ παραβλέποντάς τον ως συγγραφέα. Γι' αυτό και, τονίζουν ορισμένοι, η βιογραφία είναι ανάξια λόγου όχι επειδή ο Μπέιλι «μπορεί να είναι βιαστές γυναικών» αλλά επειδή δεν μας λέει τίποτα γι' αυτό που ο Ροθ ήταν στο μεδούλι του: λογοτέχνης.

Πρόλαβα και αγόρασα τη βιογραφία προτού αποσυρθεί. Διάβασα τις εννιακόσμιες σελίδες της μέσα σε πέντε ημέρες. Διέτρεξα ογδόντα πέντε χρόνια από τη ζωή ενός ανθρώπου ο οποίος πέρασε το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος της καθημερινότητάς του κλεισμένος μέσα σ' ένα γραφείο (γράφοντας τριάντα ένα βιβλία). Θα μπορούσε να είναι απεμπιστικά βαρετό υλικό. Δεν είναι. Και όχι λόγω των δύο (αυτο)καταστροφικών γάμων που έκανε ο Ροθ και των ερωτικών του κατακτήσεων.

Αφηγηματική ροή

Πάμε λοιπόν. Πρώτον: Το βιβλίο χαρακτηρίζεται από μιαν αράγιστη, συνεκτική αφηγηματική ροή, στη γραμμική των καλύτερων βιογραφιών του είδους που απαντούν στον αγγλοσαξονικό κόσμο. Αλλά ο Μπέιλι δείχνει να κάνει πολλά λεπτά σημεία σε ό,τι αφορά το εβραϊκό υπόβαθρο του Ροθ, ως πολιτισμική εγγραφή μέσα του. Στην επιφάνεια είναι επαρκέστατος, αλλά δεν προχωράει σε βάθος.

Δεύτερον: Το βιβλίο είναι έξοχο σε ό,τι αφορά την απόδοση του εκδοτικού κόσμου στην Αμερική. Πρόκειται για άλλον πλανήτη, άλλο γαλαξία (από τον δικό μας). Ο άκρως επαγγελματισμός, από τις οικονομικές συμφωνίες, τις παρεμβολές των ατζέντηδων, τον ρόλο

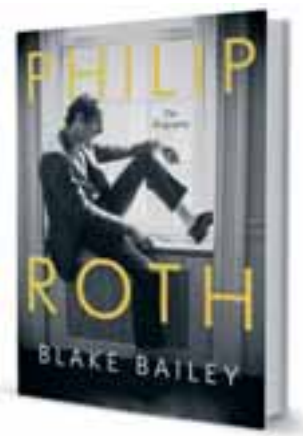
δημοσιογράφων και κριτικών, έως τον ζωτικής σημασίας ρόλο των editors (από τα πιο συναρπαστικά σημεία της βιογραφίας: ο επιμελητής δουλεύει πρόταση την πρόταση το μυθιστόρημα και ο τρομακτικός Ροθ τον ακούει ευλαβικά), είναι από τα πλέον ανταποδοτικά στοιχεία του βιβλίου. Ουσιαστικά μας εισάγει αποτελεσματικά σε έναν ολόκληρο κόσμο και στις διαρκείς μεταμορφώσεις (και μεταλλάξεις) του. (Κάπου εκεί έπεσα πάνω σε ένα πολύ οικείο μου όνομα, από το περιώνυμο πρακτορείο Γουάιλι, το οποίο έφερε στην επιφάνεια τραυματικές μνήμες της πιο ατυχούς επαγγελματικής μου στιγμής, ως μεταφραστή βιβλίου του Ροθ: κάρη σε αυτή την εμπειρία έχω ένα αυστηρό σημείωμα του μεγάλου συγγραφέα με οδηγίες που καταλήγουν σε ένα ξερό «καλή τύχη».)

Τρίτον: Μολονότι ο Μπέιλι φροντίζει να εντοπίσει όλες εκείνες τις απαραίτητες συνδέσεις ανάμεσα στο βίωμα και στη μυθοπλασία, ανάμεσα, δηλαδή, στο ερέθισμα και στο καλλιτεχνικό αποτέλεσμα, όντως αποτυγχάνει να μας δείξει τις δραστηριότητες, έως και δραματικές, μεταβολές ενός ροθικού πεζού, από το πρώτο χειρόγραφο στο τελικό. Ίσως να το κάνει λίγο περισσότερο στο μυθιστόρημα «Συγγραφέας φάντασμα», το οποίο αγαπά ο ίδιος πολύ, όμως εδώ υπάρχουν, γενικά, ένα χάσμα. Δεν γράφει μια «κριτική βιογραφία» όπως η Κλόβια Ροθ Πιερποϊντ (καμία συγγένεια με τον συγγραφέα) στο έξοχο «Roth Unbound. A Writer and his Books», εκδ. Jonathan Cape, 2014) και παλαιότερα η Ερμίνονη Λι στο δικό της «Φίλιπ Ροθ» (εκδ. Methuen, 1982).

Τα δολάρια του «Πόρτνοϊ» και η γενναιοδωρία

Τι ξαφνιάζει στη βιογραφία; Ας πούμε, τα ποσά που έπαιρνε ο Ροθ από εκδοτικούς οίκους: στην περίπτωση του «Συγγραφέα του Πόρτνοϊ», του μεγαλύτερου μπεστ σέλερ στην ιστορία του Random House, το 1969, ο Ροθ έβγαλε 827.000 δολάρια (6,115. εκατ. σημερινά). Στον αντίποδα, απαραίτητα πέρασαν τα «Γεγονότα» (πούλσησαν 13.000 αντίτυπα!).

Συγκινεί επίσης η απρόσμενη γενναιοδωρία του. Η αφοσίωσή του στους Τσέχους συγγραφείς που υπέφεραν στην κομμουνιστική Τσεχοσλοβακία (ο Ροθ έκανε διάσπμο τον Κούντερα στην Αμερική), στην οικογένεια του Κονγκολέζου χημικού και συγγραφέα Ντογκόλα, την οποία έσωσε κυριολεκτικά από τον αιματηρό εμφύλιο του Κονγκό. Από τις πιο συγκινητικές στιγμές της βιογραφίας είναι η στάση του απέναντι στην καρκινοπαθή πρώην ερωμένη του Τζάνετ Χόμπκασουζ και ο ύστατος αποχαιρετισμός του καθώς πέθαινε ο ίδιος. Το 2008, ο συγγραφέας Ντέιβιντ Πλαντ με σύστησε στον Φίλιπ Ροθ, στη δεξίωση που ακολούθησε την τιμητική βραδιά που οργάνωσε το Πανεπιστήμιο Κολούμπια. Είδα έναν βαθύτατα θλιμμένο άνθρωπο με μια άγρια όρεξη για ζωή. Όταν του ζήτησα μια συμβουλή προς νέους συγγραφείς, «δουλειά», είπε ξερά, «και ένα σκονί για να κρεμαστείς», και με παραμέρισε βαριεστημένα. Το σπαρακτικό, η λύσσα για την αντίφαση, το παθιασμένα διανοητικό και πανανθρώπινο στο έργο του κάπως έτσι βγήκε. Γι' αυτό και μεταξύ της βιογραφίας και των βιβλίων του Ροθ, διαλέξτε τα βιβλία

Η βιογραφία αποσύρθηκε όταν ήρθαν στο φως καταγγελίες για σεξουαλική βία εις βάρος του συγγραφέα Μπλέικ Μπέιλι.

του (στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πόλις). Μια πρόταση που επανέρχεται συχνά στη βιογραφία είναι: «Άσε το αποκρουστικό να μπει». Ήταν η συμβουλή που απηύθυνε στον εαυτό του ως συγγραφέα. Μου θυμισε την ταινία «Άσε το κακό να μπει»: ο βρικόλακας θα μπει στο σπίτι σου, μόνον αν τον προσκαλέσεις. Είναι συνένοχος και ο αναγνώστης. Δεν γίνεται χωρίς αυτή τη συνενοχή. Δεν μπορεί να σταθεί η τέχνη χωρίς αυτή την ένοχη συμμετοχή. Όταν η Κλερ Μπλουμ τού είπε «δεν ήρθα εδώ για να με προσβάλλουν», εκείνος ξεκαρδίστηκε. «Μα φυσικά ήρθες εδώ για να σε προσβάλλουν. Όλοι μας. Αυτό θέλω να γράψουν στην ταφόπλακά μου. "Φίλιπ Ροθ. Ηρθε εδώ για να τον προσβάλλουν"». Ακόμη και σε αυτό, μέσα έπεσε.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

9.5 - 15.5.2021

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΕΚΘΕΣΗ

Η Χάρτα του Ρήγα Φεραίου

Στο πλαίσιο των εορταστικών εκδηλώσεων για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση του 1821, το Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου φιλοξενεί ομοίωτο καθώς και ψηφιακή έκθεση της Χάρτας του Ρήγα Φεραίου, από το Ίδρυμα Σύλβιας Ιωάννου. Η έκθεση «Η Χάρτα του Ρήγα Φεραίου», παρουσιάζεται σε ψηφιακή και φυσική μορφή. Η ψηφιακή έκθεση παρουσιάζεται επίσης και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του Ιδρύματος. Είσοδος ελεύθερη. Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου, Φανερωμένης 86-90, Λευκωσία. Πληροφορίες στο www.boccf.org και στο τηλέφωνο 22128157.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ PERSONA

«Μείνε δίπλα μου»

Η καινούργια παραγωγή της Θεατρικής Ομάδας Persona «Μείνε δίπλα μου» επιστρέφει από 14 Μαΐου για εννέα μόνο παραστάσεις. Η Θεατρική Ομάδα Persona παρουσιάζει την καινούργια της Θεατρική παραγωγή «Μείνε δίπλα μου» των Κώστα Σιλβέστρου, Χριστίνας Κωνσταντίνου και Πάνου Μακρή σε σκηνοθεσία και τελεική δραματουργική επεξεργασία Κώστα Σιλβέστρου. Μία αλληγορική θεώρηση του «Νεαρού Βασιλιά» του Όσκαρ Ουάιλντ, μέσα από τον φακό της σύγχρονης σκληρής πραγματικότητας. Μια παράσταση που

γεννήθηκε στην καρδιά της πανδημίας με μαύρο κούμφο και κυνική διάθεση, με το παράλογο, και το οξυμωρο να έχουν την πρώτη θέση. Πρόκειται για μια παράσταση επινοημένου θεάτρου, η οποία πρωτοτυπήθηκε στους θεατές τον περασμένο Φεβρουάριο μέσα από την online streaming προβολή της. Επί σκηνής: Χριστίνα Κωνσταντίνου, Πάνος Μακρής, Flea Theatre, Γιάννη Κορομιά, Λευκωσία. Τακτικές παραστάσεις: Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή, 14-18, και 21-24 Μαΐου, ώρα 7:00 μ.μ. Πληροφορίες στο τηλέφωνο 70000138.

ΘΕΑΤΡΟ ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ

«Περιμένοντας τον Γκοντό»

Το θέατρο Αντίλογος, σε συνεργασία με τον σκηνοθέτη Κώστα Σιλβέστρου επιχειρούν για πρώτη φορά στα κυπριακά θεατρικά δρώμενα, να παρουσιάσουν το εμβληματικό έργο του Σάμιουελ Μπέκετ «Περιμένοντας τον Γκοντό» στην κυπριακή διάλεκτο, ελληνική και τουρκική, με πρωταγωνιστές τους Γιώργο Κυριάκου και Izel Seylani. Μέσα από αυτό το έργο-σταθμό για την παγκόσμια δραματολογία, οι δύο διάλεκτοι σμίγουν και γίνονται μια. Η έντονη ανάγκη για επικοινωνία των δυο ηρώων, εξοστρακίζει κάθε εμπόδιο στην επικοινωνία τους, ακόμη και αυτό της γλώσσας. Ο λόγος του Εστραγκόν και του Βλαδιμίρ μεταφέρεται μέσω δυο τριαντάριθμων των δυο κοινοτήτων του νησιού μας. Πρεμιέρα: Τετάρτη 12 Μαΐου, ώρα 8:00 μ.μ. Παραστάσεις κάθε Τετάρτη, Παρασκευή και Σάββατο στις 8 το βράδυ. Απαραίτητο οι θεατές να έχουν μαζί τους δελτίο πολιτικής ταυτότητας. Σπίτι της Συνεργασίας (Η4C), Μάρκου Δράκου 28, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλεφωνο 99251331.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Η μνήμη, κριτής ζωής

Διάβαζα το βιβλίο του δημοσιογράφου Νίκου Μπακουνάκη με τον ευφάνταστο τίτλο «Όταν έπεσα στο μελανοδοχείο», όταν ανακινήθηκε η είδηση του θανάτου του Μίμη Παπαναγιώτου σε ηλικία 94 χρονών. Ο δεύτερος, διευθυντής της «Καθημερινής» από το 1974 έως το 1990 (έτα ταξίδι εξαντλητικής οργανώσεως κι εγώ στην εφημερίδα, το 1987), έχει μια απόσταση 30 χρόνων από τον πρώτο. Με τον Νίκο Μπακουνάκη ανήκουμε στην ίδια γενιά δημοσιογραφική, έχει αφήσει το αποτύπωμά του (και) με το ένθετο «Βιβλία» στο «Βήμα» της Κυριακής, το οποίο εμπνεύστηκε, δημιούργησε και διηύθυνε από το 1997 έως το 2018. Διδάσκει εδώ και πολλά χρόνια στο Πάντειο (Πρακτική της Δημοσιογραφίας και Τεχνικές Αφήγησης), παραμένει ενεργός και δραστήριος. Μέσα από τα –as τα ονομάσουμε εν συντομία– «απομνημονεύματά του», κάνει ένα ταξίδι εξαντλητικής οργανώσεως (κρατούσε, συστηματικά, ταξινομημένες σημειώσεις), μεγάλου εύρους, αναμειγνύοντας πρόσωπα της «δουλειάς», σπουδαίους συγγραφείς που συνάντησε, σκέψεις πάνω στην ιστορία του Τύπου, στην εξέλιξη του, στη σημερινή δυναμική αλλά και στα πολλά αδιέξοδά του. Μέσα από μια μεστή και στοχαστική δημοσιογραφική σταδιοδρομία, οικοδομεί εποχές και τάσεις, επισημαίνει λάθη και ολισθήματα, συνθέτει ένα προσωπικό αφήγημα μέσα από πολλές παράλληλες πληροφορίες, γεγονότα, συμβάντα από τον ελληνικό και τον διεθνή Τύπο. Είναι το βιβλίο ενός «αναγνώστη» και εξερευνητή του βιβλίου, του εντύπου εν γένει, και μου άρεσε πολύ που διάβασα στον επίλογο ότι θεωρεί ακόμη(;) τις εφημερίδες «θερμοκήπια μυθιστορηματικών σπόρων». «Οι ιστορίες τους είναι συμπυκνωμένα μυθιστορήματα», γράφει.

Ο Μίμης Παπαναγιώτου και κοινότητες και πλούσια διαδρομή σε επιτελικές θέσεις. Κρατώ την ανάμνηση ενός εξαιρετικά ευγενούς, ευαίσθητου ανθρώπου, χαμηλών τόνων και υψηλού επαγγελματισμού, που εξιστόρησε σε άρθρα και βιβλία του τη μεγάλη δημοσιογραφική περιπέτεια. Αφσωμένον από τα 18 του (πέντα γεννημένος το 1927) στη δημοσιογραφία, το «επάγγελμα της δημοσιογραφικής ατομικής μοναξιάς και της εύφορης συλλογικότητας», όπως είχε πει.

Οι ηλικίες –και η πανδημία– καλούν σε απολογισμούς και ανακεφαλαιώσεις. Πολλές διαδρομές, συγγενείς και ετερόκλητες, συναρπάζουν εξάλλου τις εποχές. Σκόρπες σημειώσεις, με σκληρό ή μαλακό εξώφυλλο, ή χωρίς εξώφυλλο. Σελίδες προχειρογραμμένες, post-it, οποιαδήποτε επιφάνεια προσφέρεται για να στριμώξει κανείς μια φράση, μια πληροφορία, μια σκέψη δική του ή δάνεια. Μέσα στις δεκαετίες, έχουν αλλάξει πολλά –σχεδόν όλα–, ο μετασχηματισμός του Τύπου είναι σε εξέλιξη, δεν χωρούν ούτε νοσταλγίες ούτε δραματικοί τόνοι. Το βέβαιο είναι ότι η δημοσιογραφία παραμένει το «επάγγελμα της δημιουργικής μοναξιάς», ουδὸλως ὅμως πια της «εύφορης συλλογικότητας». Ο,τι κι αν αλλάξει όμως, οι εφημερίδες με γερά θεμέλια στον χρόνο και στην κοινωνία, που σέβονται το κοινό τους, διατηρούν διαρκώς τροφοδοτούμενη την επιθυμία της ανανέωσης. Τα κείμενα/άρθρα/ερευνητικά ρεπορτάζ που είναι εν δυνάμει «μυθιστορηματικοί σπόροι». Η ικανότητα να πεις, σε περιορισμένο χώρο και χρόνο –για το έντυπο μιλάμε πάντα– μια «ιστορία», είτε αφορά την πολιτική, είτε την τέχνη, είτε κάποιο πρόσωπο, είτε γεγονός. Να βρεις τις λέξεις εκείνες, γενναίως, ακριβείς και με συνεκτικές, που θα ανοίξουν στον αναγνώστη κόσμους εσωτερικούς, θα μεταφέρουν εικόνες και σκέψεις από άλλες περιοχές και πρόσωπα, που κατοικούν σε διαφορετικά μήκη και πλάτη. «Κατοικούν» κυριολεκτικά και συμβολικά.

Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το βιβλίο «Πέμπτη εποχή» του Μίμη Παπαναγιώτου (σελ. 156). Παρότι έρχεται από το μακρινό 1995, εξακολουθεί να «κατοικεί» στο σήμερα: «Η μνήμη μοιάζει συχνά με κινηματογραφική ταινία χωρίς μηχανή προβολής, αυτοπροβάλλεται, γι' αυτό καθώς έχει την αποκλειστικά δική του ταβία, με πολλές ή λίγες εγγραφές, ζωντανές, έντονες, σκιώδεις, κακοτυπωμένες, που δεν αντέχουν στον χρόνο και σβήνουν, όχι σπάνια η αυτοπροβολή κολλάει σε επίμονα σποπ καρτέ, σε εικόνες ευπρόσδεκτες ή εφιαλτικές, ακόμη και σε άλλες που πίστευες πως τις έχεις σβήσει με τη γοηδία της υποκειμενικής επιλογής, αλλά ξανάρχονται φρεσκοτυπωμένες, γίνεται τότε η μνήμη κριτής ζωής, σου κρατάει αμείλικτες αποδείξεις».

ΘΕΑΤΡΟ

«Ντα» του Χιου Λέναρντ

Ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου υποδέχεται ξανά, μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων, το θεατρόφιλο κοινό, παρουσιάζοντας την πολυβραβευμένη κωμωδία (τέσσερα βραβεία Τόνου) του Ιρλανδού συγγραφέα Χιου Λέναρντ, μια τριφυρτή οικογενειακή ιστορία που θα χαρίσει γέλιο και δυνατές στιγμές συγκίνησης στους θεατές. Την τριφυρτή ματιά του συγγραφέα έχει αναλάβει να μεταφέρει στη θεατρική σκηνή η σκηνοθέτιδα Μαρία Μανναρίδου-Καρσερά, έχοντας στο πλευρό της τον καταξιωμένο ηθοποιό Κώστα Βήκα, στο ρόλο του Ντα, και ένα δυναμικό σύνολο ερμηνευτών και συντελεστών. Η πρώτη παράσταση

θα δοθεί την Τετάρτη 12 Μαΐου 2021 (20:30) στη Νέα Σκηνή ΘΟΚ. Παίζουν οι Φώτης Αποστολίδης, Κώστας Βήκας, Νεκτάριος Θεοδώρου, Βασίλης Παφίτης, Κωνσταντίνος Τσίτσιος, Βαλάντω Χαρολάμπους, Έλενα Χριστοφή, Χριστίνα Χριστοφή. Παραστάσεις μέχρι και 29 Μαΐου. Λευκωσία: Θέατρο ΘΟΚ, Νέα Σκηνή. Πρώτη παράσταση: Τετάρτη 12 Μαΐου. Τακτικές παραστάσεις κάθε Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή και Σάββατο στις 20:30 Πληροφορίες / Εισιτήρια: Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 7772717, www.thoc.org.cy. Από τη χειμερινή περίοδο 2021-2022 σε δήμιους και κοινόπτες της χώρας. Πληροφορίες στο τηλέφωνο 22864330

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ο Νίκος Κομετζής από το Θέατρο ERGO

Η Θεατρική ομάδα Θέατρο ERGO παρουσιάζει την πανελλήνια πρώτη του έργου «Η τελευταία απολογία ενός πεθαμένου που 'σφαξε τρεις και οκτώ λάβωσε ακόμα» του Βαγγέλη Γέττου, σε σκηνοθεσία Λεάνδρου Ταλιώτη και τον Αλέξανδρο Παρίση επί σκηνής. Ο πρωτότυπος μονόλογος του Βαγγέλη Γέττου στήθηκε, μεταξύ άλλων, σε έρευνα της δικογραφίας της υπόθεσης Κομετζή που εξασφάλισε από τα Γενικά Αρχεία της Ελληνικής Δημοκρατίας. Σημειώνεται ότι η υπόθεση Κομετζή ανεβαίνει για πρώτη φορά στη σκηνή σε Ελλάδα και Κύπρο. Ο Νίκος Κομετζής, ο άνθρωπος ο οποίος το βράδυ των αποκρίων του 1973 σκοτώνει τρεις αστυνομικούς και τραυματίζει οκτώ πολίτες για μια «παρραγγελιά», στο κέντρο διασκέδασης «Νεράιδα της Αθήνας». Πρεμιέρα: Artos Foundation, Δευτέρα 22 Μαΐου 2021, 8.00 μ.μ. Παραστάσεις: 23, 24, 29, 30, 31 Μαΐου, 8.00 μ.μ. Παραστάσεις: Λευκωσία, Artos Foundation, Αγίων Ομολογητών 64, Λευκωσία. Πληροφορίες στο τηλέφωνο 96130158.

ΕΚΘΕΣΗ

Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς

Η isnotgallery ανοίγει και πάλι τις πόρτες της μετά το lock down και συνεχίζει να παρουσιάζει, για 13η συνεχόμενη χρονιά, τον θεσμό Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς. Ένας θεσμός του οποίου η ονομασία μεταλλάσσεται για να ταιριάζει κάθε φορά στις εκάστοτε κοινωνικές περιστάσεις. Στη φετινή διοργάνωση, λαμβάνουν μέρος είκοσι δύο καλλιτέχνες, των οποίων οι πρακτικές ποικίλουν. Κατά τις δεκατρείς διοργανώσεις του θεσμού, παρουσιάστηκαν έργα από καταξιωμένους αλλά και νεαρούς και ανερχόμενους Κύπριους καλλιτέχνες, και έργα καλλιτεχνών από κάθε πλευρά της Ευρώπης. Συμμετέχουν: Λάνα

Αντωνιάδου, Ρεβέκκα Γεωργίου, Άντρος Ευσταθίου, Στέλλα Ίσσα, Σωτήρης Ιωαννίδης, Γιάννος Ιωάννου, Ελένη Κινδύνη, Μαρία Κοφτερού, Σταύρος Λάμπρου, Χριστίνα Μίτρεντσε, Μαριέλα Μπιλιτά, Νίνα Μοράρη, Χαρούλα Νικολαΐδου, Θέκλα Παπαδοπούλου, Χριστίνα Παπαϊωάννου, Νικολέττα Παπαξενοφώντου, ΡASHIAS, Ελένη Πρωτοτή, Αντρέας Σκουφάρης, Κωνσταντίνος Στεφάνου, Σοφία Σχιζα, Χλόη Φίνν.

Isnotgallery, Οδυσσεύς 11, παλιά Λευκωσία. Διάρκεια έως τέλη Μαΐου. Ώρες λειτουργίας Τρίτη-Παρασκευή/10:00-13:00-15:00-18:00. Σάββατο/10:00-14:00. Πληροφορίες στο τηλέφωνο 99569498. www.isnotgallery.com

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Σκοτάδι βαθύ

Πόσο πιστεύετε ότι έχουν αλλάξει τα πράγματα στο πώς βλέπουμε και αντικρίζουμε τα πράγματα σε αυτό τον τόπο, σε ό,τι αφορά εν γένει την παιδεία και τον πολιτισμό μας, as πούμε τα τελευταία σαράντα χρόνια; Λίγο, πολύ, ελάχιστα, πάρα πολύ; Πόσο; Δεν θέλω να σας στεναχωρήσω, αλλά νομίζω θα το κάνω και θα μοιραστώ μαζί σας και τη δική μου στεναχώρια... Καθόλου και αυτό το πρόβλημα δεν είναι να ικανοποιούνται οι λίγοι και οι «έχοντες και έχουσες εργασία», αλλά οι πολλοί και αυτό από κάτω προς τα πάνω.

Θα μου πείτε από πού αντλώ τη βεβαιότητα της παραπάνω απάντησης του Καθόλου και θα σας πω... «Είναι και στους στραβούς φωτεινότερο πως εμείς οι Κύπριοι δεν ξαίρουμε τι είμαστε [...] Στενοί μπιμπές σκοτώνουμε την ντόπια δημιουργικότητα για μαϊμουδιόμους αμφίβολης αξίας. Πες από σνομπισμό και παραξηνημένη προοδευτικότητα, πες από άγνοια στα σχολεία μας κ' ελλείψει ενδιαφέροντος

από τους αρμόδιους, καταφρονούμε κάθε τι δικό μας». Θέλετε και άλλο; Να σας γράψω κι άλλο, για να καταλάβετε από πού άντλησα τη βεβαιότητά της απάντησης ότι τίποτε δεν άλλαξε ουσιαστικά –και όχι δεν μηδενίζω όσα επιτεύχθηκαν από το 1878 ή το 1931 ή το 1955 ή το 1960 και εντεύθεν, στον πλανήτη γη ζούσαμε όχι σε γυάλα–, έχουμε και λέμε, λοιπόν: «[...] Μα ίσως αν δε μαθαίνουμε τον τόπο μας, μαθαίνουμε όμως την ιστορία του. εδὸ κ' εἶνε η αποκαρδίωση! Εδὸ κ' αν έχουμε βαθειά μεσάνυχτα! [...]». Η κυπριακή ιστορία δεν διδάσκει στα κυπριακά σχολεία ούτε μία ώρα! [...].

Νομίζετε ότι έχουμε πάψει να τα ζητάμε αυτά σήμερα, τώρα που διαβάζετε αυτές τις γραμμές; Αυτά που –αν θέλετε– έθιγε η θεατρική παράσταση Out of Necessity και έκανε σε όλους τόσο εντύπωση; Προσέξτε και στην παράσταση άρχιζαν από το 1960. Έχουμε πάψει σήμερα να ασχολούμαστε με το ποιο είμαστε; Όχι, απλώς σκεφτήκαμε να σπάμε το μυαλό μας ποιοι δεν είμαστε, ποιοι δεν θέλουμε να είμαστε, αλλά όχι το ποιο είμαστε, και το πού ήμασταν και προς τα πού θέλουμε από εδώ και πέρα να κατευθυνθούμε. Και συνεχίζω «[...] Τον τόπο μας λοιπόν δεν τον ξαίρουμε. Την ιστορία του επίσης. Άραγε να ξαίρουμε την τέχνη του στο πέρασμα

των αιώνων; Εδὸ θενά τα μπλέξουμε και δε θάκουμε ξεδιάλυμα. – Α, ναι! Υπάρχει ένα σπίτι στη Λευκωσία, που το λέμε μένα παράνομο όνομα... “Μουσείο”. Βέβαια: Μουσείο. Κ' έχει μέσα το σπίτι τούτο κουζες, πνιι κουζές, περισσότερες και μεγαλύτερες από κείνες πούναι στα κουζάρικα του Βαρωσιού».

Εκείνο το σπίτι στη Λευκωσία με τις κουζες, ακόμα το ίδιο είναι λίγο πολύ, λίγο η πανδημία, λίγο τα ενοίκια, λίγο έτσι και λίγο γιουβέτσι είναι το ίδιο... Τον νου μας στο Τμήμα Αρχαιοτήτων, όμως, μην αλλάξει προϊστάμενο και βρουν πάμπαν στο Ψευδοκράτος, γιατί αυτό περιμένανε και ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ και ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν, πότε θα κάναμε τη συνταγματική εκτροπή στις διοικητικές αλλαγές... Τέλος πάντων, μη σας κουράζω άλλο... συνεχίζω: «Περιττό βέβαια να τονίσω πως και στο ζήτημα της κυπριακής τέχνης τα σχολεία μας πλέουν μέσα στο ατέρμονο πέλαγος της άγνοιας;...»

Θα αναρωτιέστε βέβαια με ποιου λόγια σας κάνω τον έξυπνο και πόσο παλιά είναι. Πρόκειται για αποσπάσματα από δύο πρωτοσέλιδα υπομνήματά του φιλολόγου Κώστα Προυσή στην εφημερίδα «Πρωινή», με το τίτλο: «Ακόμη ένα κυπριακό υπόμνημα» και τους υπότιτλους στο Α' μέρος «Να γνωρίσουμε τον εαυτό μας,

τον τόπο μας, την ιστορία του» και στο Β' μέρος «Αγνοούμε την κυπριακή ιστορία, την κυπριακή τέχνη» και δημοσιεύθηκαν το κοντινό στα σημερινά πράγματα Ιούλιο του 1934. Υπολογίστε πόσα χρόνια πέρασαν και εμείς ακόμα ψάχνουμε και τίποτε δεν βρισκόμαστε!

Στο κείμενό του ο Κώστας Προυσής γράφει κάτι πολύ σημαντικό και με αυτό θέλω να κλείσω: «Μιλάμε για ιμπρεσιονισμούς, φουτουρισμούς, κυβισμούς, φασισμούς και ένα σωρό άλλους –ισμούς και μόνο για ένα –ισμό δεν καταδεχόμαστε να μιλήσουμε, για τον κυπριωτισμό». Προσοχή εδώ, σήμερα καταντήσαμε να μιλάμε ακατάσχετα για κυπριωτισμό αλλά κέρτα, όπως βολεύει το αφήγημα του καθένα από εμάς, κυπριωτισμός να 'ναι και as είναι και τελευταίας εσοδείας και με μπλόκους άλλους –ισμούς ανακατεμένους... «Δεν ξαίρουμε ποιο είμαστε, γιατί δεν ξαίρουμε ποιοι πέρασαν από το πολύπαθο αυτό νησί, ποιοι, πότε και πώς έζησαν [...]» Ούτε τι είναι δικό μας γνωρίζουμε, ούτε τι είναι ξένο γνωρίζουμε, μα βαδίζουμε έχοντας πίσω μας βαθύτατο σκοτάδι, το άγνωστο παρελθόν και μπρος μας μυστήριο αεδιάλυτο, το απατηλό μέλλον», κάντε τις αναγωγές.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Το εγχειρίδιο της νέας ψηφιακής εποχής

Ενας τόμος για τους μετασχηματισμούς σε όλα τα πεδία της ζωής

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΤΗΝΙΩΤΗΣ (επιμ.)
Εισαγωγή στις Ψηφιακές Σπουδές
εκδ. Ροπή, Θεσσαλονίκη 2020, σελ. 422

Τον **ΠΕΤΡΟΥ ΠΕΤΡΙΔΗ**

Από τα τέλη του προηγούμενου αιώνα η ψηφιακότητα έχει αποτελέσει συστηματικό αντικείμενο διερεύνησης για πολλές κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες. Η παρούσα συνθήκη της πανδημίας με τη συνακόλουθη εντατικοποίηση της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών και τους μετασχηματισμούς που αυτή επιφέρει πάνω στα πεδία της εργασίας, της επικοινωνίας, του ελέγχου, του σώματος, της γλώσσας, της δημιουργικότητας, της κοινωνικότητας, του χώρου και του χρόνου θέτουν νέες επιστημολογικές, μεθοδολογικές και εννοιολογικές προκλήσεις στο σύνολο αυτών των επιστημών αναφορικά με τη μελέτη του ψηφιακού. Μέσα σε αυτό το ιστορικοπολιτισμικό πλαίσιο, ο συλλογικός τόμος «Εισαγωγή στις Ψηφιακές Σπουδές» έρχεται να αποτελέσει ένα απολαυστικό ανάγνωσμα και έναν απαραίτητο οδηγό, ή πιο σωστά «αναγνώστη» (reader), για εκείνους κι εκείνες που δραστηριοποιούνται ερευνητικά στη συγκεκριμένη επιστημονική περιοχή.

Οι λόγοι που καθιστούν το βιβλίο απαραίτητο είναι αρκετοί. Ενώ σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν η συναφής ελληνόγλωσση βιβλιογραφία έχει ενισχυθεί σημαντικά, τα κενά παραμένουν μεγάλα. Έτσι, ο συλλογικός αυτός τόμος έρχεται

Το βιβλίο μπορεί να φανεί εξαιρετικά γόνιμο για όσους ενδιαφέρονται για τη μελέτη ζητημάτων που άπτονται της ψηφιακής συνθήκης.

κατ' αρχάς να συνεισφέρει με ένα σύνολο μεταφράσεων κλασικών και σύγχρονων συγγραφέων, όπως ο Alan M. Turing, ο Norbert Wiener, η Shoshanna Zuboff, ο Lev Manovich, η Rosi Braidotti, ο Hilary Putnam, ο Gilles Deleuze, ο Antonio Negri κ.ά. Συνεπώς, το εν λόγω βιβλίο καλύπτει μια μεγάλη περιοχή θεμάτων, όπως η κυβερνητική, η τεχνητή ζωή και η τεχνητή νοημοσύνη, η ψηφιακή φυσική, οι έννοιες του υπολογισμού, της επικοινωνίας και της πληροφορίας, τα νέα μέσα και το Web 2.0, το κυβερνοπάρκ, η τεχνοεπιστήμη, οι τεχνολογίες δυναμικής πραγματικότητας, το φύλο και ο κυβερνοφεμινισμός, η κοινωνία του ελέγχου, ο καπιταλισμός της πλατφόρμας και ο κενός παραμένον μεγάλος. Έτσι, εντούτοις, το βιβλίο δεν περιο-

ρίζεται μόνο στις μεταφράσεις των παραπάνω κειμένων, αλλά συνεισφέρει στη σχετική βιβλιογραφία και με εισαγωγικά κείμενα που αποσκοπούν στο να σκιαγραφήσουν το ευρύτερο διανοητικό και θεωρητικό συγκείμενο στο οποίο εγγράφεται το εκάστοτε μεταφρασμένο έργο.

Στο πλαίσιο του τόμου, η ψηφιακότητα προσεγγίζεται σφαιρικά και πολυπρισματικά σε μια προσπάθεια υπέρβασης παραδοσιακών ακαδημαϊκών διαιρέσεων και καταταμίσεων, όπως η διάκριση θετικών επιστημών από τη μία και κοινωνικών/ανθρωπιστικών επιστημών από την άλλη. Ταυτόχρονα επιχειρείται η μετατόπιση της έμφασης από τις ψηφιακές ανθρωπιστικές επιστήμες προς τις ψηφιακές σπουδές, πρωτίστως επειδή οι συγγραφείς και ο επιμελητής του βιβλίου δεν αντιλαμβάνονται την ψηφιακότητα ως ψηφιοποίηση κειμένων, παρά τη μεγάλη χρησιμότητα αυτής της διαδικασίας αναφορικά με ζητήματα αποθήκευσης, τεκμηρίωσης, πρόσβασης και ανάκτησης πληροφορίας και υλικού. Αντιθέτως, όπως υποστηρίζει ο επιμελητής της έκδοσης, αυτό που ενδιαφέρει τους συγγραφείς «είναι το άμεσο αποτέλεσμα αυτής της εντατικής προσπάθειας ψηφιοποίησης».

Οι ψηφιακές σπουδές συνιστούν ένα ευρύ διεπιστημονικό πεδίο που επικεντρώνεται στη μελέτη των οντολογικών και πολιτισμικών μετασχηματισμών που επιφέρει η μετάβαση στην ψηφιακότητα. Θεματικά, οι ψηφιακές σπουδές καταπίνουνται, αφενός, με τους τρόπους διά των οποίων

Η «Εισαγωγή στις Ψηφιακές Σπουδές» καλύπτει μια μεγάλη περιοχή θεμάτων, όπως η τεχνητή ζωή και η τεχνητή νοημοσύνη, η ψηφιακή φυσική, οι έννοιες του υπολογισμού, της επικοινωνίας και της πληροφορίας κ.λπ.

η ψηφιακότητα συμβάλλει σε μετασχηματισμούς αναφορικά με το πώς αντιλαμβανόμαστε τον εαυτό μας, τον κόσμο και τους άλλους και, αφετέρου, με τους μετασχηματισμούς που υπόκεινται καθημερινές πολιτισμικές πρακτικές και επιτελέσεις, όπως η εργασία, η καλλιτεχνική δημιουργία, η πολιτική διεκδίκηση κ.ά.

Το βιβλίο συνιστά το αποτέλεσμα ζυμώσεων που εκκινούν από το μάθημα «Ψηφιακές Σπουδές» του ΜΠΣ του Τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης του ΕΚΠΑ, το οποίο εν συνεχεία μετασχηματίσθηκε σε εργαστήριο που συνεχίζει τις εργασίες του μέχρι και σήμερα. Συλλογικό και συνεργατικό εγχείρημα με πλουραλιστική σύνθεση, που απαρτίζεται από τον επιμελητή της έκδοσης Μανώλη Πατηνιώτη και από διδακτορικούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές και φοιτήτριες, όπως ο Βασίλης Αργυρίου, ο Ηρακλής Βογιατζής, ο Κωνσταντίνος Βουκόδης, ο Κωνσταντίνος Κανδηλώρος, ο Γιάννης Καρπούζης, ο Χρήστος Κρουστάλης, ο Δημήτρης Μούτσος, η Γεωργία Νικολοπούλου, η Παναγιώτα Ραζή, η Νικόλ Σαρλά, η Φιλώ Χατζημπεκιάκη, η Ευαγγελία Χορδάκη, το βιβλίο επιχειρεί και μια άλλη υπέρβαση. Αυτή της παραδοσιακής

προβληματικής διαλεκτικής μεταξύ τεχνοφοβίας και τεχνολατρίας που μαστίζει τη μελέτη της ψηφιακότητας από τις απαρχές της. Η κριτική προσέγγιση, ο συγκρουσιακός συνάχαρακτῆρας των συζητήσεων και των παρουσιάσεων στο πλαίσιο του εργαστηρίου, η λειτουργία του με οριζόντιους και συμμετοχικούς όρους αντανακλώνεται στο σύνολο του τόμου, ενώ η υπέρβαση της προαναφερθείσας άγονης πόλωσης αποκρυσταλλώνεται στην ντελεξιακή ρήση «δεν είναι ανάγκη να φοβόμαστε ή να ελπίζουμε, μόνο να αναζητήσουμε νέα όπλα».

Σύνθεση εννοιών

Ποια είναι αυτά τα «νέα όπλα» λοιπόν; Είναι εκείνοι οι τρόποι σκέψης και κριτικής ανάλυσης που δεν υποκύπτουν στο σαγηνευτικό δράμα του αφορισμού και του καταγγελτικού λόγου, ούτε και στην αφελή προοπτική της αναπόφευκτης ουτοπικής χειραφέτησης που, δήθεν, επαγγέλλονται τα νέα μέσα. Είναι η πραγματική προσπάθεια σύνθεσης εννοιών που προέρχονται τόσο από τις θετικές όσο και από τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες στην προσπάθεια επίτευξης της πολυπόθητης διεπιστημονικότη-

τας. Ενός όρου που κυριαρχεί τις τελευταίες δεκαετίες στην ακαδημία, αλλά συνθήκως παραμένει ένα απλό τοιτάτο στην προσπάθεια εξασφάλισης χρηματοδότησης για κάποιο ερευνητικό έργο ή περιορίζεται στη διεπιστημονικότητα μεταξύ πεδίων που ούτως ή άλλως συνομιλούν. Είναι η βαθιά κατανόηση του τεχνολογικού, χωρίς ωστόσο τα κείμενα να αναλώνονται σε εργαλειακές προσεγγίσεις του ψηφιακού. Είναι, τέλος, η κεντρικότητα που κατέχουν οι ψηφιακές τεχνολογίες αναφορικά με την ανάλυση και την ερμηνεία στο πλαίσιο του κάθε κειμένου.

Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι ένα βιβλίο απαραίτητο για τη βιβλιοθήκη εκείνων που δραστηριοποιούνται στη μελέτη των συναρμογών της ψηφιακότητας με τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες. Ενα βιβλίο που, ενώ τιτλοφορείται «Εισαγωγή», μπορεί να φανεί εξαιρετικά γόνιμο όχι μόνο για προπτυχιακούς φοιτητές και φοιτήτριες αλλά και για το ευρύ κοινό που ενδιαφέρεται για τη μελέτη ζητημάτων που άπτονται της ψηφιακής συνθήκης.

Ο κ. Πέτρος Πετριδής είναι δρ Κοινωνικής Ανθρωπολογίας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΑΠΘ.

“Αγαπητό μου ημερολόγιο”
υάθε Σάββατο και Κυριακή
από τις 5 μέχρι τις 7 το απόγευμα,
να μην ξεχάσω να αιούσω
τα αγαπημένα μου τραγούδια,
νέα και παλιά.

... και τις Παρασκευές, το βράδυ υυλάει
από τις 9 μέχρι τις 12 **“Έκ γυναικός”**
με μελωδίες ταξιδιάρικες.

παρέα με την **Μαριάννα Γαλιδή** στο

ΚΑΝΑΛΙ 6
106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy | info@kanali6.com.cy | 25-820500

DEEJAY 93.5 RADIO

Breakfast
ΜΕ ΤΟΝ ANTHONY 642 ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 06:00-10:00

epic
Great network. Great value.

LISTEN LIVE
www.mydeejay.com.cy

«Κατάστοιχων ίδιον του οσπιτίου μου»

Μέσα από 629 σελίδες η Ευφροσύνη Ριζοπούλου - Ηγουμενίδου φέρνει στο φως ένα κομμάτι της οθωμανικής μας ιστορίας

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ - ΗΓΟΥΜΕΝΙΔΟΥ
«Κατάστοιχων περιουσίας του Δραγομάνου της Κύπρου Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου. Συμβολή στην έρευνα του υλικού, κοινωνικού και πνευματικού βίου της Κύπρου κατά τον 18ο και αρχές του 19ου αιώνα».
Εκδ. Ίδρυμα Αναστάσιος Γ. Λεβέντης, Λευκωσία 2020, σελ. 629

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗ**

Ο Χατζηγεωργάκης Κορνέσιος είναι μία από τις πλέον γνωστές προσωπικότητες της Κύπρου της οθωμανικής περιόδου. Δραγομάνος της Κύπρου για τρεις δεκαετίες, ισχυρό πρόσωπο, λοιπόν, που είχε συγκεντρώσει τεράστια προσωπική περιουσία, και έως το τέλος της ζωής του στην Κωνσταντινούπολη, το 1809, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο σε όλα τα επίπεδα. Το πρόσωπό του και οι δραστηριότητές του απασχολούν και σήμερα τους ιστορικούς και εκδόσεις όπως αυτή του Ίδρυματος Αναστάσιος Γ. Λεβέντης «Κατάστοιχων περιουσίας του Δραγομάνου της Κύπρου Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου» από την Ευφροσύνη Ριζοπούλου - Ηγουμενίδου αποκτούν τη δική τους σημασία. Σε έναν στιβαρό και πολύ πλούσιο τόμο η καθηγήτρια Ευφροσύνη Ριζοπούλου - Ηγουμενίδου μελετάει διεξοδικά το κατάστιχο, και παρουσιάζεται η ιστορία όχι μόνο ενός ισχυρού άνδρα και της οικογένειάς του, αλλά μια ολόκληρη εποχή που άφησε ανεξίτηλο το αποτύπωμά της στα κυπριακά πράγματα για πολλές δεκαετίες μετά το τέλος του γενάρχη της. Εκτός από το κατάστιχο, που είναι το βασικό στοιχείο της έκδοσης, στον τόμο υπάρχουν και τρία κεφάλαια, τα «Η Οθωμανική Αυτοκρατορία κατά τον 18ο και τις αρχές του 19ου αιώνα», «Η Κύπρος κατά τον 18ο αιώνα και τις αρχές του 19ου αιώνα», και το «Ο Δραγομάνος Χατζηγεωργάκης Κορνέσιος». Τα κεφάλαια αυτά εισάγουν τρόπον τινά τον αναγνώστη στον κόσμο του καταστίχου, ώστε να αντιληφθεί επαρκώς τα πώς και τα γιατί που προκύπτουν από τη μελέτη του.

Το κατάστιχο

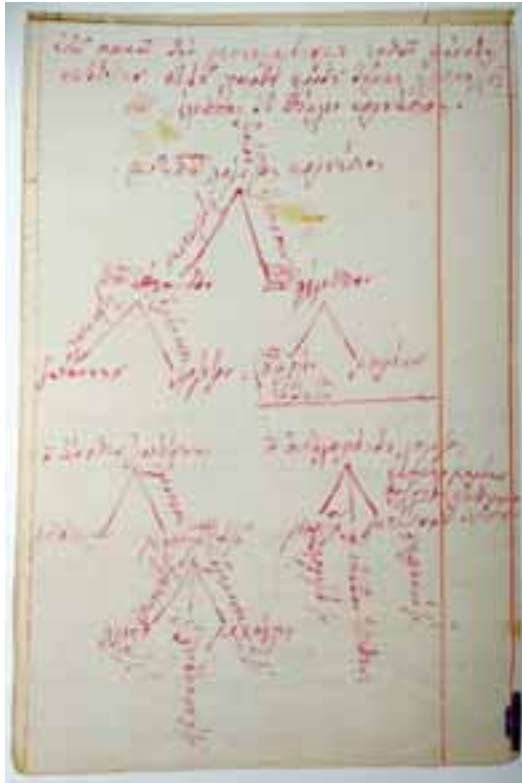
«Κατάστοιχων ίδιον του οσπιτίου μου εις το οποίον περιγράφω τα κύρια εισοδήματά μου οπου απόκτησα θεία δηνάμη ομοίος και κάθε άλλον ανίκον εις εμέ μόνον. ο χ' : γεωργάκης Δραγομάνος». Έτσι επιγράφεται το σπουδαίο από κάθε άποψη χειρόγραφο κατάστιχο της περιουσίας του δραγομάνου της Κύπρου Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου.

Στον τόμο εκδίδεται διπλωματικά το κατάστιχο του δραγομάνου, το οποίο αποτελείται από 31 φύλλα, στο οποίο καταγράφεται η κύρια περιουσία του ή όπως το επιγράφει ο ίδιος το 1794, οπότε και το καταστρώνει, ο οποίος τη χρονιά που σύνταξε τον κώδικα κατείχε το σπουδαίο αξίωμα του δραγομάνου ήδη από το 1776.

Βέβαια, όπως σημειώνει η συγγραφέας, το περιεχόμενο του καταστίχου, αν και καθορίζεται από τον πρώτο ιδιοκτήτη του, στη συνέχεια αλλάζει κατά κάποιο τρόπο χαρακτήρα, αφού μετά τον θάνατο του Κορνέσιου, ο πρωτότοκος γιος του συνεχίζει τις καταγραφές. Το χρονικό εύρος των καταγραφών είναι από το 1794 έως το 1822, το οποίο χωρίζεται σε δύο μέρη, το πρώτο με κόκκινη μελάνη, γραμμένο από τον ίδιο τον Χατζηγεωργάκη και το δεύτερο με μαύρη μελάνη από τον πρωτότοκο γιο του Χριστόδουλο. Όπως τονίζει η συγγραφέας τα δύο μέρη του καταστίχου αποπνέουν μια διαφορετική εντελώς αίσθηση, στο μεν πρώτο φαίνεται η πρεμία και η σταθερότητα του συντάκτη, με επεξηγήσεις, όπου κρίθηκε απαραίτητο, ενώ το δεύτερο ενώ συνεχίζει την πε-

87. Το άρχοντικό του Δραγομάνου Χατζηγεωργάκη. Ήπειρος, 1894

Το «Κατάστιχων περιουσίας του Δραγομάνου της Κύπρου Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου» παρέμεινε στα χέρια της οικογένειας, ακόμη και όταν αυτή βρέθηκε στην Κωνσταντινούπολη μετά τα γεγονότα του 1804.

ριουσιακή καταγραφή, ξαφνικά η ανατροπή του 1816, όταν η οικογένεια μετακομίζει στην Κωνσταντινούπολη, φαίνεται ξεκάθαρα. Στο κατάστιχο, λοιπόν, περιλαμβάνεται, εκτός από τις γητείες,

τους αστρολογικούς πίνακες, και τη «γενεαλογία» των Κορνέσιων, στα πρώτα φύλλα, κατάλογος σπιτιών, καταστημάτων, χωραφιών, ακόμη και πλοίων, όλα ιδιοκτησία του Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου.

Ευφροσύνη Ριζοπούλου - Ηγουμενίδου αφιερώνει 220 σελίδες ερμηνεύοντας αναλυτικά όσα αναφέρονται στο κατάστιχο, το οποίο όχι μόνο έχει γραφτεί στην ιδιόζουσα γλώσσα της εποχής του Χατζηγεωργάκη, περιλαμβάνει και πολλές πληροφορίες, αρκετές δυσνόητες λέξεις για τον σημερινό αναγνώστη.

που περικλείονται στις 630 παρά μια σελίδες του τόμου είναι πάρα πολλές, και εμπλουτίζουν τις γνώσεις μας σε πάρα πολλά επίπεδα, επιτρέποντας στον μελετητή και στη μελετήτρια να προχωρήσει την έρευνα πολλά επίπεδα παραπέρα. Η Ευφροσύνη Ριζοπούλου - Ηγουμενίδου αφιερώνει 220 σελίδες ερμηνεύοντας αναλυτικά όσα αναφέρονται στο κατάστιχο, το οποίο όχι μόνο έχει γραφτεί στην ιδιόζουσα γλώσσα της εποχής του Χατζηγεωργάκη, περιλαμβάνει και πολλές πληροφορίες, αρκετές δυσνόητες λέξεις για τον σημερινό αναγνώστη, καθώς και αρκετά ονόματα περιοχών και ανθρώπων. Για παράδειγμα: «ο μίλος πετενάτζη»: πρόκειται για τον μύλο Πετονάτζη ή Πετονάκι, ο οποίος βρίσκεται στα ΒΑ του Νέου Χωρίου Κυθρέας, ένας από τους πολύ παλιούς νερόμυλους της περιοχής, αν και ίσως ένας από τους πιο αδύναμους, και έτσι εξηγείται και το χαμηλό ενοίκιο που σημειώνει ο Χατζηγεωργάκης, που είναι 22 γρόσια, σε αντίθεση με τα 166 του μύλου Γιατρού ή τα 83 του Κορόμιλου, όλοι στην περιοχή της Κυθρέας. Ένα ακόμη παράδειγμα είναι: «2: μαζιλαράκια από τζιτζεκλίν.», που σημαίνει: δύο μαζιλαράκια ντυμένα με ανθοστόλιστο, σταμπωτό ή κεντημένο (τουρκ. cicekli), ένας όρος που επιζηεί σε κυπριακά άσματα «φορεί ζιμπουνίν τσιτσεκλίν, ρουτζέτιν μολοξένον». Ένα ακόμη είναι το: «το ήμψου σαϊτιτιάς ρορέττη», το οποίο αναφέρεται στο πλοίο τύπου σαϊτιτιά και που είναι το ένα

«Η πάνω σάλα τοσσετισμένη με μιντέρια, μακκάτια τζοχίτικα, μαζιλαράκια κατιφέναις και 3: ορολόγια σαντούρια και 2: κουάτρα και οκτώ λουμνιέραις», έτσι περιγράφεται η αίθουσα υποδοχής του αρχοντικού Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου.

Το αρχοντικό Χατζηγεωργάκη

Το κατάστιχο του Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου αξιοποιήθηκε και για την αποκατάσταση του αρχοντικού του δραγομάνου στη Λευκωσία, το οποίο είχε ανεγερθεί στη θέση παλαιότερης οικίας της οικογένειας των Ποδοκάτάρων. Οι περιγραφές της επίπλωσης των χώρων του κονατζιού στο κατάστιχο ήταν η μοναδική πηγή πληροφοριών για την εσωτερική διαμόρφωση του κτηρίου. Η αποκατάσταση του κτηρίου άρχισε το 1981 από το Τμήμα Αρχαιοτήτων και οι εργασίες διήρκισαν μέχρι το 1987, οπότε και ξεκίνησε η λειτουργία του ως Εθνολογικού Μουσείου. Μέρος της Οικίας παραχωρήθηκε διά δωρεάς στην Αρχιεπισκοπή (δωρητήρες της οικίας ήταν η Ιουλίττα Πιλά και η αδελφή της, Άννα Δημητριάδη), ενώ το ισόγειο και η δυτική πλευρά αγοράστηκαν από το κράτος, το 1949 και το 1952 αντίστοιχα. Επίσης, για τη συντήρηση των επίπλων στις αρχές της δεκαετίας του 1980 πληρώθηκαν 15.085 λίρες με την Κυπριακή Δημοκρατία να δίνει τις 11.890. Φυσικά, η Δημοκρατία και ο Δήμος Λευκωσίας συνεισέφεραν και στην ανακαίνιση της πτέρυγας που δωρήθηκε στην Εκκλησία.

από τα πέντε που ανήκουν στον δραγομάνο. Το συγκεκριμένο το κατέχουν εξ ημισείας με τον καπετάνιο του Ρορέττη. Το κατάστιχο του Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου αποτελεί μία εξαιρετική πηγή πληροφοριών για την επίπλωση του αρχοντικού, ο κατάλογος κοσμημάτων και ενδυμάτων επίσης φωτίζουν τον υλικό, τον κοινωνικό και φυσικό τον οικονομικό βίο του τέλους του 18ου αιώνα και των αρχών του 19ου αιώνα. Διαβάζουμε π.χ. φύλλο 20ν: 1. ζευγάρι πούκλαις βενετίας χρυσάις με μαργαριτάρια. 1. κερτανέν παραχρυσωμένον. Ενώ στο φύλλο 14r: η πάνω σάλα τοσσετισμένη με μιντέρια, μακκάτια τζοχίτικα, μαζιλαράκια κατιφέναις και 3: ορολόγια σαντούρια και 2: κουάτρα και οκτώ λουμνιέραις.

Η συγγραφέας μέσα από μεγάλη έρευνα και αφού έχει αναλύσει και μελετήσει εξαντλητικά το κατάστιχο του Χατζηγεωργάκη προχωράει σε μια συνολικότερη παρουσίαση της εικόνας της ελίτ της εποχής, της οποίας γένετο ο Χατζηγεωργάκης Κορνέσιος. Η ανάλυση που γίνεται με βάση τα γραφόμενα στο κατάστιχο είναι απολύτως απαραίτητη, ώστε ο αναγνώστης να αντιληφθεί την πολυεπίπεδη αξία της κάθε λέξης του καταστίχου. Η συγγραφέας σημειώνει χαρακτηριστικά: «Το Κατάστιχο καθρεφτίζει την ανώτερη κοινωνική τάξη της εποχής [...] Η εικόνα αυτή αφορά πρωταρχικά το επίπεδο και τον τρόπο ζωής των αρχόντων της Λευκωσίας, αλλά και της Κύπρου γενικότερα [...]. Η συγγραφέας, η ομότιμη καθηγήτρια Ευφροσύνη Ηγουμενίδου - Ριζοπούλου, ρίχνει φως στην ιστορία της Κύπρου της οθωμανικής περιόδου, σε μια πολύ ταραγμένη εποχή, λίγα χρόνια πριν από το 1821, αξιοποιώντας με εξαιρετικό τρόπο 35 σελίδες ενός χειρογράφου, που μπορεί να αντανακλά τον τρόπο ζωής μιας ελίτ, αλλά ουσιαστικά παρουσιάζει τον χώρο-χρόνο της Κύπρου. Τέτοιου είδους εργασίες είναι πολλαπλώς χρήσιμες και η επιστημονική συνηγορία της Ηγουμενίδου - Ριζοπούλου με την παρουσία έκδοσης του Ίδρυματος Αναστάσιος Γ. Λεβέντης είναι ανεκτίμητη, αφού ένα σημαντικό ιστορικό τεκμήριο έρχεται στο φως προς χρήση ειδικών επιστημόνων, αλλά και του φιλόστοργου κοινού.

Ο χαράκτης είναι δέσμιος της τέχνης του

Ο Κυριάκος Θεοχάρους μίλησε στην «Κ» με αφορμή την έκθεση στο DriveDive για το μέλλον της χαρακτικής τέχνης στην Κύπρο

Της ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ

Λίγο πριν μπούμε για ακόμη μία φορά σε lockdown επισκέφτηκα τον χώρο DriveDive όπου συναντήθηκα με τον καλλιτέχνη Κυριάκο Θεοχάρους για να με ξεναγήσει στον χώρο και στα έργα που παρουσιάζει στην έκθεση «Performing Silence» μαζί με τον Πέτρο Κονναρή. Στον συγκεκριμένο χώρο το κοινό θα μπορούσε να δει τρία διαφορετικά επίπεδα, με το κάθε επίπεδο να έχει τη δική του ιστορία να αφηγηθεί. Ο Κυριάκος, ένα νέος χαρακτήρας στην Κύπρο, μου μίλησε για τα όνειρά του, πώς θέλει να δώσει ένα φρέσκο πνεύμα στη χαρακτική, ένας καλλιτέχνης που ψάχνεται και ενδιαφέρεται για την τέχνη του. Ο Κυριάκος Θεοχάρους μίλησε στην «Κ» με αφορμή την έκθεση που παρουσίασε στο DriveDive, ανοίγοντας μια συζήτηση γύρω από την τέχνη της χαρακτικής στην Κύπρο.

Το πρότζεκτ «Performing Silence» του Πέτρου Κονναρή ήταν μια σειρά από περφόρμανς σε μια απολυτή ησυχία, όπου οι συμμετέχοντες περφόρμερς παρατηρούσαν τον χώρο και εκτελούσαν μια ήρεμη συνάντηση των χειρών τους. Όπως αναφέρει ο Κυριάκος στόχος ήταν η εύρεση των μυστικών της πυκνότητας της σιγής και η παράταση του χρόνου της συνειδητής προσοχής, πώς παραμένει κάποιος ενεργός ακόμα και όταν παραμένει σε μια ησυχία. Για εμένα αυτή η σιγή και η παράταση του χρόνου δημιουργείται μόνο μέσα από μια απουσία. Η απουσία είναι κάτι που είναι πάντα παρούσα στο έργο μου

«Το μοίρασμα ιδεών και ανταλλαγή πρακτικών με άλλους καλλιτέχνες είναι και αυτό μέρος της διαδικασίας», λέει στην «Κ» ο καλλιτέχνης Κυριάκος Θεοχάρους.

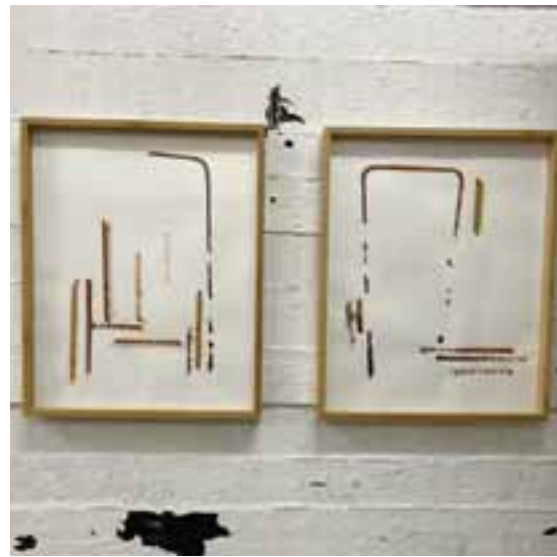
και στην προκειμένη περίπτωση η απώλεια του Νεοπτόλεμου Μιχαηλίου – αρχιτέκτονας του χώρου που φιλοξενεί το πρότζεκτ – αποτέλεσε την αφετηρία δημιουργίας. Τα έργα και οι in situ εγκαταστάσεις είναι φτιαγμένα με υλικά που δομούν το κτίριο και προβάλλονται καθαρά μέσα από την ειλικρινή αρχιτεκτονική του Νεοπτόλεμου. Γίνεται άμεση συσχέτιση αρχιτεκτονικής και χαρακτικής. Δημιουργείται έτσι μια αποδόμηση της υλικότητας του χώρου και μια ανάλυση της διαδικασίας της χαρακτικής.

Μια ταυτόχρονη ερευνητική διαδικασία τόσο τεχνικά όσο και εννοιολογικά με στόχο την πολιτική ανίχνευση της πραγματικότητας. Ο καθρέφτης ακουμπημένος στο πάτωμα, το αυτοκόλλητο στο τζάμι, η κουρτίνα, τα έργα μοιάζουν ότι προϋπήρχαν στον χώρο και ο θεατής ίσως να μην τα αντιλήφθηκε ποτέ ως μέρος της έκθεσης. Οι χαρακτικές εκτυπώσεις έχουν αναφορές στον αρχιτεκτονικό κτίριο, τα πλέγματα σιδερούσδεσης, ικρίσματα, περιφράξεις και ό,τι άλλο συνέβαλε στη στοιχειοθέτηση του κτιρίου». Στη συνέχεια ο καλλιτέχνης

«Είμαστε πληθυσμιακά μικρή χώρα και για αυτό ελάχιστοι ασχολούνται με την χαρακτική πράγμα που σημαίνει ότι καθυστερούν να γίνουν αυτές οι εξελίξεις. Αλλά όταν παρουσιαστούν είναι ραγδαίες», τόνισε ο Κυριάκος Θεοχάρους.

εξήγησε στην «Κ» τι σήμαινε χαρακτική για τον ίδιο, την τέχνη που αποφάσισε να ακολουθήσει: «Η χαρακτική απαιτεί μια αυστηρότατη πειθαρχία σε θέματα τεχνικών και αφοσίωσης χρόνου, γεγονός που ισχύει ακόμη και στις πιο πειραματικές μεθόδους. Το εργαστήριο της χαρακτικής μοιάζει συνήθως κάτι μεταξύ πεδίου βολής και αίθουσας χειρουργείου. Δουλεύοντας κάποιο έργο προκύπτουν διάφορες τεχνικές δυσκολίες, στην προσπάθεια να λύσεις αυτές τις δυσκολίες διαμορφώνεται το τελικό αποτέλεσμα. Η διαδικασία η ίδια είναι ο κυρίαρχος δημιουργός του έργου σου. Ο χαρακτήρας θα είναι πάντα το μέσον.

«Η τέχνη της χαρακτικής δεν μπορεί να εγγραφεί μέσα σε μια παραδοσιακή μορφολογία. Όπως η γλυπτική, η φωτογραφία, το περφόρμανς και κάθε άλλη μορφή τέχνης εξελίσσει τη γλώσσα της έτσι πρέπει να γίνει και με τη χαρακτική».

Ναι μεν από τον ίδιο εξαρτάται πόσο σωστά έχει προετοιμάσει το υλικό χάραξης, αν έχει μαλακώσει το μελάνι σωστά, πόσο έχει στεγνώσει το χαρτί και πόσο έσφιξε την πρέσα αλλά πάντα ο χαρακτήρας είναι δέσμιος της τέχνης του».

Νέα μέσα

Ο Κυριάκος μάς διευκρίνισε ότι πρέπει να ερευνηθεί το θέμα της χαρακτικής στην Κύπρο, λέγοντας χαρακτηριστικά: «Χαρακτική στον νησί υπάρχει, αλλά συχνά αδικώς την μπερδεύουν με μια μορφή χειροτεχνίας. Και από το κοινό και από καλλιτέχνες που ασχολούνται με τη χαρακτική. Ίσως λόγω όλων των μορφοπλαστικών διαδικασι-

ών που περιλαμβάνει, ίσως λόγω της σύνδεσής της με τη μαυρόσπιρη στάμπα. Η τέχνη της χαρακτικής δεν μπορεί να εγγραφεί μέσα σε μια παραδοσιακή μορφολογία. Όπως η γλυπτική, η φωτογραφία, το περφόρμανς και κάθε άλλη μορφή τέχνης εξελίσσει τη γλώσσα της έτσι πρέπει να γίνει και με τη χαρακτική. Να μην ξεχνάμε ότι χαρακτικό έργο είναι αυτό που προκύπτει μέσα από μια εκτύπωση άρα μιλάμε για χαρακτικές εκτυπώσεις που είτε αντλούνται από μια κλασική χάραξη σε λινόλεουμ ή οξυγραφία, είτε από ηλεκτρονική χάραξη με laser. Αλλά και χαρακτικές εκτυπώσεις που δημιουργούνται με οποιοδήποτε

τρόπο. Ρωτώντας τον τι θα μπορούσε να προσφέρει στον τομέα της χαρακτικής, ο ίδιος απάντησε, «Είμαστε πληθυσμιακά μικρή χώρα και γι' αυτό ελάχιστοι ασχολούνται με τη χαρακτική πράγμα που σημαίνει ότι καθυστερούν να γίνουν αυτές οι εξελίξεις. Αλλά όταν παρουσιαστούν είναι ραγδαίες. Όπως τα διπλωμένα χαρτιά της Ελένης Παναγίδου, τα μπλε παγώνια της Έβελυν Αναστασίου. Δεν είναι τόσο απλό να εγκαταλείψεις τεχνικές που έκανες χρόνια να κατακτήσεις και η προσφορά απαιτεί μια συλλογικότητα. Το μοίρασμα ιδεών και ανταλλαγή πρακτικών με άλλους καλλιτέχνες είναι και αυτό μέρος της διαδικασίας. Επίσης, σε ένα εργαστήριο χαρακτικής συγκατοικείς με άλλα άτομα με σκοπό τη χρήση της πρέσας εκτύπωσης».

Με καινούργιες τεχνολογίες και νέα μέσα ο Κυριάκος Θεοχάρους επιθυμεί να δώσει μια φρέσκια ματιά στη χαρακτική της Κύπρου, «Εκτιμούμε την παλιά χαρακτική που απεικόνιζε τοπία και πρόσωπα, υπήρξαν χαρακτές που δημιούργησαν σημαντικά έργα, όπως ο Κάνθος που με το έργο του απέδειξε ότι η χαρακτική δεν είναι μια απλή αναπαραγωγή της ζωγραφικής εικόνας σε πολλαπλά αντίγραφα. Αλλά για ξεφύγουμε από την “παλιά” τέχνη της χαρακτικής πρέπει να χρησιμοποιηθούν νέα μέσα χωρίς να ακυρώνουν τη χειρονομία. Δημιούργησα ένα video animation από σειρά από οξυγραφίες, δηλαδή από το απτό αντικείμενο στο ψηφιακό και αντιστρόφως μια εκτύπωση σε χαρτί από τσίγκο με φωτοευαίσθητα υλικά».

PIK1

ΑΠΟ ΜΕΡΑ ΣΕ ΜΕΡΑ

Η μεσημβρινή ενημερωτική εκπομπή του PIK1 καθημερινά μαζί σας από τις 11.30 έως τις 14.30. Η εκπομπή αναδεικνύει όλα τα θέματα της επικαιρότητας με συζητήσεις, αναλύσεις, ρεπορτάζ, ανταποκρίσεις, απευθείας συνδέσεις και ένα πλήρες δελτίο ειδήσεων. Παρουσιάζει σφαιρικά όλες τις εξελίξεις σε τοπικά και διεθνή θέματα που απασχολούν τους πολίτες.

Πάντα με την αμεσότητα, εγκυρότητα και αντικειμενικότητα της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης.

Στην παρουσίαση οι δημοσιογράφοι:
Κατερίνα Μηλιώτη, Ντίνος Φοινικαρίδης, Πάρης Ποταμίτης

Επιμέλεια παραγωγής-σκηνοθεσία:
Λιάνα Κωνσταντίνου, Άντρεα Αγγελίδου

(Με δελτίο ειδήσεων στη νοηματική)

PIK1

ΠΡΩΤΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Η πρώτη ενημερωτική εκπομπή στην τηλεόραση του PIK που καλύπτει την τοπική και διεθνή ειδησεογραφία με δελτία ειδήσεων, παρουσίαση και ανάλυση του έντυπου και ηλεκτρονικού Τύπου, φιλοξενούμενος στο στούντιο και ζωντανές συνδέσεις και ανταποκρίσεις από τον διεθνή και τοπικό χώρο.

Με δελτίο ειδήσεων στη νοηματική.

Δημοσιογραφική Επιμέλεια - Παρουσίαση:
Σταύρος Κυπριανού και Σταυριανή Κωνσταντίνου

Επιμέλεια Δελτίων Ειδήσεων - Παρουσίαση:
Ευγενία Σέργη

Επιμέλεια Παραγωγής - Σκηνοθεσία:
Πανίκος Νικολάου, Κώστας Ορθοδόξου

Δευτέρα με Παρασκευή
6.45 π.μ.
PIK 1

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΔΙΟΝΥΣΗ Π. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ*

Διαστημικά παγόβουνα

Εκείνο το χαρακτηριστικό ανοιξιάτικο βράδυ, πριν από 25 χρόνια, το κρύο ήταν ακόμη διαπεραστικό. Τα φώτα των λιγοστών αυτοκινήτων που μας προσπερνούσαν στην εθνική οδό Πατρών - Κορίνθου δεν μπορούσαν με τίποτα να μειώσουν τη λάμψη των άστρων του ουρανού. Κι εκεί πάνω, ανάμεσα στα άστρα του αστερισμού της Μεγάλης Αρκτού φάνταζε ξεκάθαρα το φωτεινό συννεφάκι που σημάδευε την παρουσία του κομήτη Χιακούτακε. Εκείνο το Σαββατοκύριακο ο Χιακούτακε προσπέρασε τον γαλάζιο πλανήτη μας με ταχύτητα που άγγιζε τις 150.000 χιλιόμετρα την ώρα, ενώ η ουρά του κάλυπτε μια έκταση 75 μοιρών στον σκοτεινό ουρανό. Αυτά τα απλά διαστημικά παγόβουνα, οι κομήτες, αντιμετώπιζονταν ανέκαθεν με φόβο και δεισιδαιμονίες αντιλήψεις, γιατί εθεωρείτο ότι προέλεγαν ή ήταν η αιτία φυσικών θεομηνιών, πολιτικής αστάθειας, επιδημιών, πείνας, πολέμων και κάθε άλλου είδους καταστροφών. Εκείνο το Σαββατοκύριακο του 1996 τρεις δεκάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους στο οδικό δίκτυο της χώρας μας, αλλά για κανέναν απ' αυτούς δεν έφταγε ο Χιακούτακε, που μερικούς μήνες νωρίτερα τον είχε ανακαλύψει ένας Ιάπωνας ερασιτέχνης αστρονόμος. Ήταν κι αυτός απλώς ένας από τους χιλιάδες κομήτες που μας επισκέπτονται κατά καιρούς.

Ένα άλλο απ' αυτά τα παγωμένα αντικείμενα μας επισκέπτεται ανελλιπώς κάθε 76 χρόνια, αφήνοντας πίσω του φοβισμένους ή και πανικόβλητους καμιά φορά τους γήινους παρατηρητές. Το 240 π.Χ. παρατηρήθηκε από Κινέζους αστρονόμους, ενώ το 87 π.Χ. παρατηρήθηκε από τον Ιούλιο Καίσαρα σε ηλικία μόλις 14 ετών. Αργότερα θεωρήθηκε η αιτία της πανώλης του 530 μ.Χ. στην Ευρώπη και το 684 στην Κίνα. Το 1066 η επιστροφή του «σήμε» την καταστροφή και τον θάνατο του βασιλιά Χάρολντ της Αγγλίας στη μάχη του Χάστινγκς κατά των επιδρομών Νορμανδών. Το 1222 ο Μογγόλος κατακτητής Τζένγκις Χαν τον θεώρησε σαν σημάδι ότι θα κατατούσε τον κόσμο. Δεν ήταν πάντοτε πολύ λαμπερός, ήταν όμως πάντοτε ακριβέστατος στο ραντεβού του. Οι άνθρωποι της Γης τον έκουν, καιρό τώρα, ονομάσει κομήτη του Χάλει.

Λεπτομέρεια από τη μήκους 70 μέτρων «ταπισερί» της Μπαγιέ στη Γαλλία (11ος αι. μ.Χ.) που απεικονίζει το πέρας του κομήτη του Χάλει το 1066, πριν από τη μάχη του Χάστινγκς, ανάμεσα στον βασιλιά Χάρολντ της Αγγλίας και στους επιδρομείς Νορμανδούς, στην οποία ο Χάρολντ έχασε τη ζωή του.

Οι κομήτες αντιμετώπιζονταν ανέκαθεν με φόβο και δεισιδαιμονίες αντιλήψεις, γιατί θεωρείτο ότι προέλεγαν ή ήταν η αιτία φυσικών θεομηνιών κ.λπ.

Με τον ερχομό του 20ού αιώνα, ο κόσμος ολόκληρος παρακολούθησε στον ουρανό την εμφάνιση του υπέροχου θεάματος του κομήτη του Χάλει, που ξάφνιασε για τη λαμπρότητά του και τους αστρονόμους και τους απλούς παρατηρητές. Από τις ανακοινώσεις του Τύπου ο κόσμος έμαθε ότι η Γη μας στις 28 Μαΐου 1910 θα περνούσε μέσα από την ουρά του κομήτη, αν και ο πυρήνας του θα βρισκόταν 22 εκατομμύρια χιλιόμετρα μακριά. Εντούτοις ο κόσμος πανικοβλήθηκε, λόγω της ύπαρξης δηλητηριωδών αερίων στην ουρά του. Μερικοί κλειδαμπαρώθηκαν στα σπίτια τους κλείνοντας ερμητικά πόρτες

και παράθυρα. Ενώ σ' άλλα μέρη του κόσμου, διάφοροι απατεώνες και τυχοδιώκτες πουλούσαν «προφυλακτικά χάπια» για τα αέρια του κομήτη! Φυσικά η Γη πέρασε μέσα από την ουρά του κομήτη χωρίς να συμβεί απολύτως τίποτα, αφού τα υλικά της είναι τόσο αραιά διασκορπισμένα ώστε είναι πιο άδεια και από το καλύτερο κενό που μπορούμε να επιτύχουμε στα εργαστήρια της Γης. Έτσι, παρόλο που πολλοί έμειναν κλεισμένοι στα σπίτια τους, χάνοντας το πανέμορφο θέαμα, εκατομμύρια άλλοι σ' όλο τον κόσμο παρακολούθησαν με θαυμασμό το διάβα του κομήτη, καθώς η υπέροχη φωτεινή ουρά του απλωνόταν καλύπτοντας το 1/2 του ουρανού. Η γιαγιά Πολυξένη τον είχε δει (σε ηλικία 12 ετών) και θυμόταν έντονα την εμφάνισή του το 1910. Αν και προχωρημένης ηλικίας, ήταν ανέκδοτη και ήθελε οπωσδήποτε να έρθει μαζί μας για να τον ξαναδεί.

Κι έτσι, πριν από 35 χρόνια, στις αρχές Απριλίου του 1986, με καθαρό ουρανό και ντυμένη καλά για προφύλαξη από το πρωινό κρύο, ξεκινήσαμε στις τρεις το πρωί για τον Λαϊκό της Βουλιαγμένης καμιά δεκαριά από εμάς, μαζί και η

γιαγιά Πολυξένη. Λίγο πάνω από τη σκοτεινή θάλασσα του Σαρωνικού, ανταντεύοντας προς την κατεύθυνση του Σουνίου, η πρωινή πάχνη είχε σκεπάσει για τα καλά τον ορίζοντα. Η απόσταση του κομήτη εκείνο το πρωί ξεπερνούσε τα 90.000.000 χιλιόμετρα, ήταν δηλαδή περίπου 240 φορές πιο μακριά από τη Σελήνη. Οπότε ήταν επόμενο ο κομήτης να μην φαίνεται τόσο έντονα όσο τον θυμόταν η γιαγιά Πολυξένη το 1910. Ένα ζευγαράκι, βλέποντάς μας να κοιτάζουμε με τα κιάλια μας, ρώτησε νυσταγμένα: «Πέρασε ή ακόμα;» Εμφανώς οι πληροφόρες των ΜΜΕ δεν είχαν περάσει πλήρως το μήνυμα ότι οι κομήτες δεν «σουλτασάρουν» στον ουρανό σαν UFO.

Με τον ερχομό του καλοκαιριού του 1986 όλα είχαν τελειώσει. Για εμάς ο κομήτης του Χάλει δεν ήταν παρά μια απλή ανάμνηση, αφού είχε ξεκινήσει και πάλι για το προαιώνιο ταξίδι του στην άδεια σιωπή του Διαστήματος, δίνοντάς μας νέο ραντεβού για το 2061.

* Ο κ. Διονύσης Π. Σιμόπουλος είναι επίτιμος διευθυντής του Ευγενείου Ιδρύματος Πλανηταρίου.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ο Δημήτρης Οικονόμου γεννήθηκε το 1974. Σπούδασε Ελληνική Φιλολογία στην Αθήνα. Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί στο περιοδικό «Μετρονόμος». Πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη το δεύτερο βιβλίο του, «Το απόκρυφο ημερολόγιο της Αριάδνης».

Ποια βιβλία έχετε αυτό τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Το «Ο πόλεμος στον κόσμο» του Νάιαλ Φέργκιουσον και τη συλλογή διηγημάτων του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη «Σκοτεινά παραμύθια», που επιμελήθηκε ο Στρατής Πασαλάης.

Ποιος ήρωας/ηρώίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;

Ο Μισέλ Μαρινί από τη «Λέσχη των αθεράπευτα αισιόδοξων» του Ζαν-Μισέλ Γκενασιά, για να ακούσω τον Λεονίντ να μου αφηγείται κάτι για τη γυναίκα της ζωής του που άφησε πίσω στην κομμουνιστική Ρωσία.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;

Τον Πάτρικ Λι Φέρμφορ, τον Λέοναρντ Κοέν, τον Οδυσσέα Ελύτη και τον Ιαν Ράνκιν. Θα πίνουμε κρασί και θα λέμε ιστορίες μέχρι το πρωί.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Στα «Εγκλήματα της Αλικίας» του Γκιγέρμο Μαρτίνες ανακάλυψα τον μαθηματικό, φωτογράφο -και ηθικά αμφιλεγόμενο- Λούις Κάρολ, τον οποίο γνώριζα μόνο ως δημιουργό της «Αλικίας στη Χώρα των Θαυμάτων».

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;

Την «Ερημη χώρα» του Ελιστ. Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; Τη «Στράγγα των περιστεριών» του Τζον Λε Καρέ. Κάθε φορά που το διαβάζω, ταξιδεύω άλλοτε σε κοσμοπολίτικα μέρη κι άλλοτε σε χώρες που τις μαστίζει η φτώχεια κι ο θάνατος.

Πώς λειτουργεί και πώς εντάσσεται η Αρχαιολογία στον μησοπολιτιστικό ιστό του βιβλίου σας;

Αποτελεί το ιστορικό υπόστρωμα πάνω στο οποίο εξελίσσονται οι μυστικές συναντήσεις των ηρώων με πλάσματα καμωμένα από λάσπη και όνειρο. Αλλιώς ο αρχαιολόγος είναι ο κατεξοχήν επαγγελματίας της μεταφυσικής.

Ποιο είναι το βαθύτερο κίνητρο, η έμπνευση και η αγωνία των χαρακτήρων σας πίσω από τη δράση τους;

Κυνηγούν το όνειρό τους. Η Αρχαιολογία είναι απλώς το μέσο. Ο Καλοκαιρινός, π.χ., οραματίζεται με πάθος μια Κρήτη Λεύτερη, ενσωματωμένη στο ελληνικό κράτος. Πιστεύει ότι τα ευρήματα από το μινωικό ανάκτορο θα ενισχύσουν την εθνική συνείδηση των υπόδουλων αδελφών του.

Ποιο είναι το στοιχείο που σας εμπνέει περισσότερο στην αρχαιολογική ιστορία της Κρήτης τόσο ώστε να το κάνετε μυθιστόρημα;

Οι συναρπαστικοί μύθοι που αφορούν τη βασιλική οικογένεια. Ο σοφός Μίνωας, ο αφύσικος έρωτας της Πασιφάης για τον ταύρο, ο λαβύρινθος... Η ανασκαφή της Κνωσού μοιάζει να άνοιξε μια πύλη που επικοινωνεί με μια άλλη διάσταση.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Αειθαλής νόστος

ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ
Δίφορη μνήμη
εκδ. Πόλις, σελ. 180

Κάθε γενέθλιος τόπος είναι κατά κάποιον τρόπο μυστικιστικός. Η επιστροφή στα χωμάτα του είναι χοροστασία. Ετσι μοιάζει να αισθάνεται ο Γιώργος Θεοχάρης επιστρέφοντας στη γενέτειρά του, τη Δεσφίνα της Φωκίδας. Σε αυτή τη δεύτερη ανθοφορία της μνήμης, όταν το παρελθόν ξαναγίνεται θαλαρό παρόν, η γραφή λειτουργεί σαν κλειστό φωτογραφικό μηχανή. Ένα κλειστό που ανοίγοντας ξανά επιτρέπει στον απθανατισμένο θανόντα να ανακτηθεί, για ένα θάυμα του δευτερολέπτου, την ευφορία της μορφής του. «Εμείνετε το διάφραγμα ανοικτό στις αναμνήσεις». Οι παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες είναι δώματα θανάτου. «Ίσως γιατί τα κατάρρα δοντάκια τους στο περιθώριο έχουν τη δύναμη να ροκανίζουν τη φθορά». Το διάφραγμα ανοικτό, το οστεοφυλάκιο ξεσκέπαστο και ο νεκρός για μια στιγμή ξαναγεννημένος, «ως οστά γεγυμνωμένα έστω, ως μνήμη έστω, αναστημένος ως μνήμη ο προσφιλής μου νεκρός».

Καταβολιάζοντας τη γραφή με την αστειρευτή ευαγγελική ποιητική, αλλά και με την ποίηση που

ο ίδιος επί χρόνια καλλιέργησε, ο Θεοχάρης προσδίδει στην αναβίωση της γενέτειρας την κατάλυση ιεροπραξίας, σαν να ανάβει κεριά για τους αποδημήσαντες στις αιώνιες μονές. Η παραμυθητική ανάμνηση υποβάλλει ένα κρυστάλλινο αίσθημα αγιότητας.

Μια γυναίκα θρηνολογεί κρατώντας στην αγκαλιά της τη γίδα της που πεθαίνει. Μια γερόντισσα ανάβει τη καντήλια των απογόνων της. Μια άλλη τοποθετεί ένα ποτήρι νερό δίπλα στο φέρετρο, για να ξεδιψά η ψυχή πριν από την ανάκλησή της στους ουρανοί. Ένας άνδρας μοναχός δίπλα στο κύμα δίνει «ρεύμα στο φεγγάρι», ζεματίζοντας το σκοτάδι με το αγγελοκρουσμένο βλέμμα του. Ένα ορφανεμένο κοριτσάκι, η γιαγιά του συγγραφέα, μαζεύει δεκαρίτσες για να αγοράσει μια καινούργια μαμά. Ένας αγρότης, συγκλονισμένος από βαθύτατη ευλάβεια, καθαρίζει από τα αγριόχορτα ένα κτηματάκι. Καθώς έσκαβε το χώμα, ένιωθε

σαν να «ακουμπούσε το αποτύπωμά της παλάμης του παππούλη του». «Κάτι σαν χειραψία πάνω από την άβυσσο με τον προπάτορά του». Οι λέξεις λιτανεύουν στο λυκόφως του ασπρόμαυρου την τοπιογραφία της Δεσφίνας της μετεμφυλιακής εποχής. Παντοπαλεια, καφενεία, κουρεία, κασάποταβέρνες, μπακάλικα, εκκλησίες, ναϊσχοί και ξωκλήσια. Αϊδίοι οδοδείκτες. Μόνο οι άνθρωποι που τα λειτουργούσαν λείπουν. Σε ένα κομμάτι του βιβλίου ο Θεοχάρης τιτλοφορεί τα συναθροισμένα στιγμιότυπα με τύπους φωτογραφικών μηχανών.

Έτσι, κάθε διαφορετική μηχανή υποδηλώνει μια διαφορετική τεχνική λήψης ή, αλλιώς, τις ετεροειδείς γλωσσικές τεχνικές για να απαθανατιστεί ο όσιος όσο και χθόνιος τόπος. Οι άνθρωποι στις φωτογραφίες θεοδρομούν, αλλά στην πορεία τα χέρια τους γεμίζουν χώματα. Δίπλα στα αναμμένα καντήλια στάζει αδικοχημένο αίμα. Η ειδοσιογραφία της εποχής,

που παρεμβάλλεται στις επιμνημόσυνες εξιστορήσεις, βοά από οικόσιτους και δημόσιους ολέθρους. Διαφεύγοντας τον στατικό χρόνο της ιστοριογραφίας, τα πρόσωπα μετοικούν στην προσωπική μυθολογία του συγγραφέα, από παρελθόν γίνονται ποίηση. Καθώς το «θυμάμαι» επανέρχεται ανάμεσα στις προτάσεις, σαν γόος και ξόρκι, καταλαγιάζει εντέλει σε μια πικρή παραδοχή: «Τη μαύρη μοίρα των Λαβδακιδών του χωριού μου, θυμάμαι». Ανασταίνοντας μια ζωή, την οποία κανοναρούσε ο ναός του Αγίου Χαραλάμπους, ο συγγραφέας με θλίψη συλλογίζεται πως «τ' αμπέλια έγιναν μπαϊρία και η σναξή στον αγίο τη γιορτή όλο και λιγότερους προσκυνητές συγκεντρώνει». Δεν μιλάει για τον πολιούχο αγίο, αλλά για το ξωκλήσι του Αϊ-Στέφανου και ένα παρακείμενο αμπελάκι. Σε άλλο αμπέλι, στο ξωκλήσι του Αϊ-Τρύφωνα, ιεραουργούσε ο παππούς του με ένα κλαδευτήρι. Σπίτι, κοιμητήρι, ξωκλήσι, φύση. Σε αυτή την αγιωτική έκταση τελεί ο Θεοχάρης την αρτοκλασία της μνήμης, θυμίζοντας με την εξίσια γραφή του το βιβλίο «Στ' αμπέλια» του Σταύρου Ζουμπουλάκη, όπου η ιεροπρέπεια της φύσης γίνεται ο θόλος μιας μεταρσιωτικής αυτομυθοπλασίας.

Πρώτα σε πωλήσεις

Ανθρωπιστικές επιστήμες

1 «Greek Revolution - A Critical Dictionary» των Paschalis Kitromilides & Constantinos Tsoukalas (Harvard University Press)

2 «Venizelos: The Making of a Greek Statesman, 1864-1914» του Michael Llewellyn-Smith (Hurst)

3 «Stalin's War - A New History of the Second World War» του Sean McMeekin (Allen Lane)

4 «Beyond Order - 12 More Rules for Life» του Jordan Peterson (Allen Lane)

5 «Morbid Symptoms - An Anatomy of a World in Crisis» του Donald Sassoon (Verso)

Θετικές Επιστήμες

1 «Helgoland - Making Sense of the Quantum Revolution» του Carlo Rovelli (Allen Lane)

2 «Agents and Goals in Evolution» του Samir Okasha (Oxford University Press)

3 «The Spike - An Epic Journey Through the Brain in 2.1 Seconds» του Mark Humphries (Princeton University Press)

4 «Modern Epidemics - From the Spanish Flu to COVID-19» του Salvador Macip (Polity Press)

5 «Math Without Numbers» του Milo Beckman (Allen Lane)

* Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το Ξενολόγισσο επιστημονικό βιβλιοπωλείο Bookpath (Σόλωνος 69, Αθήνα)

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡΙΣΙ

Ανοικτά μουσεία

Η 19η Μαΐου είναι η ημέρα ανάστασης του πολιτισμού στη Γαλλία. Μουσεία, γκαλερί, θέατρα και κινηματογράφοι θα πάρουν, εκτός απρόοπτου, την άδεια της πολυπόθητης επαναλειτουργίας έπειτα από παύση έξι μηνών. Η λειτουργία θα υπακούει σε αυστηρούς κανόνες ανώτατου αριθμού επισκεπτών, που μπορεί να αυξηθεί τον επόμενο μήνα. Η αγορά του πολιτισμού στη Γαλλία είναι πυλώνας της εθνικής οικονομίας και συνδέεται άρρηκτα και με την επαναλειτουργία του τουρισμού.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ο Λαρς φον Τρίερ στα 65

Αποτραβηγμένος σε έναν κόσμο σιωπής και απόστασης, ο Λαρς φον Τρίερ έχει καιρό να απασχολήσει τα μέσα ενημέρωσης. «Αν δεν ήταν δικές μου οι ταινίες, νομίζω δεν θα πήγαινα να τις δω», είχε πει σε συνέντευξή του στην εφημερίδα Sueddeutsche Zeitung. Νέες αναφορές στο έργο και στην περίπλοκη προσωπικότητά του ήρθαν στη δημοσιότητα με αφορμή τα 65α γενέθλιά του. Ο Λαρς φον Τρίερ αποτελεί από μόνος του έναν κόσμο αυτοτελή.

ΡΩΣΙΑ

Το πρώτο έργο του Νόρμαν Φόστερ

Στην πόλη Εκατερίνεμπουργκ, το αρχιτεκτονικό γραφείο Foster + Partners αποκαλύπτει το πρώτο έργο του στη Ρωσία. Είναι η έδρα της RCC, μιας από τις μεγαλύτερες εταιρείες παραγωγής χαλκού. Το κτίριο, 15 ορόφων, παραπέμπει στη χημική δομή του χαλκού, με ορειχάλκινους ρόμβους. Όλα τα μορφολογικά στοιχεία καθώς και κάθε μέρος της επιφάνειας και του ντιζάιν σχεδιάστηκαν από το αρχιτεκτονικό γραφείο, που παρέδωσε ένα έργο ολιστικής συνοχής.

BIENNA

Ο πολιτισμός των Αζτέκων

Στο Weltmuseum, η έκθεση για τον πολιτισμό των Αζτέκων αποκαλύπτει σε βάθος έναν κόσμο πολυσημο και μυστηριώδη. Είναι μια σύμπραξη σημαντικών οργανισμών όπως το Μουσείο Λίντεν της Στουτγάρδης, το Εθνογραφικό Μουσείο της Ολλανδίας και το Εθνικό Ινστιτούτο Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Μεξικού. Οι Αζτέκοι είχαν ηγεμονική θέση στην Κεντρική Αμερική την εποχή της ισπανικής κατάκτησης, στις αρχές του 16ου αιώνα.

ΡΩΜΗ

Δάπεδο στο Κολοσσαίο

Η άρενα του Κολοσσαίου παραμένει χωρίς δάπεδο από τον 19ο αιώνα. Η ιταλική κυβέρνηση ενέκρινε τη μελέτη για τη διαμόρφωση της αρένας ώστε οι επισκέπτες να μπορούν να περπατούν όπου στέκονταν οι μονομάχοι. Η μιλιανέζικη εταιρεία Ingegneria κέρδισε τον διαγωνισμό και το έργο θα παραδοθεί το 2023. Όπως επισημαίνεται, η νέα αντίληψη της διαμόρφωσης θα προσφέρει σύνθετο και έντονο βίωμα από την επίσκεψη και απόκλιση από τη μουσειακή λογική του 19ου αιώνα.

Ρίτσαρντ Εστες, «Το πορτρέτο του Ι. Μ. Πέι», 1996. Λάδι σε καμβά. Απόκτημα της Εθνικής Πινακοθήκης της Ουάσιγκτον.

Ο αρχιτέκτων
Ι. Μ. Πέι
και η Εθνική
Πινακοθήκη
στην
Ουάσιγκτον

Το πορτρέτο του Κινεζοαμερικανού αρχιτέκτονα Ι. Μ. Πέι (1917-2019), έργο του σημαντικού φωτορεαλιστή ζωγράφου Ρίτσαρντ Εστες (γεννημένου το 1932), είναι ένα από τα νέα αποκτήματα της Εθνικής Πινακοθήκης της Ουάσιγκτον, δωρεά του Ιαν και της Ανέτ Κάμινγκ. Αν αυτό το έργο του 1996 (παραγγελία της Πινακοθήκης) είναι πολλαπλώς ενδιαφέρον είναι γιατί έρχεται να φωτίσει μια προσωπικότητα σαν αυτή του Ι. Μ. Πέι μέσα στο περιβάλλον του ερευνητικού κέντρου και του αναγνωστήριου της Πινακοθήκης και, επιπλέον, να

συνδέσει τον δημιουργό με το δημιουργήμα του. Αυτή η βαθιά σχέση ορίζεται και εγγράφεται πλέον σε ένα κοινό στρώμα μνήμης και ταυτόχρονα αναδεικνύεται ως μια κληρονομιά πολλαπλώς δυναμική. Αυτό το έργο είναι το πρώτο του Ρίτσαρντ Εστες που εντάσσεται στις συλλογές της Πινακοθήκης, που διέθετε ήδη 34 χαρακτικά του. Το πορτρέτο του Ι. Μ. Πέι θεωρείται ωστόσο ξεχωριστό γιατί τον παρουσιάζει εν μέσω πυκνών αρχιτεκτονικών αναφορών, σε αντίθεση με τις ευδιάκριτες και ευανάγνωστες φόρμες άλλων έργων του Εστες.

Εδώ, απελευθερώνεται η συναισθηματική σχέση με το αρχιτεκτονικό έργο και ολοκληρώνεται τελετουργικά η υστεροφημία του δημιουργού. Ο Ι. Μ. Πέι, ο οποίος από τη νεαρή ηλικία των σπουδών του έμεινε στις ΗΠΑ για πάντα και προχώρησε σε μια εξαιρετική ώσμωση με το διεθνοποιημένο περιβάλλον των μεταπολεμικών δεκαετιών, είναι ο αρχιτέκτων του Ανατολικού Κτιρίου (East Building) της Νάσιοναλ Γκάλερι της Ουάσιγκτον και μέσα σε αυτό είναι που τοποθετήθηκε στο έργο του Ρίτσαρντ Εστες. Το Ανατολικό Κτίριο εγκαινιάστηκε το 1978 και μαζί με

τη Fourth Street Plaza ακριβώς μπροστά, επίσης έργο του Ι. Μ. Πέι, αποτέλεσε μια δυναμική έκφραση δημοσίας αρχιτεκτονικής και δημοσίου χώρου που έχει προ πολλού εγγραφεί στο ιστορικό, πλέον, τοπίο της Ουάσιγκτον. Το κτίριο του Ι. Μ. Πέι αναβάθμισε τον ρόλο και το κύρος της Εθνικής Πινακοθήκης καθώς αποκτήθηκε ο ζωτικός χώρος για τις συλλογές μοντέρνας και σύγχρονης τέχνης, όπως και δυνατότητα για μεγάλες περιοδικές εκθέσεις. Επιπλέον, η βιβλιοθήκη με τη συλλογή σπανίων βιβλίων και το Κέντρο Ερευνας Εικαστικών Τεχνών προέδωσαν στην

Εθνική Πινακοθήκη ένα σημαντικό εργαλείο στον χώρο της έρευνας και της γνώσης στην πρωτοπορία αντίστοιχων ιδρυμάτων του κόσμου. Ο Ι. Μ. Πέι είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την εικόνα και τη λειτουργία της Πινακοθήκης, όταν αποφασίστηκε η επέκτασή και ο εκσυγχρονισμός της τη δεκαετία του 1970. Παρατηρούμε επίσης την πρόσκληση της υψηλής αρχιτεκτονικής και τον ρόλο που καλείται να επιτελέσει όταν πρέπει να εκφραστούν στόχοι και λειτουργίες που εκφράζουν ένα κοινό ιδεώδες και αντανάκλαση του γόπτρου ενός ιδρύματος σε βάθος δεκαετιών.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Όταν ο Ινγκμαρ Μπέργκμαν συνάντησε τον Τσαρλς Μπρόνσον

«Έχεις διάθεση για λίγο Μπέργκμαν ακόμη;» με ρωτάει ο κύριος Γκρι. Αναφέρεται φυσικά στο σημείωμα της περασμένης Κυριακής, το οποίο προέκυψε από την ανάγνωση του αυτοβιογραφικού μυθιστορήματος της Λιβ Ούλμαν, κόρης της Λιβ Ούλμαν και του Ινγκμαρ Μπέργκμαν, με τον τίτλο «Ανεσυχία» (Μεταίχιμο, μτφρ. Χιλντα Παπαδημητρίου).

«Μην ανησυχείς», συνεχίζει ο κύριος Γκρι, «αυτή τη φορά θα ελαφρύνουμε λίγο τους τόνους». Τι εννοεί;

«Το ήξερες ότι ο Μπέργκμαν μοιραζόταν τον ίδιο ατζέντη και τον ίδιο υπεύθυνο δημοσίων σχέσεων με τον Τσαρλς Μπρόνσον;».

Τον Τσαρλς Μπρόνσον των «Φακέλων Βαλάτσι» και της σειράς των βίαιων ταινιών «Death Wish»; «Ναι, ακριβώς αυτόν».

Δεν το ήξερα, όχι. Ομολογώ πως

«Ξέρω πως αυτή η ταινία δεν είναι και Μπέργκμαν, αλλά τουλάχιστον θα βγάλουμε κάνα φράγκο».

δυσκολευόμουν να συνδυάσω στο μυαλό μου τον υπαρξιακό ζόφο των μοναχικών πρωταγωνιστών του Σουηδού ή την αποξένωση των ζευγαριών του, με τη φονική, παρακμιακή Νέα Υόρκη της δεκαετίας του '70, τη σκανδιναβική σιωπή με τον αμερικανικό θόρυβο. Ίσως βέβαια αυτό που να ενώνει τους δύο ολότελα ξένους μεταξύ τους κόσμους να είναι η παντελής απουσία του Θεού και...

«Πας να το βαρύνεις πάλι», με

«Και τι ακριβώς είναι η σκηνή που γυρίζετε σήμερα, κύριε Μπρόνσον;», ρώτησε γεμάτος περιέργεια ο Ινγκμαρ Μπέργκμαν.

διακόπτει ο κύριος Γκρι. «Άκουσε: ο Μπέργκμαν είχε μπλεξίματα με την εφορία στη Σουηδία κι έφυγε από τη χώρα. Τότε ταξίδεψε για πρώτη φορά στο Λος Άντζελες και ζήτησε να επισκεφθεί ένα στούντιο του Χόλιγουντ. Ο συγκεκριμένος ατζέντης, ονόματι Πολ Κόνερ, και ο υπεύθυνος δημοσίων σχέσεων Ερνι Αντερσον έφεραν τον Μπέργκμαν στα γυρίσματα μιας ταινίας δράσης στην οποία πρωταγωνιστούσε ο Μπρόνσον.

«Ο Αντερσον διάταξε λίγο. Γιατί; Επειδή άκουγε συχνά τον Μπρόνσον να του εξομολογείται, με μια αυτοκριτική διάθεση, "ξέρω πως αυτή η ταινία δεν είναι και Μπέργκμαν, αλλά τουλάχιστον θα βγάλουμε κάνα φράγκο"».

«Ωστόσο, οι δύο άνδρες συναντήθηκαν και ο Μπέργκμαν, γεμάτος περιέργεια, ζήτησε από τον Μπρόνσον να του εξηγήσει τι ήταν η σκη-

νή που γύριζε εκείνη την ημέρα. «Είναι η σκηνή όπου με πυροβολούν», εξήγησε ο Μπρόνσον. «Έχω πάνω μου αυτά τα ειδικά σακουλάκια κάτω από τα ρούχα, δεμένα στο σώμα μου, γεμάτα με ψεύτικο αίμα που συνδέονται με έναν ειδικό μηχανισμό. Την κατάλληλη στιγμή, μόλις ο τεχνικός πατήσει ένα κουμπί, σκάνε και γεμίζω αίμα. Φαίνεται έτσι ότι με έχουν πυροβολήσει».

«Εκπληκτικό», σχολίασε ο Μπέργκμαν συνεπαρμένος. «Δεν είχα ιδέα ότι υπάρχει τέτοιος μηχανισμός».

«Ο Τσαρλς Μπρόνσον τον κοίταξε σοκαρισμένος. "Δηλαδή, σαν να λέμε", ρώτησε μετά ανυποψίαστος, αλλά και με μεγάλη ευγένεια (ήταν ευγενικός άνθρωπος ο Μπρόνσον παρά τους βίαιους ρόλους που αναλάμβανε), "στις δικές σας ταινίες δεν έχετε πολυβόλα";».

Επεκτείνοντας τα σύνορα της σκέψης

Ο τόμος «Πολίτες της Βαβυλωνίας», που θα κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Νήσος, είναι γραμμένος από τους μεταφραστές

Τι θα είχαμε απογίνει χωρίς τους μεταφραστές; Το ερώτημα δεν είναι ρητορικό. Το ότι γνωρίσαμε και αγαπήσαμε κείμενα (πεζά, ποιητικά, δοκίμια, αρχαία, κλασικά έργα, θεατρικά) μέσω αυτής της χρυσής διαμεσολάβησης το θεωρούμε δεδομένο, όμως παραμένει ένα ζητούμενο: το δώρο που μας προσφέρει η μεταφράστρια είναι απλώς ανεκτίμητο. Κακοπληρωμένοι, παραμελημένοι, σχεδόν αποσιωπημένοι έως πριν από λίγα χρόνια, οι μεταφραστές επιτελούν έναν άθλο ή απλώς διασώζουν ώρες πλήξης και κενού από τις ζωές μας, προσφέροντάς μας την απόλαυση της ανάγνωσης.

Η μεταφράστρια μεταφράζει – τι έχει να πει όμως για το έργο της, για την εμπειρία της μετάφρασης, τι έχει να πει ο μεταφραστής για

τη θεωρία και την πρακτική της, για την αγωνία και τις κακοτοπιές της; Ο τόμος «Πολίτες της Βαβυλωνίας», που κυκλοφορεί σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Νήσος σε επιμέλεια της μεταφράστριας Μαρίας Παπαδήμα, συγκεντρώνει σειρά ετερόκλητων κειμένων τα οποία υπογράφουν ορισμένα από τα κορυφαία ονόματα της μετάφρασης στη χώρα μας: από την Κατερίνα Σκινά και την Αλεξάνδρα Ιωαννίδου έως τον Δημήτρη Καλοκύρη, τον Αχιλλέα Κυριακίδη και τον Γιάννη Χάρη και από τη Σεσίλ Ιγγλέση Μαργέλου, τον Αλέξανδρο Ισαρη και τον Στρατή Πασχάλη έως τον Δημήτρη Δημητριάδη, τον Ανδρέα Παππά, τον Ντέιβιντ Κόνολι και πολλές ακόμα εκλεκτές υπογραφές (τριάντα στο σύνολο), όλοι μεταφέρουν στο

χαρτί, σε πρώτο πρόσωπο συχνά, τον κόπο, την εμμονή, τη δημιουργική βάσανο της μεταφραστικής άσκησης.

Όπως γράφει στον πρόλογό της η επιμελήτρια της έκδοσης Μαρία Παπαδήμα, «Ο μύθος της Βαβυλωνίας, της Βαβυλώνας και της Βαβέλ έρχεται πάντα στον νου

Το ότι γνωρίσαμε και αγαπήσαμε κείμενα (πεζά, ποιητικά, δοκίμια, αρχαία, κλασικά έργα, θεατρικά) το οφείλουμε σε αυτούς,

μας όταν μιλάμε για πολυεθνία, πολυγλωσσία αλλά και σύγχυση και ασυνεννοησία, τιμωρητικές συνέπειες της θεικής βούλησης, η οποία γκρέμισε ανηλεώς το μοναδικό στους αιώνες ανθρώπινο δημιούργημα που στόχευε τον ουρανό. Οι πρώτοι μεταφραστές της Ιστορίας συγκαταλέγονται στους κατοίκους αυτής της μυθικής γης, που ως κράτος υπήρξε πλούσιο και ισχυρό, λίκνο σπουδαίων πολιτισμών, με εξαιρετική ανάπτυξη των επιστημών και των γραμμάτων – ως πόλη λαμπρή και τρυφή, με τους πολυθρύλιτους κρεμαστούς της κήπους αντάξιους του Παραδείσου, και πρώτη μεγαλούπολη της Ιστορίας – και ως πύργος έκφραση αλαζονική, ισότιμη της θεικής δημιουργίας. (...) Αναφορά στο επάγγελμα του

διερμνέα γίνεται ήδη από το 2600-2450 π.Χ., ενώ έχουμε την πρώτη απεικόνιση μεταφραστή στην Ιστορία της ανθρωπότητας στον προσωπικό κυλινδρικό σφραγιδολίθο του Σου-Ιλισού, όπου βλέπουμε τον μεταφραστή της γλώσσας μελούκα, όπως αυτοπροσδιορίζεται, ανάμεσα σε δύο άλλα άτομα, ανθρωπάκι καθιστό, σχεδόν αιωρούμενο, να μιμείται την κίνηση του ενός στραμμένος προς τον άλλον, επιτελώντας (!) τον διαμεσολαβητικό του ρόλο. Σήμερα ο μεταφραστής δεν είναι ασφαλώς μια αινιγματική μορφή, όπως σ' εκείνη την πρώτη απεικόνισή του, αλλά ένας από τους βασικούς συντελεστές του πολιτισμού μας, ο οποίος διεκδικεί εν γνώσει λόγου τη διαφάνεια ή την αδιαφάνειά του: έχει μια θέση εμ-

φανή στο εξώφυλλο του βιβλίου – αν και όχι πάντα το επάγγελμά του σπουδάζεται πλέον και ο ίδιος γίνεται αντικείμενο σπουδών. Σπάνια, ωστόσο, του δίνεται η ευκαιρία να μιλήσει για τη δουλειά του σε πρώτο πρόσωπο, να μοιραστεί τις εμπειρίες του και τον αναστοχασμό του, εν ολίγοις να ανοίξει το εργαστήριό του και την καρδιά του στους αναγνώστες των μεταφράσεών του κι ακόμα πιο σπάνια να συνομιλήσει με τους ομοίους του».

Αυτό ακριβώς συμβαίνει στις σελίδες του υπό έκδοση τόμου: ο μεταφραστής μιλάει για τη δουλειά του. Σήμερα η «Κ» επιλέγει τρία ενδεικτικά αποσπάσματα από κείμενα που απαρτίζουν την έκδοση.

H. M.

Η κατάκτηση του ξένου κειμένου με την ερωτική σημασία της λέξης

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Κατερίνα Σκινά: Στα «Προλεγόμενα» της Αισθηματικής αγωγής του Γκυστάβ Φλωμπέρ, που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Οδυσσέας το 1981, ο μεταφραστής, ο αείμνηστος καθηγητής Παναγιώτης Μουλλάς, ανακαλούσε τις συνθήκες υπό τις οποίες εργάστηκε για την απόδοση του έργου στα ελληνικά, μεσούσης της δικτατορίας, στο Παρίσι. «Θυμάμαι την ατμόσφαιρα της ετοιμασίας της», έγραφε. «Μια διάχυτη αίσθηση κλειστού ορίζοντα (η δικτατορία φαινόταν τότε να σταθεροποιείται), ένα σιωπηλό αναγνωστήριο στο βραζιλιάνικο σπίτι της παρισινής Φοιτητούπολης (ο Μάης του '68 μόλις είχε καταλαγιάσει), μια επιμονή φυγή με στην Ιστορία (η εποχή ευνοούσε τις αντικειμενικές συστοιχίες). Αλλά το πρόβλημα ήταν κυρίως η κατάκτηση του ξένου κειμένου. Για τον μεταφραστή: πρόβλημα αυτοσυντήρησης, μέσα σ' ένα ξενόγλωσσο περιβάλλον» και κατάκτηση με την ερωτική σημασία της λέξης».

Πράγματι, η μετάφραση εμπειρεύει ένα στοιχείο δοκιμασίας, το οποίο πολλοί έχουν συνδέσει με τα πάθη του έρωτα, ένα πένθος που ενυπάρχει στη συνεκτικοποίηση ότι το ξένο κείμενο, τουτέστιν το ξένο σώμα, πάντα θα διαφεύγει.

Ποτέ δεν θα επιτευχθεί η απόλυτη προσοικειώση, ποτέ δεν θα υπάρξει κέρδος χωρίς απώλεια, ποτέ δεν θα απαλειφθούν ολοκληρωτικά οι κίνδυνοι τους οποίους υπαινίσσεται η ευρέως γνωστή προβληματική της πιστότητας και της προδοσίας, η οποία συνδέεται τόσο με τη μετάφραση, όσο και με την ερωτική κατάκτηση: υπόσχεση και συνάμα καχυποψία.

Δημήτρης Καλοκύρης:

Η γνωριμία μου με την πεζογραφία (πρώτα) του Μπόρχες αρχίζει στις αρχές του '70, την εποχή της παρέας του περιοδικού Τραμ, όταν καταπατήσαμε να αποδώσω στα ελληνικά ένα διήγημά του («Τα κυκλικά ερείπια»), που μετέφρασε κατά λέξη, για τις ανάγκες του πρώτου τεύχους, μια υπομονετική ελληνομαθής συμφοιτήτρια από την Αργεντινή. Το αποτέλεσμα της συνεργασίας ήταν μάλλον απογοητευτικό, η κοσμολογία, όμως, του Μπόρχες με είχε ήδη εμβολιάσει. Από τότε, αποπειράθηκα πολλές φορές να μεταφράσω διηγήματά του, πάντοτε από τα γαλλικά ή τα αγγλικά, γλώσσες που ψέλλιζα (αναφορά στον Μικαήλ Ψελλό!) λίγο-πολύ όπως όλοι. Χρόνια αργότερα, σε μια αγγλική έκδοση ποιημάτων του, όπου δημοσιεύονταν αντικριστά και το ισπα-

Το βιβλίο έχει επιμεληθεί η μεταφράστρια Μαρία Παπαδήμα.

«Το ανθρωπό και μπαρόκ ύφος σας στο «Αστείο» έγινε απέρητο και διαυγές στα επόμενα βιβλία σας. Γιατί αυτή η αλλαγή;». «Τι; Το ανθρωπό και μπαρόκ ύφος μου;» μένει ενεδός ο Κούντερα.

νικό πρωτότυπο, άρχισα να εκτιμώ τον καιρό, κάπως καλύτερησαν τα πράγματα. Διερωτήθησα το πρόβλημα αν «μεταφράζω» μπορεί και να σημαίνει γενικότερα «χρησιμοποιοί ένα πρόσωπο για να υποβάλω τον λόγο μου». Πώς καθορίζω την τύχη του ξένου συγγραφέα στη γλώσσα μου, αναγκάζοντάς τον να διαλέξει: Ονειρο ή ενύπνιο; Κορμί ή σώμα; Νέφος ή σύννεφο; Χρυσάφι ή μάλαμα; Και πότε; Πώς επιλέγεται το τοπικό κριτήριο; Τον αφήνω να βουλιάζει στα διλήμματα. Συνεπώς, η μεταφραστική διαδικασία δεν την αντιλαμβάνομαι σαν μια υπηρεσία, μια εργασία ενδιαμέσου, ένα αναγκαίο κακό για τον εκδότη ή τον αναγνώστη – αλλά σαν συγγραφή με δεδομένη εμπνευσή: μια κατ' ανάγκη της ημετέρας. Αλλωστε, ένα μεταφρασμένο κείμενο δεν μπορεί να αποτύπώνει το πρωτότυπο: η μετάφραση δεν είναι φωτιστική: ή θα το συρρικνώνει ή θα το ξεπερνά.

Επειδή, όμως, η μετάφραση είναι παράλληλα και μια μορφή μεταμύησης, είμαστε ήδη στις περιοχές της παρωδίας. Κι αυτό γιατί, ίσως, κάθε μετάφραση πρέπει να εννοείται εντός εισαγωγικών: ένας Ρώσος πρίγκιπας, ένας Κινέζος φιλόσοφος, ένας αγρότης της Λου-

Ο πύργος της Βαβέλ. «Διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς Σύγχυσις, ὅτι ἐκεῖ συνέχευε Κύριος τὰ χεῖλη πάσης τῆς γῆς, καὶ ἐκείθεν διέσπειρεν αὐτοὺς Κύριος ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς». Γένεσις, 11:9.

ιζιάνας, λόγου χάριν, που ζουν στα λογοτεχνικά τοπία τους, στην ιδιόμορφη κλωρίδα τους και στα δυσπρόφερτα ονόματά τους, όταν μέσω του μεταφρασμένου κειμένου, δεν διανύουν μια διάσταση αυτοκατάργησης, αν όχι ασυνειδήτης ή αναγκαστικής αυτοειρωνείας; Πόσο μάλλον όταν «το φεγγάρι της Βεγγάλης δεν είναι ίδιο με το φεγγάρι της Υεμένης, όσο κι αν περιγράφεται με τα ίδια λόγια», όπως επιμένει ο κατά Μπόρχες «Αβερρόνης».

Γιάννης Η. Χάρης: Την πονεμένη ιστορία των μεταφράσεών του, ειδικότερα του Αστείου, την έχει αφηγηθεί ο ίδιος ο Κούντερα: πέντε σελίδες με μικρά τυπογραφικά στοιχεία στο τέλος της «οριστικής γαλλικής μετάφρασης» του 1985, δεκαεφτά χρόνια από την πρώτη γαλλική έκδοση (1968), ιστορούν τη γαλλική μεταφραστική περιπέτεια: ενώ τεσσαρεσιήμισι πυκνωτισμένες σελίδες στην αρχή της πέμπτης αγγλικής έκδοσης του Αστείου, το 1992 πα, ιστορούν τα σαράντα κύματα από τα οποία πέρασε η αγγλική μετάφραση.

Μια σύντομη αλλά ιδιαίτερα ευχλωπτη αναφορά στη μεταφραστική τύχη πάντα του Αστείου μάς δίνει και το 1986, στην Τέχνη του

μυθιστορήματος: «Το 1968 και 1969 το Αστείο μεταφράστηκε σε όλες τις γλώσσες της Δύσης. Τι εκπλήξεις όμως! Στη Γαλλία ο μεταφραστής είχε ξαναγράψει το μυθιστόρημα στολίζοντας το ύφος μου. Στην Αγγλία ο εκδότης είχε κόψει όλα τα περάσματα με τους στοχασμούς, είχε απαλείψει τα μουσικολογικά κεφάλαια, είχε αλλάξει τη σειρά των μερών, είχε ανασυνθέσει το μυθιστόρημα. Σε μιαν άλλη χώρα: Συναντώ τον μεταφραστή μου: δεν ξέρει ούτε μια τσέκικη λέξη. «Πώς μεταφράσατε;» Απαντάει: «Με την καρδιά μου» και μου δείχνει τη φωτογραφία μου, που τη βγάδι από το πορτοφόλι του. Ήταν τόσο συμπαθητικός, ώστε λίγο ακόμα και θα πίστευα πως θα μπορούσε κανείς με απλήθθεια να μεταφράσει χάρη σε μια υπερέθλη της καρδιάς. Βέβαια, το πράγμα ήταν απλούστερο: είχε μεταφράσει ξεκινώντας από το γαλλικό rewriting, όπως ακριβώς κι ο μεταφραστής στην Αργεντινή...».

Στην Αμερική επίσης το Αστείο εκδίδεται με συστηματικές συντομεύσεις, και τα τηλεγραφήματα διμαρτυρίας του συγγραφέα προς τον εκδότη μένουν αναπάντητα: «Ο Αμερικανός εκδότης ήταν έτοιμος να δείξει τη συμπαράστασή του στους λογοκριμένους συγγραφείς στις κομμουνιστικές χώρες, αλλά

μόνο υπό τον όρο ότι θα υποκύψουν στη λογοκρισία που επέβαλλε ο ίδιος για εμπορικούς λόγους», σημειώνει καυστικά ο Κούντερα στην αγγλική έκδοση του 1992.

Το καίριο πλήγμα ήρθε το 1979, όταν ο Αλαίν Φινκελκρότ, σε συνέντευξη για την Corriere della sera, τον ρωτάει: «Το ανθρωπό και μπαρόκ ύφος σας στο Αστείο έγινε απέρητο και διαυγές στα επόμενα βιβλία σας. Γιατί αυτή η αλλαγή;». «Τι; Το ανθρωπό και μπαρόκ ύφος μου;» μένει ενεδός ο Κούντερα, και πάνε και διαβάζει τη γαλλική μετάφραση: το λιτό, προγραμματικά αντιλυρικό ύφος του έχει παραφορτωθεί με μεταφορές και «καλογολικά στοιχεία», έχει αλλοιωθεί η γλώσσα, άρα και ο χαρακτήρας των προσώπων του έργου: για παράδειγμα, ο αυστηρά λιτός λόγος του κεντρικού ήρωα, που κυριαρχεί σαν αφηγητής στα δύο τρίτα του βιβλίου, γίνεται ένα μείγμα αρχικό και εξζητημένων λέξεων γενικότερα, πλείστες όσες αδυναμίες και αυθαιρεσίες κάνουν τον Κούντερα να γράφει το 1985: «Ναι, ακόμα και σήμερα νιώθω δυστυχώς μ' αυτή την ιστορία. Να σκεφτόμαι ότι επί δώδεκα χρόνια, σε πλήθος ανατυπώσεις, το Αστείο κυκλοφορούσε στη Γαλλία μασκωμένο κατ' αυτόν τον τρόπο!...»

Ελληνικές σειρές με τάση... φυγής

Ποια από τις αξιόλογες εγχώριες παραγωγές μυθοπλασίας θα προβληθεί πρώτη σε μεγάλο δίκτυο του εξωτερικού;

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Ποια θα είναι η πρώτη ελληνική σειρά που θα προβληθεί σε κάποια από τις δημοφιλείς διεθνείς πλατφόρμες ή σε μεγάλο δίκτυο του εξωτερικού; Είναι το ερώτημα του ενός εκατομμυρίου για την εγχώρια παραγωγή μυθοπλασίας και μένει να απαντηθεί.

Η ένταξη πρωτότυπου περιεχομένου μυθοπλασίας στη βιβλιοθήκη του Netflix, της Apple TV+ ή κάποιου άλλου παρόχου περιεχομένου είναι το νέο Ιερό Δισκοπότηρο στο κυνήγι του οποίου επιδιίδονται μεθοδικά οι Έλληνες παραγωγοί, τα ελεύθερα κανάλια, αλλά και οι πλατφόρμες. Την ώρα κατά την οποία σειρές από τη Σκανδιναβία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Ιαπωνία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, το Ισραήλ, την Τουρκία φιγουράρουν στο top-10 του Netflix και καταγράφουν εκατομμύρια views, οι ελληνικές σειρές προβάλλονται για τα μάτια μας μόνο. «Το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν πάντα το ζήτημα της γλώσσας, για παράδειγμα οι ισπανόφωνες σειρές είχαν ένα προβάδισμα», λέει ο Κώστας Σούσουλας, διευθυντής προγράμματος του MEGA. «Από τη στιγμή όμως κατά την οποία οι σκανδιναβικές σειρές έσπασαν αυτό το "εμπάργκο", θεωρώ ότι και εμείς μπορούμε να το καταφέρουμε. Αλλωστε, υπάρχουν πια serial που ξεχωρίζουν σε επίπεδο production value, σκηνοθεσίας, σεναρίου, αφήγησης».

«Στην Ελλάδα υπάρχουν εξαιρετικές εταιρείες παραγωγής με ιδιαίτερα δημιουργικούς και ταλαντούχους ανθρώπους», σημειώνει ο Δημήτρης Μιχαλάκης, executive director της Cosmote TV. «Όταν αποφασίσαμε να επενδύσουμε στο συγκεκριμένο πεδίο, σε μία δύσκολη οικονομικά συγκυρία, βρήκαμε γρήγορα συνεργάτες με το ίδιο όραμα. Έχουμε πλέον και σημαντική οικονομική ενίσχυση από το EKOME, την τεχνονομία των ανθρώπων μας, αλλά και

Η νέα σειρά της Cosmote TV «42° C» κάνει πρεμιέρα στις 14 Μαΐου. Πρόκειται για ένα ερωτικό-ψυχολογικό θρίλερ με δυστοπική ατμόσφαιρα.

«Το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν πάντα το ζήτημα της γλώσσας, για παράδειγμα οι ισπανόφωνες σειρές είχαν ένα προβάδισμα».

τις υποδομές, για να στηρίξουμε πρωτότυπες παραγωγές υψηλών προδιαγραφών, τόσο στο ντοκιμαντέρ όσο και στη μυθοπλασία». Το ταξίδι της Cosmote TV στην παραγωγή πρωτότυπου τηλεοπτικού περιεχομένου ξεκίνησε

το 2016, με τα ντοκιμαντέρ που υλοποιήθηκαν για το Cosmote History HD, ενώ στο πεδίο της μυθοπλασίας πέρασε το 2019 με τη σειρά «Έτερος εγώ».

«Όταν ξεκινήσαμε και ενώ στην αγορά επικρατούσαν τα ριάλιτι, πρωταρχικός μας στόχος ήταν να δημιουργήσουμε premium ελληνικό τηλεοπτικό περιεχόμενο, μέσα από υψηλών προδιαγραφών παραγωγές, με το οποίο ο Έλληνας τηλεθεατής να μπορεί να συνδεθεί, όπως συνέβαινε ήδη με σειρές και ταινίες σε διεθνείς streaming πλατφόρμες», τονίζει ο Δημήτρης Μιχαλάκης. «Αυτή είναι η στρατηγική που ακολουθούμε μέχρι

και σήμερα. Εξάλλου, το ελληνικό κοινό έχει υψηλά standards όσον αφορά τη μυθοπλασία».

Το «Έτερος εγώ», έχοντας ολοκληρώσει δύο κύκλους επεισοδίων, αποτελεί έναν από τους δημοφιλέστερους τίτλους στην streaming υπηρεσία της Cosmote TV και σύντομα θα ξεκινήσει να ετοιμάζεται η τρίτη και τελευταία σεζόν. Η τηλεοπτική ανθολογία του Σωτήρη Τσαφούλια βασίζεται στην ομότιτλη βραβευμένη ταινία θρίλερ του 2016. Στον πρωταγωνιστικό ρόλο εμφανίζεται ο Πυγμαλίων Λαδακαρίδης και το καστ συμπληρώνουν οι Πέτρος Λαγούτης, Βίκυ Παπαδοπούλου,

Μάνος Βακούσης κ.ά. Για αυτή την πρώτη της ελληνική σειρά μυθοπλασίας η Cosmote TV, ακολουθώντας το παράδειγμα μεγάλων παρόχων περιεχομένου του εξωτερικού, επένδυσε και αξιοποίησε το ταλέντο και τη ματιά των κινηματογραφιστών, για να επιτύχει μια ποιοτική παραγωγή υψηλής αισθητικής.

Με τα ίδια υλικά είναι φτιαγμένη και η νέα σειρά «42° C», η οποία κάνει πρεμιέρα στις 14 Μαΐου. Πρόκειται για ένα ερωτικό-ψυχολογικό θρίλερ με δυστοπική ατμόσφαιρα και υψηλά production values, μια άρτια παραγωγή τόσο σε ό,τι αφορά το δημιουργικό κομμάτι όσο

και τις τεχνολογικές προδιαγραφές, που έχει όλα τα εχέγγυα για να βάλει την Ελλάδα στον διεθνή τηλεοπτικό χάρτη.

Στη σειρά συμμετέχει ένα εξαιρετικό καστ νέων αλλά και καταξιωμένων ταλαντούχων ηθοποιών: Χρήστος Λούλης, Κατερίνα Λέκου, Εμίλυ Κολιανδρή, Αλέξανδρος Λογοθέτης, Theo Alexander, Ναταλία Swift κ.ά. Τα γυρίσματα πραγματοποιήθηκαν στην Κέρκυρα και το γεγονός ότι η δημιουργική ομάδα είχε στη διάθεσή της σχεδόν τρεις μήνες για τη βιντεοσκόπηση οκτώ επεισοδίων μαρτυρά ότι έγινε σοβαρή επένδυση που υπογράφει σκηνοθετικά ο βραβευμένος Γιώργος Παπαβασιλείου. «Αν υπάρξει ενδιαφέρον για την προβολή των παραγωγών μας στο εξωτερικό, αυτό θα είναι μία πολύ θετική εξέλιξη. Σε κάθε περίπτωση όμως δεν είναι αυτοσκοπός», ομολογεί ο Δημήτρης Μιχαλάκης.

Μία σειρά που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ώστε να είναι ένα over the top περιεχόμενο που μπορεί να φιλοξενηθεί σε πολλές διαφορετικές πλατφόρμες, μέσα και χώρες είναι και το αστυνομικό θρίλερ «Σιωπηλός δρόμος» του Mega, σε σκηνοθεσία του Βαρδή Μαρινάκη, με τους Δημήτρη Λάλο, Πηνελόπη Τσιλικα, Αντώνη Καφετζόπουλο, Χρήστο Λούλη, Ανθή Ευστρατιάδου, Μαρτίνα Τριανταφυλλίδου, Βίκυ Παπαδοπούλου, Μυρτώ Αλικάκη στους πρωταγωνιστικούς ρόλους. «Είναι ένα πρότζεκτ που είχε ως θεμέλιο ένα καλό σενάριο, καλό καστ και στα χέρια ενός καλού σκηνοθέτη που ξέρει να αφηγηθεί σωστά μια ιστορία, έγινε μια δουλειά η οποία μπορεί να σπάσει τα σύνορα», δηλώνει με βεβαιότητα ο Κώστας Σούσουλας. «Δόθηκε ιδιαίτερη φροντίδα και προσοχή στον τρόπο υλοποίησης της σειράς, στη φωτογραφία, στον σχεδιασμό της παραγωγής και, επειδή είναι μία σειρά λίγων επεισοδίων, χρησιμοποιήθηκε μια πιο κινηματογραφική ματιά».

Το αστυνομικό θρίλερ «Σιωπηλός δρόμος» του Mega «είναι ένα πρότζεκτ που είχε ως θεμέλιο ένα δυνατό σενάριο και καλούς ηθοποιούς».

Το «Έτερος εγώ», έχοντας ολοκληρώσει δύο κύκλους επεισοδίων, αποτελεί έναν από τους δημοφιλέστερους τίτλους της Cosmote TV.

Η δημιουργική ομάδα της σειράς «42° C» είχε στη διάθεσή της σχεδόν τρεις μήνες για τη βιντεοσκόπηση οκτώ επεισοδίων.

Ο ρόλος του θέματος, του σεναρίου, των ηθοποιών και του μπάτζετ

Ποια είναι λοιπόν τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει μια σειρά, για να μπορέσει να βρει τον δρόμο για κάποια διεθνή πλατφόρμα; «Σημαντικό είναι το σενάριο να αφορά γενικώς τον άνθρωπο και όχι τον Έλληνα. Ως προς τη θεματική, υπάρχει τα τελευταία χρόνια μια τάση για crime story, ενώ μπορείς να αναπτύξεις και ένα κοινωνικό θέμα ή μια ιστορία αγάπης, που αφορούν τους πάντες. Από εκεί και πέρα πρέπει να προσέξεις πολύ το σενάριο σου να μην έχει σκηνές "τιράντες" όπως λέμε, δηλαδή μεγάλες σε χρονική διάρκεια σκηνές με πολύ διάλογο. Τόσο βάσει σεναρίου όσο και σκηνοθετικά πρέπει να δείχνεις τον χαρακτήρα να δρα όχι να μιλά.

Προσθέστε στη συνταγή καλούς φακούς, καλή φωτογραφία, καλή αισθητική σκηνογραφικά, καλούς ηθοποιούς και όλα αυτά μαζί συν-

Σειρές τέτοιων προδιαγραφών μπορεί να κοστίζουν από 130.000 έως και 200.000 ευρώ το επεισόδιο.

θέτουν ένα τέτοιο προϊόν», τονίζει ο Κώστας Σούσουλας.

Φυσικά, απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση παραγωγών τέτοιων προδιαγραφών είναι το γενναιόδωρο μπάτζετ, που μπορεί να ξεκινά από τις 130.000 ευρώ και να φτάνει ως και τις 200.000 ευρώ το επεισόδιο. Η ελληνική διαφημιστική πίτα είναι δεδομένο ότι δεν πρόκειται να φέρει έσοδα που θα ισοσκελίσουν μπάτζετ αυτού του ύψους. Για να γίνει κάτι τέτοιο, η

Ο σκηνοθέτης του «Σιωπηλού δρόμου», Βαρδής Μαρινάκης.

σειρά θα πρέπει να αγοραστεί και να προβληθεί στο εξωτερικό. Ηδη για τον «Σιωπηλό δρόμο» έχει γίνει κρούση από πάροχο του εξωτερικού, στελέχη του οποίου είδαν το θρίλερ και επικοινωνήσαν ζητώντας να τους αποσταλεί ολοκληρω-

μένη παρουσίαση του σήριαλ. Εδώ και μερικούς μήνες στο Mega έχει συσταθεί μια ομάδα που ασχολείται με την προώθηση των σειρών του καναλιού στο εξωτερικό κάνοντας επαφές με πλατφόρμες και μεγάλους τηλεοπτικούς οργανισμούς.

Επίσης, το κανάλι έχει κλείσει άλλη μία σειρά αντίστοιχα υψηλών προδιαγραφών. «Πιστεύω ότι θα ήταν καλό να έχουμε μία ή δύο τέτοιες σειρές τον χρόνο. Και λέω μία ή δύο, γιατί το κόστος είναι τέτοιο που δεν μας επιτρέπει να έχουμε περισσότερες», ομολογεί ο Κώστας Σούσουλας. «Αν όμως κάθε μέσο επένδυσε σε μία με δύο τέτοιες παραγωγές κάθε σεζόν, θα είχαμε δέκα σειρές πολύ δυνατές».

Η περίπτωση «Tehran»

«Εκτός από τις δικές μας original παραγωγές, ένα άλλο μοντέλο που ακολουθούμε είναι ότι λειτουργούμε σαν συνεργάτες για τη δημιουργία μεγάλων διεθνών παραγωγών», σημειώνει ο Δημήτρης Μιχαλάκης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η σειρά «Tehran», στην οποία η Cosmote TV συμμετείχε ως συμπαραγωγός, και υπήρξε η πρώτη διε-

θνής της συνεργασία στο κομμάτι της μυθοπλασίας. Η σειρά προβλήθηκε στην Apple TV+ και έχει πάρει ήδη το «πράσινο φως» για δεύτερη σεζόν, τα γυρίσματα της οποίας αναμένεται να ξεκινήσουν το φετινό καλοκαίρι – κάποια θα πραγματοποιηθούν πάλι στην Ελλάδα. Αντίστοιχα, η Cosmote TV συνεργάστηκε με το National Geographic για το ντοκιμαντέρ «Κέρος: Το μυστήριο των σπασμένων ειδωλίων», που ήταν η πρώτη διεθνής συμπαραγωγή της στο πεδίο του ντοκιμαντέρ.

Η σειρά «42° C» κάνει πρεμιέρα στις 14/5, οπότε θα προβληθούν όλα τα επεισόδια back-2-back στο Cosmote Series Marathon HD. Ο «Έτερος εγώ» είναι διαθέσιμο στην υπηρεσία Cosmote TV Plus. Ο «Σιωπηλός δρόμος» προβάλλεται κάθε Κυριακή στις 21.00 στο Mega. Η σειρά «Tehran» είναι διαθέσιμη στην Apple TV+.

Ο άνθρωπος στο έλεος της φύσης

Σασπένς, ειδικά εφέ και «μηνύματα» στη νέα περιπέτεια του Netflix

Ερωτας και τέρατα (Love and Monsters) ★★★
ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Μάικλ Μάθιους
Ερμηνείες: Ντίλαν Ο' Μπράιαν, Τζέσικα Χένγουικ, Μάικλ Ρούκερ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Όπως έχουμε δει και στο παρελθόν, το «μετα-αποκαλυπτικό» κινηματογραφικό υποείδος προσφέρεται και για επιπλέον εκδοχές πέρα από εκείνη του κλασικού δυστοπικού θρίλερ. Κάπως έτσι, και στον δρόμο που χάραξαν ταινίες όπως το ξεκαρδιστικό «Zombieland» ή το πιο πρόσφατο «Οι νεκροί δεν πεθαίνουν» του Τζιμ Τζάρμους, το νέο φιλμ του Netflix μάς συστήνει έναν κόσμο όπου το ανθρώπινο είδος έχει σχεδόν εξαλειφθεί και η κυριαρχία του πλανήτη έχει περάσει σε αιμοβόρα τέρατα. Το πώς φτάσαμε ως εδώ, απλό: όταν η Γη απειλείται από έναν πελώριο αστεροειδή, οι άνθρωποι επιχειρούν να τον αντιμετωπίσουν με χημικούς... πυραύλους. Το σχέδιο ωστόσο θα γυρίσει μπουμερανγκ, με τα χημικά να πέφτουν στη Γη επηρεάζοντας τα ζώα του πλανήτη, πολλά από τα οποία μεταμορφώνονται σε πελώρια τέρατα που σκορπούν τον όλεθρο. Σύντομα οι ελαχίστοι που έχουν γλιτώσει καταφεύγουν κάτω από το έδαφος προκειμένου να σωθούν.

Σε ένα τέτοιο υπόγειο μπουνκερ συναντούμε τον πρωταγωνιστή μας, τον Τζοελ, ο οποίος ζει εκεί παρέα με άλλους επιζώντες, έχοντας χάσει του δικούς του. Μοναδικός του δεσμός με

την παλιά ζωή είναι η Εϊμι, ο μεγάλος του έρωτας, ο οποίος όμως πια βρίσκεται αρκετά χιλιόμετρα μακριά σε άλλο καταφύγιο.

Μη μπορώντας να περιμένει άλλο, εκείνος θα ξεκινήσει μόνος του ένα γεμάτο κινδύνους ταξίδι στην επιφάνεια, προκειμένου να τη συναντήσει. Χρησιμοποιώντας σαν βασικά συστατικά το μαύρο χιούμور και μερικές εξαιρετικά στημένες σεκάνς δράσης, το φιλμ καταφέρνει να μας ταξιδέψει σε έναν δικό του κόσμο που μοιάζει αρκετά με εκείνον των... δεινοσαύρων. Καθόλου τυχαία πηγή έμπνευσης αποτελούν προφανώς και οι περιπέτειες του «Τζουράσικ Παρκ» του Στίβεν Σπίλμπεργκ, με το κάπως σχηματικό –αλλά δυστυχώς όχι και τόσο ανακριβές– μήνυμα «Η φύση εκδικείται» να είναι και εδώ γραμμένο με κεφαλαία γράμματα.

Για να φθάσει, βέβαια, το σύνολο στο απαραίτητο επίπεδο αληθοφάνειας, χρειάστηκε η συνδρομή των εξαιρετικών και υποψήφιων στα φετινά Όσκαρ ειδικών εφέ, που καταφέρνουν να ζωντανέψουν τις δρεπανηφόρες μέλισσες, τους πετροσαλιγκάρους σε μέγεθος νταλικας, τις διψασμένες για αίμα σαρανταποδρούσες και όλα τα υπόλοιπα μεταλλαγμένα ζωντανά που βρίσκεται στον δρόμο του ο Τζοελ.

Κατά τα λοιπά, όπως φανερώνει και ο περιγραφικός αφαιρετικός τίτλος της, η ταινία δεν παίρνει τον εαυτό της υπερβολικά στα σοβαρά, προσπαθώντας για παράδειγμα να προσθέσει επίπεδα σε ένα σύνολο που παραμένει ανάλαφρο και διασκεδαστικό στη μεγαλύτερη διάρκειά του.

Ο Τζοελ, τον οποίο υποδύεται ο Ντίλαν Ο' Μπράιαν (φωτ.), αποφασίζει να εγκαταλείψει το καταφύγιό του και να περιπλανηθεί σε έναν κόσμο γεμάτο θανατηφόρες παγίδες, που θυμίζει «Τζουράσικ Παρκ», για να σμίξει ξανά με την Εϊμι, τον μεγάλο έρωτα της ζωής του.

HOME CINEMA

«Αόρατη» στις φτωχογειτονιές της Κωνσταντινούπολης

Επάνω, η Μπουρτσού Μπιρτζίκ πρωταγωνιστεί στη σειρά «Φατμά», που προβάλλεται από το Netflix. Κάτω, η Τζουλιάν Μουρ και ο Οουκς Φέγκλεϊ στο «Δωμάτιο των θαυμάτων», που είναι διαθέσιμο στο Cínoβο.

Φατμά ΘΡΙΛΕΡ (2021)

Δημιουργός: Οζγκούν Ονουρμέ
Ερμηνείες: Μπουρτσού Μπιρτζίκ, Μεχμέτ Γιλμάζ Ακ, Χαζάλ Τουρεσάν

Οι σειρές και οι ταινίες από την Τουρκία συνεχίζουν να καταφθάνουν στο Netflix, παντρεύοντας-προσαρμόζοντας αποτελεσματικά το κινηματογραφικό ιδίωμα της Ανατολής με τις «δυτικές» απαιτήσεις της διαδικτυακής πλατφόρμας. Η τελευταία δείχνει ιδιαίτερη προτίμηση στο είδος του θρίλερ αγωνίας, το οποίο αυτή τη φορά αποκτά γυναίκα πρωταγωνίστρια. Η Φατμά αγωνίζεται να βγάλει τα προς το ζην ως καθαρίστρια, την ώρα που η τύχη του προσφάτως αποφυλακισμένου συζύγου της αγνοείται. Σύντομα και η ίδια θα μπλέξει άσχημα, με έναν κύκλο αίματος να ανοίγει με τον πιο αναπάντεχο τρόπο, καθώς οι αποκαλύψεις και οι ανατροπές διαδέχονται η μία την άλλη.

Στις φτωχογειτονιές της Κωνσταντινούπολης, η Φατμά περιφέρεται περίπου «αόρατη», από μια κοινωνία που δίνει ελάχιστη σημασία στη γυναίκα δίχως άν-

δρα στο πλευρό της. Παρά ωστόσο τη φαινομενικά εύθραυστη εικόνα της, η ψυχική δύναμη και η αποφασιστικότητα θα γίνουν τα όπλα της απελπισίας και αργότερα της εκδίκης της. Οι δημιουργοί της σειράς φροντίζουν να προσέσουν επιπλέον πτυχές (π.χ. η ιστορία που γράφει ο συγγραφέας με έμπνευση τη Φατμά) σε ένα γεμάτο ένταση σύνολο, που κρατάει ζωηρό το ενδιαφέρον του θεατή μέχρι το έκτο και τελευταίο επεισόδιο.

Το δωμάτιο των θαυμάτων («Wonderstruck») ★★★

ΚΟΜΕΝΤΙ (2018)
Σκηνοθεσία: Τοντ Χέινς
Ερμηνείες: Οουκς Φέγκλεϊ, Τζουλιάν Μουρ, Μισέλ Γουίλιαμς

Από την πλατφόρμα του Cínoβο επιλέγουμε μία από τις τελευταίες δουλειές του Τοντ Χέινς, ο οποίος μας ταξιδεύει σε ρομαντικά μονοπάτια. Βρισκόμαστε στη δεκαετία του 1970. Ο 12χρονος Μπεν (Οουκς Φέγκλεϊ) χάνει την ακοή του ύστερα από ένα ατύχημα, ωστόσο ξεκινά ένα ταξίδι, από

τα μεσοδυτικά προς τη Νέα Υόρκη, προκειμένου να βρει τα ίχνη του πατέρα του, που δεν γνώρισε ποτέ. Σε παράλληλη, ασπρόμαυρη αφήγηση παρακολουθούμε την ιστορία της Ρόουζ, ενός εκ γενετής κωφού κοριτσιού που φθάνει στην αμερικανική μεγαλούπολη το 1927, αναζητώντας τη μητέρα της που είναι σταρ του κινηματογράφου. Καθώς η πλοκή εξελίσσεται, οι δύο ιστορίες πλησιάζουν, με φόντο τον θαυμαστό κόσμο των μουσείων και των συλλογών, που πυροδοτούν συγκινητικές αποκαλύψεις. Οι δύο αφηγήσεις μοντάρονται σχεδόν ιδανικά από τον Χέινς, αν και με τελείως διαφορετική αισθητική: ο κόσμος της Ρόουζ είναι σιωπηλός σαν ταινία του βουβού κινηματογράφου, με την ανάλογη μόνο ορχηστρική επένδυση. Από την άλλη, ο Μπεν βρίσκεται στη Νέα Υόρκη των '70s: πολύβουο, σε διαρκή κίνηση και απίστευτα βρώμικη. Το δικό του μουσικό σκορ έχει χαρακτηριστικές ηλεκτρισμένες ηχητικές. Οι δύο διαφορετικές εποχές θα γεφυρωθούν τελικά χάρη στον (διπλό) χαρακτήρα της Τζουλιάν Μουρ, η οποία είναι όπως πάντα υπέροχη.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

- 21.30 Παραδοσιακή βραδιά
- 07.30 Θεία Λεπούργια
- 10.00 Καμώματα τζι αρώματα Κωμική σειρά εποχής.
- 11.00 Η ζωή μας ένα τραγούδι Μουσική εκπομπή με τη Γωγιά Βασιλάκη.
- 12.00 Χωρίς αποσκευές (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
- 12.30 Brand News Ενημερωτική εκπομπή.
- 14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 14.30 Αμύνησθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή.
- 15.00 Επίσημη και Κοινωνία (Με υποτίτλους)
- 16.15 Σε προσκυνών γλώσσα Γλωσσική παιδεία.
- 17.15 Χρονογράφηση, III Στιγμές από την Κύπρο.
- 17.45 Πολιτιστικό Ημερολόγιο Με τη Μαρία Αγγελίδου.
- 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
- 18.15 Αφρανείς ήρωες Ιστορίες ανθρώπων που ξεχώρισαν στην Κύπρο ή το εξωτερικό.
- 18.55 Μουσικό ραντεβού Μουσική εκπομπή με την Αγγελική Νικηφόρου.
- 19.20 Λούνα Παρκ Κωμική σειρά.
- 19.55 Σαν σήμερα με το PIK
- 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 21.00 Αθλητική Κυριακή
- 21.30 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη.
- 23.25 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 23.30 Eurovision Flashback (Ε)
- 00.25 Αφρανείς ήρωες - (Ε)
- 01.10 Brand News - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

- 21.30 Genius
- 07.30 Το κόκκινο λεωφορείο (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
- 08.15 Παιδική ζώνη α. Μάγια η μέλισσα β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νίλς Χόλγκερσον γ. Ο μικρός Χνουδιώτς δ. Μπόμπι και Μπιλ ε. Σπίριτ, το άγριο άλογο
- 11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
- 11.30 Παιδική ζώνη
- 16.00 Τα Γενόμενα παρά του Γαλακτός - Εδέσματα και παρασκευάσματα με βάση τα γαλακτοκομικά
- 17.30 Προσωπογραφίες - (Ε) Με τη Μαρία Αγγελίδου.
- 18.15 Μαζί / Birlikte, II Δικονομική εκπομπή.
- 19.00 Eurotaxx a la Carte Σειρά ντοκιμαντέρ.
- 19.30 Γυναίκα Σειρά ντοκιμαντέρ με την Ελίτα Μιχαηλίδου.
- 19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)
- 19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)
- 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
- 21.05 Travel Diary - (Ε)
- 21.30 Genius Βιογραφική δραματική ταινία, με τους Κόλιν Φερθ, Τζον Λο, κ.ά.
- 23.15 ArtCafe, IV - (Ε)
- Πολιτιστική εκπομπή με τη Μαρίνα Μαλένη.
- 00.20 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 00.40 Επανάληψεις

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

- 21.20 24 ώρες
- 06.00 Deal - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
- 06.30 Αστέρια στην άμμο - (Ε) Ελληνική σειρά.
- 07.15 Παράδοση κατ' οίκον (Ε) Ενημερωτική εκπομπή.
- 08.15 Έλα στη θέση μου - (Ε)
- 09.30 Εύκολα και σπιτικά Εκπομπή μαγειρικής.
- 10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή.
- 13.00 Οικονομικές ιστορίες Ελληνική σειρά.
- 13.45 Το ούο σου - (Ε) Κωμική σειρά.
- 15.00 Λούης Night Show (Ε) Σατιρική εκπομπή.
- 16.35 Έλα στη θέση μου, V Κωμική σειρά.
- 17.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
- 18.00 Έλα στη θέση μου, V (Συνέχεια)
- 18.20 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά με τους Αντώνη Αντωνίου, Ελένη Κοκκίδου, κ.ά.
- 19.10 TET- A-TET στον Alpha
- 20.20 ALPHA NEWS
- 21.20 24 ώρες
- Ντοκιμαντέρ, με τον Κων/νο Κωνσταντίνου
- 22.30 Τιτανικός (Titanic), Δραματική περιπέτεια με τους Λεονάρντο Ντι Κάπριο, Κέιτ Βίνσλετ, κ.ά.
- 01.35 TET- A-TET στον Alpha (Ε)
- 02.30 Οι Ιστορίες του αστυνόμου Μπέκα - (Ε)
- 03.15 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

- 21.00 YFSF - All Star
- 06.30 Άκρως οικγενειακών Κωμική σειρά.
- 08.00 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά.
- 09.30 Ταξί - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
- 10.20 Πρώτη σταγόνα - (Ε) Κωμική σειρά.
- 12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Εκπομπή για την υγεία.
- 12.50 Ενώπιος Ενυπώ Εκπομπή με τον Νίκο Χατζηνικολάου.
- 14.00 Γειτονές στο πάτο Εκπομπή μαγειρικής, με τον Δημήτρη Σκαρμούστο.
- 14.50 Casa De Mikel, II - (Ε) Σατιρική εκπομπή με τον Μιχάλη Σοφοκλέους.
- 16.15 Η Φόρμα (Ε) Τηλεπαιχνίδι
- Αγωνίσματα ατομικής σουλίας και μονομαχία αποχώρησης.
- 18.00 Τα νέα του ANTI σε 10'
- 18.30 Παραουσίστε Κωμική σειρά.
- 19.30 Ταξί
- Τηλεπαιχνίδι με τον Αλέξανδρο Τσουβέλα.
- 20.20 Τα νέα του ANTI
- 21.00 Your Face Sounds Familiar - All Star Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Μαρία Μπεκατώρου.
- 00.50 Best Friend's Fear - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Σάββα Πούμπουρα.
- 01.40 Ποτέ δεν ξέρεις - (Ε)
- 02.30 Κάνε γονείς να δεις καλό Ελληνική κωμική σειρά.

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

- 21.15 Arthur
- 05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φοίβη Μαυραγάνη.
- 09.45 Έλα χαμογέλα Ψυχαγωγική εκπομπή, με τους Σίσσυ Χριστίδου, Παύλο Σταματόπουλο, Κωνσταντίνο Βασίλο, Ελένη Βουλγαράκη.
- 13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι, με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Βάγια Χατζηθεοδώρου.
- 15.00 Έχω κάτι να σου πω Εκπομπή ζαχαροπλαστικής με τον Στέλιο Παρλάρο.
- 16.00 Εικόνες Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δούση.
- 17.00 Έχω κάτι να σου πω Ψυχαγωγική εκπομπή με την Αφροδίτη Γεωργίου.
- 18.00 OMEGA NEWS
- 18.10 MasterChef-MasterClass Διαγωνισμός μαγειρικής, με τους Σωτήρη Κοντζή, Πάνο Ιωαννίδη, Λεωνίδα Κουτσόπουλο.
- 20.10 OMEGA NEWS
- 21.15 Arthur
- Ο εκατομμυριοσός της συμφοράς. Κωμωδία, με τους Ράσελ Μπραντ, Έλεν Μίρεν, κ.ά.
- 23.15 Criminal Activities Αστυνομικό θρίλερ.
- 00.30 Έλα χαμογέλα - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 03.30 Εικόνες - (Ε)
- 04.30 The Booth - (Ε)
- 05.30 Ο άντρας των ονείρων

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

- 21.15 Survivor
- 06.30 Τα χρυσόψαρα - (Ε) Κωμική σειρά.
- 07.00 Love it - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 08.30 Καλό μεσημεράκι - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 09.40 Ζωή ποδόλατο - (Ε) Κοινωνική σειρά.
- 10.15 Dot - (Ε)
- 11.15 Ψυχαγωγική εκπομπή. Χωρίς περιστροφές - (Ε) Με τον Γιάννη Καρεκλά.
- 13.10 Όρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
- 13.40 Βουράτσε γεπόνιοι - (Ε) Κωμική σειρά.
- 14.30 Συνταγές ψυχής Εκπομπή μαγειρικής με την Ελένη Ψυχούλη.
- 15.30 Σου Κου Family Ψυχαγωγική εκπομπή με τους Χάρη και Αντελίνα Βαρθακούρη.
- 17.30 7 θανάσιμες πεθερές Ελληνική κωμική σειρά.
- 18.00 Γεγονότα σε συντομία
- 18.10 7 θανάσιμες πεθερές (Συνέχεια)
- 19.40 Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά.
- 20.20 Τομές στα γεγονότα
- 21.00 Survivor
- Παιχνίδι επιβίωσης, με τον Γιώργο Λιανό.
- 00.30 Γεγονότα σε τίτλους
- 00.40 House of Fame - (Ε) Μουσικός διαγωνισμός.
- 03.40 Dot - (Ε)
- 04.40 Παντρεμένοι κι οι δυο (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

- 07.40 Τηλεαγόρα
 - 08.45 Παιδική ταινία
 - 10.20 Ποπ Σταρ
 - 12.00 Τηλεαγόρα
 - 12.30 Ελληνική ταινία
 - 14.00 Τηλεαγόρα
 - 15.15 Ελληνική ταινία
 - 17.00 Τηλεαγόρα
 - 19.10 Ξένη ταινία
 - 21.00 Ξένη ταινία
 - 23.00 Ξένη ταινία
 - 01.00 Ξένη ταινία
 - 02.45 Μήνυμα από τον Σομ
- TV PLUS** ΤΗΛ.: 22259000
- 06.30 Παιδική ζώνη
 - 07.25 Μουλάν
 - 08.20 Παιδικές σειρές
 - 09.35 Cook Eat (Ε)
 - 11.00 Τηλεαγόρα
 - 13.00 ANNITA κοίτα
 - 16.35 Τηλεαγόρα
 - 18.30 Αόρατος φακός
 - 19.00 Ταξίδι γεύσεων, III (Ε)
 - 20.15 Ο καιρός
 - 20.20 Για πάντα νέοι (Ε)
 - 21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
 - 22.30 Ξένη ταινία
 - 00.25 Ξένη ταινία
- EXTRA** ΤΗΛ.: 25715111
- 10.20 Ελληνική ταινία
 - 11.00 Έξι ψυχές αγορές
 - 12.30 Ελιές Θρούμπεες
 - 13.00 Έξι ψυχές αγορές
 - 14.00 Ασπένια φεγγάρια
 - 15.35 Έξι ψυχές αγορές
 - 16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
 - 16.10 Έξι ψυχές αγορές
 - 16.40 Δελτία Ειδήσεων
 - 16.45 Έξι ψυχές αγορές
 - 17.15 Αόρατος φακός
 - 17.20 Έξι ψυχές αγορές
 - 18.05 Ελληνική ταινία
 - 19.45 EXTRA News
 - 20.20 Ελληνική ταινία
 - 22.00 Η προδοσία

MOVIES BEST

- 21.00 One Night In Istanbul
 - 07.20 I Vitelloni
 - 09.20 Second Best
 - 11.20 Pearl Harbor
 - 14.25 Little Men
 - 16.00 Cruise
 - 17.45 La Dolce Vita
 - 21.00 One Night In Istanbul
 - 23.00 The New Pope Ep. 8
 - 00.05 You're Ugly Too
 - 01.30 The Mambo Kings
 - 03.15 Citizenfour
- GREEK CINEMA**
-
- 20.00 Νύχτα γάμου
 - 06.00 Νύχτα γάμου, η
 - 07.40 Η θεία μου, η χίπισσα
 - 09.15 Αναζητώντας την ευτυχία
 - 10.50 Εσένα μόνο αγαπάω
 - 12.50 Νύχτα γάμου
 - 14.30 Μια τρελή... τρελή οικογένεια
 - 16.15 Με φόβο και πάθος
 - 18.15 Ο Θόδωρος και το δίκανο
 - 20.00 Νύχτα γάμου
 - 21.40 Η θεία μου, η χίπισσα
 - 23.15 Εσένα μόνο αγαπάω
 - 01.15 Μια τρελή... τρελή οικογένεια
 - 03.00 Δάκρυα για την Ηλέκτρα
 - 04.25 Προδοσία

Ελληνικά στρατεύματα στην προκυμιά της Σμύρνης. Η μεγάλη περιπέτεια που ξεκίνησε με μεγάλα όνειρα για την Ελλάδα τον Μάιο του 1919, δύο χρόνια μετά μεταβλήθηκε δραματικά τόσο σε στρατιωτικό όσο και σε διπλωματικό επίπεδο.

Το «ξήλωμα» της Συνθήκης των Σεβρών

Η Τρίτη Συμμαχική Διάσκεψη του Λονδίνου (Φεβρουάριος - Μάρτιος 1921) και η ελληνοτουρκική διαμάχη

Του ΘΕΟΔΟΣΗ ΚΑΡΒΟΥΝΑΡΑΚΗ

Η Συμμαχική Διάσκεψη του Λονδίνου του Φεβρουαρίου - Μαρτίου του 1921 επιβεβαίωσε την αλλαγή στάσης των Μεγάλων Δυνάμεων έναντι της Ελλάδας σε σχέση με τα επιτεύγματα της χώρας μας στο πλαίσιο της Συνθήκης των Σεβρών. Ανήσυχος για τη δράση του Μουσταφά Κεμάλ, που εμπόδιζε την υλοποίηση των εδαφικών και οικονομικών κερδών τους στο πλαίσιο της Συνθήκης, Γάλλοι και Ιταλοί επιχειρήσαν να εξευμενίσουν τον εθνικιστή Τούρκο ηγέτη με παραχωρήσεις εις βάρος της Ελλάδας. Με πρόσχημα την πολιτική αλλαγή στην Ελλάδα μετά την ήττα του Βενιζέλου στις εκλογές του Νοεμβρίου 1920, επικαλούμενοι την αξιοπιστία της νέας κυβέρνησης και τη δράση του Κεμάλ, οι δύο «σύμμαχοι» της χώρας μας άρχισαν να ζητούν την αναθεώρηση της Συνθήκης των Σεβρών, εστιάζοντας στους όρους που αφορούσαν την Ανατολική Θράκη και τη Σμύρνη.

Την Ελλάδα υποστήριξε η Βρετανία και ο φιλέλληνας πρωθυπουργός της, Ντέιβιντ Λόντιν Τζορτζ. Οι δυνατότητες, όμως, βρετανικής αρωγής ήταν σημαντικά περιορισμένες. Οι Βρετανοί δεν ήθελαν να δυσαρεστήσουν τους Γάλλους, γιατί κυρίως τους ενδιέφερε η διεύθυνση των προβλημάτων που αφορούσαν την Ευρώπη και είχαν προκύψει από το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Η εξάντληση από την υποστήριξη των Συντηρητικών, δεν επέτρεπε στους Βρετανούς να αναλάβουν μόνοι το βάρος της στρατιωτικής ενίσχυσης της Ελλάδας. Ο Λόντιν Τζορτζ ήταν πολιτικά εύλαστος, καθώς το κόμμα του, οι Φιλελεύθεροι, είχε διασπαστεί και ο ίδιος παρέμενε στην εξουσία με την υποστήριξη των Συντηρητικών. Τέλος, σοβαρές αντιρρήσεις για τη στήριξη της Ελλάδας υπήρχαν στο υπουργικό συμβούλιο, στον στρα-

τό και στο Κοινοβούλιο. Η παραμονή βέβαια της Ελλάδας στη Μικρά Ασία εξυπηρετούσε τα βρετανικά σχέδια, τον έλεγχο των Δαρδανελίων και της Ανατολικής Μεσογείου.

Οι πιέσεις Ιταλών και Γάλλων οδήγησαν τους Βρετανούς στην αποδοχή της αναθεώρησης της Συνθήκης των Σεβρών. Συμφώνησαν για τη Συνθήκη «υποκειμένη σε τροποποιήσεις που μπορεί να είναι καταστέι αναγκαίες από την εξέλιξη των γεγονότων». Ο κομβικός ρόλος του Κεμάλ και του τουρκικού εθνικιστικού κινήματος έγινε σαφές όταν στην πρόσκληση που απηύθυναν στην κυβέρνηση της Κωνσταντινούπολης οι Σύμμαχοι έθεσαν ως προϋπόθεση τη συμμετοχή στην τουρκική αντιπροσωπεία του Κεμάλ ή εκπροσώπου του.

Η αναγκαιότητα της Διάσκεψης προφανώς ανησύχησε και δυσaráστησε την ελληνική κυβέρνηση. Βρίσκονταν όμως σε μειονεκτική θέση, καθώς η φιλοβασιλική παράταξη και ο βασιλιάς Κωνσταντίνος, που εν τώ

Η αλλαγή στάσης Ιταλίας και Γαλλίας υπέρ των εθνικιστών του Κεμάλ και η προσπάθεια της Βρετανίας να στηρίξει τις ελληνικές θέσεις.

μεταξύ είχε επανέλθει στον θρόνο με δημοψήφισμα, κατηγορούνταν για φιλογερμανική στάση στη διάρκεια του πολέμου και αντιμετώπιζονταν από τους Συμμάχους με δυσμένεια, που περιλάμβανε την άρνηση διπλωματικής αναγνώρισης του νέου καθεστώτος. Ηλιζαν επίσης ότι θα έπειθαν τους Συμμάχους να στρέψουν τις εναντίον τους επιφυλάξεις. Έτσι αποδέχθηκαν την πρόσκληση. Της ελληνικής αποστολής θα ηγείτο ο πρωθυπουργός Νικόλαος Καλογερόπουλος, ενώ αργότερα θα την ενίσχυε με την παρουσία του ο Δημήτριος Γούναρης, ο ισχυρότερος πολιτικός άνδρας της αντιβενιζελικής παράταξης. Οι Βρετανοί ήταν διατεθειμένοι να υποστηρίξουν τις ελληνικές θέσεις. Δεν έκρυβαν όμως τις περιορισμένες προσδοκίες τους. Σύμφωνα με σχόλιο του Χάρολντ Νικόλσον, στελέ-

Πρωτοσέλιδο της εφημερίδας «Πολιτεία» με ημερομηνία 20 Μαρτίου 1921 και εκτενή αναφορά στην Τρίτη Συμμαχική Διάσκεψη του Λονδίνου.

χους του Foreign Office με άμεση εμπλοκή στην ελληνική υπόθεση, «οι αποφάσεις της Διάσκεψης θα εξαρτηθούν τόσο πολύ από τη στάση των Γάλλων και των Ιταλών ώστε να είναι αδύνατον προς το παρόν να προβλέψουμε το πιθανό τους αποτέλεσμα. Σε γενικές γραμμές η διάθεσή μας είναι να συνεργαστούμε με το νέο καθεστώς... Δεν είναι όμως καθόλου βέβαιο ότι θα μπορούσαμε να επιβάλουμε αυτή την άποψη στους Συμμάχους μας».

Το τέχνασμα

Από τις πρώτες συνεδρίες της Διάσκεψης έγινε σαφές η πρόθεση Γάλλων και Ιταλών να επιτύχουν την αναθεώρηση της Συνθήκης των Σεβρών εις βάρος της Ελλάδας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η πρόταση για τη δημιουργία δια-

ρενουσε την πληθυσμιακή σύσταση της περιοχής της Σμύρνης και της Ανατολικής Θράκης, με στόχο, και ανάλογα με το αποτέλεσμα, την απόδοσή τους στην Τουρκία ή στην Ελλάδα. Επρόκειτο για τέχνασμα των Ιταλών σε συνεννόηση με τους Τούρκους εθνικιστές, που είχαν και την πρωτοβουλία των κινήσεων στην τουρκική αντιπροσωπεία. Την πρόταση υποστήριξαν και οι Γάλλοι. Οι πραγματικοί στόχοι Ιταλών και Γάλλων φάνηκαν στη συζήτηση της πρότασης μεταξύ υψηλά ιστάμενου αξιωματούχου του Foreign Office και του Ιταλού πρέσβη στο Λονδίνο, ο οποίος εξήγησε πως η προτεινόμενη έρευνα ήταν απλώς ένα πρόσχημα. «Τα στατιστικά στοιχεία ήταν δευτερευουσας σημασίας και μπορούσαν βέβαια να διαμορφωθούν με διάφορους τρόπους. Το σημαντικό ήταν τώρα να

Η προέλαση

Ως προς την ελληνική υπόθεση και την ειρήνη με την Τουρκία (συζητήθηκαν και άλλα ζητήματα), η Διάσκεψη του Λονδίνου δεν επέφερε συγκεκριμένες αλλαγές. Οι Έλληνες διαπίστωσαν πέρα από κάθε αμφιβολία την αρνητική, φιλοτουρκική στάση Ιταλών και Γάλλων αλλά και τη σημασία που αυτοί απέδιδαν στον Κεμάλ και στο Εθνικιστικό Τουρκικό Κίνημα. Επέλεξαν λοιπόν τη στρατιωτική λύση, τη μόνη αποδεκτή, με στόχο να αποδείξουν την αξιοπιστία τους, την ικανότητά τους να επιβάλουν την εφαρμογή της Συνθήκης των Σεβρών και να απαξιώσουν τον Κεμάλ στα μάτια των υποστηρικτών του. Υπολόγιζαν επίσης και στη συνδρομή του Λόντιν Τζορτζ, ο οποίος θα αξιοποιούσε την ελληνική νίκη για να στηρίξει τις ελληνικές θέσεις. Η πρώτη τους προσπάθεια κατά τον Μάρτιο - Απρίλιο του 1921 απέτυχε. Δεν πωθήκαν όμως και επιδόθηκαν στην καλύτερη οργάνωση της επόμενης επιθετικής τους ενέργειας.

απαλλαγούμε από τα τμήματα εκείνα της Συμφωνίας που εμπόδιζαν την εδραίωση της ειρήνης με τους Τούρκους». Ο Λόντιν Τζορτζ αντιμετώπισε την απειλή αυτή για τα ελληνικά συμφέροντα, εξασφαλίζοντας την τουρκική απόρριψη της πρότασης όταν επέμεινε να γίνει σαφές στους Τούρκους ότι μόνο αλλαγές που τυχόν θα προέκυπταν από τη δημογραφική έρευνα θα γίνονταν στη Συνθήκη των Σεβρών και ότι έπρεπε να αποδεχθούν τους υπόλοιπους όρους ως είχαν. Αργότερα, στη διάρκεια της Διάσκεψης, Γάλλοι και Ιταλοί συνήψαν συμφωνίες με τον εκπρόσωπο του Κεμάλ, Μπεκίρ Σαμίρ Μπέη, προσπαθώντας να εξασφαλίσουν μέρος των συμφερόντων τους, κατά παράβαση της Συνθήκης των Σεβρών. Ο Κεμάλ και η εθνοσυνέλευση των εθνικιστών στην Αγκυρα, που δεν ήταν

διατεθειμένοι να δεχθούν συμβιβασμούς, απέρριψαν τις συμφωνίες.

Ο Βρετανός πρωθυπουργός παρείχε σημαντική διπλωματική υποστήριξη στην ελληνική πλευρά, την οποία και ενθάρρυνε να αποδεχθεί τις μικρές μεταβολές στο καθεστώς της Σμύρνης που πρότειναν τελικά οι Σύμμαχοι. Ήταν όμως εξαιρετικά δύσκολο για τη φιλοβασιλική κυβέρνηση να δεχθεί οποιαδήποτε παραχώρηση, καθώς θα αντιμετώπιζε εντονότερες αντιδράσεις από την αντιπολίτευση, την κοινή γνώμη αλλά και τους ίδιους τους υποστηρικτές της στο Κοινοβούλιο. Παράλληλα, η δυσμένεια των Συμμάχων με αφορμή τα γεγονότα στη διάρκεια του Παγκοσμίου Πολέμου έκανε διστακτικούς τους Έλληνες πολιτικούς ως προς την αξιοποίηση του ισχυρότερου επιχειρήματός τους: ότι η ελληνική στρατιωτική παρουσία στη Μικρά Ασία ήταν αυτή που έδινε τη δυνατότητα στους Συμμάχους να διαπραγματευτούν με ασφάλεια με τους Τούρκους.

Μετά την αποτυχία της Διάσκεψης να δεσμεύσει τόσο τους Έλληνες όσο και τους Τούρκους ως προς την αποδοχή των προτάσεών της (δεν ήταν καν βέβαιο ότι η ελληνική θέση έναντι των Συμμάχων θα βελτιωνόταν αν οι Έλληνες τις αποδέχονταν και οι Τούρκοι τις απέρριπταν), ο Λόντιν Τζορτζ ενθάρρυνε στην καλύτερη οργάνωση στρατιωτική λύση με επιχείρηση κατά των τουρκικών θέσεων στη γραμμή Εσκι Σαχίρ - Αριόν Καρακισάρ. Δεν ήταν όμως διατεθειμένος να κάνει οτιδήποτε το οποίο θα επιδείνωνε τις σχέσεις της χώρας του με τη Γαλλία. Ούτε η Μικρά Ασία αποτελούσε υψηλή προτεραιότητα για τη βρετανική εξωτερική πολιτική. «Σε σύγκριση με την Ευρώπη, η Ρωσία είναι δευτερευούσα. Σε σύγκριση με τη Ρωσία, η Τουρκία είναι ασήμαντη», είχε γράψει ο Τσώρτσιλ, υπουργός Στρατιωτικών, τον Μάρτιο του 1920. Έτσι, ο Λόντιν Τζορτζ θα έκανε ό,τι μπορούσε για να βοηθήσει την Ελλάδα, όμως μέσα στα πολύ στενά πλαίσια του βρετανικού εθνικού συμφέροντος και, κατά δική του ομολογία, χωρίς πολλές ελπίδες επιτυχίας.

Ο κ. Θεόδωρος Καρβουνάρακης είναι καθηγητής Διπλωματικής Ιστορίας στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

ΜΑΪΟΣ 2021

Γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

ΧΑΛΙΤΖΙΑ: Ο ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ
Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

**ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 16 ΜΑΪΟΥ
ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**

Η **Μαριλένα Ιωαννίδου** μάς φτιάχνει ένα ξεχωριστό ριζότο με παντζάρι και χαλίτζια και υπέροχα ρολά μελιτζάνας με χαλίτζια και αρωματικά ενώ η **Αθηνά Λοιζίδου** μάς φτιάχνει υπέροχες συνταγές της άνοιξης.